

Consiliul
Județean Arad

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI ARAD PENTRU PERIOADA 2014 - 2020

RomActiv
Business Consulting

August 2016

Cuprins

Cuprins	1
Lista abrevierilor.....	4
Lista tabelor	5
Lista figurilor.....	9
Lista reprezentărilor cartografice	10
PARTEA I	ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE
DIN PUNCT DE VEDERE SOCIO-ECONOMIC, AL MEDIULUI ȘI NIVELULUI DE ECHIPARE	
TEHNICĂ ȘI SOCIALĂ A JUDEȚULUI	11
1. Cadrul natural	12
1.1. Așezare geografică	12
1.2. Rețeaua hidrografică	13
1.3. Climă.....	14
1.4. Relief.....	15
1.5. Vegetație	16
1.6. Faună.....	17
1.7. Soluri.....	17
1.8. Resursele subsolului	17
1.9. Analiza SWOT	18
Concluzii capitol 1. Cadrul natural	18
2. Demografie	19
2.1. Populația	19
2.1.1. Structura populației pe vârste și sexe.....	20
2.1.2. Structura etnică a populației.....	21
2.1.3. Migrația populației	21
2.2. Forța de muncă.....	22
2.2.1. Populația activă și populația ocupată.....	22
2.2.2. Șomajul	23
2.3. Analiza SWOT	24
Concluzii capitol 2. Demografie	24
3. Activități economice.....	25
3.1. Investiții existente	29
3.2. Industrie, construcții și servicii	35
3.2.1 Industrie și construcții.....	35
3.2.2 Servicii.....	37
3.3. Agricultură și silvicultură	38
3.3.1. Exploatări agricole organizate.....	44
3.3.2. Exploatări zootehnice organizate.....	49
3.3.4. Silvicultură și vânătoare	55
3.3.5. Evaluarea principalelor activități agro-zootehnice la nivelul județului Arad	56
3.4. Domenii de specializare economică.....	61

3.5. Analiza SWOT	71
Concluzii capitol 3. Activități economice	72
4. Turism	74
4.1. Resurse de turism	74
4.1.1. Patrimoniul istoric și cultural.....	74
4.1.2. Patrimoniul natural	80
4.1.3. Infrastructura de cazare.....	81
4.2. Tipuri de turism practicate	83
4.2.1. Turism de afaceri.....	83
4.2.2. Turism de tranzit	83
4.2.3. Turism de agrement	84
4.2.4. Turism speologic	85
4.2.5. Turism sportiv	86
4.2.6. Turism cultural istoric și ecumenic	89
4.2.7. Turism balnear	95
4.3. Analiza SWOT	98
Concluzii capitol 4. Turism	99
5. Infrastructură și echipare teritorială	100
5.1. Infrastructura de transport.....	100
5.1.1. Infrastructura rutieră	100
5.1.2. Infrastructura feroviară.....	103
5.1.3. Infrastructura de transport aerian.....	104
5.1.4. Infrastructura de transport combinat	107
5.1.5. Infrastructura de transport public	107
5.1.6. Puncte de control și trecere a frontierei.....	108
5.2. Infrastructura de alimentare cu apă și canalizare.....	109
5.3. Gestionarea deșeurilor	112
5.3.1. Fluxuri specifice de deșuri	113
5.3.2. Colectarea și transportul deșeurilor.....	116
5.3.3. Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor Solide (SMIDS)	120
5.4. Infrastructura tehnico-edilitară	121
5.4.1. Rețele de energie electrică	121
5.4.2. Rețele de termoficare.....	121
5.4.3. Rețele de gaze naturale	123
5.4.4. Rețele de comunicații.....	126
5.4.5. Energie regenerabilă.....	127
5.5. Analiza SWOT	129
Concluzii capitol 5. Echiparea teritoriului.....	130
6. Social.....	131
6.1. Sănătate (infrastructură, resurse umane).....	131
6.2. Protecție socială	133

6.3. Educație	136
6.4. Cultură și culte	139
6.5. Sport	142
6.6. Analiza SWOT	144
Concluzii capitol 6. Social.....	144
7. Mediu și infrastructura de mediu	145
7.1. Protecția naturii și a peisajului. Biodiversitate, habitate, floră și faună.....	145
7.2. Factori și probleme de mediu	149
7.2.1. Factorul de mediu aer.....	149
7.2.2. Factorul de mediu apă	152
7.2.3. Factorul de mediu sol.....	156
7.2.4. Starea pădurilor.....	159
7.2.5. Alți factori cu impact asupra mediului.....	160
7.3. Analiza SWOT	162
Concluzii capitol 7. Mediu și infrastructura de mediu.....	163
8. Capacitate administrativă	164
8.1. Structură, servicii și ordine publică	164
8.2. Abordarea micro-regională în dezvoltarea județului Arad.....	164
8.2.1. Asociații de dezvoltare inter-comunitară.....	165
8.2.2. Grupuri de acțiune locală.....	167
8.3. Cooperare internațională	171
8.4. Analiza SWOT	178
Concluzii capitol 8. Administrația publică locală	178
1. Contextul european, național și regional	179
PARTEA II	STRATEGIA DE DEZVOLTARE...179
2. Viziune strategică	184
3. Obiective strategice și obiective specifice	186
Obiectiv strategic 1: Creșterea economică	189
<i>OBIECTIV SPECIFIC 1.1 DEZVOLTAREA MEDIULUI DE AFACERI</i>	190
<i>OBIECTIV SPECIFIC 1.2 INOVARE</i>	191
<i>OBIECTIV SPECIFIC 1.3 EDUCAȚIE SPECIALIZATĂ</i>	192
Obiectiv strategic 2: Creșterea calității locuirii	193
<i>OBIECTIV SPECIFIC 2.1 REGENERAREA COMUNITĂȚILOR (LOCUINȚE ȘI INFRASTRUCTURĂ EDILITARĂ)</i>	194
<i>OBIECTIV SPECIFIC 2.2 SERVICII PUBLICE ȘI SIGURANȚĂ CIVILĂ</i>	198
<i>OBIECTIV SPECIFIC 2.3 INFRASTRUCTURĂ CULTURALĂ ȘI DE PETRECERE A TIMPULUI LIBER</i>	201
Obiectiv asociat 3: Dezvoltarea turismului, dezvoltarea agriculturii și protecția mediului	203
<i>AXA PRIORITARĂ 3.1 Valorificarea potențialului turistic al județului</i>	203
<i>AXA PRIORITARĂ 3.3 Protecția mediului înconjurător</i>	208
Obiectiv asociat 4: Dezvoltarea administrației publice și a cooperării transfrontaliere	211

AXA PRIORITARĂ 4.1 Dezvoltarea administrației publice.....	211
AXA PRIORITARĂ 4.2 Cooperarea transfrontalieră.....	212
4. Plan de acțiune.....	214
5. Cadru de implementare, monitorizare și evaluare a strategiei	227

Lista abrevierilor

ADI	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară
ADIAC	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad
AGTC	Acordul european privind marile linii de transport internațional combinat și instalații conexe
AM	Autorizație de mediu
ANPCDEFP	Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale
ANRSC	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice
APIA	Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură
APM	Agenția pentru Protecția Mediului
ATI	Anestezie și terapie intensivă
CAEN	Clasificarea statistică națională a activităților economice din România
CE	Comunitatea Europeană
CEE	Comunitatea Economică Europeană
CET	Centrală Electrică de Termoficare
CIF	Cost, Insurance, Freight = Cost, Asigurare, Navlu
CNADNR	Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România SA
COR	Clasificarea Ocupațiilor în România
DDAC	Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară
DEC	Dispecer Energetic de Termoficare
DEEE	Deșuri de Echipamente Electrice și Electronice
DGSAPC	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad
DJ	Drum județean
DN	Drum național
DSP	Direcția de Sănătate Publică
Fe	Fier
FOB	Free on board - franco la bord
GAL	Grup de Acțiune Locală
GIS	Sistem Informatic Geografic
HG	Hotărâre de Guvern
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IPP	Institutul pentru Politici Publice
ISPA	Instrument pentru Politici Structurale de Pre- Aderare
LEA	Linie electrică aeriană
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale

MDRAP	Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
Mn	Mangan
NCA	Neclasificat în altă parte
NMVOC	Compuși organici volatili fără metan
OG	Ordonanță de Guvern
OJFIR	Oficiul Județean pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
OJSPA	Oficiul Județean de Studii Pedologice și Agrochimice
ONG	Organizație Nonguvernamentală
OPCOM	Operatorul Pieței de Energie Electrică din România
PFA	Persoană fizică autorizată
PIB	Produsul Intern Brut
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
POS Mediu	Program Operațional Sectorial Mediu
POSD DRU	Program Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane
RNMCA	Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului
ROSCI	Arie Naturală Protejată a Siturilor de Importanță Comunitară
ROSPA	Aria de Protecție Specială Avifaunistică
SA	Societate pe acțiuni
SACET	Sisteme de alimentare centralizată cu energie termică
SAMTID	Schema multi-anuală de finanțare a proiectelor de reabilitare a infrastructurii de apă din orașele mici și mijlocii
SAPARD	Programul Special de Preaderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
SAPS	Schema de plată unică pe suprafață
SC	Societate comercială
SMIDS	Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor Solide
SMURD	Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare
SNCFR	Societatea Națională a Căilor Ferate Române
SRL	Societate cu răspundere limitată
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
TSP	Pulberi totale în suspensie
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
UNCED	Conferința Națiunilor Unite asupra Mediului și Dezvoltării

Lista tabelor

Tab. 1: Lungimea cursurilor de apă din județul Arad.....	14
Tab. 2: Densitatea populației județului Arad.....	19
Tab. 3: Populația Județului Arad pe medii de rezidență și pe sexe.....	19
Tab. 4: Câștigul salarial nominal mediu net lunar pe ramuri ale economiei.....	22
Tab. 5: Evoluția distribuției firmelor pe clase de mărimi în perioada 2009 – 2013.....	26
Tab. 6: Principalele investiții realizate în domeniul public în județul Arad.....	30
Tab. 7: Domeniul Industrie și construcții – număr de firme și cifră de afaceri.....	36
Tab. 8: Popul firmelor arădene din Industrie și construcții.....	36

Tab. 9: Domeniul Servicii – număr de firme și cifră de afaceri	37
Tab. 10: Topul firmelor arădene din sectorul Servicii	38
Tab. 11: Fondul funciar la nivelul anului 2014	38
Tab. 12: Domeniul agricultură: număr de firme și cifră de afaceri	42
Tab. 13: Topul firmelor arădene din sectorul "Agricultură, silvicultură și pescuit" în anul 2014.....	42
Tab. 14: Evoluția efectivelor de animale în județul Arad în perioada 2010-2014.....	49
Tab. 15: Producția animală în județul Arad în perioada 2010-2014	52
Tab. 16: Structura fermelor din județul Arad în funcție de suprafețele înregistrate la APIA	53
Tab. 17: Situația plăților SAPS acordate de către A.P.I.A. Arad în perioada 2009 – 2014.....	53
Tab. 18: Numărul de forme asociative existente în județul Arad	55
Tab. 19: Principalele firme din domeniul piscicol, la nivelul județului Arad	55
Tab. 20: Situația suprafețelor forestiere în județul Arad în perioada 2010-2014	56
Tab. 21: Suprafața terenurilor pe care s-au executat regenerări artificiale în județul Arad	56
Tab. 22: Indicele de specializare economică a județului Arad	62
Tab. 23: Evoluția cifrei de afaceri din industria fabricării de alte mijloace de transport ..	62
Tab. 24: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în industria fabricării de alte mijloace de transport (CAEN 3020) la nivelul județului Arad	63
Tab. 25: Evoluția cifrei de afaceri din industria fabricării de autovehicule de transport rutier	63
Tab. 26: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în industria fabricării de autovehicule de transport la nivelul județului Arad în 2013.....	64
Tab. 27: Evoluția cifrei de afaceri din industria fabricării de mobilă	64
Tab. 28: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în industria fabricării de mobilă (CAEN 3109) la nivelul județului Arad	64
Tab. 29: Evoluția cifrei de afaceri din industria fabricării de articole de îmbrăcăminte ...	65
Tab. 30: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în industria fabricării de articole de îmbrăcăminte la nivelul județului Arad în 2013.....	65
Tab. 31: Evoluția cifrei de afaceri în domeniul transporturilor terestre și prin conducte .	66
Tab. 32: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri din domeniul transporturilor terestre și prin conducte la nivelul județului Arad în 2014.....	66
Tab. 33: Evoluția cifrei de afaceri din industria fabricării de mașini, utilaje și echipamente	67
Tab. 34: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri din industria fabricării de mașini, utilaje și echipamente la nivelul județului Arad în 2014	67
Tab. 35: Evoluția cifrei de afaceri din industria alimentară.....	67
Tab. 36: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri din industria alimentară la nivelul județului Arad în 2013	68
Tab. 37: Balanța comercială la nivelul județului Arad	69
Tab. 38: Parcuri, rezervații și monumente ale naturii de interes național	80
Tab. 39: Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică în județul Arad	81
Tab. 40: Evoluția lungimii de drumuri publice, pe categorii de drumuri, în perioada 2010-2014 (km).....	101
Tab. 41: Lungimea căilor ferate în exploatare, pe categorii de linii de cale ferată, în 2014 (km).....	103

Tab. 42: Situație: număr pasageri, marfă, mișcări aeronave, perioada 2010-2014	105
Tab. 43: Transport aeroportuar România	105
Tab. 44: Situație în 2013: număr pasageri și mișcări aeronave	106
Tab. 45: Evoluția numărului pasagerilor transportați în transportul public local, pe tipuri de vehicule pentru transport public local de pasageri, în perioada 2010-2014.....	108
Tab. 46: Evoluția lungimii totale a rețelei simple de distribuție a apei potabile, în perioada 2010-2014 (km)	109
Tab. 47: Evoluția cantității de apă distribuită consumatorilor, în perioada 2010-2014 (mii mc)	109
Tab. 48: Evoluția lungimii totale a conductelor de canalizare, în perioada 2010-2014 (km)	111
Tab. 49: Evoluția cantităților de deșeuri generate în perioada 2006 – 2012, în județul Arad (tone/an)	113
Tab. 50: Evoluția ponderii populației deservite de serviciile municipale de colectare a deșeurilor municipale, în perioada 2006 – 2012	116
Tab. 51: Operatori de salubritate din județul Arad	118
Tab. 52: Situația depozitelor urbane neconforme.....	118
Tab. 53: Evoluția cantității de energie termică distribuită pe localități, în perioada 2010-2014 (gigacalorii)	123
Tab. 54: Evoluția lungimii totale a conductelor de distribuție a gazelor pe localități, în perioada 2010-2014 (km)	124
Tab. 55: Evoluția cantității de gaze naturale distribuite pe localități, în perioada 2010-2014 (mii mc)	125
Tab. 56: Volumul activității de poștă, pe categorii de prestații de poștă, în perioada 2009 – 2013 (mii buc).....	126
Tab. 57: Volumul activității de telefonie, pe categorii de activități, în perioada 2009 – 2013.....	126
Tab. 58: Unități sanitare pe categorii de unități și forme de proprietate	131
Tab. 59: Personalul medico-sanitar pe categorii, forme de proprietate	132
Tab. 60: Capacitatea instituțiilor de îngrijire de zi pentru copii, în anul 2013.....	134
Tab. 61: Capacitatea instituțiilor cu servicii de tip rezidențial pentru copii, în anul 2013	134
Tab. 62: Capacitatea instituțiilor cu servicii de tip rezidențial pentru adulți 2013.....	135
Tab. 63: Situația asistenților maternali	135
Tab. 64: ONG-uri cu activitate în domeniul protecției copilului și familiei	135
Tab. 65: ONG-uri cu activitate în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități și vârstnicilor	135
Tab. 66: Unitățile școlare pe categorii de unități școlare, forme de proprietate și medii de rezidență în anul 2014	136
Tab. 67: Număr cadre didactice raportat la populația școlară	138
Tab. 68: Situația numărului de elevi raportat la numărul de clase, în anul 2013.....	138
Tab. 69: Biblioteci pe categorii de biblioteci.....	140
Tab. 70: Numărul și amplasarea locașuri de cult din județul Arad	141
Tab. 71: Cluburile și asociațiile sportive din județul Arad	142
Tab. 72: Asociații și cluburi sportive după numărul de discipline sportive	142
Tab. 73: Numărul asociațiilor și cluburilor în funcție de disciplina sportivă	142
Tab. 74: Număr sportivi legitimați raportat la 1.000 de locuitori	143

Tab. 75: Administratori/ custozi situri Natura 2000	147
Tab. 76: Situația rețelelor de canalizare și tratare a apelor din zonele urbane ale județului Arad	155
Tab. 77: Suprafața fondului funciar după modul de folosință (ha).....	156
Tab. 78: Volum recoltat de lemn în județul Arad – an 2014.....	159
Tab. 79: Asociații de Dezvoltare Intercomunitară în județul Arad	166
Tab. 80: Grupuri de acțiune locală în județul Arad	168
Tab. 81: Lista proiectelor implementate de Consiliul Județean Arad prin Programul de Cooperare Transfrontalieră 2007 – 2013	174
Tab. 82: Lista proiectelor implementate de instituții subordonate Consiliului Județean Arad prin Programul de Cooperare Transfrontalieră 2007 – 2013.....	174
Tab. 83: Lista proiectelor implementate de Primăria Municipiului Arad prin prin Programul de Cooperare Transfrontalieră 2007 – 2013	176
Tab. 84: Țintele asumate de România referitor la obiectivele Strategiei Europa 2020 ...	180

Lista figurilor

Fig. 1: Stema Județului Arad	13
Fig. 2: Populația județului Arad	20
Fig. 3: Piramida demografică.....	20
Fig. 4: Evoluția PIB în cadrul Regiunii Vest (mil. lei).....	25
Fig. 5: Evoluția numărului de firme din județul Arad în perioada 2009 – 2013	26
Fig. 6: Structura mediului de afaceri din punct de vedere al numărului de întreprinderi.	27
Fig. 7: Structura mediului de afaceri din punct de vedere al cifrei de afaceri	27
Fig. 8: Evoluția cifrei de afaceri generată de mediul de afaceri arădean (lei)	28
Fig. 9: Evoluția sectorului de Industrie și construcții în județul Arad, comparat cu celelalte județe ale Regiunii Vest (după cifra de afaceri exprimată în lei).....	36
Fig. 10: Evoluția sectorului de Servicii în județul Arad, comparat cu celelalte județe ale Regiunii Vest (după cifra de afaceri exprimată în lei)	37
Fig. 11: Valoarea producției ramurii agricole pe sectoare, în județul Arad în perioada 2009-2013 (mii lei).....	43
Fig. 12: Producția totală a principalelor culturi vegetale în județul Arad în perioada 2010-2014 (tone/an).....	44
Fig. 13: Productivitatea cerealelor în județul Arad în perioada 2011-2014 (tone/an).....	45
Fig. 14: Producția de legume în județul Arad în perioada 2011-2014 (tone/an).....	46
Fig. 15: Productivitatea culturilor de cartofi în județul Arad în perioada 2010-2014 (tone/an).....	46
Fig. 16: Parcul de tractoare și mașini agricole din județul Arad în perioada 2010-2014..	47
Fig. 17: Distribuția spațiilor de depozitare produse agricole pe clase de mărimi	48
Fig. 18: Evoluția amenajărilor pentru irigații în perioada 2010-2014 (ha).....	48
Fig. 19: Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de desecare în perioada 2010-2014 (ha).....	49
Fig. 20: Evoluția efectivului de păsări în perioada 2010-2014 (capete)	50
Fig. 21: Evoluția efectivului de ovine în perioada 2010-2014 (capete)	50
Fig. 22: Evoluția efectivului de bovine în perioada 2010-2014 (capete)	51
Fig. 23: Evoluția efectivului de porcine în perioada 2009-2013 (capete)	51
Fig. 24: Distribuția numărului de salariați pe sectoare economice în județul Arad.....	61
Fig. 25: Evoluția exporturilor în Regiunea Vest (mii euro) în perioada 2012-2014.....	68
Fig. 26: Evoluția importurilor în Regiunea Vest (mii euro) în perioada 2012-2014	69
Fig. 27: Importuri (CIF) pe tipuri de produse în anul 2014 în județul Arad.....	70
Fig. 28: Exporturi (FOB) pe tipuri de produse în anul 2014 în județul Arad	70
Fig. 29: Capacitatea de cazare în județul Arad în perioada 2010-2014	83
Fig. 30: Depozit deșeurii municipale A.S.A. Arad	119
Fig. 31: Evoluția numărului de elevi din județul Arad în perioada 2011-2013	137
Fig. 32: Evoluția numărului de cadre didactice din județul Arad în perioada 2011-2013	138

Lista reprezentărilor cartografice

Harta 1: Distribuția localităților în teritoriul județului Arad	12
Harta 2: Harta fizică a județului Arad	15
Harta 3: Disparități intra-județene privind densitatea numărului de firme la 1.000 de locuitori	29
Harta 4: Ponderea suprafeței arabile din totalul suprafeței agricole, în județul Arad	40
Harta 5: Ponderea suprafeței de pășuni și fânețe din totalul suprafeței agricole, în județul Arad	41
Harta 6: Dispunerea unităților de cazare turistică și a locurilor de cazare în județul Arad	82
Harta 7: Harta drumurilor din județul Arad	101
Harta 8: Harta punctelor de trecere a frontierei din județul Arad	108
Harta 9: Distribuția cantității de apă distribuită consumatorilor în județul Arad, la nivel de UAT	110
Harta 10: Distribuția lungimii totale simple a conductelor de canalizare în județul Arad, la nivel de UAT	111
Harta 11: Distribuția unităților administrativ teritoriale deservite de operatori de salubritate în 2014.....	117
Harta 12: Cantitatea de gaze naturale distribuite în județul Arad, la nivel de UAT	125
Harta 13: Harta ariilor de protecție specială avifaunistică (ROSPA) și a siturilor comunitare (ROSCI) din județul Arad	146
Harta 14: Participarea UAT-urilor din județul Arad la Asociații de Dezvoltare Intercomunitară	167
Harta 15: Participarea UAT-urilor din județul Arad la Grupurile de Acțiune Locală	171

PARTEA I
ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE DIN
PUNCT DE VEDERE SOCIO-
ECONOMIC, AL MEDIULUI ȘI
NIVELULUI DE ECHIPARE TEHNICĂ ȘI
SOCIALĂ A JUDEȚULUI

1. Cadrul natural

1.1. Așezare geografică

Județul Arad este situat din punct de vedere geografic în Regiunea de Dezvoltare Vest, respectiv în regiunile istorice Crișana și Banat, de o parte și de alta a Mureșului și Crișului Alb, având ca vecini județul Bihor la Nord și Nord-Est, județul Hunedoara la Sud-Est, județul Alba la Est, județul Timiș la Sud, iar în partea de Vest, Ungaria.

Județul Arad are o suprafață de 7.754 km² cu care deține un procent de 3,65% din suprafața totală a României, ocupând locul 6 ca mărime la nivel național. Are în componență un municipiu – Arad, 9 orașe (Chișineu-Criș, Curtici, Ineu, Lipova, Nădlac, Pâncota, Pecica, Sântana și Sebiș), 68 de comune și 206 de sate.

Latitudine nordică:
45°57' (Cuvejdia) - 46°38' (Berechiu)
Longitudine estică:
22°39' (Târnavița) - 20°45' (Nădlac)

Harta 1: Distribuția localităților în teritoriul județului Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

Localizarea județului creează avantajele unui nod de tranzit, județul aflându-se la intersecția de drumuri europene - Coridorul European rutier IV și drumul rapid care va face legătura dintre Ucraina și Serbia – și la distanțe relativ scurte de 4 capitale ale Europei: Budapesta – Ungaria (284 km), Belgrad - Serbia (215 km), Viena – Austria (506 km) și, nu în ultimul rând, București - România (603 km).

Stema județului Arad

Stema județului Arad¹ se constituie sub forma unui scut triunghiular cu marginile rotunjite, scartelat.

Fig. 1: Stema Județului Arad

Partea superioară a stemei prezintă în partea dreaptă un câmp albastru în care se regăsește o cetate de argint cu trei turnuri, cu acoperiș conic și având o poartă deschisă. Această imagine evocă rolul pe care l-au deținut fortificațiile în luptele de apărare.

În partea superioară - stânga, fondul roșu scoate în evidență o cruce de argint cu brațele treflate, înconjurată de două ramuri de stejar, cu frunze și ghinde de aur, elemente care amintesc de edificiile religioase existente de-a lungul secolelor pe aceste meleaguri, evidențiind credința străbună și contribuția ei la luptă pentru unitate națională.

Partea inferioară a stemei, în partea din stânga, pe câmp auriu, se află două benzi undate, de culoare albastră, fapt ce simbolizează cele două râuri ce își au cursul pe teritoriul Aradului, și anume Mureș și Crișul Alb, iar în partea dreaptă a acestuia, pe fundal roșu este prezentat un ciorchine de strugure cu boabe de aur și o frunză de viță-de-vie de argint, element ce semnifică vechea podgorie a Aradului.

1.2. Rețeaua hidrografică

Județul Arad are una din cele mai importante rezerve de apă din România, atât prin resursele de apă de suprafață, cât și prin cele de apă subterană. Rețeaua hidrografică a județului este formată din resursele de apă de suprafață, acestea formând un bazin, ale cărui dimensiuni sunt de 7.654 km², fiind compus în proporție de 41% de Mureș, 41% Crișul Alb, 15% Crișul Negru și 3% Bega Veche.

Cel mai important râu care străbate teritoriul județului Arad este *râul Mureș*, cu o lungime de 716 km și o suprafață hidrografică de 27.890 km², clasându-se astfel pe locul 2 în România, după fluviul Dunăre. De asemenea, acesta reprezintă și râul cu cel mai mare debit, intrând în județul Arad cu 142m³/s; debitul maxim atins este de 2.150m³/s, provocând inundații. Utilizarea lui este însă restricționată de calitatea apelor, deoarece la capăt de bazin hidrografic râul concentrează poluanți care îl fac utilizabil numai pentru industrie și agricultură.

Crișul Negru se află la limita nordică a județului și are o pondere mai redusă; debitele înregistrate de acesta au valori medii de 29 m³/s la Zerind.

Crișul Alb intră în județ cu un debit de 14,2 m³/s având creșteri notabile la Gurahonț (13,7 m³/s), la Bocsig (18,6 m³/s) și la Chișineu-Criș (21,4 m³/s), acest râu fiind utilizat numai pentru agricultură, în special pentru unitățile piscicole.

Acestora li se adaugă o serie de afluenți din care se remarcă, pentru râul Mureș – Valea Corbești, Troas, Bârzava, Milova, Cladova, pentru Crișul Alb – Hălmăgel, Leuci, Tecasele, Cremenoasa, Zimbru, Valea Deznei, Valea Monesei, Talagiu, Hontisor, Chișindia, iar pentru Crișul Negru afluentul Teuz. Apelor curgătoare li se adaugă și o salbă de lacuri dintre care amintim: Tauț (lac de acumulare), Seleuș, Cermei, Rovine și heleșteu, precum Balta Țiganilor.²

¹ Sursa: Hotărâre Guvernamentală nr. 842 din 28 iulie 2005 privind aprobarea stemei județului Arad

² Sursa: Site-ul Băncii Naționale a României - <http://www.bnro.ro/Monografii-8372.aspx>, accesat la data de 13.01.2015

Tab. 1: Lungimea cursurilor de apă din județul Arad

Denumirea cursului de apă	Lungimea cursului de apă (Km)	
	Pe teritoriul județului	Pe teritoriul României
Mureșul	220	716
Crișul Alb	146	212
Crișul Negru	27	144
Teuz	79	100
Cigher	53	58

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Arad, Anuarul statistic 2012 – Tabelul 2.2

Deosebit de valoroase sunt resursele de apă subterană, atât sub aspect cantitativ cât și calitativ, contribuind decisiv la satisfacerea nevoilor populației și cele generate de activități economice, în special cele industriale. Caracteristicile acestora sunt:

- un debit bogat și prin situarea pânzei freatice, în general, la mică adâncime (peste 2/3 din Câmpia Aradului are ape subterane la mai puțin de 3 m adâncime);
- densitatea rețelei hidrografice se înscrie între 0,6-0,8 km/km²;
- cele mai mici valori ale densității rețelei de râuri se înregistrează pe interfluviul Mureș-Canalul Morilor;
- în bazinele râurilor Beliu, Moneasa și Tăcășele se înregistrează cele mai ridicate valori ale densității rețelei hidrografice.

Densitatea medie a rețelei de râuri în cuprinsul județului Arad este de 0,5 km/km².

Dintre suprafețele lacustre amintim, în special, lacurile naturale de luncă, numeroase pe Valea Mureșului, lacurile antropice cum ar fi lacul de baraj de la Tauț.

După conținutul chimic, apele din limitele județului Arad pot fi incluse în următoarele categorii:

- *izvoare termale bicarbonatate* - sulfatate din zona aferentă bazinului Crișurilor (apele carbogazoase alcaline de la Moneasa);
- *izvoare carbogazoase feruginoase* în Dealurile Lipovei;
- *izvoare bicarbonatate calcice termale, carbogazoase și sulfuroase sodice* din zona Mureșului legate de prezența formațiunilor vulcanice neogene din zonă.

1.3. Climă

Radiația solară, poziția geografică, altitudinea, poluarea, circulația maselor de aer sunt o parte din factorii genetici ai climei ce determină existența pe teritoriul județului Arad a unui climat temperat continental moderat, cu influențe oceanice. În comparație cu clima din regiunea Câmpiei Române, în câmpia Aradului se resimt și nuanțe moderate cu temperaturi medii anuale apropiate de valoarea de 10°C, astfel, vara înregistrându-se temperaturi de 21°C iar iarna de 1°C cu precipitații bogate de 600 mm.

Pe altitudine temperatura medie anuală a aerului este cuprinsă între 10,8°C în zona de câmpie și 6°C la cele mai mari înălțimi; detaliat situația se prezintă astfel: la câmpie sunt înregistrate temperaturi mai mari de 10°C, în dealurile piemontane valoarea medie anuală scade cu un grad (9°C), iar în regiunile muntoase se resimt între 8°-6°C.

Amplitudinea termică:

- Zona de câmpie: +23°C
- Zona de dealuri: +22°C - +20°C
- Zona montană: < +20°C

În județul Arad a fost înregistrată în data de 19.07.1946 la Miniș, maxima absolută, 41.5°C, iar minima absolută de -30°C a fost resimțită în Arad, pe data de 05.02.1954. Gurahonț, regiune depresionară, prezintă un climat de adăpost, cu temperaturi ale aerului ce au valori negative nu foarte mari, astfel în anotimpul rece, luna ianuarie temperatura variază între -10°C în zona de câmpie și -5°C în zona muntoasă, iar temperatura medie în anotimpul cald pentru luna iulie oscilează între 21°C în zona de câmpie și 16°C în aria muntoasă din est.

În zona de câmpie, precipitațiile medii anuale sunt în jurul valorii de 600 mm, iar în zona de contact dintre câmpie și dealurile precipitațiile cresc și ajung la valori cuprinse între 700-800 mm în dealurile piemontane și la valori de maxim 1.200 mm în zona montană. Numărul zilelor cu precipitații sub formă de ninsoare se ridică la 18-30 pe an. Valori extreme au fost în anul 1928 la Arad și în 1947 la Chișineu-Criș când au fost înregistrate minimele precipitațiilor, sub 300 mm, iar maxima precipitațiilor a fost înregistrată în anul 1926, de 1.200 mm la Ineu.

În sectorul nordic și vestic există o frecvență mai mare a vânturilor, cu viteze medii de 3-4 m/s. Vântul bate din sectorul nordic 13% și cel sudic 12,4%, frecvența cea mai mică aparținând sectorului estic 3,8%.

1.4. Relief

Relieful județului este variat, cu întinderi relativ egale între zonele de câmpie, cele colinare și cele muntoase, crescând de la vest la est, rezultând astfel 3 mari unități de relief: Câmpia de Vest, Dealurile Vestice și Munții Apuseni, iar între culmile montane formându-se Depresiunea Zărandului.

Harta 2: Harta fizică a județului Arad

Sursa: Site-ul Consiliului Județean Arad - <http://www.cjarad.ro>

La nivelul județului unitățile de relief, cele mai reprezentative sunt³:

- Munții Codru-Moma cu altitudinea maximă de 1.112 m, în vârful Pleșu;
- Munții Bihorului - vârful Piatra Aradului (1.429 m) și vârful Găina (1.488 m) aflat la limita dintre județele Arad, Bihor, Hunedoara și Alba⁴

³ Sursa: Site-ul Băncii Naționale a României - <http://www.bnro.ro/Monografii-8372.aspx>, accesat la data de 13.01.2015

⁴ Sursa: <http://www.dadrarad.ro/>

- Munții Zărandului;
- Piemontul Codrului;
- Depresiunea intramontană Moneasa-Rămșa;
- Depresiunea Almaș Gurahont;
- Depresiunea Zărandului;
- Depresiunea Hălmagiu;
- Dealurile Lipovei;
- Culoarul Mureșului (Lipova-Petriș);
- Câmpia Aradului;
- Câmpia Vingăi;
- Câmpia Teuzului (Câmpia Cermeiului);
- Câmpia Crișului Alb.

1.5. Vegetație

Flora din județul Arad este variată și bogată în specii caracteristice florei continentale datorită factorilor fizico-geografici.

Vegetația județului Arad este caracterizată de predominarea formațiunilor zonale de silvostepă (asociat, pe suprafețe mici, chiar de stepă și forestiere), a celor azonale de luncă și prin puternica transformare antropică a vegetației naturale. Numai 44% din teritoriul județului este ocupat de vegetație naturală propriu-zisă sau foarte puțin transformată (inclusiv fondul forestier, pășunile și fânețele) iar restul vegetației, în proporție de 56% a fost antropizată, transformându-se foarte mult prin înlocuirea vegetației naturale cu cea de cultură.

În județul Arad sunt răspândite diverse plante medicinale: arborele Ginkgo biloba, Tuia silvestris, brândușa de primăvară, brândușa de toamnă, brândușa galbenă, stejar, fag, carpen, salcâm, graminee perene etc.

În județul Arad 26% din suprafața totală este ocupată de vegetație forestieră, aceasta predomină în zona montană și în dealurile piemontane. Se recunosc următoarele grupe de formațiuni: carpineto-făgete, goruneto-carpinete (care împreună ocupă cele mai mari suprafețe forestiere), gorunete cu horști, goruneto-cerete, girnitetto-cerete, goruneto-fagete, precum și asociații de pajiști secundare pe locul fostelor păduri defrișate.

În extremitatea vestică a câmpiei Aradului se întâlnește vegetația de silvostepă și chiar de stepă ce se caracterizează prin predominarea formațiunilor ierboase, localizându-se însă rar și pâlcuri de vegetație lemnoasă. Pajiștile stepice ruderalizate, xerofile, mezofile de sărături și cele stepizate sunt restrânse în urma extinderii suprafețelor arabile. Vegetația azonală de luncă, cu caracter hidofil și mezofil este alcătuită dintr-o serie de specii ierboase și lemnoase caracteristice (sălcii, plop, anin). Pe unele suprafețe lacustre cresc nufărul alb și galben.

Procesul de eutrofizare a afectat o serie de specii de pe teritoriul județului Arad, printre aceste specii se numără: Stupinița-Platanthera bifolia, Broscărița-Potamogeton natans, Săgeata apei-Sagătaria sagatifolies, Nufărul galben-Nuphar luteum, Nufărul alb-Nymphaea albă, Laptele câinelui-Euphorbia cyparissias, Rachitan-Lytbnum salicornia, Crinul de baltă-Butonus umbellatus, Mlaștinița-Epipactus palustris, etc.

Seceta are un rol perturbator în cadrul ecosistemelor, în special în momentul în care persistă pe o perioadă lungă de timp, favorizând secarea unor bălți, a râurilor cu cursuri temporare, producerea incendiilor, dar și uscarea vegetației, în mod special a coniferelor care au o rezistență scăzută la temperaturi ridicate și precipitații minime; la polul opus, se află un alt factor cu rol destabilizator, și anume, zăpezile abundente, care provoacă degradarea speciilor arbustive.

1.6. Faună

Biodiversitatea faunei este asigurată de particularitățile reliefului, climei și vegetației, acesta având o compoziție și răspândire variată. Iepurele, fazanul, rața, gâsca, cocorul, barza, ariciul, cucuveaua, corbul, bufnița, șorecarul, ursul, vulpea, vidra, veverița, căpriorul, mistrețul, râsul, potârnichea fac parte din speciile existente în județul Arad.

În județ există specii amenințate și protejate prin lege, printre care se numără: șoimul dunărean, egreta mică, dropia, stârcul galben, barza neagră și râsul.

Dispariția unor specii se datorează procesului intens de antropizare, cultivării excesive a unor suprafețe de pajiști naturale, precum și amplorii luate de braconaj. Sunt remarcate anumite puncte pozitive ale județului printre care faptul că poluarea ocupă cote sub nivelul mediu pe țară și, de asemenea, faptul că nu sunt observate degradări îngrijorătoare ale florei și faunei datorate modificării parametrilor de mediu.

1.7. Soluri

La nivelul județean, substratul pedologic este variat, remarcându-se cernoziomurile, solurile brune și solurile silvestre care ocupă principalele forme de relief; sunt și unele soluri sărăturoase, soluri aluviale și lacoviștile (ca soluri azonale și intrazonale).

Suprafețe întinse din câmpia Aradului sunt compuse din cernoziomuri, soluri ce oferă condiții excelente pentru culturile agricole, acestea fiind bogate în humus, având o grosime de 40-50 cm. Ca varietăți, întâlnim cernoziomuri freatic-umede și cernoziomuri levigate. Solurile brune de pădure au în componența lor humus de 15-40 cm și argilă, ce ocupă suprafețe mai mari în câmpiile înalte, dealurile piemontane și depresiuni. Din punct de vedere al varietății, în județul Arad întâlnim soluri brune-gălbui de pădure și soluri argiloiluviale, asociate cu litosoluri și regosoluri.

A treia categorie de soluri întâlnite în județul Arad, sunt solurile silvestre montane brune-gălbui și brune-acide, ce au o arie de ocupare în zonele mai înalte, unde există o vegetație forestieră compactă.

1.8. Resursele subsolului

Resursele județului Arad sunt diverse și bogate, astfel unele din aceste resurse au fost exploatate încă din vremea romanilor, iar în prezent acestea sunt aproape epuizate; altele, în schimb, nu sunt nici în acest moment suficient exploatate și reprezintă un potențial valoros. Importante zăcăminte de hidrocarburi lichide și gazoase deține zona de câmpie cu preponderență la Sântana, Zădăreni, Bodrogu Nou, Nădlac.

Zonele de deal și de munte sunt zone de extracție de minereuri metalifere (munții Zărandului și Codru Moma) - fier, mangan, molibden (Dezna, Moneasa, Săvârșin) și de metale prețioase (aur și argint) la Chisindia, Dud, Cladova.

De-a lungul văii Mureșului, județul deține o importantă resursă naturală constituită de depozitele de materiale de construcții (nisip, granit, granodiorit, diorit); de-a lungul văii Crișului Alb, se întâlnesc resurse de andezit, uraniu, azbest, la Gurahonț și Bârsa, sunt pământuri colorate și caolin și la Moneasa marmură.

Din categoria resurselor care nu sunt suficient exploatate în prezent fac parte apele termale și minerale. Izvoare se găsesc la Moneasa, Macea, Chișineu Criș, Lipova, Curtici. Dintre acestea sunt recunoscute pentru efectele lor medicale apele minerale de la Moneasa, Lipova și Dezna și Curtici, pentru apă termală.

1.9. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Amplasare la intersecția de drumuri europene - Coridorul European rutier IV și drumul rapid care va face legătura dintre Ucraina și Serbia. ✓ Amplasarea la distanțe relativ scurte până în 4 capitale ale Europei. ✓ Resurse valoroase de apă subterană, atât sub aspect cantitativ, cât și calitativ. ✓ Relief variat, cu întinderi relativ egale între zonele de câmpie, cele colinare și cele muntoase, crescând de la vest la est. ✓ Suprafețe compuse din cernoziomuri, bogate în humus. ✓ Resursele subsolului diverse și bogate. ✓ Floră și faună variate și bogate. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Apele termale și minerale sunt resurse care nu sunt suficient exploatate în prezent. ✓ La capăt de bazin hidrografic, râul Mureș concentrează poluanți care îl fac utilizabil numai pentru industrie și agricultură.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Oportunități de colaborare transfrontalieră. ✓ Condiții excelente pentru culturile agricole în Câmpia Aradului. ✓ Relief variat și resurse de ape termale atractive pentru dezvoltarea turismului. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Risc inundații bazin hidrografic Mureș. ✓ Factori climatici cu rol destabilizator (secetă, zăpezi abundente) pot conduce la perturbarea ecosistemelor.

Concluzii capitol 1. Cadrul natural

Județul Arad este situat în partea de vest a țării, fiind un județ de frontieră, învecinat la nord și nord-est cu județul Bihor și județul Alba, la sud-est cu județul Hunedoara, la sud cu județul Timiș, iar pe partea de vest cu Ungaria.

Județul deține una din cele mai importante rezerve de apă din România, atât prin resursele de apă de suprafață, cât și prin cele de apă subterană. Rețeaua hidrografică a județului este formată din resursele de apă de suprafață: Mureș, Crișul Alb, Crișul Negru și Bega Veche.

Relieful județului este variat, cu întinderi relativ egale între zonele de câmpie, cele colinare și cele muntoase, floră și faună foarte bogate.

Tipul solului din Câmpia Aradului creează condiții excelente pentru agricultură, iar resursele subsolului sunt extrem de diverse și variate; unele din ele, precum apele termale și minerale, sunt insuficient exploatate.

2. Demografie

2.1. Populația

Populația județului Arad este în prezent de 475.216 locuitori⁵; raportată la suprafața județului de 7.754 km², se obține o densitate de 61,28 loc/km².

Tab. 2: Densitatea populației județului Arad

	Număr total persoane în anul 2015	Suprafață (km ²)	Densitate (loc/km ²)
Total	475.216	7.754	61,28
Masculin	230.566		
Feminin	244.650		

Sursa: Site-ul Institutul Național De Statistică – www.insse.ro, 2015

Distribuția pe sexe a populației din județul Arad este echilibrată: 48,5% din locuitori fiind de sex masculin și 51,5% de sex feminin, respectiv 230.566 persoane de sex masculin și 244.650 persoane de sex feminin.

La nivel de medii de rezidență, diferența numerică a locuitorilor este de 65.272 de persoane, în mediul urban înregistrându-se valori mai ridicate față de mediul rural.

În mediul de rezidență rural, în anul 2015 comparativ cu anul de referință 2012, numărul locuitorilor a scăzut cu 838 de persoane; aceeași situație este prezentă și în mediul urban, dar în acest caz diferența este de 3.278 persoane.

Tab. 3: Populația Județului Arad pe medii de rezidență și pe sexe

Medii de rezidență	Sexe	Ani			
		2012	2013	2014	2015
		Număr persoane			
Total	Total	479.332	478.166	476.767	475.216
-	Masculin	232.087	231.694	231.155	230.566
-	Feminin	247.245	246.472	245.612	244.650
Urban	Total	273.522	272.309	271.276	270.244
-	Masculin	130.641	130.070	129.578	129.099
-	Feminin	142.881	142.239	141.698	141.145
Rural	Total	205.810	205.857	205.491	204.972
-	Masculin	101.446	101.624	101.577	101.467
-	Feminin	104.364	104.233	103.914	103.505

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

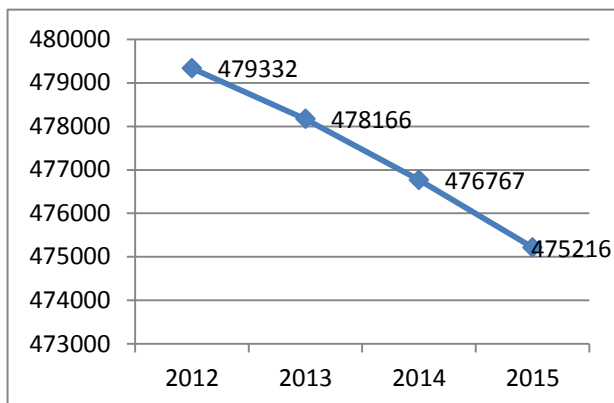
Populația județului Arad pe intervalul de timp 2012-2015 înregistrează o scădere cu 4.116 persoane față de anul de referință 2012.

⁵ Populația după domiciliu la 1 ianuarie, conform I.N.S., interogare octombrie 2015

Cauzele scăderii populației sunt multiple, dintre acestea cele mai importante fiind îmbătrânirea populației, creșterea migrației interne și internaționale și sporul natural negativ.

Fig. 2: Populația județului Arad

Sursa: prelucrare proprie pe baza datelor I.N.S. 2015

Valorile negative ale sporului natural sunt îngrijorătoare fiind consecință a factorilor sociali care au o influență directă asupra fenomenului natalității, iar acești factori sunt: nivelul de instruire a populației, apartenența etnică, starea civilă și gradul de implicare a populației feminine în activitățile sociale. La rândul lor, factorii economici au un rol determinant în evoluția natalității. Dintre aceștia, amintim nivelul veniturilor (natalitate ridicată în rândul populației cu venituri foarte mici sau foarte mari și o natalitate scăzută în cazul populației cu venituri medii), gradul de urbanizare a teritoriului (în general, natalitatea este mai crescută în mediul rural),

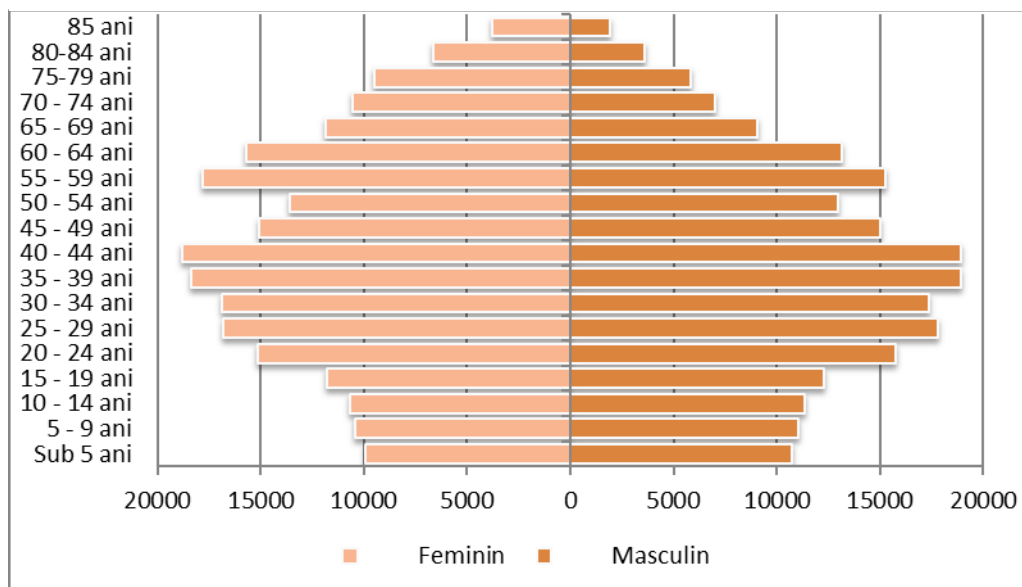
gradul de ocupare a populației feminine în activitățile economice. Totodată, factorii culturali sunt în relație directă cu intensitatea natalității prin gradul general de cultură a populației, concepțiile și tradițiile religioase și, în ultimele decenii, cu planificarea familială.

2.1.1. Structura populației pe vârste și sexe

Piramida vârstelor populației României în 2015 ne dezvăluie o populație în scădere, generată în primul rând de scăderea rapidă a natalității. Se poate observa ușor cum evenimentele din trecut au modelat forma piramidei. Proporția mică de persoane în grupa de vârstă 70-74 de ani se datorează natalității scăzute ce a urmat celui de-al 2-lea Război Mondial, urmată de o revenire și, apoi, de o nouă scădere în anii 1960-1964. Politicile pronataliste, prin Decretul din anul 1966, au alterat din nou aspectul piramidei prin generațiile numeroase rezultate din perioada 1967-1989.

Creșterea populației județului Arad a fost influențată de dezvoltarea economică constantă a zonei până în anul 1990 pe baza resurselor naturale înregistrate la nivelul acestuia. Segmentul de 0-24 ani reprezintă un prag critic din punct de vedere demografic, în această situație fiind persoanele născute după anul 1989.

Fig. 3: Piramida demografică

Sursa: prelucrare proprie pe baza datelor I.N.S. 2015

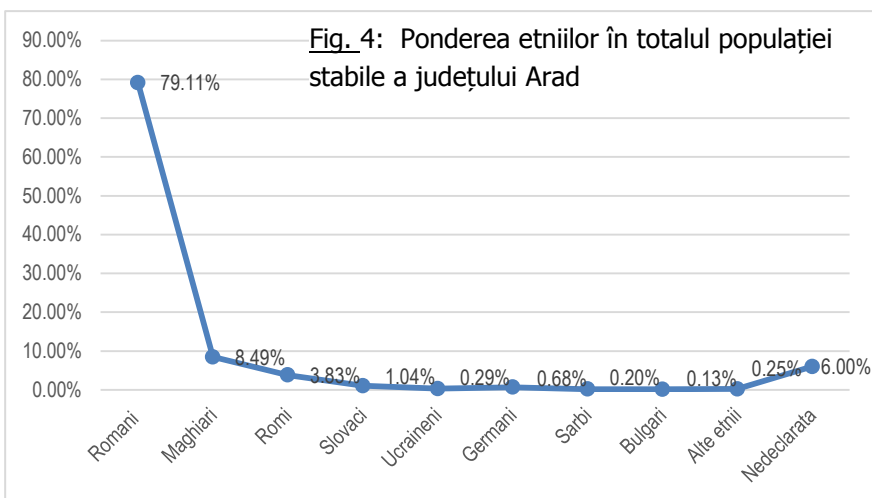

2.1.2. Structura etnică a populației

Județul Arad se caracterizează printr-o diversitate etnică, datorită cursului istoric care a imprimat un profil multilingvistic și multicultural. Evenimentele istorice, precum al doilea Război Mondial, instaurarea regimului comunist și momentul "Decembrie 1989" au determinat scăderea numărului diversității etniilor prin emigrația în mai multe valuri, în special etniile de germani și maghiari. Totodată, după căderea comunismului, au apărut etnii noi, de exemplu: italieni chinezi, etc.

Structura pe naționalități a populației relevă, pe ansamblu, un caracter multiethnic, alături de români conviețuind maghiari, romi, germani, slovaci, sârbi, bulgari, etc. Populația românească este cvasimajoritară în toate comunele. Valori mari apar în aria Munților Apuseni, de unde scad ușor către granița de vest a județului. Populația maghiară este majoritară în comunele localizate pe frontiera de vest a României. Romii sunt dispersați, dar mult mai prezenți în comunele din ariile de câmpie. Populația germană, mult diminuată numeric după anii 1990-1991, se concentrează în Câmpia Mureșului.

În ceea ce privește structura etnică, populația județului Arad este în proporție de 79,11% de etnie română. Populația care s-a declarat de etnie maghiară reprezintă 8,49% din totalul populației stabile, cea de etnie romă, 3,83% iar cea de etnie slovacă 1,04%. Celelalte minorități etnice au cote nesemnificative, în valoare de sub 1%, iar populația de alte etnii decât cele specificate reprezintă 0,25%.

Sursa: prelucrare proprie pe baza datelor I.N.S., 2015

Caracterul multiethnic și multicultural al județului reprezintă o premisă pentru o cooperare transfrontalieră benefică pentru toate comunitățile locale și regionale.

2.1.3. Migrația populației

O componentă a dinamicii populației este mișcarea migratorie cu cele două componente ale sale: migrația internă (imigrarea) și cea externă (emigrarea).

Conform celor mai recente date disponibile de la Institutul Național de Statistică, privind imigrarea și emigrarea populației județului Arad, în anul 2013, se poate observa faptul că valorile mișcării migratorii sunt reduse; astfel, cazurile de emigrare sunt de 373 persoane, dintre care 211 persoane din total provin din municipiul Arad, iar cazurile de imigrare sunt de 106 persoane, numai 79 de persoane au domiciliul în municipiul Arad. Mișcarea migratorie are un sold de 267 persoane.

Soldul schimbărilor de domiciliu înregistrează pe intervalul de timp 2009-2012 fluctuații, astfel în anul 2010 este atinsă cota maximă de 1.324 persoane care și-au schimbat domiciliul, cele mai multe persoane fiind din mediul rural. În anul 2012 doar 770 de persoane și-au schimbat domiciliul. Fluxurile de populație s-au derulat dinspre spațiul rural spre cel urban, dar se constată tendința de emigrare a unui segment important al populației odată cu deschiderea granițelor, în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit.

2.2. Forța de muncă

2.2.1. Populația activă și populația ocupată

Conform Institutului Național de Statistică, populația activă din punct de vedere economic cuprinde toate persoanele de peste 15 ani și care furnizează forță de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință, incluzând populația ocupată și șomerii.

În județul Arad, conform structurii populației pe grupe de vârstă, segmentul populației aptă de muncă (15-64 ani) este majoritar, respectiv 333.100 persoane în anul 2015, reprezentând 165.785 persoane de sex masculin și 167.315 persoane de sex feminin din totalul populației stabile de 475.216⁶ persoane, această valoare reprezentând 23,23% din totalul populației active la nivel de regiune (populație aptă de muncă la nivel de regiune: 1.433.650) și 2,14% din totalul populației active la nivel național (populație aptă de muncă la nivel național: 15.555.868).

Conform statisticilor la nivel județean în anul 2014, numărul mediu de salariați din județ era de 119.276 persoane, deci aproximativ 35,8% din populația în vârstă de muncă. Numărul populației ocupate în perioada 2011-2014 a înregistrat o creștere constantă, astfel în anul 2014 au existat în medie cu 7.842 de salariați mai mult decât în anul 2011. Rata de ocupare a resurselor de muncă din județul Arad este de 70,8%, aceasta fiind mai mare decât rata Regiunii de Vest (de 66,2%) și cea de la nivel național (de 60,9%).

Județul Arad deține aproximativ 28,15% salariați din totalul numărului mediu de salariați la nivel de regiune și 4,14% din numărul mediu de salariați la nivel național.

Municipiul Arad deține aproximativ 36% salariați din totalul numărului mediu al județului, reprezentând un număr de 64.868 persoane.

Câștigul salarial nominal mediu net lunar pe ramuri ale economiei, conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, se prezintă astfel în perioada 2011-2014:

Tab. 4: Câștigul salarial nominal mediu net lunar pe ramuri ale economiei

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Regiune de dezvoltare și județ	Ani			
		Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
UM: RON					
AGRICULTURĂ, SILVICULTURĂ ȘI PESCUIT	România	1044	1093	1179	1270
	Regiunea VEST	1032	1109	1237	1312
	Arad	1119	1212	1158	1151
INDUSTRIE	România	1470	1541	1604	1720
	Regiunea VEST	1468	1620	1679	1818
	Arad	1300	1431	1506	1616
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	România	2577	2786	2943	3260
	Regiunea VEST	2168	2350	2572	2846
	Arad	2650	3018	3448	3395
INDUSTRIA PRELUCRATOARE	România	1324	1393	1466	1578
	Regiunea VEST	1377	1540	1592	1751
	Arad	1238	1367	1449	1569
TRANSPORT ȘI	România	1580	1624	1629	1707

⁶ Conform www.insse.ro, 2015

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Regiune de dezvoltare și județ	Ani			
		Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
		UM: RON			
DEPOZITARE	Regiunea VEST	1488	1501	1381	1467
	Arad	1808	1869	1441	1463
HOTELURI ȘI RESTAURANTE	România	841	850	898	958
	Regiunea VEST	750	788	903	906
	Arad	714	858	943	998

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Se observă ca valoarea cea mai mare la nivel județean a salariului nominal mediu net lunar, în anul 2014, 335, este înregistrată în sectorul industriei extractive, urmată de salariul din sectorul industriei. Comparativ cu anul 2013, salariul nominal mediu net lunar a scăzut cu 53 lei.

În sectorul serviciilor hoteliere și restaurante sunt încasate lunar cele mai mici salarii nominale medii nete lunare, în anul 2014, în valoare de 998 de lei. Deși în acest domeniu se înregistrează cele mai mici venituri nominale medii pe luna, se observa o ușoară creștere de 55 lei, comparativ cu anul precedent de referință, anul 2013.

2.2.2. Șomajul

Numărul șomerilor din județul Arad la sfârșitul anului 2014, a fost de 6.071 persoane, iar rata șomajului, în anul 2013, a fost de 3,2%. La nivelul anului 2013, rata șomajului în județul Arad a fost inferioară celei de la nivel național (de 7,3%)⁷.

În anul 2014, procentul șomerilor bărbați din județul Arad a fost de 54% din totalul populației șomere, de asemenea, procentul șomerilor femei a fost de 46% din totalul populației șomere. În ultimii ani se constată tendința de scădere a numărului de șomeri și a ratei șomajului la nivelul județului Arad.

În urma informațiilor furnizate de Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad, doar 532 persoane au beneficiat de cursuri de formare gratuite în anul 2012, iar în anul 2013, ponderea persoanelor ocupate din rândul absolvenților la programele de formare profesională a fost de 31%.

Totalul locurilor de muncă disponibile în anul 2013, la nivel județean a fost de 5.068 de locuri de muncă, din care 1.277 au fost destinate codului COR 932906 - muncitor necalificat la asamblarea, montarea pieselor. La polul opus sunt sectoarele din administrația publică, sănătate, învățământ și cultură, unde sunt cele mai puține locuri de muncă disponibile.

Domeniile de activitate cu excedent de forță de muncă sunt prestări servicii, transporturi și construcții, iar cele cu deficit de forță de muncă sunt confecții, cablaje, comerț, pază și securitate. În anul 2013, conform datelor furnizate de Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad, nu au existat solicitări din partea agenților economici pentru cursuri de instruire, singura categorie de persoane care au apelat la serviciile acestei instituții publice au fost persoanele în căutarea unui loc de muncă sau șomerii.

Începând cu anul 2011, Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad nu a derulat proiecte sau programe de pregătire profesională susținute prin finanțări publice nerambursabile. În 2014 a fost finalizat proiectul "Cercetarea și prognoza pieței muncii din vestul României. Evidența șomajului neînregistrat din județul Arad", proiect cofinanțat (75%) prin POS DRU 2007-

⁷ Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro – date privind șomerii înregistrați la sfârșitul lunii

2013. Valoarea totală a proiectului este de 17.901.371 lei, adică aproximativ 4 milioane euro. Prin proiect s-a reușit identificarea a 5.000 persoane care nu erau înregistrate ca șomeri, modificând astfel nivelul ratei șomajului.

Un alt proiect implementat de Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad a vizat integrarea pe piața muncii a șomerilor din județ, astfel prin proiectul "Creșterea adaptabilității și a performanțelor șomerilor tineri în integrarea pe piața europeană a muncii", un număr de 250 de tineri din Arad au beneficiat de cursuri de operator calculator și limba engleză, crescând șansele acestora de angajare.

2.3. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Distribuția echilibrată a populației pe sexe. ✓ Rată înaltă de includere pe piața forței de muncă – la nivelul anului 2014, rata șomajului în județul Arad a fost de 3,2%- la nivelul anului 2013, inferioară celei de la nivel național (de 7,3%). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Populație în scădere, generată în primul rând de scăderea rapidă a natalității. ✓ Îmbătrânirea populației.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Caracterul multiethnic creează o premisă pentru o bună cooperare transfrontalieră și multinațională. ✓ Creșterea numărului de salariați în perioada 2011-2014. ✓ Organizarea de programe de formare profesională finanțate din fonduri europene. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Migrația populației la muncă în străinătate către occident.

Concluzii capitol 2. Demografie

Populația județului Arad este în prezent de 475.216 locuitori, prezentând o densitate de 61 loc/km². În anul 2015, distribuția pe sexe a populației din județul Arad este echilibrată: 48,54% din locuitori fiind de sex masculin și 51,50% de sex feminin, respectiv 230.566 persoane de sex masculin și 244.650 persoane de sex feminin.

La nivel de medii de rezidență, diferența numerică a locuitorilor este de 65.272 de persoane, mediul urban deținând în anul 2015 un număr de 270.244 locuitori, astfel în mediul urban înregistrându-se valori mai ridicate față de mediul rural, iar în intervalul de timp 2012 - 2015, se observă variații sensibile a numărului de persoane.

Populația județului Arad prezintă un caracter multiethnic care favorizează premisele unor bune colaborări transfrontaliere și multinaționale. În anul 2014, populația județului era în proporție de 79,11% de etnie română, 8,49% de etnie maghiară, respectiv 3,83% de etnie romă.

Rata șomajului la nivelul județului Arad este mică (3,2%), fiind inferioară celei la nivel național de 7,3%.

3. Activități economice

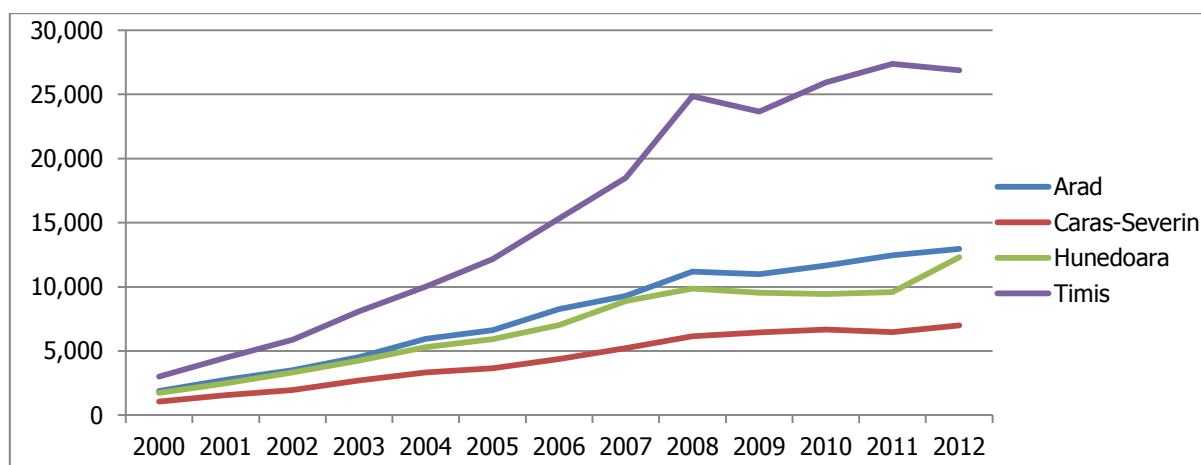
Privire de ansamblu

Conform datelor statistice, în anul 2012 regiunea Vest a înregistrat o valoare a Produsului Intern Brut (PIB) de 59.143,7 milioane lei, ceea ce reprezintă 9,91% din PIB-ul național. Rata de creștere a PIB-ului regional a fost temperată de inflație, a cărei rată a fost foarte ridicată începând cu anul 2000. Dinamica PIB-ului regional a fost asemănătoare cu cea națională, excepție făcând anii 2007-2008 în care trendurile au fost contradictorii.

Tendențele negative au fost determinate și de criza economică, care a afectat atât economia regională, cât și cea națională. Astfel, se poate observa în anul 2009 o dinamică descrescătoare, aspect ce poate fi corelat și cu declinul pieței imobiliare.

La nivelul anului 2012, județul Arad a fost al doilea ca mărime, din punct de vedere al PIB-ului, din Regiunea Vest și al 12-lea în topul județelor, din punct de vedere al contribuției la PIB-ul național. Evoluția PIB-ului a fost una pozitivă pe parcursul ultimei decade, fiind înregistrată o scădere doar în perioada de criză financiară (începând cu anul 2009), recuperată însă în cursul anului 2010. Se remarcă o creștere a disparităților intra-regionale în cadrul Regiunii Vest, în sensul că rata de creștere a PIB-ului pentru Timiș a fost superioară celorlalte județe (județul Timiș fiind pe locul 2 în topul județelor din țară, după Municipiul București), mărindu-se decalajul de dezvoltare dintre acestea.

Fig. 4: Evoluția PIB în cadrul Regiunii Vest (mil. lei)

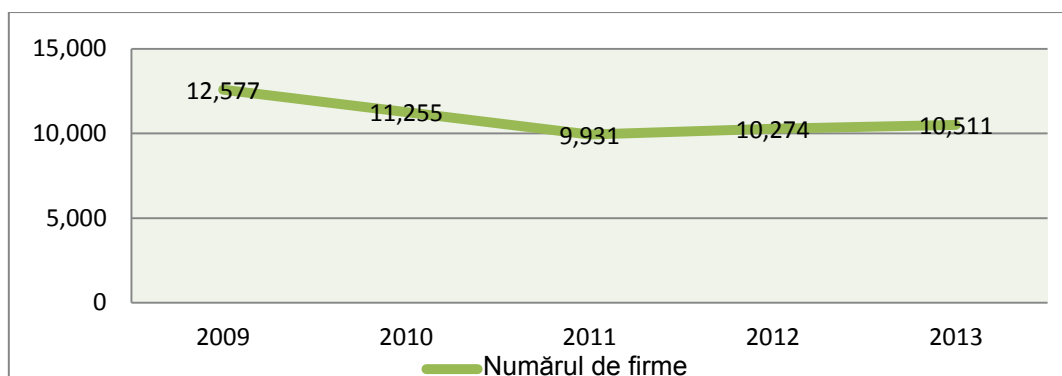

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Mediul de afaceri arădean a înregistrat un declin din punctul de vedere al numărului de firme în perioada 2009 – 2011, 2011 fiind cel mai slab cotate an din acest punct de vedere, ca urmare a crizei economice ale cărei efecte s-au făcut simțite încă din 2008. Din anul 2012 se înregistrează o ușoară creștere.

Fig. 5: Evoluția numărului de firme din județul Arad în perioada 2009 – 2013

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Conform datelor statistice INS, la nivelul anului 2013, județul Arad avea 10.511 firme a căror structură pe număr de angajați poate fi observată în tabelul de mai jos. De-a lungul perioadei 2009-2013, numărul de firme a scăzut cu aproximativ 16%, reprezentând 2.066 întreprinderi.

Tab. 5: Evoluția distribuției firmelor pe clase de mărimi în perioada 2009 – 2013

Clase de mărime ale întreprinderilor	2009	2010	2011	2012	2013	% diferență 2013 față de 2009
Micro-întreprinderi (0-9 salariați)	10.897	9.601	8.582	8.928	9.180	-15,75%
Întreprinderi mici (10-49 salariați)	1.074	1.009	1.103	1.093	1.080	+0,55%
Întreprinderi mijlocii (50-249 salariați)	197	204	206	211	211	+7,1%
Întreprinderi mari (250 salariați și peste)	34	36	40	42	40	+15%
TOTAL	12.202	11.225	9.931	10.274	10.511	-13,85%

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

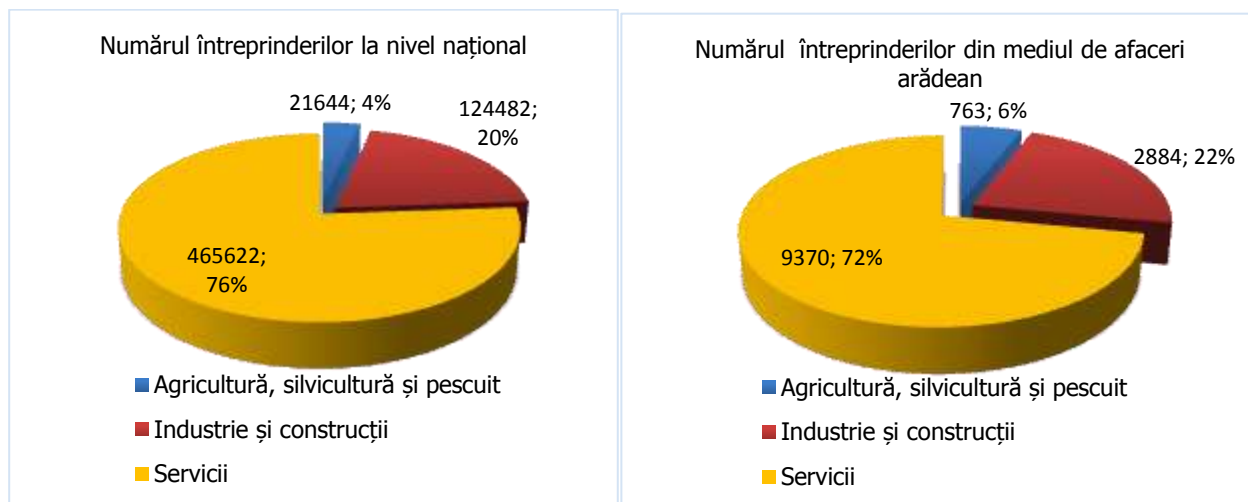
Mediul de afaceri arădean este compus în cea mai mare parte din întreprinderi active în domeniul *serviciilor*, reprezentând 72% din întreprinderile care au sediul în județul Arad. Din punctul de vedere al cifrei de afaceri generată de acestea, situația se schimbă, deoarece întreprinderile active în *industrie și construcții* generează 59% din cifra de afaceri, deși cumulează doar 22% din numărul acestora.

Structura mediului de afaceri arădean din punctul de vedere al numărului de firme este similară celei la nivel național (6% - agricultură/ 22% - industrie/ 72% - servicii).

Comparând situația din județul Arad cu cea națională, reiese faptul că și la nivel național, sectorul de *Servicii* atrage cel mai mare număr de antreprenori, urmat fiind de *Industria și Construcții*.

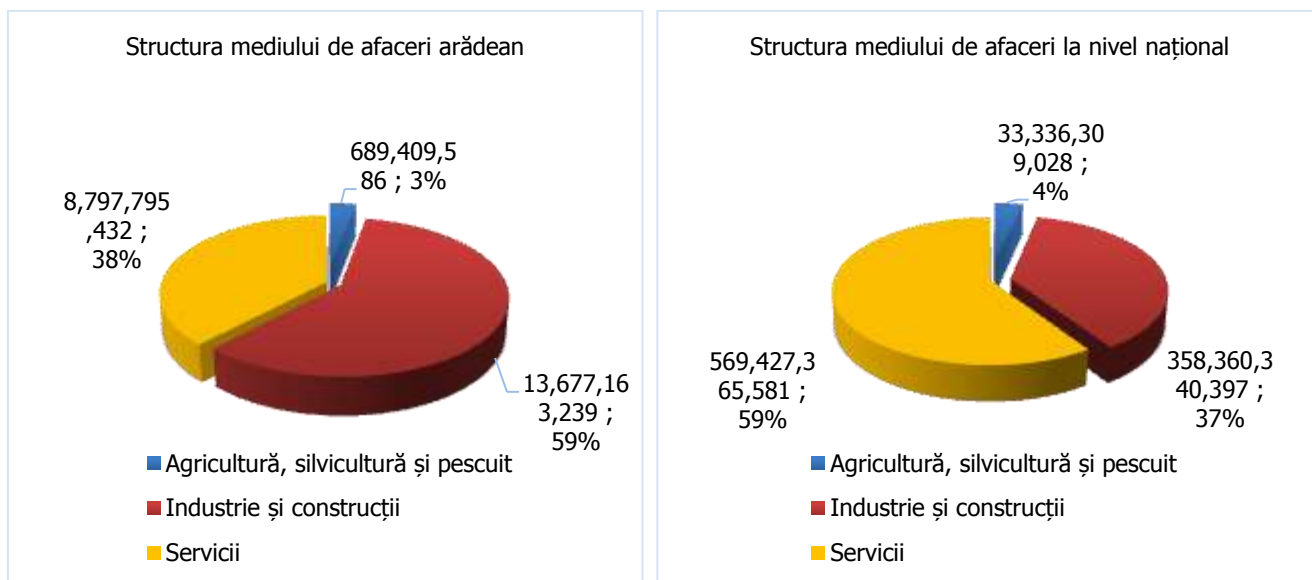
Fig. 6: Structura mediului de afaceri din punct de vedere al numărului de întreprinderi

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

În ceea ce privește structura cifrei de afaceri, se remarcă faptul că întreprinderile din industrie și construcții au o pondere mai importantă în Arad decât la nivel național (59% față de 37%). Acest lucru arată că baza economică a județului se sprijină pe industrie, într-o măsură mai mare decât la nivel național, unde serviciile continuă să domine.

Fig. 7: Structura mediului de afaceri din punct de vedere al cifrei de afaceri

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

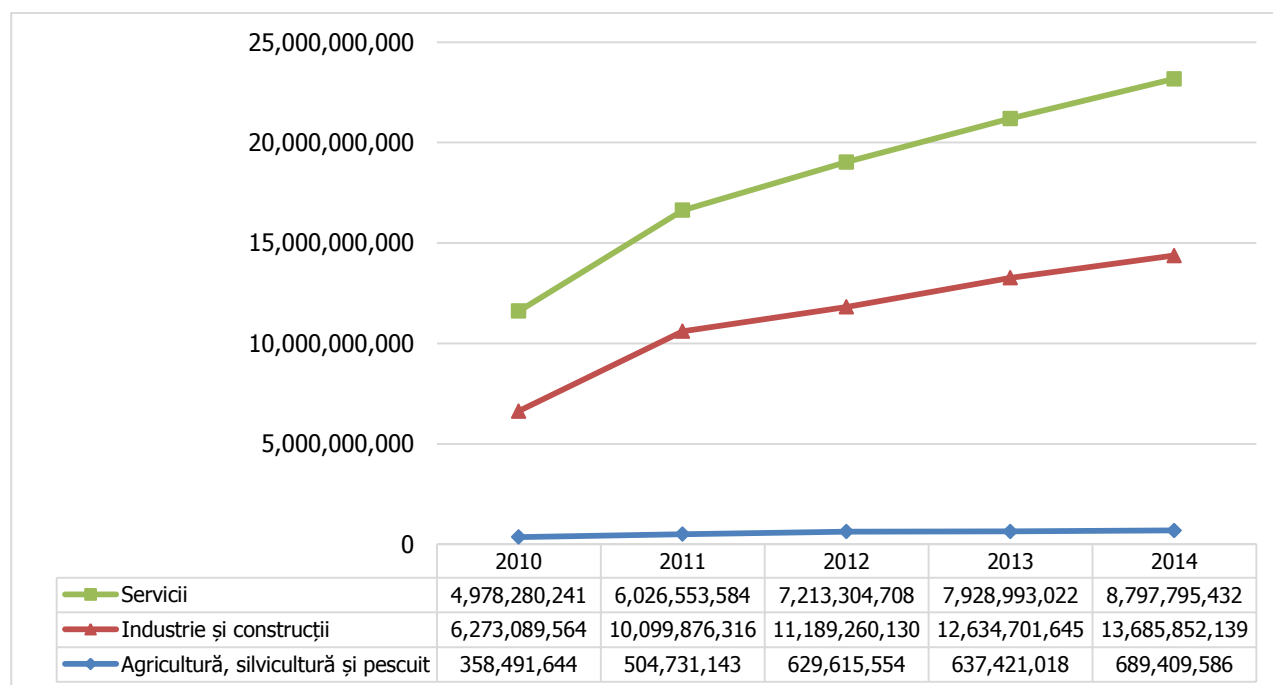
În graficul următor se poate observa că mediul de afaceri arădean a fost puternic afectat de criza economică cunoscând un declin semnificativ în 2010. Sectoarele *Servicii și Industrie și construcții* și-au revenit în perioada 2011-2012, sectorul *Industrie și Construcții* înregistrând o creștere de 61% în anul 2011 și 118% în anul 2014 comparativ cu situația din anul 2010.

Ritmul de creștere s-a simțit și în sectorul *Servicii*, unde creșterea înregistrată în anul 2011 a fost de 21% și de 11% în anul 2014 și sectorul *Agricultură, silvicultură și pescuit*, care a înregistrat o

evoluție relativ diferită față de celelalte sectoare ale economiei naționale, creștere de 41% în anul 2011, urmată de o creștere susținută până în anul 2014.

Fig. 8: Evoluția cifrei de afaceri generată de mediul de afaceri arădean (lei)

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Concentrarea mediului de afaceri

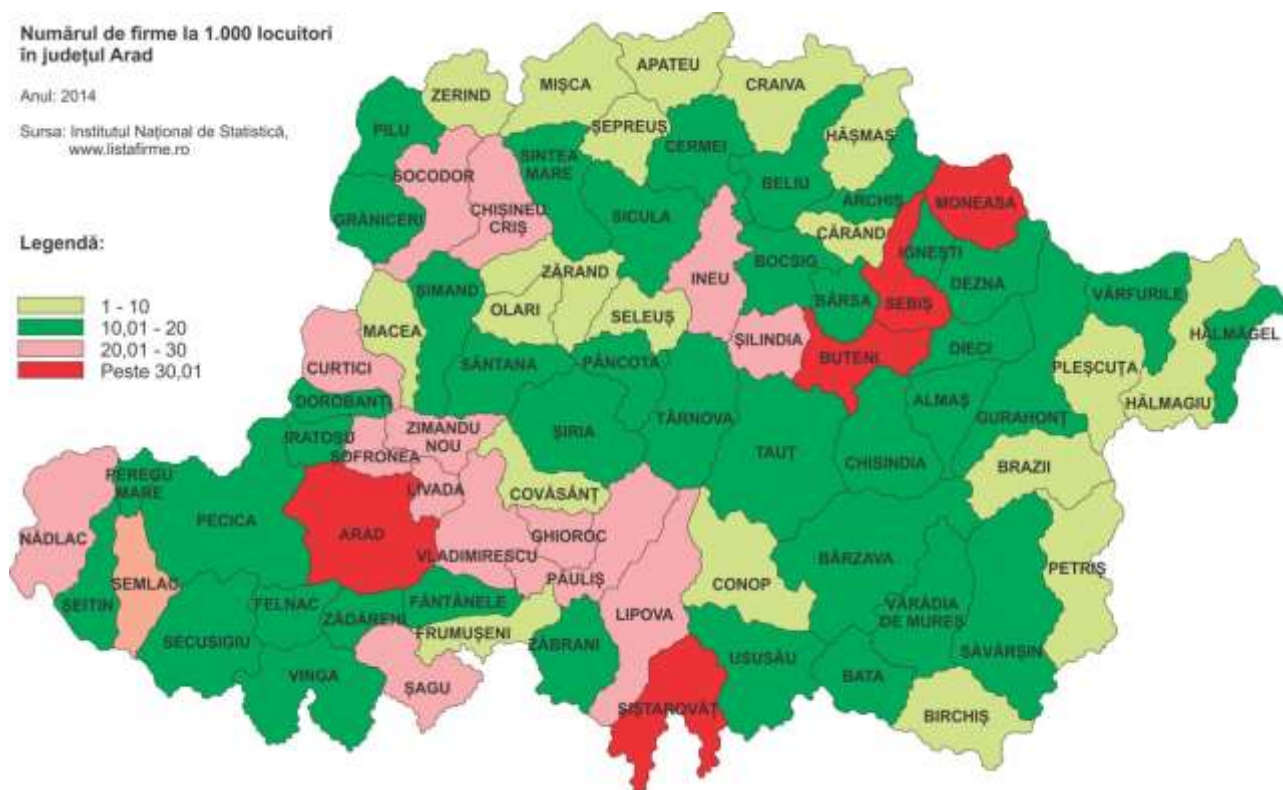
În ceea ce privește disponerea mediului de afaceri în profil teritorial, cea mai mare parte a agenților economici (aprox.74%) sunt localizați în mediul urban, cei mai mulți fiind localizați în municipiul Arad.

De asemenea, zone populate din punct de vedere al mediului de afaceri se înregistrează în Livada, Vladimirescu, Șofronea, Șiștarovăț, Moneasa, Sebiș, dar și la Nădlac, Ineu, Lipova, Șagu, Zădăreni, Socodor, Zimandu Nou, unde investițiile private au atras și o mare parte din forța de muncă din zonă.

Cartograma de mai jos ilustrează concentrarea numărului de firme la 1.000 locuitori în toate localitățile din județ unde se evidențiază un efect de aglomerare foarte pronunțat în municipiul Arad și comunele învecinate (peste 30 firme la 1.000 locuitori). Un aspect pozitiv este faptul că astfel de arii de concentrare sunt situate în toate punctele județului, oferind indicații în ceea ce privește mobilitatea forței de muncă în mediul rural.

Harta 3: Disparități intra-județene privind densitatea numărului de firme la 1.000 de locuitori

Sursa: Prelucrarea consultantului pe baza datelor I.N.S.

3.1. Investiții existente

Județul Arad reprezintă un important punct de concentrare industrială din România, având o dezvoltare economică complexă și o infrastructură bună pentru atragerea de investiții în industrie, servicii și comerț, agricultură.

Argumentele în susținerea viabilității dezvoltării județului Arad, privit în context regional, național și internațional, ar putea fi sintetizate astfel:

- Amplasarea județului în zona de frontieră cu Ungaria favorizează relații de parteneriat cu județe învecinate din Ungaria și accesul la piețe externe;
- Existența unei rețele de drumuri, căi ferate și de telecomunicații care, deși nu este nici pe departe comparabilă cu cea existentă în țările puternic dezvoltate, este semnificativ superioară celei din interiorul țării;
- Existența unei forțe de muncă bine calificate și instruite, capabilă să asimileze într-un timp record cele mai complexe tehnologii din toate domeniile producției de bunuri și valori materiale, de la agricultură și industria prelucrătoare până la biotehnologii și industria transmiterii informațiilor.

În ultimii 5 ani au fost realizate o serie de proiecte de investiții importante atât pentru infrastructura publică a județului Arad, cât și proiecte de investiții destinate mediului privat.

Investițiile din domeniul public (mediul urban), atrase prin intermediul fondurilor europene, sunt atât investiții de infrastructură (*reabilitarea și modernizarea drumurilor județene, extinderea și modernizarea infrastructurii de apă uzată, reabilitarea/modernizarea ambulatoriului din Municipiul Arad*), cât și investiții de management integrat al deșeurilor solide, de cercetare și prognozare a pieței muncii pentru evidențierea șomajului din județul Arad, etc.

Tab. 6: Principalele investiții realizate în domeniul public în județul Arad

Nume proiect:	Drumul Vinului: Pauliș - Ghioroc - Covasant - Șiria
Beneficiar:	Consiliul Județean Arad
Program Operațional:	Programul Operațional Regional ⁸
Operațiunea:	Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene
Localitate:	Municipiul Arad
Stare:	În implementare
Nume proiect:	Ambulatoriul integrat din structura spitalului clinic județean de urgență Arad - reabilitare/ modernizare, dezvoltare și echipare cu aparatură de specialitate
Beneficiar:	Consiliul Județean Arad
Program Operațional:	Programul Operațional Regional
Operațiunea:	Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea ambulatoriilor
Localitate:	Municipiul Arad
Stare:	În implementare
Nume proiect:	Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Arad
Beneficiar:	Compania de Apă Arad
Program Operațional:	Programul Operațional Sectorial Mediu ⁹
Localitate:	Municipiul Arad
Stare:	În implementare
Nume proiect:	Sistem de management integrat al deșeurilor solide în județul Arad
Beneficiar:	Consiliul Județean Arad
Program Operațional:	Programul Operațional Sectorial Mediu
Localitate:	Municipiul Arad
Stare:	În implementare
Nume proiect:	Cercetarea și prognozarea pieței muncii în vestul României. Evidențierea somajului neînregistrat din județul Arad
Beneficiar:	Agencia Județeană Pentru Ocuparea Forței De Muncă Arad
Program Operațional:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane ¹⁰
Localitate:	Municipiul Arad
Stare:	În implementare

Sursa: <http://www.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

Conform datelor furnizate de Oficiul Județean pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (OJFIR) Arad, situația investițiilor publice realizate în spațiul rural, prin intermediul Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) 2007 – 2013, este următoarea:

Investiții de renovare și modernizare a satelor din județul Arad¹¹:

- Numărul de proiecte depuse în cadrul Măsurii 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale” a fost de 69 proiecte, stadiul majorității proiectelor fiind finalizate. Proiectele aflate în curs de implementare sunt, în principal, la ultima cerere de rambursare;

⁸ <http://www.fonduri-structurale.ro/Detaliu.aspx?t=Regional>

⁹ <http://www.posmediu.ro/home>

¹⁰ <http://www.fonduri-structurale.ro/Detaliu.aspx?t=resurseumane>

¹¹ Sursa : date furnizate de OJFIR Arad, ianuarie 2015

- Valoarea proiectelor contractate a fost de 42.743.326 Euro;
- Investițiile realizate prin programul PNDR¹², Măsura 322, au fost: investiții de reabilitare și dezvoltare a drumurilor comunale, modernizare infrastructură alimentare cu apă, canalizare, investiții de înființare și dotare a serviciilor de deszăpezire a drumurilor, amenajare parcuri și terenuri de joacă pentru copii, amenajare terenuri de sport, grădinițe, cămine de îngrijire bătrâni, etc.

Investiții în silvicultură:

- Numărul de proiecte depuse în cadrul Măsurii 125 „*Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii*” a fost de 31 proiecte, a căror valoare, la faza de contractare, a fost de 18.225.802 Euro.
- Investițiile realizate prin programul PNDR, Măsura 125, au fost de amenajare a drumurilor agricole și forestiere.

În domeniul privat, dezvoltarea IMM-urilor a fost limitată de un set de factori, respectiv un număr destul de redus de antreprenori autohtoni și o cultură antreprenorială încă sub nivelul celei din Uniunea Europeană. Puțini din potențialii antreprenori dispun de garanții pentru a obține finanțare și drept urmare, multe din întreprinderi sunt subcapitalizate și prezintă discontinuități în fluxul de numerar.

Accesul la infrastructura de afaceri care să stimuleze dezvoltarea sectorului este practic limitat la nivelul municipiului Arad, care deține în continuare peste 80% din numărul societăților comerciale din județ.

Conform datelor furnizate de Oficiul Județean pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (OJFIR) ARAD, situația investițiilor private realizate în județul Arad prin intermediul Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) 2007 – 2013¹³ este următoarea:

Investiții în agricultură:

- Numărul de proiecte depuse în cadrul Măsurii 121 „*Modernizarea exploatațiilor agricole*” a fost de 202 proiecte, din care 76% au fost finalizate, 15% se află în stadiul de implementare, diferența de 9% fiind reziliate de către APDRP sau contracte la care solicitanții au renunțat din imposibilitatea asigurării cofinanțării sau alte motive.
- Valoarea proiectelor finalizate a fost de 41.182.781 Euro, valoarea proiectelor aflate în implementare fiind de 19.784.094 Euro.
- Investițiile realizate prin programul PNDR, Măsura 121, au fost: investiții în utilaje agricole pentru reînnoirea parcului auto existent, investiții în înființarea de ferme vegetale, modernizarea/extinderea/ înființarea de ferme zootehnice, înființarea/ modernizarea exploatațiilor pomicole, etc.

Investiții în procesarea produselor agricole:

- Numărul de proiecte depuse în cadrul Măsurii 123 „*Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere*” a fost de 61 proiecte, majoritatea fiind finalizate.
- Valoarea proiectelor contractate în cadrul măsurii a fost de 90.803.339 Euro.
- Investițiile realizate prin programul PNDR¹⁴, Măsura 121, au fost: investiții în modernizarea/extinderea/ înființarea fabricilor de procesare lapte, carne, legume, investiții în unități de abatorizare, depozite frigorifice și de refrigerare, silozuri pentru cereale, etc.

¹² www.pndr.ro

¹³ Sursa : date furnizate de OJFIR Arad, ianuarie 2015

¹⁴ www.pndr.ro

Investiții în dezvoltarea activităților non-agricole și încurajarea activităților turistice:

- Numărul de proiecte depuse de microîntreprinderile din spațiul rural a fost de 170 de proiecte în cadrul Măsurii 312 "*Sprrijin pentru crearea și dezvoltarea de micro – întreprinderi*" și 86 de proiecte în cadrul Măsurii 313 "*Încurajarea activităților turistice*".
- Aceste programe au sprijinit înființarea de mici afaceri, în activități non-agricole, vizând reducerea populației rurale care trăiește la nivelul de subzistență. În cadrul acestor programe de finanțare s-au realizat atât investiții în mici unități productive (industria mobilei, industria de textile, construcții metalice, sticlă, peleți, etc), cât și investiții în dezvoltarea serviciilor medicale, medical-veterinare, reparații și întreținere a utilajelor agricole și turism (pensuni turistice, agro-pensuni și servicii de agrement).

Investițiile străine au constituit și constituie un factor hotărâtor al dezvoltării economico-sociale prin volumul, structura și calitatea lor. Insuficiența capitalului autohton precum și globalizarea economică, au făcut din investițiile străine directe sursa cea mai accesibilă și indicată de finanțare, de accelerare a procesului de privatizare și un mijloc de susținere a creșterii economice a județului.

Aceste investiții prezintă atât avantaje (crearea de locuri de muncă, care contribuie la scăderea șomajului generat de procesul de restructurare a economiei, investițiile străine oferă o piață pentru bunurile și serviciile furnizate de IMM-urile românești), cât și dezavantaje (crearea unor societăți comerciale în localitățile mici, care au constituit unica alternativă de muncă pe plan local, existând riscul pierderii locurilor de muncă prin migrarea firmelor respective în țări cu manoperă mai ieftină).

Investițiile străine au fost concentrate în Municipiul Arad și în zonele învecinate, ceea ce reflectă gradul de dotare al acestor zone, locații accesibile, forță de muncă diversificată și calificată.

În ultimii ani, investițiile străine s-au făcut simțite în județ, fiecare raport al Direcției Județene pentru Statistică venind să confirme că, zeci de investitori au deschis afaceri în județ, dintre aceștia remarcându-se două companii nemțești și una japoneză care-și desfășoară activitatea în domeniul fabricării de componente auto.

Potrivit unei statistici naționale, trei dintre cei mai importanți zece producători de componente auto din România au un punct de lucru în Arad, în municipiu sau în județ, iar investițiile lor au pornit încă de la sfârșitul anilor '90, luând amploare în ultima perioadă.

În topul investitorilor străini se află: Grupul german Continental, care își desfășoară activitatea la Nădab, Leoni Wiring Systems și Takata Petri, care au ales zona industrială din Municipiul Arad.

Parcuri și zone industriale

Prin crearea zonelor industriale, s-a reușit atragerea a numeroși investitori străini, atât în Arad, cât și în județ, cu precădere în producerea de componente și accesorii pentru industria automobilistică, lucru care a făcut posibilă absorbirea forței de muncă și din acest sector.

În Arad, zonele industriale s-au dovedit a fi adevărate baze de dezvoltare a potențialului economic, județul putând fi considerat un exemplu al atragerii de investiții străine directe cu ajutorul zonelor industriale, deoarece aici au fost demarate afaceri din diverse domenii, în special în producția de componente auto.

Astfel, "Leoni Wiring System" (Germania) și "Takata Petri", care se ocupă de producția de centuri de siguranță și volane, precum și "Yazaki Component Technology" (Japonia, producătoare de instrumente de bord), sunt doar câteva dintre companiile străine de renume care își dezvoltă afacerile în municipiul Arad.

Alte exemple includ companii precum Porta Doors – Polonia (producție uși), Coindu – Portugalia (automotive), Textile medicale – Franța (producție textile), Sysmec – Elveția (prelucrări mecanice), "Euroimobiliare", "NDB Logistica" și mulți alții.

Parcul industrial UTA 1

Societatea "UTA S.A." a fost privatizată în septembrie 2004, prin cumpărarea de la AVAS a unui pachet de acțiuni de 99,25% de către "Codlea Artic S.A." (societate membră a grupului de firme "Laicom&Codlea"). În prezent, "UTA SA" are ca obiect principal de activitate sectorul imobiliar. Platforma fostei fabrici de textile "UTA" are o suprafață de 17 ha, din care pe 12,5 ha s-a început construcția Parcului de servicii "UTA1".

Printre facilitățile oferite de parcul industrial UTA1 se numără:

- Accesul rutier la șoseaua de centură, accesul la ieșirea spre Ungaria prin punctele vamale Nădlac și Turnu; acces CFR până în mijlocul platformei; acces direct la forța de muncă existentă în zona gării CFR, UTA, Vlaicu, Pârneava și Șega; acces la stații de tramvai, autobuz, taxi, farmacie, market, restaurant, fast food, magazin de electrocasnice, piese și accesorii industriale; acces în centrul orașului, la Aeroportul Internațional Arad, Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad.
- Parcul este racordat la serviciile de alimentare cu gaz, alimentare cu apă, alimentare cu electricitate și canalizare pluvială și menajeră.

În "Parcul Industrial UTA1" își desfășoară activitatea peste 60 de societăți comerciale, acestea beneficiind de următoarele servicii: pază și protecție (prin "Top Security"), servicii bancare (prin "Banca Transilvania"), servicii de medicina muncii și medicină generală (prin "Policlinica Rapid Consult"), servicii alimentare (prin "Restaurantul Dolce-Vita").

Sursa foto: Captura proprie, 2015

Zonele industriale

Cea mai importantă este **Zona Industrială Arad-Vest**, care a atras deja peste 25 de investitori români și străini. Zona industrială are o suprafață de 150 ha intravilan, fiind localizată în nord-vestul orașului, cu acces direct la DN7 (E68) și la șoseaua de centură. Zona are ca destinație activități industriale, de servicii și de depozitare.

Infrastructura interioară este formată din drumuri interioare (3,1 km), rețea de alimentare cu gaze (3,8 km), rețea de canalizare pluvială (5,2 km), rețea de canalizare menajeră (4,7 km), rețea de furnizare a apei potabile (4,6 km), rețea electrică (14,3 km).

Zona Industrială Est, cu o suprafață de 20 ha și cu acces direct la DN7 (E68), la ieșirea din Arad către Deva, are ca activități industria, depozitarea și serviciile. Infrastructura zonei este alcătuită din drumuri interioare (0,3 km), rețea de canalizare pluvială (0,4 km), rețea de canalizare menajeră (0,7 km), rețea de furnizare a apei potabile (0,4 km), rețea electrică (0,4 km). Printre firmele care activează în Zona Industrială Est se numără "Selin S SRL", "Manolo SRL", "AF Auto SML", "Valdorf SRL" și "Quark Motors SRL" (Volkswagen și Audi Dealer).

Se află în imediata vecinătate a zonei comerciale Selgros, Real, Jumbo.

Zona Industrială Nord are o suprafață de 110 ha și a fost înființată în 2004, pe platforma de nord a municipiului Arad. Zona este dotată cu utilitățile necesare (rețea de gaz, de apă, de electricitate, drum colector) și înglobează activități de servicii, depozitare și industrie.

Zona industrială Sud-Zădăreni, înființată în anul 2004, este situată în sudul orașului, pe Calea Zădăreni, la o distanță de 1,2 km de DN69/ E671 – Timișoara – Arad – Oradea. Infrastructura este asigurată de rețeaua electrică de 110 kV și un bazin colector, în prezent efectuându-se studii de fezabilitate pentru utilitățile de apă, gaze naturale, canalizare și curent electric.

Zona liberă Curtici - Arad ocupă o suprafață de 90 ha și a fost înființată prin H.G. nr. 449 din 08.06.1999 la 8 mai 1999. Zona constă din 2 amplasamente: unul de 75 ha lângă orașul Curtici, între calea ferată spre Ungaria și drumul județean 792C, iar celălalt amplasament pe 15 ha, în zona de vest a municipiului Arad, lângă pista aeroportului. Zona dispune de toate dotările necesare desfășurării unei bune funcționări. Societățile care își desfășoară activitatea în zonă sunt scutite de taxe asupra profitului, de alte impozite și taxe – inclusiv accize, pe toată durata activității lor.

În comparație cu alte zone libere din România, *Zona Liberă Curtici Arad* este singura zonă liberă amplasată în vestul României, pe un coridor european, lângă patru centre vamale. Celelalte zone libere sunt amplasate în partea de est și de sud a României. Acest aspect duce la îngreunarea desfășurării, în bune condiții, a activităților economice, fiind necesară o extindere a acesteia.

În Zona Liberă Curtici Arad pot fi desfășurate toate tipurile de activități permise de lege, în funcție de nevoile economice ale investitorilor noștri: depozitarea, încărcarea, descărcarea, stivuirea și rularea mărfurilor; ambalarea, asamblarea, condiționarea, dezmembrarea, etichetarea și marcarea mărfurilor; producția; comercializarea mărfurilor; prestări servicii, consultanță tehnică, economică și juridică; transporturi și expediții interne și internaționale de mărfuri; comisionare vamală și schimb valutar; închirierea clădirilor, platformelor, spațiilor de depozitare; realizarea de construcții și obiective; operațiuni de bursă și financiar bancare etc.

Datorită condițiilor avantajoase, în cadrul Zonei Libere activează atât companii multinaționale din industria automobilelor, industria textilelor, industria maselor plastice, transport și logistică, precum și societăți comerciale române având ca obiect de activitate depozitarea și comercializarea mărfurilor. Aceste companii absorb o mare parte din forța de muncă disponibilă în vestul județului Arad, fapt ce a contribuit la scăderea ratei șomajului în județ.

Zona Liberă Curtici reprezintă un punct de atracție pentru investitorii germani care doresc concesionarea a 3 ha de teren în vederea realizării unei investiții de 3 milioane de Euro (prelucrarea metalelor). Planurile de dezvoltare a Zonei Libere cuprind, pe lângă promovarea și popularizarea sa prin diferite mijloace media, și un incubator de afaceri la Curtici, într-un parteneriat cu investitori portughezi de la firma "Coindu". Investițiile realizate vor atrage crearea a 350 – 400 de noi locuri de muncă.

Zona industrială Nădab (Chișineu Criș)

Parcul industrial Nădab este localizat la intrarea în orașul Chișineu-Criș, la o distanță de 40 km de municipiul Arad și 20 km de granița cu Ungaria. Parcul se întinde pe o suprafață de 24 ha, oferind 18 loturi dotate cu principalele utilități (drumuri interne, gaz, apă, telefonie și electricitate). Aici funcționează "Alcoa Fujikura" – important investitor în domeniul automotive.

Zona industrială Pecica

Zona industrială Pecica, cu o suprafață de 181.000 mp, divizată în 33 de loturi. Zona are ieșire directă la DN7B și se află la 3 km de granița cu Ungaria, 12 km de Arad și 15 km de Terminalul Cargo și Aeroportul din Arad.

Zona beneficiază de drumuri interioare, energie electrică, telefonie, canalizare privată, apă potabilă și gaz. Terenul se poate închiria sau achiziționa, devenind proprietatea investitorului.

Zona industrială Sebiș

Zona industrială Sebiș se întinde pe o suprafață de 20 ha și dispune de toate utilitățile necesare: infrastructură de drumuri, rețea de canalizare și apă potabilă, energie electrică și gaz.

Zona industrială Ineu

Zona industrială Ineu se întinde pe o suprafață de 120 ha și este în proprietatea Consiliului Local Ineu. Zona are acces la DN 79A și la DJ 792A. Se prevede extinderea utilităților (gaze naturale, energie electrică, canalizare, rețea distribuție apă potabilă) în zona situată între șoseaua de centură și intravilanul orașului. Aici funcționează firmele: "S.P.S.C. Rompac S.R.L.", cu capital român, care desfășoară reparații mecanice agricole (5 angajați), "S.C. Tesco S.R.L.", capital italian, profil confecții (60 angajați), "S.C. Replay S.R.L." capital italian, confecții textile (150 angajați), "S.C. Delphi Pakard România S.R.L.", capital american, componente electrice (3.500 angajați).

Zona industrială Sântana

Zona industrială Sântana dispune de terenuri libere de sarcini, destinate investițiilor în orice domeniu, pe o suprafață de 30 ha. Terenul este amplasat pe șoseaua Arad-Oradea (E671), la mai puțin de 20km de localitatea de frontieră Curtici și 20km față de terminalul Cargo și Aeroportul Arad. Terenul poate fi închiriat sau achiziționat în funcție de profilul de activitate al investitorului.

O a doua zonă industrială în Sântana este amplasată pe DJ 791 la ieșirea spre Zimandu-Nou. Această zonă este ocupată de societățile "Hammer Aluminium Industries Santana SRL" și "Magontec SRL" din domeniul metalurgiei.

Parcul industrial UTA 2

Proiect de investiții care va fi amplasat în partea de nord a orașului, cu acces direct la DN7 Nădlac-Deva, care este șoseaua de centură a Aradului și situat la mai puțin de 50 km de frontiera cu Ungaria (Turnu și Nădlac), 65 km de al treilea punct vamal (Vărșand) și cca. 100 km de autostrada care leagă Szeged de Budapesta și Viena). Se va întinde pe o suprafață de 14,6 ha și va avea toate utilitățile necesare.

3.2. Industrie, construcții și servicii

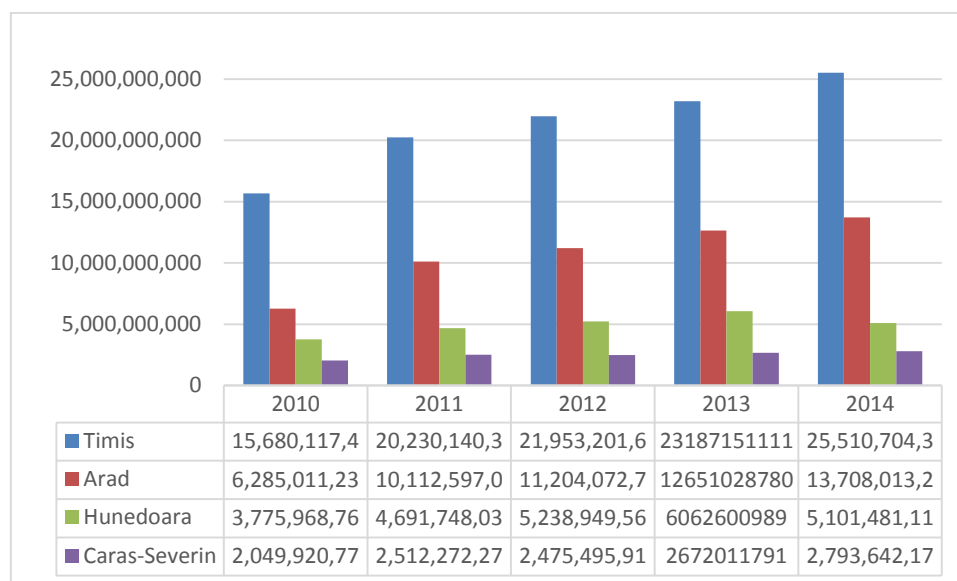
3.2.1 Industrie și construcții

Industria și construcțiile au cunoscut un reviriment în ultimii ani în regiunea Vest (mai ales prin prisma operatorilor economici din industria autovehiculelor). Județul Arad ocupă locul 2, după județul Timiș, detașându-se ca dinamică de celelalte județe din regiune (Hunedoara și Caraș-Severin).

Industria județului Arad este caracterizată de o mare diversificare industrială, îndeosebi în industria prelucrătoare: producția de vagoane de cale ferată și material rulant, componente pentru industria autovehiculelor, mobilă, îmbrăcăminte și tricotate, mașini-unelte, mașini agricole.

Fig. 9: Evoluția sectorului de Industrie și construcții în județul Arad, comparat cu celelalte județe ale Regiunii Vest (după cifra de afaceri exprimată în lei)

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Conform datelor furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului, în anul 2014, în sectorul *Industrie și construcții* au activat 21,70% din numărul de firme din județ, participând la cifra de afaceri generată de mediul de afaceri din județ cu 58,32%.

Tab. 7: Domeniul Industrie și construcții – număr de firme și cifră de afaceri

Teritoriul de referință	Sector economic	Număr de firme	Pondere în total	Cifră de afaceri (mii lei)	Pondere în total
Județul Arad	Industrie și construcții	2966	22,67%	13.708.013.244	59,18%
	Total economie	13081		23.164.373.207	
Regiunea Vest	Industrie și construcții	12466	21,82%	47.113.840.868	58,09%
	Total economie	57140		81.107.092.589	
România	Industrie și construcții	127069	20,68%	359.074.991.384	37,36%
	Total economie	614508		961.126.292.367	

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Cele mai multe dintre firme sunt active în domeniul *Lucrări de construcție a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale* (CAEN 4120 – 608 întreprinderi), însă cel mai mare volum al cifrei de afaceri este generat de domeniul de activitate *Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule* (CAEN 2932 – 15 întreprinderi).

Tab. 8: Topul firmelor arădene din Industrie și construcții

Cod CAEN	Firma	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)
CAEN 2932 – Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	Takata Romania SRL	Arad	1.978.144.756
CAEN 2732 – Fabricarea altor fire și cabluri electrice și electronice	Coficab Eastern Europe SRL	Arad	1.318.153.918
CAEN 2931 – Fabricarea de echipamente	Yazaki Component	Arad	752.472.148

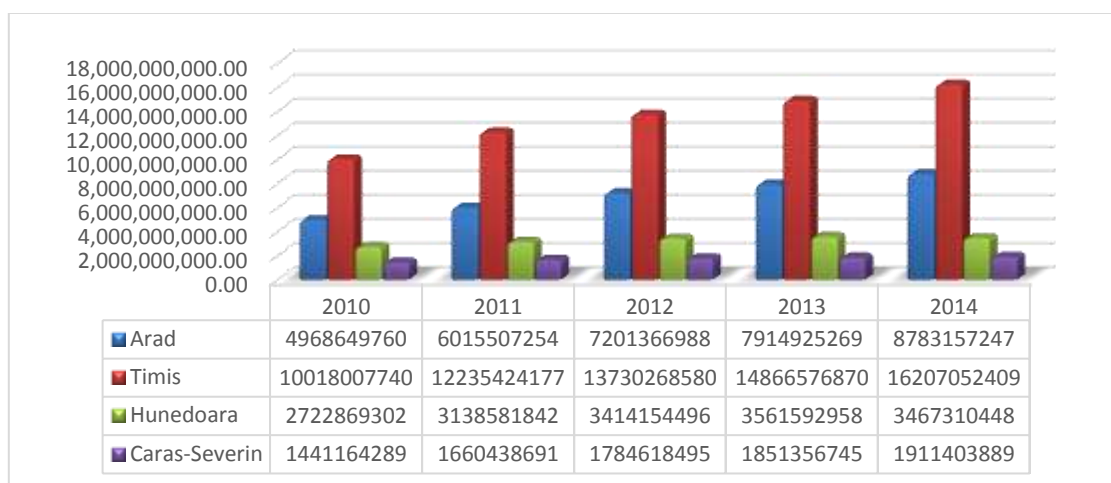
Cod CAEN	Firma	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)
electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	Technology SRL		
CAEN 2931 - Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	Leoni Wiring Systems Arad SRL	Arad	728.169.715
CAEN 3020 – Fabricarea materialului rulant	Astra Rail Industries SRL	Arad	591.242.764
CAEN 2932 - Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	Webasto Romania SRL	Zimandu Nou	527.284.283
CAEN 1392 – Fabricarea de articole confecționate din textile (cu excepția îmbrăcămintei și lenjeriei de corp)	Coindu Romania SRL	Curtici	385.699.117
CAEN 3832 – Recuperarea materialelor reciclabile sortate	Hammerer Aluminium Industries Santana SRL	Santana	324.288.135
CAEN 2932 - Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	Bos Automotive Products Romania SCS	Arad	314.984.386
CAEN 1414 -	Rosko Textil SRL	Curtici	309.476.796

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

3.2.2 Servicii

Sectorul serviciilor este și el bine reprezentat în județ și a cunoscut o permanentă dezvoltare chiar dacă cu o dinamică mai redusă decât în industrie și construcții. La domeniile de activitate clasice, transport și turism, se mai adaugă unele inovatoare cum ar fi: informatica, telecomunicațiile, domeniul financiar-bancar și de asigurări, îngrijire personală, etc.

Fig. 10: Evoluția sectorului de Servicii în județul Arad, comparat cu celelalte județe ale Regiunii Vest (după cifra de afaceri exprimată în lei)

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Conform datelor furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului, în anul 2013, în sectorul servicii au activat 72% din numărul de firme din județ, participând la cifra de afaceri generată de mediul de afaceri din județ cu 38%.

Tab. 9: Domeniul Servicii – număr de firme și cifră de afaceri

Teritoriul de referință	Sector economic	Număr de firme	Pondere în total	Cifră de afaceri (mii lei)	Pondere în total
Județul Arad	Servicii	9.370	72%	8.797.795.432	37,98%
	Total economie	13.081		23.164.373.207	
Regiunea	Servicii	42.088	74%	30.437.723.799	37,53%

Vest	Total economie	57.140		81.107.092.589	
	Servicii	465.622	76%	569.427.365.581	59,25%
România	Total economie	614.508		961.126.292.367	

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Cel mai mare număr de firme sunt active în domeniul transporturi rutiere și mărfuri (CAEN 4941 – 869 întreprinderi) care generează și cel mai mare volum al cifrei de afaceri.

Tab. 10: Topul firmelor arădene din sectorul Servicii

Cod CAEN	Firma	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)
CAEN 4730 – Comerț cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule, în magazine specializate	Smart Diesel SRL	Chișineu-Criș	438.977.839
CAEN 4941 -Transporturi rutiere de mărfuri	Transcondor SA	Arad	321.912.117
CAEN 4632 - Comerț cu ridicata al cărnii și produselor din carne	Mauriziario Meat SRL	Arad	169.781.546
CAEN 4617 - Intermedieri în comerțul cu textile, confecții de blană, încălțăminte și articole din piele	Agrirom SRL	Arad	128.677.123
CAEN 4675 – Comerț cu ridicata al produselor chimice	Archim Fertil SRL	Vladimirescu	127.097.624
CAEN 5229 - Alte activități anexe transporturilor	Lagermax Autotransport SRL	Curtici	115.470.424
CAEN 4520 - Întreținerea și repararea autovehiculelor	Auto Schunn SRL	Arad	92.379.786
CAEN 4639 - Comerț cu ridicata nespecializat de produse alimentare, băuturi și tutun	Darimex International SRL	Arad	89.085.538
CAEN 4621 - Comerț cu ridicata al cerealelor, semințelor, furajelor și tutunului neprelucrat	Agrodep SRL	Sântana	84.777.300
CAEN 4920 - Transporturi de marfă pe calea ferată	Trade Trans Raillogistics SRL	Curtici	41.971.879

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

3.3. Agricultură și silvicultură

Fondul funciar

Județul Arad cuprinde o varietate a formelor de relief, reprezentând o zonă optimă pentru culturi agricole diversificate. Suprafața agricolă a județului Arad ocupă aproximativ $\frac{3}{4}$ din suprafața totală a județului, cu circa 3% peste media națională și din care peste 64% este arabilă.

Deși suprafețele ocupate cu pășuni și fânețe sunt sub media națională, ele se întind pe arii vaste (137.637 hectare), favorizând dezvoltarea activităților de creștere a animalelor.

Tab. 11: Fondul funciar la nivelul anului 2014

	Fond funciar 2014 (hectare)				
România	Suprafață totală	Suprafață agricolă	Suprafață arabilă	Pășuni și fânețe	Livezi și vii
	23.839.071	14.630.072	9.395.303	4.828.411	406.358
	%	61,3%	39,41%	20,21%	17,05%
Județul Arad	Suprafață totală	Suprafață agricolă	Suprafață arabilă	Pășuni și fânețe	Livezi și vii
	775.409	494.647	350.634	135.077	8.936

Fond funciar 2014 (hectare)				
%	63,79%	45.21%	17.42%	1,15%

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

În mediul rural, suprafața arabila reprezintă 76,65% din totalul suprafeței arabile din județul Arad. Printre aceste zone se fac remarcate: Vinga – 4,54% (12.214 ha), Cermei – 3,77% (10.154 ha) Secusigiu – 3,74% (10.060 ha) și Sicula – 3,56% (9.575 ha). La polul opus se regăsesc comune precum Brazii – 0,29%, Chisindia – 0,25% și Pleșcuța – 0,21%, cu o suprafața arabila redusă, fapt explicat de amplasarea geografică în zonele muntoase.

O bogăție naturală a județului Arad sunt întinderile mari de pășuni și fânețe (27,3% din totalul suprafeței agricole), existând localități precum Gurahonț – 3,37 % (4.562 ha), Vîrfurile – 2,49% (3.365 ha), Petriș 3,38% (4.574 ha) și Pleșcuța – 2,40% (3.245 ha), a căror suprafață este preponderent ocupată de pășuni și fânețe. În mediul urban, orașele care se remarcă cu o suprafață mai mare de pășuni și fânețe sunt: Chișineu- Criș – 23,5%, Ineu – 14,88% și Lipova – 11,82%.

La polul opus se găsesc orașele și comunele precum Semlac (0,71%), Vladimirescu (1,86%), Zădăreni (4,79%), Iratosu (6,37%) cu suprafețe de pășuni și fânețe foarte reduse.

Județul Arad deține o pondere modestă a suprafețelor cultivate cu livezi și vii (1,81% din totalul suprafeței agricole), fiind de 3 ori mai mică decât nivelul național. La nivel regional, județul Arad deține cea mai mare pondere din Regiunea Vest, fiind urmat de județul Timiș.

Suprafețele semnificative de vii și livezi (peste 10%) se găsesc în zonele cu relief de depresiuni și dealuri, în localități precum orașul Lipova (cea mai mare pondere – 221,50%), urmat de comuna Șiria – 11,84% și comuna Zăbrani – 9,22%.

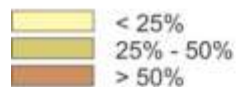
Harta 4: Ponderea suprafeței arabile din totalul suprafeței agricole, în județul Arad

Ponderea suprafeței arabile din totalul
suprafeței agricole în județul Arad

Anul: 2014

Sursa: Institutul Național de Statistică

Legendă:

Sursa: Prelucrarea consultantului pe baza datelor I.N.S.

Agricultura este al doilea sector economic ca importanță al județului Arad din punctul de vedere al populației ocupate (21,58% din populația ocupată a județului lucrează în agricultură, iar dintre aceștia numai 7,72% sunt salariați – pentru cele mai recente date disponibile I.N.S., valabile pentru sfârșitul anului 2013) și al treilea din punct de vedere al numărului de firme care desfășoară această activitate și cifra de afaceri realizată.

De asemenea, contribuția agriculturii la cifra de afaceri a județului este scăzută. Agricultura practică în județul Arad este de subsistență, pentru autoconsum și, deci, neperformantă.

Din totalul suprafeței județului Arad, 64,16% reprezintă teren agricol, ceea ce conferă județului un potențial agricol ridicat datorită calității superioare a solurilor, ponderii mari a suprafeței agricole ce revine pe locuitor și preponderenței mari a zonelor predominant agricole (64,16%) și forestiere (28,16%).

Conform datelor furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului, în anul 2014 în sectorul *Agricultură, silvicultură și pescuit* au activat 6% din numărul de firme din județ, participând la cifra de afaceri generată de mediul de afaceri din județ cu 3%.

Tab. 12: Domeniul agricultură: număr de firme și cifră de afaceri

Teritoriul de referință	Sector economic	Număr de firme	Pondere în total	Cifră de afaceri (mii lei)	Pondere în total
Județul Arad	Agricultură, silvicultură și pescuit	775	6%	642.268.081	3%
	Total economie	13.301		21.584.986.465	
Regiunea Vest	Agricultură, silvicultură și pescuit	2.655	4%	3.556.542.440	5%
	Total economie	58.075		76.635.631.164	
România	Agricultură, silvicultură și pescuit	21.849	3%	32.450.464.831	3%
	Total economie	623.261		1.006.734.084.087	

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2014

Cel mai mare număr de firme sunt active în domeniul culturii cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase (CAEN 0111 – 344 întreprinderi) care generează și cel mai mare volum al cifrei de afaceri.

Cu un număr mai mic de întreprinderi se înregistrează activități auxiliare pentru producția vegetală (89 întreprinderi), exploatarea forestieră (68 întreprinderi) și silvicultură și alte activități forestiere (41 întreprinderi).

Tab. 13: Topul firmelor arădene din sectorul "Agricultură, silvicultură și pescuit" în anul 2014

Cod CAEN	Firma	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)
CAEN 0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	Tar Farming SRL	Semlac	38.433.755
CAEN 0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	Agricola San Giorgio SRL	Arad	26.600.871
CAEN 0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	Kampo Nova SRL	Arad	24.061.774
CAEN 0150 - Activități în ferme mixte (cultura vegetală combinată cu creșterea animalelor)	Coremans Zootehnia SRL	Arad	19.531.327

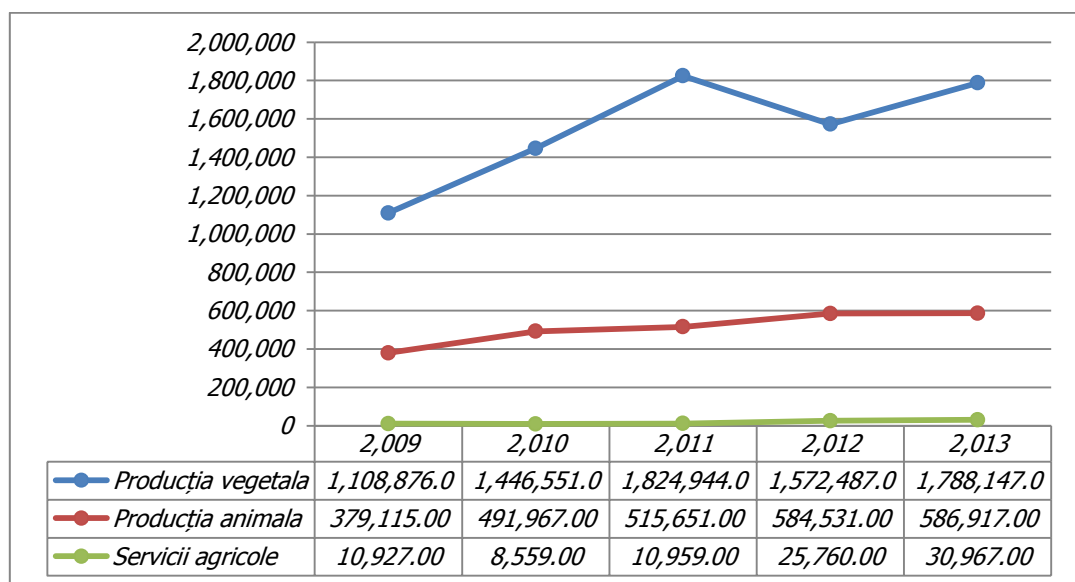
Cod CAEN	Firma	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)
CAEN 0142 - Creșterea altor bovine	Interglobal SRL	Pecica	18.774.097
CAEN 0141 - Creșterea bovinelor de lapte	Agricola Utvinis SRL	Zimandu Nou	16.963.261
CAEN 0146 - Creșterea porcinelor	Porkprod SRL	Iratoșu	16.322.958
CAEN 0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	Combinatul Agroindustrial Olari SRL	Olari	16.255.286
CAEN 0164 - Pregătirea semințelor	Lees International Investment SRL	Arad	11.918.546
CAEN 0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	Com Abm SRL	Arad	9.902.425

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

În ceea ce privește producția ramurii agricole în județul Arad, aceasta este preponderent vegetală. În anul 2013 (cele mai recente date disponibile I.N.S.), producția ramurii agricole vegetale la nivel județean reprezenta 74,32% din totalul ramurii agricole, aceasta fiind urmată de producția agricolă animală (24,39%) și servicii agricole (1,29%).

În graficul de mai jos se poate observa o creștere a producției agricole la toate ramurile, excepție făcând producția vegetală din anul 2012, când s-a înregistrat o scădere cu 13,83% comparativ cu anul anterior, scădere determinată de un an secetos și de sistemele de irigații insuficiente.

Fig. 11: Valoarea producției ramurii agricole pe sectoare, în județul Arad în perioada 2009-2013 (mii lei)

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

3.3.1. Exploatarea agricole organizate

Structura suprafeței agricole, principalele culturi

Potențialul agricol este bine pus în valoare, câmpiile Aradului fiind considerate excelente pentru cultivarea cerealelor, legumelor, plantelor tehnice, zarzavaturi.

Zona de deal este o zonă propice viticulturii, pomiculturii și creșterii animalelor, iar zona de munte pentru zootehnie, plante și fructe de pădure, exploatarea lemnului.

Județul Arad deține o suprafață de 218.319 ha împădurită cu foioase, rășinoase, salcâm, paltin, frasin, nuc, tei, plop și păduri de protecție de-a lungul văilor Mureșului și Crișului Alb, plantații împotriva coroziunii. Drumurile forestiere permit întreținerea fondului forestier și transportul produselor silvice, iar rețeaua hidrografică este bogată, peste media pe țară.

Cerealele sunt cel mai adesea cultivate în județul Arad, în anul 2013 conform datelor statistice atingându-se un vârf al producției de 866.662 tone, fiind urmate de furaje verzi (313.581 tone), legume (185.156 tone), sfeclă de zahăr (63.644 tone) și cartofi (16.713 tone).

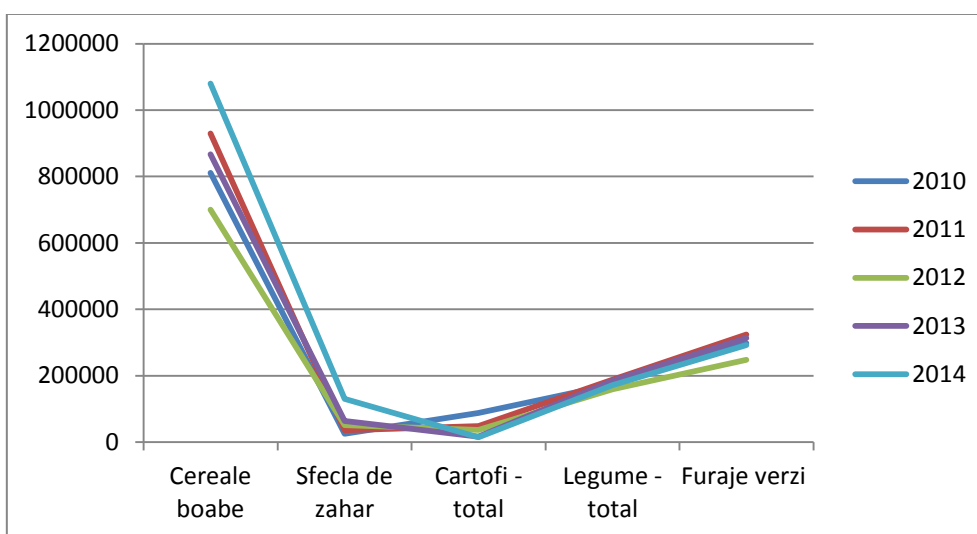
Producția agricolă vegetală a cunoscut fluctuații semnificative de la an la an. Un an bun pentru cereale și alte culturi a fost producția anului 2013, fiind peste producția anilor 2009, 2010 și 2012 și mai mică decât producția din anul 2011, când s-au înregistrat 929.607 tone, producția medie la hectar, în acest an, atingând nivelul maxim al perioadei analizate (4,122 kg/ha).

Anii 2011 și 2013 au fost ani foarte buni și pentru legumele cultivate în câmp, producțiile înregistrate fiind de 187.761 kg/ha în anul 2011, respectiv 185.156 kg/ha în anul 2013.

Anii 2009 și 2012 au adus valori foarte scăzute ale recoltelor de cereale boabe (592.599 kg/ha în anul 2009, respectiv 699.995 kg/ha în anul 2012) și alte recolte. Aceste variații de cantitate ale culturilor vegetale afectează în cea mai mare măsură zonele rurale care depind cel mai mult de acest sector. Astfel de fluctuații sunt justificate de anii secetoși și de precaritatea sistemelor de irigații și îmbunătățiri funciare, ce expun producătorii agricoli la riscul de secetă.

În graficul de mai jos se poate observa scara semnificativă a fluctuațiilor înregistrate de culturile de cereale, legume, furaje verzi. De asemenea, se observă o evoluție per total descrescătoare a culturilor de carofi și o evoluție per total crescătoare a culturii de sfeclă de zahăr.

Fig. 12: Producția totală a principalelor culturi vegetale în județul Arad în perioada 2010-2014 (tone/an)

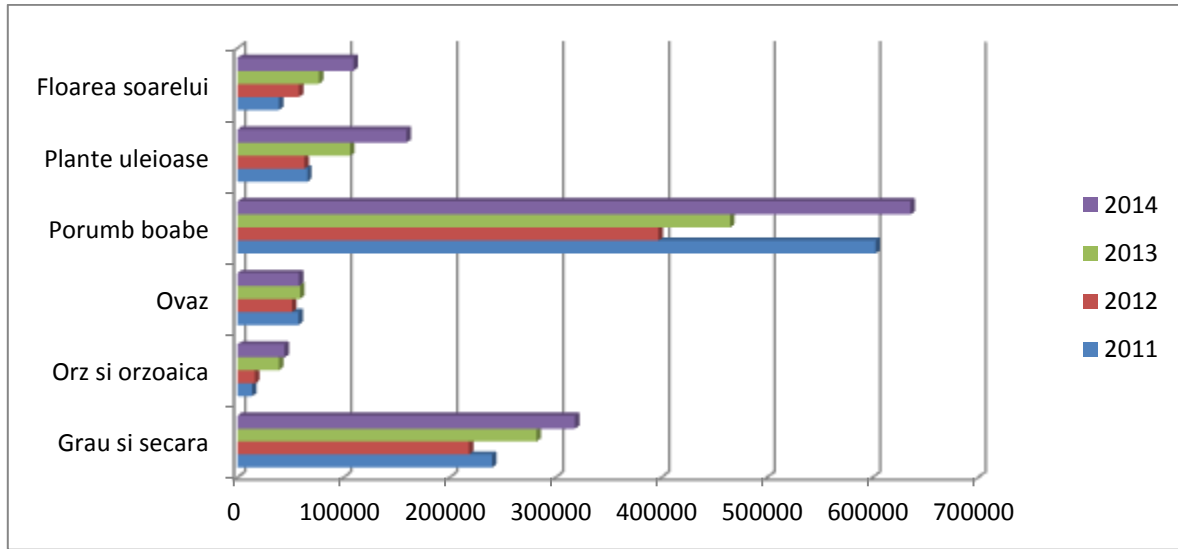
Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Structura culturilor și producția

În județul Arad, în anul 2014, producția de cereale a atins cote importante de productivitate, dintre care se evidențiază porumbul boabe (636.061 tone), grâul și secara (318.475 tone), plantele uleioase (159.617 tone), floarea soarelui (109.290 tone) și ovăzul (58.080 cu o productivitate mai mare decât media națională pentru porumb (la nivel național media este de 4.770 kg/ha, iar la nivelul județului Arad 5.274 kg/ha), grâu (la nivel național 3590 kg/ha, iar la nivelul județului Arad 4222 kg/ha) și ovăz (2124 kg/ha la nivel național și 2486 kg/ha la nivelul județului Arad).

Fig. 13: Productivitatea cerealelor în județul Arad în perioada 2011-2014 (tone/an)

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

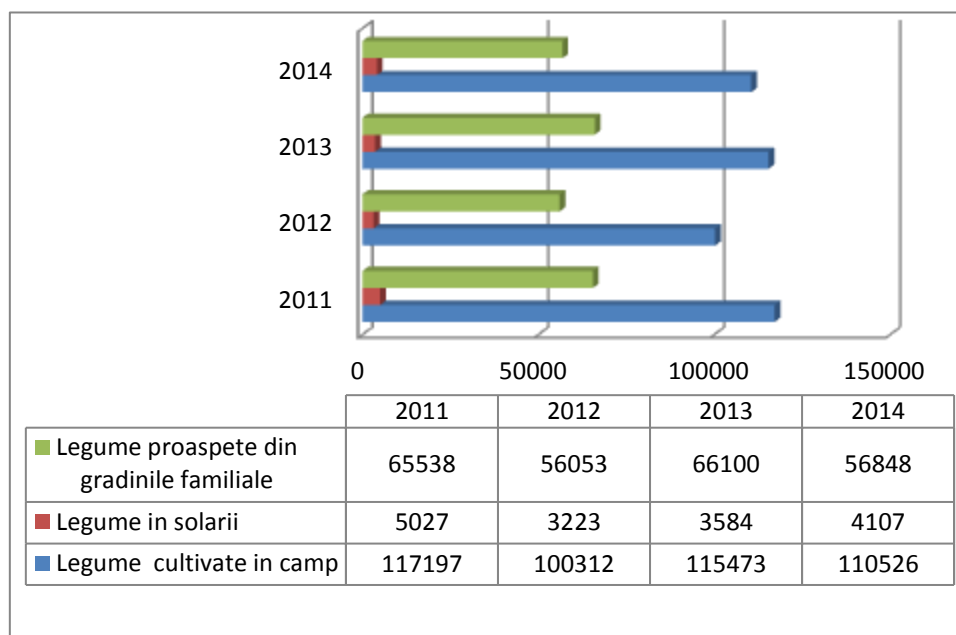
Comparativ cu anul 2013, în anul 2014 producția de legume scade cu 7,38% (13.675 tone), iar cultura de cereale boabe înregistrează o creștere semnificativă de 24,63% (213486 tone).

În ceea ce privește cultura legumelor cultivate în câmp se observă o scădere de 5,69%. Trendul descendent se menține și în rândul legumelor cultivate în solarii cât și în cel al legumelor proaspete din gospodarii, unde culturile se micșorează cu 18,30%, respectiv cu 13,25%.

Pentru legumele cultivate în spații neprotejate nu a existat o tendință clară, ci mai degrabă o fluctuație a producției, în principiu producția de legume a scăzut în anii 2010 și 2012 și a înregistrat creșteri în perioada 2009, 2011 și 2013. Dintre legumele cultivate în câmp, cea mai mare productivitate a fost la varza albă (57.881 tone în anul 2013) și la tomate (35.258 tone), fiind urmate de ceapă uscată, ardei, rădăcinoase comestibile. Productivitatea legumelor cultivate în sere și solarii a crescut anual, ajungând de la cantitatea de 1.807 tone înregistrată în anul 2009 la o cantitate de 3.583 tone în anul 2013, creșterea fiind de cca. 98%.

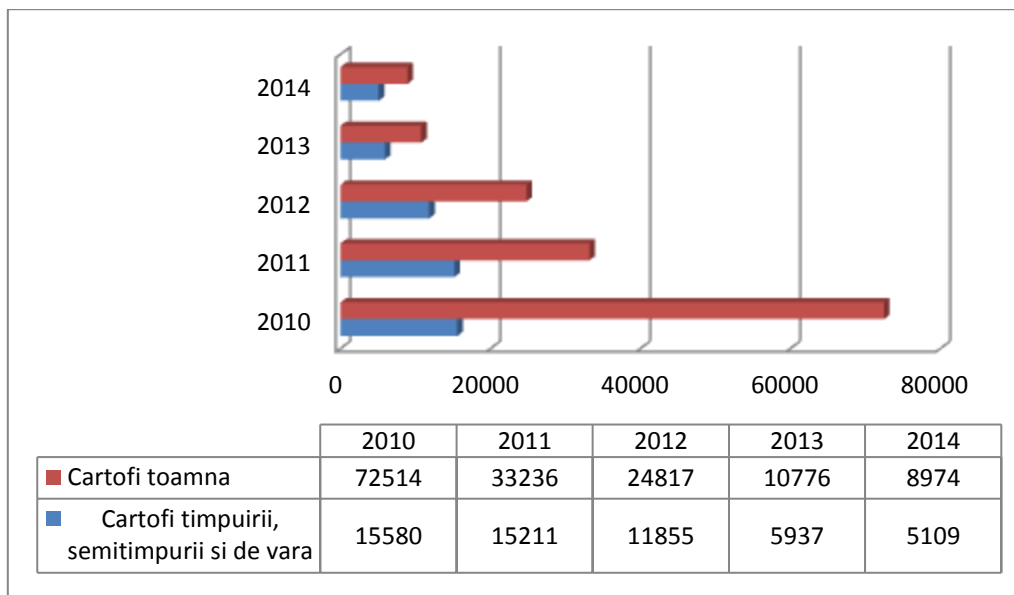
Fig. 14: Producția de legume în județul Arad în perioada 2011-2014 (tone/an)

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

În anul 2014, producția de cartofi a fost de 14.083 tone/an, această cantitate fiind mult inferioară anului de bază când producția era mai mare cu aprox. 84%. Productivitatea medie înregistrată a fost de 12.987 kg/ha în anul 2011 și 11.522 kg/ha în anul 2014.

Fig. 15: Productivitatea culturilor de cartofi în județul Arad în perioada 2010-2014 (tone/an)

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

În ceea ce privește numărul de fermieri care practică agricultură ecologică, pe teritoriul județului Arad au fost înregistrați 138 fermieri autorizați, din care 118 producători, 5 procesatori, 11 fermieri care desfășoară comerț cu produse ecologice, 3 exportatori și un importator¹⁵.

¹⁵ Sursa: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Arad, situația înregistrată la 31.12.2014.

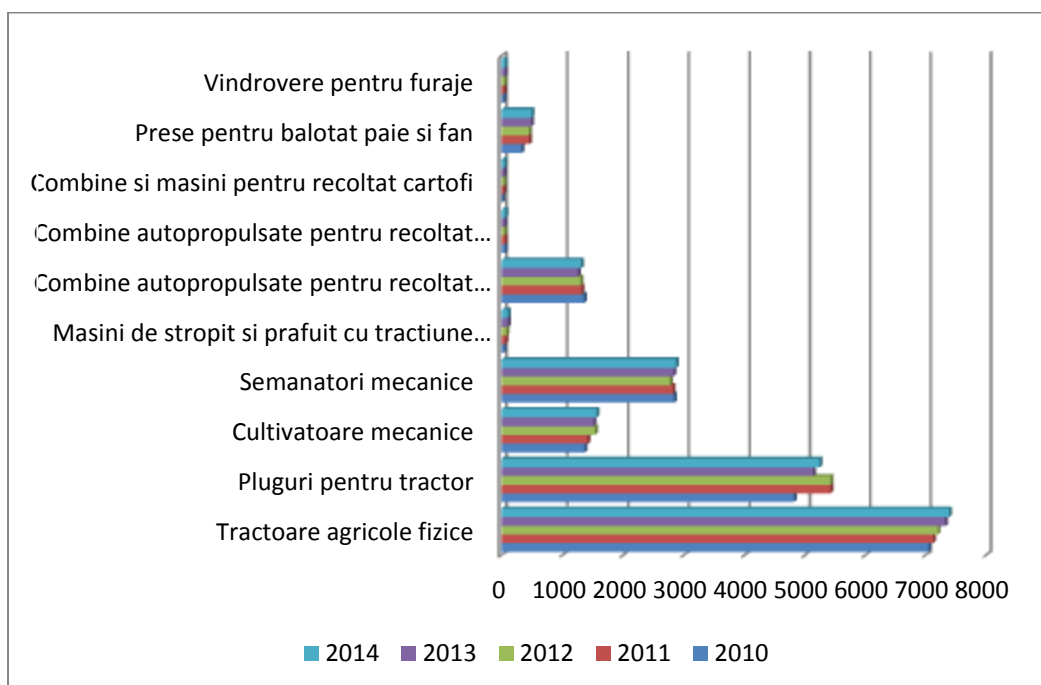
Dotarea cu mașini și echipamente agricole

Infrastructura specifică desfășurării activității agricole este formată în primul rând din parcul de tractoare și mașini agricole, acestea asigurând modernizarea și mecanizarea acestei activități, cât și depozitele de cereale, punctele de colectare și bineînțeles sistemele de irigare.

În vederea îmbunătățirii dotării tehnice, în ultimii ani, s-a acordat sprijin financiar pentru cumpărarea de tractoare, combine și mașini agricole prin următoarele programe de finanțare: Programul SAPARD¹⁶, prin Măsura 3.1 Investiții în exploatațile agricole; Programul Fermierul, prin obiectivele de investiții directe și Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013¹⁷ prin Măsura 121.

Ca urmare, la nivelul județului Arad, dotarea cu tractoare, semănători și prese de balotat paie și fân a înregistrat o creștere, iar numărul de combine și pluguri pentru tractoare a scăzut comparativ cu anul 2009, în mare parte datorită înnoirii parcului de utilaje agricole și dotarea cu utilaje de mare productivitate.

Fig. 16: Parcul de tractoare și mașini agricole din județul Arad în perioada 2010-2014

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

În ceea ce privește spațiile de depozitare pentru produse agricole, la nivelul județului Arad, existau în anul 2014 314 spații de depozitare¹⁸ autorizate, din care 278 sunt spații cu magazine, 21 de spații sunt mixte (magazii și silozuri) și 15 sunt spații cu siloz.

Categoria de spații de depozitare care predomină în județ este cea cu o capacitate cuprinsă în intervalul 1.000 – 5.000 tone (46%), urmând spațiile de depozitare mici, sub 1.000 de tone (40 %) și spațiile cu capacități mari, peste 10.000 tone în proporție de 7%.

¹⁶ <http://www.madr.ro/sapard.html>

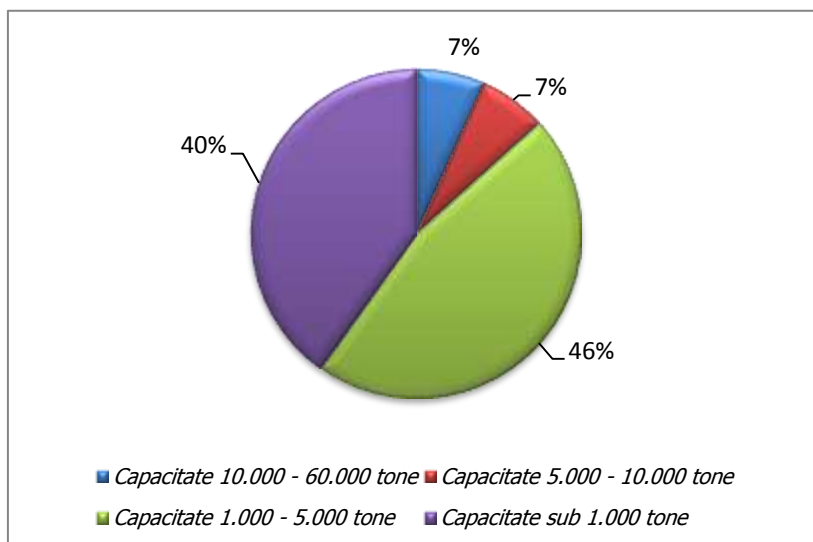
¹⁷ http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/PNDR_2007-2013_versiunea-consolidata-nov2013.pdf

¹⁸ Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale – Listă spații autorizate pentru depozitarea produselor agricole <http://www.madr.ro/ro/lista-spatii-autorizate-pentru-depozitarea-produselor-agricole.html>

În ultima perioadă, s-a observat creșterea interesului operatorilor economici pentru obținerea autorizării depozitelor de cereale, atât pentru depozitarea producției proprii, cât și pentru prestarea de servicii de depozitare pentru terți. Pentru asigurarea respectării legislației în domeniul producției, depozitării și comercializării cerealelor și produselor agricole, este necesară autorizarea depozitelor de cereale, ca instrument de reglementare a pieței semințelor de consum.

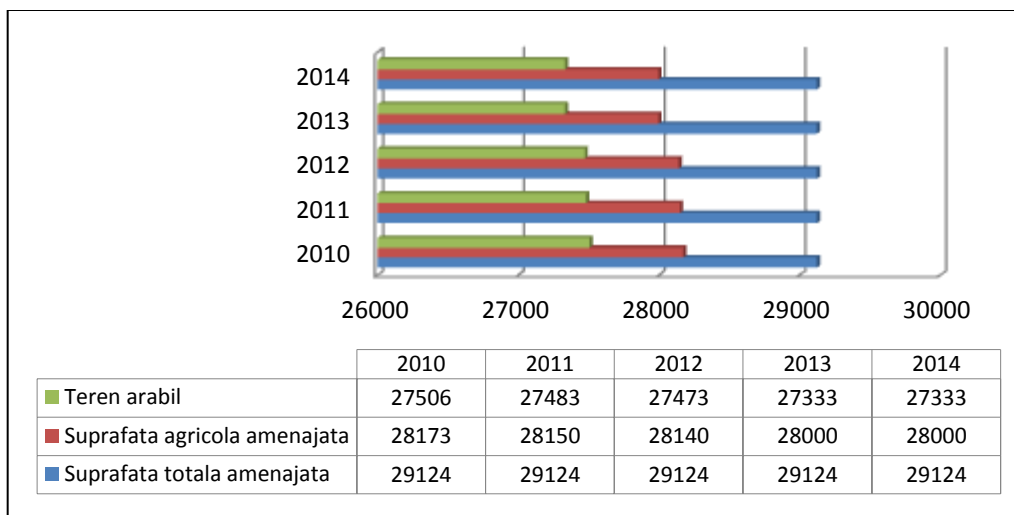
Fig. 17: Distribuția spațiilor de depozitare produse agricole pe clase de mărimi

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Județul Arad deținea în anul 2014 o suprafață de cca. 29.124 ha, din care 28.000 ha reprezintă suprafață agricolă și 27.333 ha teren arabil amenajat pentru irigații. Investițiile în acest domeniu au avut un nivel redus în perioada analizată, amenajările de irigații existente sunt neadaptate la tipologia fermelor și cerințelor utilizatorilor din prezent.

Fig. 18: Evoluția amenajărilor pentru irigații în perioada 2010-2014 (ha)

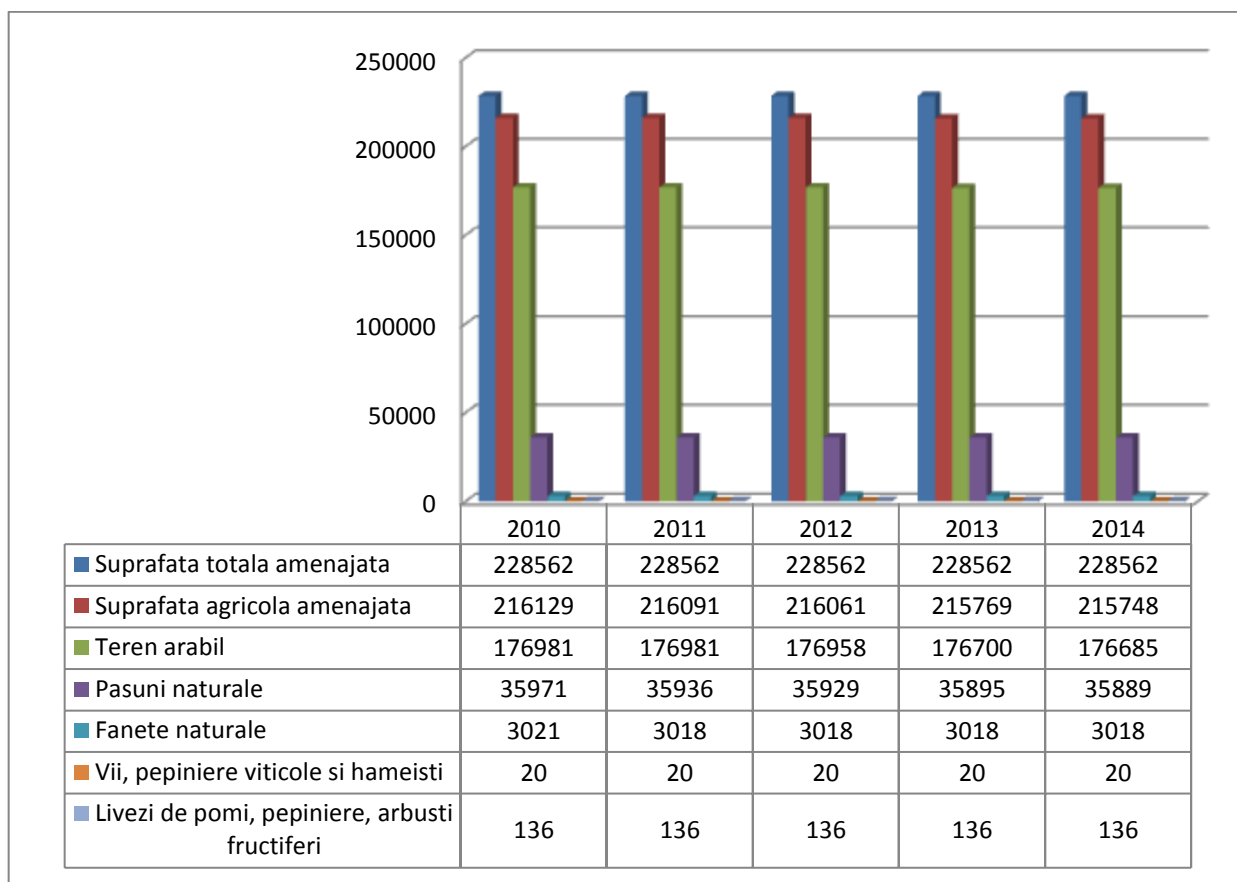

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Suprafața totală de teren amenajată pentru combaterea eroziunii solului în scopul pregătirii pentru activități agricole, pe categorii de folosință (teren arabil, pășuni naturale, fânețe naturale, vii, pepiniere, livezi de pomi, arbuști) este prezentată în graficul următor:

Fig. 19: Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de desecare în perioada 2010-2014 (ha)

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

3.3.2. Exploataři zootehnice organizate

Creșterea animalelor are o pondere importantă în agricultura românească, reprezentând una dintre activitățile de bază în sectorul rural.

În ceea ce privește zootehnia, județul Arad are toate premisele dezvoltării pe acest plan datorită tradiției privind creșterea animalelor, dar și a suprafețelor întinse de pășuni și fânețe. Fluctuații există și în producția agricolă animală, fiind și aceasta strâns legată de culturile vegetale.

Tab. 14: Evoluția efectivelor de animale în județul Arad în perioada 2010-2014

Categorie de animale	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
	U.M: Număr				
Bovine	41.052	35394	36525	38259	39043
Porcine	247.710	234806	239116	239732	214190
Ovine	345.544	340188	361432	361189	362827
Caprine	11.211	10161	11004	11610	12810
Cabaline	10.904	9083	8563	7427	6437
Păsări	1.224.932	1143922	1182674	1131221	910795
Familii de albine	41.972	37694	37743	38114	38295
Iepuri	9.731	8822	8961	9366	10309

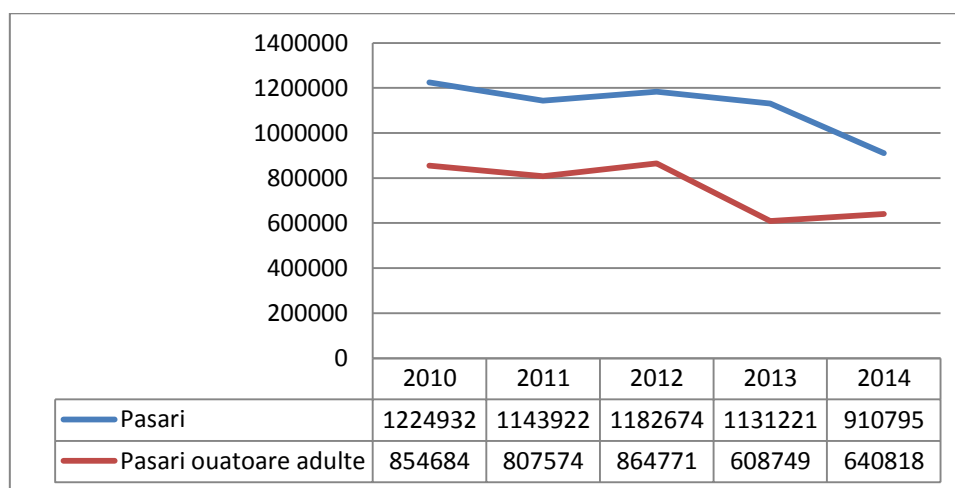
Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Analizând tabelul de mai sus privind evoluția efectivelor de animale din județul Arad în perioada 2010-2014, putem desprinde următoarele concluzii:

- În anul 2014, dintre efectivele de animale cele mai răspândite erau păsările, urmând ovinele, porcinele, bovinele, familiile de albine, caprinele și iepurii.
- În perioada analizată (2010 – 2014), efectivele de păsări au avut o evoluție crescătoare, până în anul 2012, când s-a atins nivelul maxim (1.182.674 capete păsări pentru carne, respectiv 864.771 păsări ouătoare). Comparativ cu anul 2012, în anii 2013 și 2014, numărul păsărilor a scăzut cu 4,35%, respectiv cu 22,98%;
- Numărul iepurilor a crescut cu 5,93%;
- Comparativ cu anul de bază (2010), în anul 2014, numărul cabalinelor a înregistrat o scădere majoră de 41%;
- Numărul caprinelor a crescut cu 14,26%.

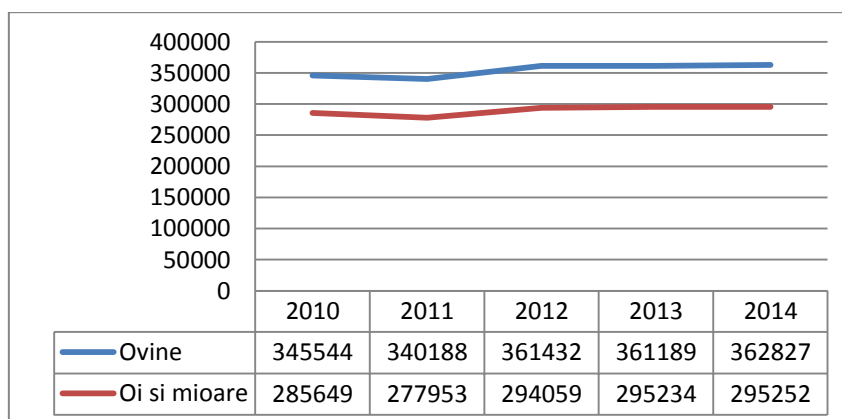
Fig. 20: Evoluția efectivului de păsări în perioada 2010-2014 (capete)

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

- Comparativ cu anul de baza, în anul 2014, numărul ovinelor a crescut cu 5%, depășind numărul bovinelor care a scăzut de la an la an.

Fig. 21: Evoluția efectivului de ovine în perioada 2010-2014 (capete)

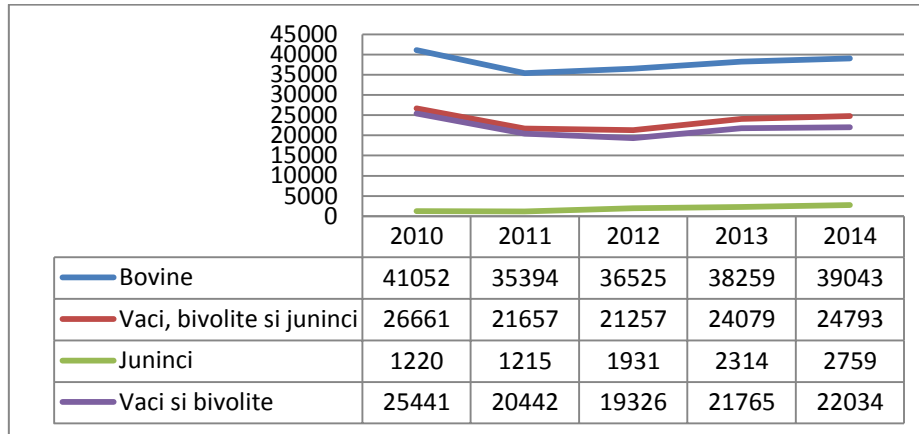

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

- În perioada 2011 – 2013, bovinele înregistrează scăderi puternice ale efectivelor (bovine, vaci, bivolițe și juninci) comparativ cu anul 2009, cea mai mare scădere fiind în anul 2011 (22%).

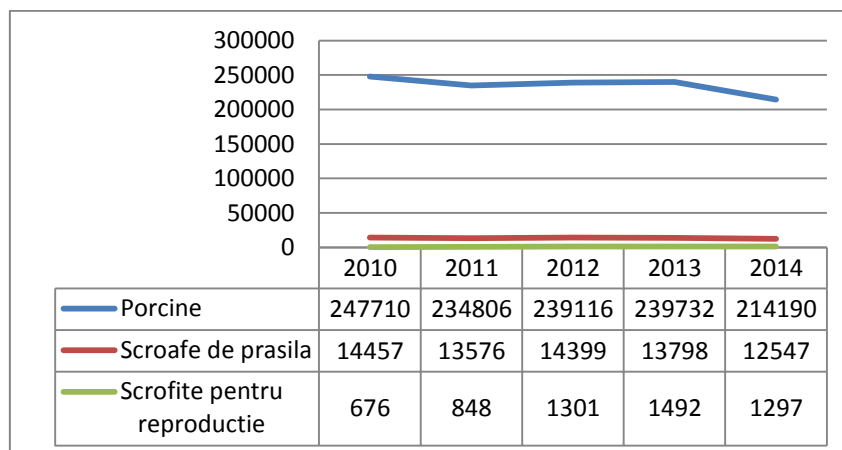
Fig. 22: Evoluția efectivului de bovine în perioada 2010-2014 (capete)

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

- În anul 2010, efectivul de porcine a înregistrat o creștere de 34% față de anul 2009, urmând ca în următoarea perioadă (2011 – 2013) să se mențină constantă (324.806 - 239.732 capete).

Fig. 23: Evoluția efectivului de porcine în perioada 2009-2013 (capete)

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Producția animală reprezintă a doua ramură a producției agricole în județul Arad, valoarea producției fiind în anul 2013 de 586.917 mii lei, alcătuind 24,39% din totalul producției agricole din județ.

Analizând datele prezentate în tabelul următor, se poate observa o creștere a producției agricole animale la toate sectoarele analizate (carne în viu, lână, ouă, miere) cu excepția sectorului de lapte de vacă, unde s-au înregistrat scăderi datorate scăderii efectivului de vaci pentru lapte (în anul 2013, producția de lapte a scăzut cu cca. 8% față de anul 2009).

Tab. 15: Producția animală în județul Arad în perioada 2010-2014

Categoriile de produse agricole animale	Unități de măsură	Ani				
		2010	2011	2012	2013	2014
Greutatea în viu a animalelor destinate sacrificării pentru consum	Tone greutate vie	37.446	40.122	42.326	40.432	23.105
Producția de lapte (exclusiv consumul vițelilor)	Mii hectolitri	766	750	659	675	805
Producția de lapte - oaie și capră	Mii hectolitri	123	124	134	133	141
Producția de lână	Tone	870	739	812	827	855
Producția de ouă	Milioane bucăți	103	92	122	136	129
Producția de miere extrasă	Tone	723	649	672	882	581

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

În ceea ce privește numărul unităților de procesare produse agroalimentare, județul Arad deținea în anul 2014 un număr de 186 unități de procesare autorizate, din care: 6 unități de procesare lapte, 30 unități procesare carne, 6 unități abatorizare, 110 brutării și 34 mori de cereale¹⁹.

Conform Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, județul Arad are un număr de 16²⁰ produse tradiționale atestate, care fac parte din categorii precum panificație, carne și produse din carne, lapte și produse din lapte și legume-fructe.

În domeniul panificației există un număr de 5 produse tradiționale, după cum urmează:

- *Pită de Pecica "Palmar Vali"* - Producător: Palmar Vali S.R.L., Localitatea Pecica;
- *Pită de Pecica "TIAMAX"* – Producător: Brutăria Tiamax S.R.L., Localitatea Pecica;
- *Pită de Pecica "DORIS PROD COM"* – Producător: Doris Prod Com S.R.L., Localitatea Pecica;
- *Pâine pe vatră "Nelu Brutaru"* - Producător: Naco S.R.L., Localitatea Arad;
- *Plăcintă întinsă de Turnu* - Producător: I.I. Iacsity Gheorghina, Localitatea Turnu.

Domaniul cărnii și al produselor din carne are cele mai multe produse acreditate, și anume 7:

- *Cârnat de Nădlac* - Producător: PF Neamț Mirce, Localitatea Nădlac;
- *Șuncă de Nădlac* - Producător: PF Neamț Mirce, Localitatea Nădlac;
- *Salam de Nădlac* - Producător: PF Neamț Mirce, Localitatea Nădlac;
- *Șuncă tradițională de la Sălaș* - Producător: AF Pavel și Andreia, Localitatea Nădlac;
- *Slănină tradițională de la Sălaș* - Producător: AF Pavel și Andreia, Localitatea Nădlac;
- *Cârnat tradițional de la Sălaș* - Producător: AF Pavel și Andreia, Localitatea Nădlac;
- *Salam tradițional de la Sălaș* - Producător: AF Pavel și Andreia, Localitatea Nădlac.

În ceea ce privește laptele și produsele din lapte, există la nivelul județului Arad un număr de 2 produse tradiționale atestate:

- *Caș tradițional de Arad* – Producător: AF "GINA", Comuna Șagu, județul Arad;
- *Cașcaval Sofica de Arad* – Producător: I.I. Morar Rodica "Gina", Comuna Șagu, Arad.

Cea din urmă categorie de produse tradiționale din Arad este cea de legume-fructe cu două produse:

- *Mnere de prune de Aldești* - Producător: I.I. Faur Dacian, Localitatea Voivodeni;
- *Mnere de prune Dorina de Aldești* - Producător: Faur Dacian, Localitatea Voivodeni.

Concluzionând, diversitatea produselor tradiționale în județul Arad nu este foarte mare, însă calitatea și gustul lor le-au adus faima și renumele.

¹⁹ Sursa: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Arad, situația înregistrată la 31.12.2014.

²⁰ Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, http://old.madr.ro/pages/industrie_alimentara/judete/arad.pdf

Specificul exploatațiilor agricole

La fel ca în toată țara, în județul Arad se practică o agricultură de subzistență, neperformantă, pentru autoconsum. Numărul fermelor de subzistență, înregistrat la finalul anului 2014, conform datelor furnizate de Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Arad, a fost de 6.767 ferme.

Lipsa asocierii, fărâmițarea terenurilor aflate în proprietate privată, irigațiile necorespunzătoare, unitățile de producție mici și slaba dotare tehnologică sunt câteva din cauzele care nu permit practicarea unei agriculturi eficiente și competitive.

Așadar, se individualizează două categorii de proprietate, și anume terenuri mici (sub 20 ha), necompetitive și valorificate pentru producție proprie și terenuri mari de peste 50 ha, bine tehnologizate (în general, deținute de companii mari), care practică o agricultură cu productivitate înaltă.

Tab. 16: Structura fermelor din județul Arad în funcție de suprafețele înregistrate la APIA²¹

Tranșă suprafață (ha)	Nr. fermieri	Procent din total (%)
1,00-5,00	16,168	69
5,01-30,00	5,971	25
30,01-60,00	601	3
>60,01	796	3

Sursa: A.P.I.A – Centrul Județean Arad

Numărul producătorilor agricoli care îndeplinesc condiția minimă de eligibilitate privind dimensiunea exploatației de 1 hectar, potrivit ultimului recensământ general agricol, este de aproximativ 64.000.

O parte dintre acestia nu-și lucrează și întrețin terenurile agricole, iar parcelele lor agricole sunt sub dimensiunea minimă de 0,30 hectare pentru suprafețele arabile și de pășiți naturale și sub 0,10 hectare pentru culturile permanente (plantații de vii și pomi fructiferi), astfel încât convingerea și determinarea acestora de a se asocia și a utiliza propriile terenuri agricole sau prin închiriere, arendare, concesiune sau sub alte forme, trebuie să devină o măsură prioritară pentru autoritățile/instituțiile și serviciile publice cu sarcini și atribuții în agricultură.

În perioada 2009 – 2014 plățile acordate de către Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Arad, prin intermediul SAPS (Schema de plată unică pe suprafață), au crescut ca urmare a creșterii suprafeței de teren agricol exploatată de persoanele fizice și juridice în calitate de proprietari, arendași, concesionari, asociați administratori în cadrul asociațiilor în participațiune, locatari sau alte asemenea.

Tab. 17: Situația plăților SAPS acordate de către A.P.I.A. Arad în perioada 2009 – 2014

Perioadă campanie	Decizii plăți SAPS
2009	68.285.596,03
2010	76.607.496,84
2011	140.663.434,80
2012	122.829.139,80
2013	169.835.766,90
2014 (trimestrele I,II,III)	130.035.118,47

Sursa: A.P.I.A – Centrul Județean Arad

²¹ Sursa: Agenția de Plăți și Intervenții pentru Agricultură Arad, situația înregistrată în anul 2013.

Alte măsuri de sprijin înregistrate în anul 2013, pentru fermierii care lucrează terenurile agricole:

- Ajutor financiar comunitar și național acordat în sectorul apicol prin *Programul Național Apicol*²² (HG nr. 556/2008, HG nr. 245/2011). La nivelul anului 2013, 118 apicultori din județul Arad au primit sprijin financiar în valoare de 428.859 lei pentru: combaterea varoozei, refacerea șeptelului apicol prin achiziționarea de măști selecționate, raționalizarea stupăritului pastoral, analize fizico-chimice ale mierii, etc.
- Ajutor financiar pentru Grupurile de producători recunoscute preliminar din sectorul legume-fructe, în valoare de 802.546 lei;
- Ajutor financiar acordat fermierilor prin *Schema de ajutor specific pentru îmbunătățirea calității produselor agricole în sectorul de agricultură ecologică*;
- Ajutoare de stat pentru realizarea angajamentelor asumate în favoarea bunăstării și protecției porcinelor în valoare de 6.652.849 lei;
- Ajutoare de stat pentru realizarea angajamentelor asumate în favoarea bunăstării păsărilor în valoare de 265.266 lei;
- Ajutor financiar prin *Schema de ajutor specific acordat producătorilor de lapte de vacă din zonele defavorizate*. În anul 2012 a fost acordat un sprijin de 1.628.718 lei. La nivelul anului 2013 au fost depuse 1.017 cereri pentru 8 localități din zonele defavorizate;
- Ajutor specific acordat producătorilor de lapte și carne de ovine/ caprine din zonele defavorizate;
- Ajutor acordat pentru asigurarea recoltei din plantațiile viticole cu soiuri de struguri pentru vin în valoare de 3.698 lei;
- Ajutor financiar acordat prin Programe de restructurare/ reconversie a plantațiilor viticole cu ajutor comunitar în valoare de 9.049.356 lei.
- Valoarea totală a sprijinului acordat fermierilor din județul Arad, în anul 2013, a fost de 69.876.522 lei.
- Credite rambursabile sub formă de avans finanțate de bănci. Numărul cererilor înregistrate la nivel județean a fost de 424, repartizate astfel: CEC Bank S.A.- 101 cereri, Procredit Bank - 103 cereri, Banca Transilvania – 115 cereri, BRD – Groupe Societe Generale S.A. – 85 cereri, Raiffeisen Bank S.A. – 12 cereri, alte bănci – 8 cereri.
- Subvențiile de la bugetul de stat acordate fermierilor în anul 2013 au fost de 42.491.655 lei, fiind repartizate sectorului de zootehnie (speciile bovine și ovine/ caprine), subvenții pentru motorina utilizată în agricultură (1,399 lei/ litru), ajutor de stat pentru plata primelor de asigurare, renta viageră agricolă (2.809.865 lei).

O parte din agricultorii din județ nu-și lucrează și întrețin terenurile, iar parcelele lor agricole sunt sub dimensiunea minimă de 0,30 hectare pentru suprafețele arabile și de pajiști naturale și sub 0,10 hectare pentru culturile permanente (plantații de vii și pomi fructiferi), astfel încât convingerea și determinarea acestora de a se asocia și a utiliza propriile terenuri agricole sau prin închiriere, arendare, concesiune sau sub alte forme, trebuie să devină o măsură prioritară pentru autoritățile/ instituțiile și serviciile publice cu sarcini și atribuții în agricultură.

Conform datelor furnizate de Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Arad, suprafața agricolă neutilizată la nivelul județului a fost de 12.442 hectare în anul 2011, ajungând la 12.849 hectare în anul 2014.

²² <http://www.madr.ro/programul-national-apicol.html>

În ceea ce privește gradul de asociere a fermierilor (atât la nivel local, cât și la nivel județean), acesta este redus, forme de asociere înregistrându-se doar izolat.

Tab. 18: Numărul de forme asociative existente în județul Arad

Forme asociative	Număr
Forme asociative constituite în baza Legii 31/1990	68
Forme asociative constituite în baza Legii 36/1991	23
II, PFA	23
Exploatații mixte	22
Grupuri de producători legume fructe	2
Grupuri de crescători animale	1
Cooperative agricole	5
Asociații ale crescătorilor de animale	7

Sursa: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Arad, situația înregistrată la 31.12.2014

3.3.3. Exploatari piscicole organizate

Majoritatea societăților care activează în domeniul piscicol în județul Arad practică *Acvacultura în ape dulci*, în timp ce doar două companii au ca activitate principală *Pescuitul în ape dulci*.

Tab. 19: Principalele firme din domeniul piscicol²³, la nivelul județului Arad

Nr. crt.	Firmă	Localitate	Salariați	Cifra afaceri (RON)
1	Gruietu Morii SRL	Sebiș	n.a.	604 800
2	Cyprinus SRL	Nădlac	4	295 123
3	Verdeland SRL	Arad	6	285 542
4	Pescomir SRL	Ineu	16	283 503
5	Elly Di Company SRL	Arad	1	131 077
6	Coral Intersect SRL	Andrei Șaguna	4	121 560
7	Casa Pescarului SRL	Ineu	4	58 380
8	Silver Special Fish SRL	Arad	n.a.	15 257
9	Esox Company SRL	Bocsig	n.a.	12 815
10	Trias Consulting SRL	Chișineu Criș	1	1 530

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Conform datelor furnizate de Registrul Comerțului la 31.12.2013, în județul Arad funcționează 2 societăți care desfășoară activitatea de *Prelucrarea și conservarea peștelui, crustaceelor și moluștelor (CAEN 1020)*: Perfect SRL (Arad) și Noord Romseafood Production SRL (Pâncota).

3.3.4. Silvicultură și vânătoare

În anul 2013 suprafața pădurilor și a altor terenuri cu vegetație forestieră din județul Arad ocupa 20,43% din totalul suprafeței regiunii, fiind pe locul trei, după județele Caraș-Severin (39,68%) și Hunedoara (30,08%).

Conform datelor prezentate în tabelul de mai jos, suprafața pădurilor a înregistrat o ușoară creștere (0,48%), cea mai mare pondere din suprafața totală ocupând-o pădurile de foioase (195 mii hectare), urmate de pădurile de rășinoase (12,9 ha) și alte terenuri (3,6 ha).

²³ CAEN 0322 Acvacultura în ape dulci

Tab. 20: Situația suprafețelor forestiere în județul Arad în perioada 2010-2014

Categoriile de terenuri și specii de păduri	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
	UM: Mii hectare				
Total	210,4	211,5	211,5	211,5	211,5
Suprafața pădurilor	206,9	208,1	208	207,9	207,9
<i>Rășinoase</i>	13,4	13,4	13,3	13,2	12,9
<i>Foioase</i>	193,5	194,7	194,7	194,7	195
<i>Alte terenuri</i>	3,5	3,4	3,5	3,6	3,6

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

În privința terenurilor pe care s-au executat regenerări artificiale, județul Arad ocupă primul loc din regiunea Vest; suprafața totală a terenurilor pe care s-au executat regenerări artificiale în anul 2014 a fost de 178 hectare (166 ha teren păduri foioase și 12 ha teren păduri rășinoase).

Tab. 21: Suprafața terenurilor pe care s-au executat regenerări artificiale în județul Arad

Categoriile de regenerări artificiale (pe specii de păduri)	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
	UM: Ha				
Regenerări artificiale - total	242	256	201	214	178
<i>Rășinoase</i>	30	17	41	34	12
<i>Foioase</i>	212	239	160	180	166

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

3.3.5. Evaluarea principalelor activități agro-zootehnice la nivelul județului Arad

Scopul analizei de mai jos este acela de a identifica legăturile dintre *resurse*, înțelese ca potențial, infrastructură existentă, inclusiv expertiză în domeniu și chiar tradiții și *starea actuală* (nivelul de dezvoltare al exploatațiilor, unităților de procesare și al lanțului integrat de producție și comercializare), pentru a stabili o serie de *direcții potențiale de evoluție* aplicabile principalelor activități din domeniul agricol.

Deși datele utilizate pentru analiză sunt aceleași cu cele prezentate în capitolele anterioare, în acest subcapitol au fost luate în considerare *valorile dominante*, pentru a identifica trenduri în ceea ce privește perspectivele de dezvoltare în domeniul agro-zootehnic.

Astfel, pentru această analiză au fost luate în considerare 8 domenii de activitate:

1. Cultura cerealelor
2. Cultivarea legumelor
3. Viticultura
4. Creșterea păsărilor
5. Creșterea bovinelor de carne
6. Creșterea bovinelor de lapte
7. Creșterea porcinelor
8. Creșterea ovinelor

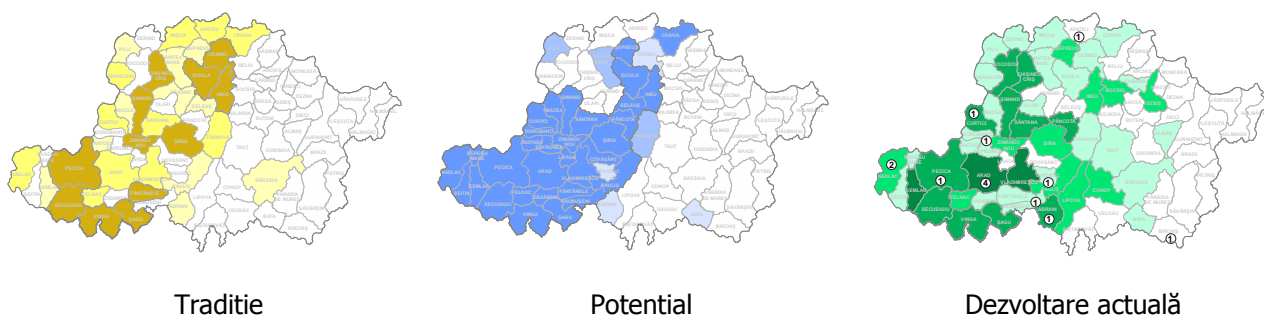
Aceste domenii au fost luate în considerare ca reprezentând o activitate generală a zonei respective, fără a fi considerate activități exclusive, având în vedere că în anumite zone se remarcă și alte activități conexe, cum ar fi pomicultura.

Indicatorii luați în considerare sunt:

- *Tradiția în activitatea analizată*, reprezentând datele statistice privind producție / suprafețe / cantitate obținute până în anii 1990 / 1995 și descrierile disponibile în istoricul localităților județului privind activitățile tradiționale
- *Potențialul de producție agricolă* luat în calcul în baza datelor privind calitatea solurilor, favorabilitatea climatică, acces la surse de apă, riscuri naturale și antropice
- *Nivelul actual de dezvoltare al producției și procesării*, estimat în baza numărului de unități specializate și, după caz, autorizate, la nivelul comunităților, regiunii și populației (la 1.000 locuitori)

Sectorul: Cultivarea cerealelor, inclusiv procesarea acestora (activități de morărit)

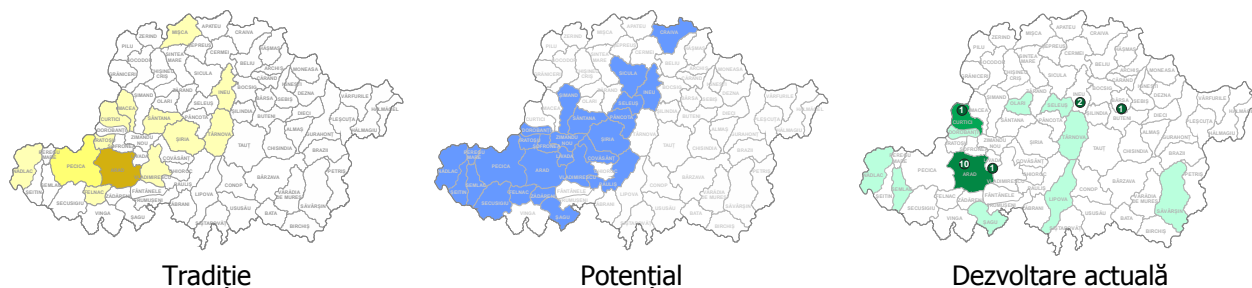
Observații:

- Se remarcă o suprapunere între potențialul cerealier a UAT-urilor județului și activitatea tradițională;
- Dezvoltarea activităților legate de cultivarea cerealelor, inclusiv prelucrarea acestora s-a extins după anii 90 spre zonele de câmpie ale județului, între albia Crișului Alb și albia Mureșului.

Concluzii:

- Oportunitatea de dezvoltare a activităților de cultivare a cerealelor este mai mare în jumătatea de vest a județului și se datorează atât potențialului climatologic și pedologic mai favorabil în zona de sud – vest, dar și interesului și activității mai intense în acest domeniu manifestate în partea de nord – vest;
- Extinderea către est, pe văile Mureșului și Crișului Alb arată posibilitatea de creștere a capacității de producție și prelucrare a județului.

Sectorul: Cultivarea legumelor, inclusiv procesarea acestora

Observații:

- În trecut, județul Arad a deținut o infrastructură bine-dezvoltată de cultivare și procesare a legumelor, poziționată mai ales în zona periferică a municipiului Arad și pe axa Ineu – Șiria – Pecica;

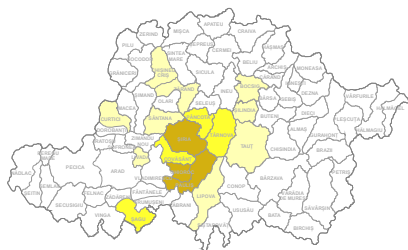

- Potențialul legumicol al județului este important mai ales în zona în care tradițional a existat această activitate, accentuat în zona sud-vestică a județului (Arad – Nădlac);
- În prezent, această activitate a pierdut coerența din trecut, principalele zone unde se mai regăsesc preocupări în acest domeniu, inclusiv unități de prelucrare și conservare fiind Arad și Curtici, precum și câteva manifestări în centrul județului;
- Se remarcă faptul că astăzi au devenit semnificative producțiile locuitorilor din zona Lipova și Săvăârșin

Concluzii:

- Potențialul legumicol și nivelul de dezvoltare anterior în ceea ce privește cultivarea și prelucrarea legumelor este încă departe de a fi atins;
- Sunt două direcții de dezvoltare posibile: una care ține cont de tradiție și infrastructura anterioară și o a doua care ține cont de preocuparea actuală din acest sector a locuitorilor din zona văii Mureșului (axa Săvăârșin – Lipova), avantajată fiind și de accesul la rutele de transport.

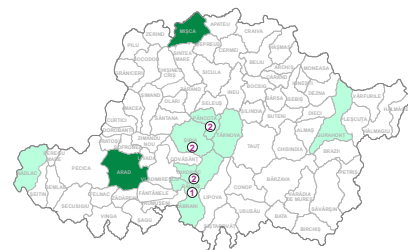
Sectorul: Cultivarea și procesarea strugurilor

Tradiție

Potențial

Dezvoltare actuală

Observații:

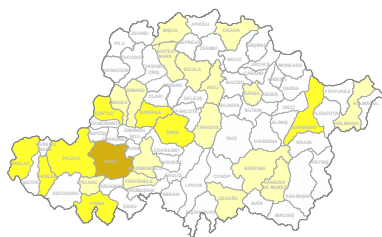
- Județul Arad are tradiție viticolă, principală zonă unde această activitate a fost dezvoltată fiind zona centrală a județului;
- Potențialul viticol este accentuat în zona de sud și sud-vest, dar și pe dealurile de pe axa Ignești – Dezna – Dieci – Gurahonț – Brazii;
- În prezent, zona centrală rămâne principala zonă dezvoltată viticol: Pâncota, Șiria, Covăsânt, Ghioroc, Păuliș, Ineu, Șilindia.

Concluzii:

- Deși se vorbește mult despre viticultură, cramele și podgoriile tradiționale ale Aradului, "drumul vinului", activitatea viticolă este încă slab dezvoltată în raport cu cea tradițională și departe de a atinge potențialul județului;
- La nivelul județului încă nu putem vorbi de un lanț de producție autentic, unitar, de un "traseu al vinului", de la producătorul de struguri la procesator;
- Zonele de dezvoltare viticolă se suprapun într-o oarecare măsură cu potențialul pomicol, altădată furnizor pentru fabricile de conservare legume-fructe din zona Aradului și Gurahonț;
- Pe zona de nord – est a județului, axa Craiva – Hășmaș – Ignești – Dezna – Gurahonț – Brazii, pomicultura, viticultura și chiar legumicultura sunt domenii care pot fi avute în vedere pentru dezvoltarea ulterioară.

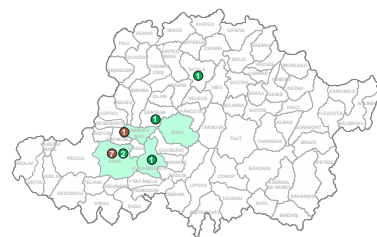
Sectorul: Creșterea păsărilor și prelucrarea cărnii de pasăre

Tradiție

Potențial

Dezvoltare actuală

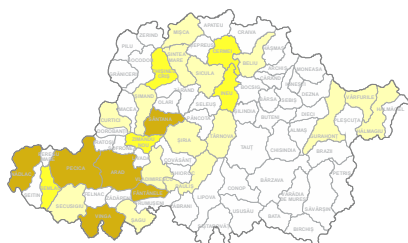
Observații:

- Creșterea păsărilor reprezintă o ocupație întâlnită frecvent la nivelul preocupărilor locuitorilor județului;
- În trecut, această activitate era dezvoltată în special în zona Arad – Pecica – Curtici – Șiria și în zona Gurahonț;
- În prezent, unitățile de creștere și procesare sunt concentrate în Arad – Vladimirescu – Șiria – Zimandu Nou.

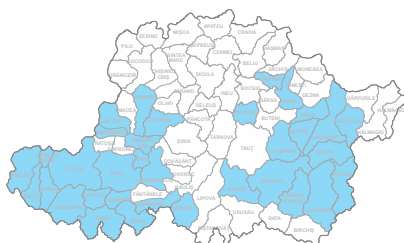
Concluzii:

- Deși potențialul de creștere și procesare al cărnii de pasăre este mare, activitatea făcând parte din existența cotidiană a gospodăriei tradiționale, astăzi aceasta este prea puțin exploatată.

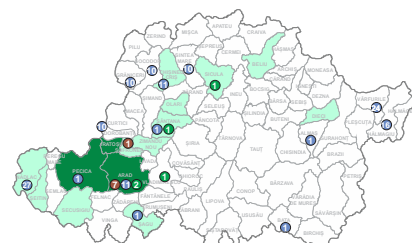
Sectorul: Creșterea bovinelor și prelucrarea cărnii și a laptelui

Tradiție

Potențial

Dezvoltare actuală (carne / lapte)

Observații:

- În trecut, această activitate era dezvoltată în special în zona de sud-vest a județului, axa Arad – Pecica și Nădlac, Sântana, dar și în partea de nord în zona de deal și câmpie, până pe albia Crișului Alb în zona Gurahonț - Vârfurile;
- Județul Arad are potențial mare pentru creșterea bovinelor, în funcție de zona de deal sau câmpie, acestea putând fi crescute în sistem închis sau deschis (stabație liberă);
- În prezent, unitățile de creștere și procesare sunt concentrate în Arad – Pecica.

Concluzii:

- Activitatea de creștere a animalelor este mult diminuată față de nivelul la care a fost dezvoltată până în anii 90 și mult sub potențialul oferit de județul Arad;
- Estențială pentru dezvoltarea acestui sector este o dezvoltare strategică a procesatorilor în raport cu crescătorii de animale, care să permită dezvoltarea lanțurilor alimentare integrate și creșterea viabilității exploatațiilor agricole și a unităților de procesare.

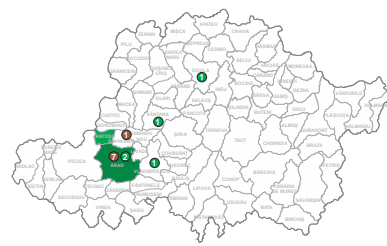
Sectorul: Creșterea porcinelor și prelucrarea cărnii

Tradiție

Potențial

Dezvoltare actuală

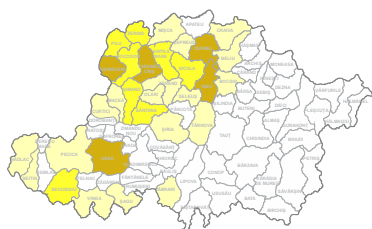
Observații:

- Creșterea porcilor era mai puternic dezvoltată în principal în zona Aradului – Vinga – Felnac – Pecica – Semlac – Nădlac, dar și în partea de centru – nord: Macea – Curtici și Șiria – Sântana – Zărand – Șicula – Cermei – Craiva;
- Astăzi mai regăsim unități de creștere / abatorizare / prelucrare și fabricare a produselor din carne în Arad și împrejurimi, Sântana și Șicula.

Concluzii:

- Potențialul județului împreună cu structurile mai nou construite (abatoare, depozite frigorifice) oferă posibilități generoase de dezvoltare a exploatațiilor zootehnice care pot genera la rândul lor potențarea lanțului alimentar integrat.

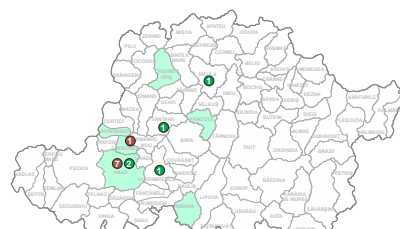
Sectorul: Creșterea ovinelor și prelucrarea cărnii

Tradiție

Potențial (sistem închis)

Dezvoltare actuală

Observații:

- Creșterea oilor era o activitate preponderent dezvoltată în partea de nord a județului, dar și în zona de câmpie a Aradului, Pecica – Secuieni – Vinga;
- În prezent, în puține zone această activitate este semnificativă, evidențiindu-se în special doar partea de nord a municipiului Arad și zona Chișineu – Criș.

Concluzii:

- Potențialul în sistem închis este net superior celui în sistem deschis, acesta ar putea fi și motivul pentru care activitatea de creștere a oilor nu a mai ajuns la dezvoltarea dinaintea anilor 90;
- Creșterea oilor în sistem deschis cu pășunat liber poate fi valorificată mai ales în partea de sud – est a județului, zona Pleșcuța – Săvârșin – Petriș

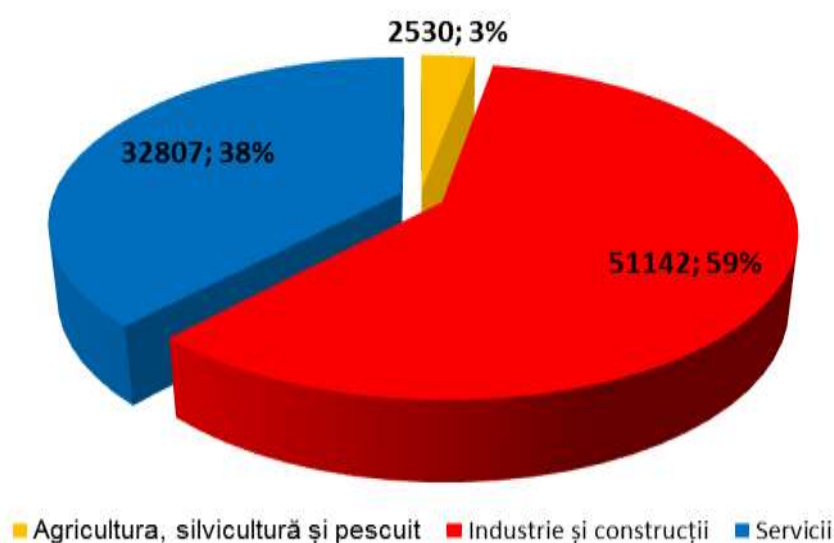
Concluzii generale:

- Toate domeniile de activitate agro-zootehnică se regăsesc la nivelul județului Arad, fără a putea vorbi neapărat de o dominare a unuia dintre ele, sectorul de cultivarea a cerealelor fiind totuși mai extins decât celelalte;
- În privința micro-regiunilor județului, putem vorbi de o focalizare a activităților în jumătatea vestică a teritoriului, care este și zona de câmpie, cu o mai slabă reprezentare a zonei albiei Crișului Alb;
- Toate sectoarele de activitate cuprind ca zonă de lucru municipiul Arad, chiar dacă este vorba de reprezentarea administrativă a producătorului sau procesatorului, fapt important din punctul de vedere al dezvoltării strategice, Aradul fiind localitatea situată pe cele două importante trasee de transport care traversează județul – Nădlac – Cluj și Timișoara – Oradea.

3.4. Domenii de specializare economică

În ceea ce privește domeniile de activitate, marea parte a forței de muncă din Arad este implicată în sectorul Industrie și construcții (58%) și Servicii (39%), Agricultură, silvicultura și pescuitul având un procentaj modest de doar 3%.

Fig. 24: Distribuția numărului de salariați pe sectoare economice în județul Arad

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Analiza indicelui de specializare²⁴ a județului arată că sub-sectoarele economice în care județul este mai dezvoltat, față de nivelul național, țin de sectorul secundar.

Astfel, se remarcă industria de prelucrare, în special: fabricarea mijloacelor de transport, fabricarea echipamentelor electrice, fabricarea produselor textile, fabricarea calculatoarelor și a

²⁴Indicele de specializare este utilizat pentru a arăta domeniile de activitate în care județul este mai dezvoltat relativ la nivelul național, pe baza numărului de salariați din domeniul respectiv. Modalitatea de calcul presupune raportarea ponderii numărului de salariați din total salariați ai domeniului respectiv la nivel județean la ponderea numărului de salariați pe domeniul analizat din total salariați la nivel național. Domeniile de specializare relevante se consideră a fi cele care au indicele de specializare mai mare decât 1.

produselor electronice și optice, fabricarea de mobilă, articole de îmbrăcăminte, tăbăcirea pieilor, alte activități industriale.

Tab. 22: Indicele de specializare economică a județului Arad

Grupă CAEN	Nr. angajați pe cod CAEN_Arad	Nr. angajați pe cod CAEN_național	% Arad	% Național	Indice
CAEN 30 – Fabricarea altor mijloace de transport	3.303	28.499	3,83%	0,82%	4,67
CAEN 29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	12.938	106.816	14,99%	3,07%	4,88
CAEN 27 - Fabricarea echipamentelor electrice	3.040	37.434	3,52%	1,08%	3,27
CAEN 32 - Alte activități industriale	1.432	14.524	1,66%	0,42%	3,98
CAEN 13 - Fabricarea produselor textile	619	30.295	0,72%	0,87%	0,82
CAEN 26 - Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	1.888	25.044	2,19%	0,72%	3,04
CAEN 31 - Fabricarea de mobilă	3.024	59.127	3,50%	1,70%	2,06
CAEN 14 - Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	5.289	138.359	6,13%	3,98%	1,54
CAEN 49 - Transporturi terestre și transporturi prin conducte	7.143	204.385	8,28%	5,87%	1,41
CAEN 15 - Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie și încălțăminte	1.853	55.324	2,15%	1,59%	1,35
CAEN 25 - Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	2.722	80.554	3,15%	2,31%	1,36
CAEN 28 - Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	984	42.657	1,14%	1,23%	0,93
CAEN 82 - Activități de secretariat, servicii suport și alte activități de servicii	1.023	48.657	1,19%	1,40%	0,85
CAEN 01 - Agricultură, vânătoare și servicii anexe	1.820	76.223	2,11%	2,19%	0,96
CAEN 10 - Industria alimentară	2.890	144.288	3,35%	4,15%	0,81

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Luând în considerare analiza indicelui de specializare economică și numărul de salariați din sectorul respectiv, se remarcă o serie de domenii reprezentative pentru economia județului Arad.

■ Industria fabricării de alte mijloace de transport (CAEN 30)

Industria fabricării de alte mijloace de transport, concentrată în Arad pe fabricarea materialului rulant și construcția de ambarcațiuni sportive și de agrement, a înregistrat cea mai mare creștere în perioada 2010-2014 (362%), comparativ cu județul Timiș, regiunea Vest și România. Un declin s-a manifestat însă în anii 2010 și 2011, pe fondul crizei economice globale, care a afectat toate sectoarele de activitate. Revenirea s-a observat începând cu anul 2012, când cifra de afaceri a industriei s-a majorat semnificativ față de anul anterior, cu 89%.

Tab. 23: Evoluția cifrei de afaceri din industria fabricării de alte mijloace de transport

Nivel teritorial	2010	2011	2012	2013	2014	Evoluție % față de 2010
România	5.625.039.890	5.335.176.005	4.919.776.450	6.634.766.098	6.030.826.352	7%
Regiunea Vest	486.970.910	471.910.185	645.402.237	940.365.444	1.373.074.616	182%
Județul Arad	191.053.610	107.753.708	204.768.941	470.276.028	882.050.348	362%
Județul Timiș	132.131.408	179.423.801	182.240.955	205.726.012	201.650.047	53%

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Tab. 24: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în industria fabricării de alte mijloace de transport (CAEN 3020) la nivelul județului Arad

Nr. crt.	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Salariați	Locul în topul firmelor arădene
1	Astra Rail Industries SRL	Arad	591.242.764	2.528	5
2	Astra Vagoane Călători SA	Arad	290.401.364	769	13
3	West Sport SRL	Arad	192.781	2	
4	West Composites SRL	Arad	188.905	5	
5	Kayak Canoe SRL	Viriasu Mic	24.530	-	

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Analizând datele din tabelul de mai sus, se observă că *industria fabricării de alte mijloace de transport* în județul Arad este dominată de două companii care activează în domeniul fabricării materialului rulant (*locomotive, vagoane pentru căi ferate și tramvai, repere speciale pentru locomotive*), dintr-un total de 5 societăți active în domeniu.

Astra Rail Industries SRL este o companie cu tradiție în țara noastră, fiind înființată în anul 1882, iar în prezent are cea mai mare capacitate de *producție de vagoane de marfă* din Europa și se află sub management german din anul 2012²⁵.

■ Industria fabricării de autovehicule de transport rutier (CAEN 29)

Analiza sub-sectorului producției de *autovehicule de transport rutier*, de remorci și semiremorci a demonstrat importanța acestui sector în economia județului Arad.

În intervalul anilor 2010-2014, industria a înregistrat o creștere însemnată, capacitatea de vânzare majorându-se cu peste 400%. Aceeași tendință pozitivă a fost vizibilă atât la nivelul regiunii Vest, cât și la nivelul întregii țări.

Deși, față de majoritatea țărilor UE, performanțele industriei auto românești sunt încă modeste în termeni de productivitate a muncii, tendința este de creștere a capacităților de producție și a complexității producției locale.

Industria auto este un *sector de importanță națională, prin numărul de salariați și prin cifra de afaceri*, cu localizări în toate zonele țării și cu un mare potențial de dezvoltare²⁶.

Tab. 25: Evoluția cifrei de afaceri din industria fabricării de autovehicule de transport rutier

Nivel teritorial	2010	2011	2012	2013	2014	Evoluție % față de 2010
România	16.635.930.675	24.832.293.147	29.286.026.131	349.327.157	31.908.178.683	92%
Reg. Vest	5.510.547.525	9.969.674.969	10.880.895.390	12.617.122.327	13.965.885.673	153%
Jud. Arad	906.140.080	3.341.883.540	3.732.044.020	4.360.535.528	4.549.482.712	402%
Jud. Timiș	4.233.196.251	6.212.531.577	6.930.859.365	7.657.526.895	8.632.982.108	104%

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

²⁵ Sursa: www.astrarail.com

²⁶ Sursa: site-ul Ministerului Economiei, Comerțului și Turismului, www.minind.ro

Tab. 26: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în industria fabricării de autovehicule de transport la nivelul județului Arad în 2013

Nr. crt.	CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Salariați	Locul în topul firmelor arădene
1	2932	Takata Romania SRL	Arad	1.978.144.756	4.103	1
2	2931	Yazaki Component Technology SRL	Arad	752.472.148	999	3
3	2931	Leoni Wiring Systems Arad SRL	Arad	728.169.715	4.565	4
4	2932	Webasto România SRL	Zimandu Nou	527.284.283	-	6
5	2932	Bos Automotive Products România SCS	Arad	314.984.386	781	11
6	2931	Kromberg & Schubert România NA SRL	Nadab	129.253.922	1.230	24
7	2931	Delfingen RO Transilvania SRL	Arad	26.939.041	32	111
8	2932	Minimold International SRL	Arad	15.001.369	27	184
9	2932	Takata Orșova SRL	Arad	13.011.029	431	207
10	2932	Multico SRL	Arad	10.325.937	169	259

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Compania cu cea mai mare cifră de afaceri din industria auto, Takata Romania SRL, este de asemenea și cel mai bine plasată companie din județul Arad, înregistrând în anul 2013 o cifră de afaceri de peste 1,9 miliarde de lei.

Este de remarcat faptul că 9 dintre aceste 10 companii beneficiază de capital străin, ceea ce susține faptul că economia județului este dominată de investitorii germani din industria auto (Takata România, Leoni Wiring Systems Arad, BOS Automotive Products România au capital german). Printre avantajele evidente ale județului se numără vecinătatea cu Ungaria și proximitatea de vestul Europei, ceea ce se traduce prin costuri mai mici de transport pentru investitorii interesați de export.

■ Industria fabricării de mobilă (CAEN 31)

Industria fabricării de mobilă reprezintă de asemenea un sector important al economiei arădene, antrenând 2,63% din totalul salariaților din județ. Această ramură industrială a înregistrat în perioada 2010-2013 creșteri succesive, de la an la an, depășind chiar performanțele județului Timiș, lider economic în regiunea Vest, în termeni de cifră de afaceri realizată.

Tab. 27: Evoluția cifrei de afaceri din industria fabricării de mobilă

Nivel teritorial	2010	2011	2012	2013	2014	Evoluție % față de 2010
România	6.294.655.625	7.055.646.589	7.800.709.598	8.620.462.346	8.720.299.891	39%
Reg. Vest	811.826.501	840.580.632	879.156.361	938.344.026	995.739.676	23%
Jud. Arad	497.137.878	507.713.897	519.600.223	533.543.916	525.752.763	6%
Jud. Timiș	205.873.779	224.163.309	228.661.668	258.197.848	301.634.476	47%

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Tab. 28: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în industria fabricării de mobilă (CAEN 3109) la nivelul județului Arad

Nr. crt.	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Salariați	Locul în topul firmelor arădene
1	Cotta International SRL	Arad	203.586.977	628	16
2	Ditre International SRL	Arad	72.784.291	371	44

Nr. crt.	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Salariați	Locul în topul firmelor arădene
3	Mobilier General Arad MGA SRL	Arad	54.321.442	414	63
4	Maxstile SRL	Arad	39.978.661	168	82
5	Gema Superb SRL	Sebiș	34.853.691	213	87
6	JRL Edition SRL	Arad	22.019.008	190	127
7	Camico Exim SRL	Socodor	21.689.545	229	130
8	Mige Prod SRL	Fântânele	21.175.938	130	131
9	IMT Industria Mobili Tappezzati SRL	Arad	7.500.865	64	348
10	Gerimax International SRL	Arad	7.271.904	52	359

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Cel mai important jucător arădean în producția de mobilă a fost în anul 2014 societatea Cotta International SRL, localizată în Arad, cu o cifră de afaceri de peste 200 milioane lei. Compania are capital străin, de proveniență din Liechtenstein și s-a situat în anul 2014 pe locul 16 în topul firmelor arădene în funcție de valoarea cifrei de afaceri.

Producția este concentrată pe segmentul codului CAEN 3109 "Fabricarea de mobilă n.c.a.", incluzând în mod special mobilier pentru locuințe.

■ Industria fabricării de articole de îmbrăcăminte (CAEN 14)

Fabricarea de articole de îmbrăcăminte este un alt sector important al industriei prelucrătoare, județul Arad fiind lider detașat în cadrul regiunii Vest în materie de cifră de afaceri realizată în perioada 2010-2014. În perioada 2010-2012 industria a cunoscut o creștere anuală, însă ratele de creștere s-au diminuat progresiv, de la 10% în 2011 la 4% în 2014.

Tab. 29: Evoluția cifrei de afaceri din industria fabricării de articole de îmbrăcăminte

Nivel teritorial	2010	2011	2012	2013	2014	Evoluție % față de 2010
România	6.765.638.911	7.856.275.358	8.478.940.118	8.506.588.827	9.157.614.000	35%
Reg. Vest	927.240.206	1.026.830.452	1.111.357.113	1.089.714.736	1.147.357.926	24%
Jud. Arad	608.037.280	671.734.753	726.933.968	702.207.373	733.149.017	21%
Jud. Timiș	181.817.687	195.752.560	214.237.223	225.741.447	233.974.212	29%

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Tab. 30: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în industria fabricării de articole de îmbrăcăminte la nivelul județului Arad în 2013

Nr. crt.	CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Salariați	Locul în topul firmelor arădene
1	1414	ROSKO TEXTIL SRL	Curtici	309.476.796	1.181	12
2	1414	ARIES TEXTILE SRL	Arad	221.388.356	489	15
3	1419	I.T.S. PRODUCTION SRL	Arad	31.527.448	439	94
4	1419	AMATEX SRL	Sanleani	26.878.244	181	112
5	1413	ARTEX SCM	Arad	9.493.725	196	282
6	1413	SIR. TEX SRL	Arad	9.053.021	54	289
7	1411	MANUFACTURA MAGURA SRL	Sebis	8.241.491	27	322
8	1413	DIALMA SRL	Arad	7.772.123	123	337
9	1414	AINEE SRL	Ineu	7.591.031	239	342
10	1413	MODA SA	Arad	7.518.351	215	346

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Piața articolelor de îmbrăcăminte din județ este dominată de 2 mari companii cu capital străin, care au realizat împreună o cifră de afaceri de 530.865.152 lei în anul 2013 și au angajat un număr de 1.670 salariați.

■ Domeniul transporturilor terestre și prin conducte (CAEN 49)

Domeniul transporturilor terestre și prin conducte este reprezentat în județul Arad de transporturile rutiere de mărfuri, domeniu care a cunoscut în intervalul 2010-2014 o creștere importantă, de aproximativ 142%. Creșteri ale cifrei de afaceri totale s-au înregistrat și în județul Timiș, în regiunea Vest și în România, însă au fost de intensități mai reduse.

Dezvoltarea acestui sub-sector este în strânsă legătură cu poziționarea județului la granița cu Ungaria și apropierea de țările din vestul Europei.

Tab. 31: Evoluția cifrei de afaceri în domeniul transporturilor terestre și prin conducte

Nivel teritorial	2010	2011	2012	2013	2014	Evoluție % față de 2010
România	25.001.500.663	30.835.416.950	34.360.769.051	36.216.949.225	40.036.364.051	60%
Reg. Vest	2.255.032.393	2.944.112.717	3.599.258.699	4.020.746.648	4.488.821.220	99%
Jud. Arad	821.545.986	1.144.325.261	1.518.002.806	1.703.531.647	1.984.457.332	142%
Jud. Timiș	1.145.201.954	1.433.451.352	1.636.209.053	1.842.218.370	1.960.623.346	71%

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Tab. 32: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri din domeniul transporturilor terestre și prin conducte la nivelul județului Arad în 2014

Nr. crt.	CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Salariați	Locul în topul firmelor arădene
1	4941	Transcondor SA	Arad	321.912.117	723	10
2	4941	International Alexander SRL	Arad	117.736.620	379	28
3	4941	Filip SRL	Arad	92.397.370	280	35
4	4941	Luar SRL	Arad	57.323.591	166	58
5	4941	Icirual 2003 SRL	Arad	50.461.344	105	65
6	4941	Polach Impex SRL	Pecica	49.777.270	134	67
7	4941	Prestagro Comimpex SRL	Simand	49.571.571	22	68
7	4941	Nistor Trans Company SRL	Pecica	47.744.132	100	71
8	4920	Trade Trans Raillogistics SRL	Curtici	41.971.879	25	79
9	4939	P L Noris SRL	Lipova	40.464.858	172	81
10	4941	Sylc Con Trans SRL	Arad	34.316.261	120	89

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Societatea Transcondor SA a fost lider în județ în domeniul transporturilor, în anul 2014, ocupând poziția 10 în topul firmelor arădene în funcție de cifra de afaceri.

■ Industria fabricării de mașini, utilaje și echipamente (CAEN 28)

Cifra de afaceri generată de industria fabricării de mașini, utilaje și echipamente din județul Arad a crescut semnificativ în perioada 2010-2014, ajungând la o majorare de 94% dacă se iau în considerare primul și ultimul an al intervalului. Aceeași evoluție pozitivă, însă la cote mai mici, s-a înregistrat și în cazul județului Timiș, al regiunii Vest și al României.

Tab. 33: Evoluția cifrei de afaceri din industria fabricării de mașini, utilaje și echipamente

Nivel teritorial	2010	2011	2012	2013	2014	Evoluție % față de 2010
România	7.272.724.791	9.129.047.327	9.617.221.541	10.297.492.306	9.714.570.089	34%
Reg. Vest	675.876.212	926.033.902	885.213.946	1.009.750.971	1.086.243.246	61%
Jud. Arad	147.964.402	192.554.059	240.207.463	282.941.206	286.964.739	94%
Jud. Timiș	489.271.340	677.134.192	598.458.448	680.733.215	760.278.895	55%

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Tab. 34: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri din industria fabricării de mașini, utilaje și echipamente la nivelul județului Arad în 2014

Nr. crt.	CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Salariați	Locul în topul firmelor arădene
1	2830	Maschio Gaspardo România SRL	Chișineu Criș	143.871.904	238	22
2	2822	Autogrupm RO SRL	Arad	48.089.261	102	70
3	2841	VDL Rotech SRL	Arad	22.961.250	98	125
4	2899	Alco Kraft SRL	Lipova	14.371.298	98	187
5	2841	Robac Industries SRL	Lipova	11.763.665	60	230
6	2841	S.Z. Mașini Unelte SRL	Arad	6.701.302	75	-
7	2895	Marbach România SRL	Nădlac	6.496.513	23	-
8	2849	M.K.Kubitza SRL	Arad	6.357.279	95	-
9	2814	Jurgen Schlosser Armaturen SRL	Arad	5.424.111	41	-
10	2841	Scule ARAD SRL	Vladimirescu	4.187.544	90	-

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Analizând codurile CAEN ale activității primelor 10 companii din domeniu, se observă că cele mai întâlnite tipuri de produse sunt mașinile și utilajele pentru agricultură, utilajele și uneltele pentru prelucrarea metalului, mașinile de ridicat și manipulat, articolele de robinetărie. De remarcat este faptul că, exceptând societatea S.Z. Mașini Unelte SRL, toate companiile din top 10 beneficiază de capital străin.

■ Industria alimentară (CAEN 10)

Industria alimentară a cunoscut de asemenea o evoluție pozitivă în perioada anilor 2010-2014 în județul Arad, cu o rată de creștere de 119%. Lider în regiunea Vest rămâne județul Timiș, care a realizat în anul 2014 o cifră de afaceri de 1.440.191.837 lei, reprezentând 59% din totalul cifrei de afaceri la nivelul regiunii.

Tab. 35: Evoluția cifrei de afaceri din industria alimentară

Nivel teritorial	2010	2011	2012	2013	2014	Evoluție % față de 2010
România	26.848.432.974	31.980.800.760	34.798.792.160	37.264.220.020	36.905.217.769	37%
Reg. Vest	1572439981	1.969.675.353	2.226.418.604	2.573.198.022	2.537.141.413	61%
Jud. Arad	186.050.074	280.528.086	299.396.875	384.080.087	407.890.583	119%
Jud. Timiș	920.085.895	1.158.698.154	1.330.223.974	1.541.552.395	1.440.191.837	57%

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

Tab. 36: Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri din industria alimentară la nivelul județului Arad în 2013

Nr. crt.	CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Salariați	Locul în topul firmelor arădene
1	1011	Lazar & Sohne SRL	Arad	69.037.418	456	46
2	1039	Ava 3 Company SRL	Curtici	61.129.479	47	53
3	1013	Filip D Impex SRL	Arad	57.493.980	346	57
4	1039	Rom Funghi SRL	Arad	29.905.899	64	98
5	1011	L & A Fleisch SRL	Arad	21.807.025	224	129
6	1071	Norbela SRL	Pancota	13.849.261	81	195
7	1011	Maier Com SRL	Arad	12.878.501	76	210
8	1051	Elegance Group SRL	Arad	11.017.664	18	246
9	1071	Nicola Sabb SRL	Pancota	9.698.991	78	-
10	1071	Doris Prod Com SRL	Pecica	9.010.579	92	-

Sursa: www.listafirme.ro, date provizorii 2014

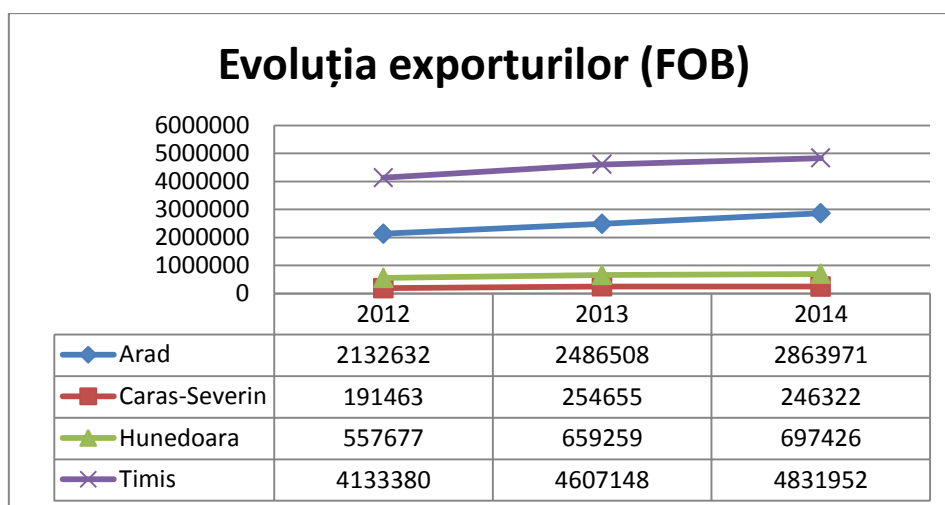
Companiile prezente în top 10 la nivelul județului au ca activitate principală fabricarea și prelucrarea produselor din carne, prelucrarea și conservarea fructelor, fabricarea pâinii, fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie. Majoritatea acestor societăți funcționează cu capital integral românesc.

Import și export

Județul Arad se află în topul județelor din România în ceea ce privește volumul mărfurilor importate și exportate la nivelul anului 2013 (2.486,508 mil. Eur), fiind situat pe locul 4 după București, Argeș și Timiș.

Soldul balanței comerciale aferent perioadei 2011-2013 este pozitiv în județul Arad, indicând un mediu de afaceri puternic orientat către export. Luând în considerare faptul că rata de creștere a exporturilor (17%) este mai mare decât cea a importurilor (12%), se preconizează menținerea situației favorabile a balanței comerciale în următorii ani.

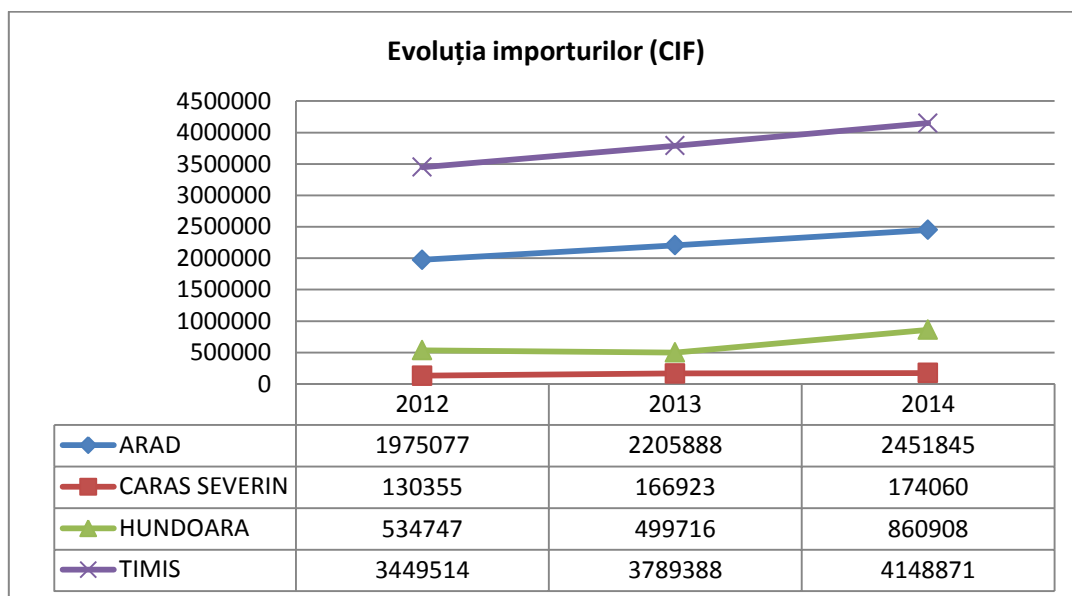
Fig. 25: Evoluția exporturilor în Regiunea Vest (mii euro) în perioada 2012-2014

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Fig. 26: Evoluția importurilor în Regiunea Vest (mii euro) în perioada 2012-2014

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Comparat cu celelalte județe din regiune, județul Arad se poziționează pe locul secund, atât în ceea ce privește volumul exporturilor, cât și al importurilor, fiind depășit doar de județul Timiș.

Mărfurile care contribuie cel mai mult la exporturi (având în același timp un sold pozitiv) sunt reprezentate de mijloace și materiale de transport, în timp ce mașinile, aparatele și echipamentele electrice, aparatele de înregistrat sau de reprodus sunetele și imaginile sunt cele mai importate tipuri de produse în județul Arad.

Tab. 37: Balanța comercială la nivelul județului Arad

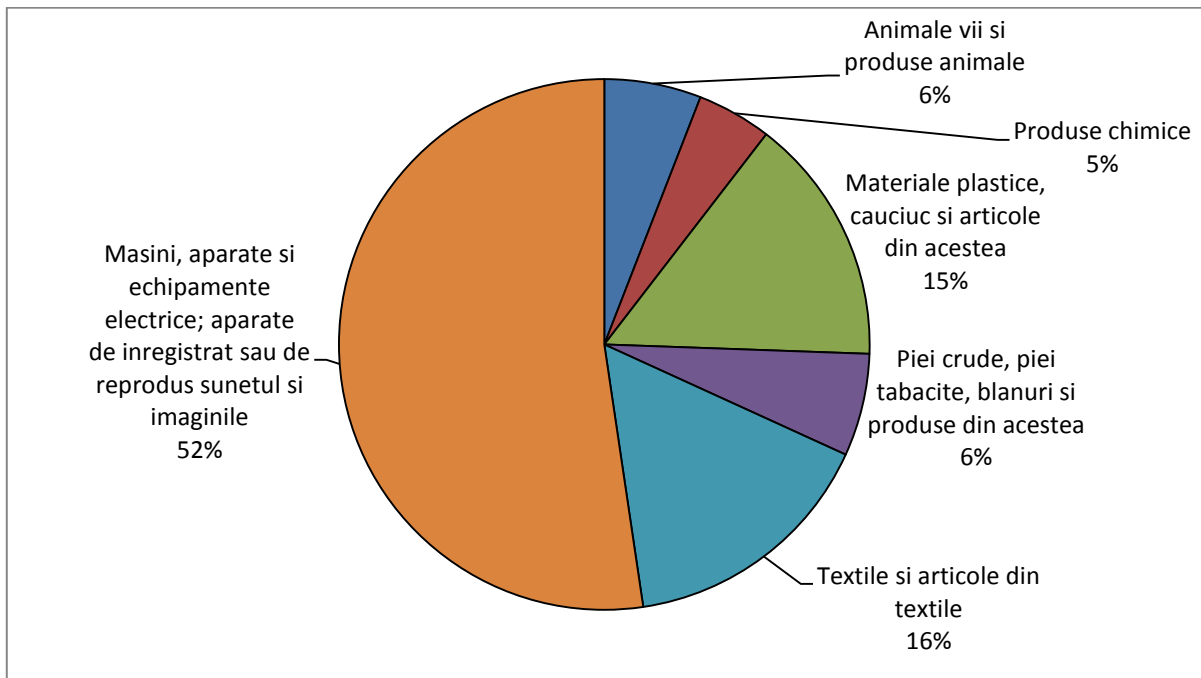
Județul Arad – categorii de produse cu balanță comercială excedentară (2013)			
Produse	Exporturi	Importuri	Balanță comercială (mii euro)
Mijloace și materiale de transport	794.634	236.090	558.544
Produse vegetale	73.628	27.545	46.083
Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	67.005	28.491	38.514
Județul Arad – categorii de produse cu balanță comercială deficitară (2013)			
Produse	Exporturi	Importuri	Balanță comercială (mii euro)
Metale comune și articole din acestea	310.200	511.639	-201.439
Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	648.615	668.953	-20.338
Textile și articole din textile	222.164	222.581	-417

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2014

În ceea ce privește mărfurile care înregistrează cel mai proeminent sold negativ, acestea sunt metalele comune și articolele din acestea. Următoarele categorii de produse au, de asemenea, o balanță comercială deficitară, însă diferențele dintre valorile importate și cele exportate sunt foarte mici, ceea ce creează premisa atingerii unei balanțe comerciale favorabile în următorii ani.

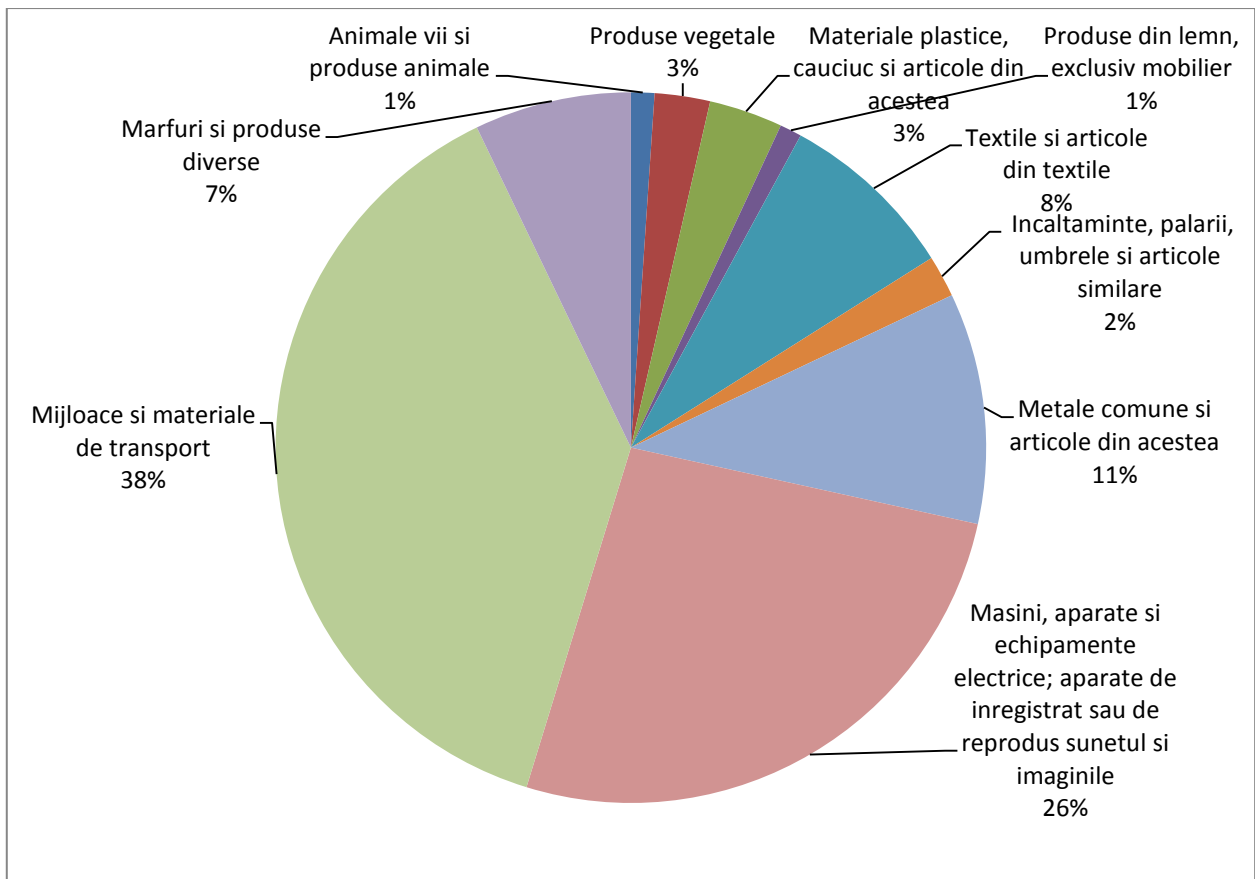

Fig. 27: Importuri (CIF) pe tipuri de produse în anul 2014 în județul Arad

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Fig. 28: Exporturi (FOB) pe tipuri de produse în anul 2014 în județul Arad

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

3.5. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Centru economic puternic, fiind al doilea ca mărime din Regiunea Vest, din punct de vedere al PIB-ului și al 12-lea în topul județelor (2012). ✓ Structură economică diversificată, piață de consum mare. ✓ Amplasarea județului în zona de frontieră cu Ungaria favorizează relații de parteneriat cu județe învecinate din Ungaria și accesul la piețe externe. ✓ Singura zonă liberă amplasată în vestul României - Zona Liberă Curtici - pe un coridor european, lângă patru centre vamale. ✓ Parcuri și Zone industriale numeroase, numeroși investitori străini, facilități pentru investitori precum accesul la infrastructura rutieră și punctele vamale, acces la utilități, scutirea de la anumite taxe, etc. ✓ Existența unei rețele de drumuri, căi ferate și de telecomunicații semnificativ superioară celei din interiorul țării. ✓ Forță de muncă ieftină, bine calificată, atractivă pentru industrii specializate (ex. industria automotive). ✓ Mediu de afaceri puternic orientat spre export, ceea ce indică dezvoltarea pe plan local a unor produse competitive pe piețe externe. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Scăderea numerică a IMM-urilor (în ultimii 5 ani numărul de firme a scăzut cu cca. 16%). ✓ Fluctuație mare a personalului între diversele ramuri economice. ✓ Taxe mari care împiedică dezvoltarea mediului de afaceri privat. ✓ Sector de afaceri concentrat la nivelul municipiului Arad, care deține peste 80% din numărul societăților comerciale din județ. ✓ Infrastructură rutieră deficitară. ✓ Activitatea din agricultură are un caracter preponderent de subzistență. ✓ Investiții insuficiente în agricultură și în valorificarea producției agricole (centre de depozitare, colectare, etc). ✓ Zone din județ fără diversitate economică semnificativă, dependente de un număr limitat de domenii de activitate/ agenți economici. ✓ Localizarea agenților economici concentrată aproape exclusiv pe considerente de cost al forței de muncă. ✓ Absența unui mecanism de stimulare selectivă a activităților industriale și de promovare a industriilor nepoluante și cu valoare adăugată mare. ✓ Insuficiente structuri de sprijin ale afacerilor.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Oportunități de finanțare din perioada următoare de programare (2014 – 2020). ✓ Dezvoltarea infrastructurii de transport și tehnico-edilitară ca suport pentru dezvoltarea economică. ✓ Potențial semnificativ de creștere în agricultură, atât în culturi vegetale, cât și animaliere. ✓ Tendințe de creștere a cererii (și, prin urmare, expansiune a pieței) pentru domenii economice dezvoltate în județ (ex. domeniul automotive, prelucrarea lemnului, construcții de mașini, industria textilă, ș.a.); ✓ Simplificarea procedurilor juridice și administrative pentru încurajarea investitorilor interni și străini; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Decizii de relocare din județul Arad a investitorilor străini, existând riscul pierderii locurilor de muncă prin migrarea firmelor străine în țări cu manoperă mai ieftină). ✓ Înăsprirea procedurilor vamale și retragerea sprijinului financiar din partea organismelor internaționale. ✓ Creșterea delictelor economice, dezvoltarea economiei subterane. ✓ Acordarea de facilități prioritare altor centre economice din regiune și Euroregiune. ✓ Acces limitat la expertiză și consiliere agricolă, fapt îngreunat de restructurări instituționale, diminuarea numărului de specialiști și sub-finanțarea institutelor de cercetare. ✓ Dependența unor investiții extrem de importante pentru mediul de afaceri (și nu numai) de deciziile și prioritățile stabilite la nivel central (spre ex. investiții în infrastructura rutieră).

Concluzii capitol 3. Activități economice

Evoluția economică a județului Arad a fost una pozitivă pe parcursul ultimei decade, fiind al doilea județ ca mărime, din punct de vedere al PIB-ului din Regiunea Vest și al 12-lea în topul județelor din punct de vedere al contribuției la PIB-ul național (anul de referință 2012), crescând vertiginos în statistici, respectiv cu 14 locuri în topul județelor, la nivel național.

Județul Arad dispune de o industrie diversificată și complexă, în care ponderea majoritară este deținută de industria prelucrătoare și construcții (72% din producția totală), industria județului fiind performantă mai ales în zona automotive, prelucrarea lemnului, construcții de mașini, industria textilă, P.I.B-ul județului fiind unul dintre cele mai mari din țară, iar rata șomajului, una dintre cele mai scăzute. Sectorul de industrie și construcții a cunoscut un puternic reviriment în ultimii ani, județul Arad ocupând locul 2, după județul Timiș, detașându-se ca evoluție de celelalte județe din regiune.

Sectorul privat s-a dezvoltat tot mai mult, înlocuind marile industrii care au caracterizat economia județului Arad în anii 1980, forța de muncă este considerată ieftină în industriile specializate cum ar fi industria automotive, unde investitorii străini găsesc în continuare foarte atractivă piața din România, în special în vestul țării.

Parcurile și Zonele industriale numeroase au atras numeroși investitori străini, oferindu-le o serie de facilități precum accesul la infrastructura rutieră și punctele vamale, acces la utilități, scutirea de la anumite taxe, etc. Investițiile străine s-au făcut simțite în județ, având în vedere că zeci de investitori au deschis afaceri în județ, dintre aceștia remarcându-se două companii nemțești și una japoneză care-și desfășoară activitatea în domeniul fabricării de componente auto.

Aceste investiții prezintă atât avantaje (crearea de locuri de muncă, care contribuie la scăderea șomajului generat de procesul de restructurare a economiei, investițiile străine oferă o piață pentru bunurile și serviciile furnizate de IMM-urile românești), cât și dezavantaje (în localitățile mici, firmele străine constituite unica alternativă de muncă pe plan local, existând riscul pierderii locurilor de muncă prin migrarea firmelor respective în țări cu manoperă mai ieftină).

Dezvoltarea IMM-urilor din județ este limitată de un set de factori, respectiv:

- ◆ Accesul la infrastructura de afaceri care să stimuleze dezvoltarea sectorului la nivelul întregului județ (în prezent, este limitat la nivelul Municipiului Arad care deține în continuare peste 80% din numărul societăților comerciale din județ);
- ◆ Jumătate din populația rurală trăiește la nivel de subzistență, ceea ce conduce la o cerere redusă pentru bunuri și servicii pentru consum personal;
- ◆ Cultura antreprenorială autohtonă este încă sub nivelul celei din Uniunea Europeană, puțini din potențialii antreprenori dispun de garanții pentru a obține finanțare și, drept urmare, multe din întreprinderi sunt subcapitalizate și prezintă discontinuități în fluxul de numerar.

În ceea ce privește sectorul Agricultură, județul Arad cuprinde o varietate a formelor de relief, reprezentând o zonă optimă pentru culturi agricole diversificate, suprafața agricolă a județului ocupând aproximativ $\frac{3}{4}$ din suprafața totală a județului, cu circa 3% peste media națională, din care peste 64% este arabilă.

Producția ramurii agricole în județ este preponderent vegetală reprezentând 74,32% din totalul ramurii agricole, aceasta fiind urmată de producția agricolă animală (24,39%) și servicii agricole (1,29%).

La fel ca în toată țara, principalele probleme cu care se confruntă acest sector sunt legate de o agricultură ineficientă, practicarea unei agriculturi de subzistență, neperformantă, pentru autoconsum. În aceste condiții, baza pentru procesul de standardizare a pieței și pentru controlul de calitate nu poate fi asigurată.

Lipsa asocierii, fărâmițarea terenurilor aflate în proprietate privată, irigările necorespunzătoare, unitățile de producție mici și slaba dotare tehnologică sunt câteva din cauzele care nu permit practicarea unei agriculturi eficiente și competitive, la nivelul întregului județ.

Punctele tari sunt legate de fertilitatea terenurilor agricole și de posibilitatea creării unor proprietăți suficient de mari pentru crearea unor exploatații agricole eficiente. De semnalat și intrarea masivă de capital străin în acest domeniu.

Amplasarea județului în zona de frontieră cu Ungaria (Județul Arad deține singura zonă liberă amplasată în vestul României pe un coridor european, lângă patru centre vamale) favorizează relații de parteneriat cu județe învecinate din Ungaria și accesul la piețele externe din țările dezvoltate ale Uniunii Europene.

Astfel, județul se află în topul județelor din România în ceea ce privește volumul mărfurilor importate și exportate la nivelul anului 2013 fiind situat pe locul 4 după București, Argeș și Timiș.

Soldul balanței comerciale aferent perioadei 2011-2013 este pozitiv în județul Arad, indicând un mediu de afaceri puternic orientat către export. Luând în considerare faptul că rata de creștere a exporturilor (17%) este mai mare decât cea a importurilor (12%), se preconizează menținerea situației favorabile a balanței comerciale în următorii ani.

4. Turism

Consiliul Județean Arad a demarat două proiecte importante în domeniul promovării potențialului turistic al județului.

O provocare importantă a fost înființarea **Centrului Național de Informare și Promovare Turistică a Județului Arad**. Activitatea acestui centru completează demersurile Consiliului Județean Arad de sprijinire și promovare a potențialului turistic al județului, prin planificare și elaborare de propuneri de dezvoltare turistică, prin punerea la dispoziția turiștilor a materialelor de promovare locale și regionale, precum și prin organizarea de activități de marketing turistic intern și internațional, și orice alte activități care au ca scop valorificarea diversității de atracții ce pot fi dezvoltate drept produse turistice, poziționând astfel județul ca destinație turistică importantă în Regiunea Vest.

Portalul Centrului Național de Informare și Promovare Turistică a Județului Arad poate fi accesat la adresa de web: este <http://www.cniptarad.ro/>

O altă inițiativă notabilă în direcția dezvoltării turismului cultural istoric și ecumenic este obținerea, în anul 2010, a finanțării prin Programul Operațional Regional 2007 – 2013²⁷, Axa prioritară 5 „Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului”, Domeniul major de intervenție 5.3 “Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare, în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică”, Operațiunea „Dezvoltarea și consolidarea turismului intern prin sprijinirea promovării produselor specifice și a activităților de marketing specifice” pentru proiectul *“Promovarea turismului arădean prin circuite culturale”*²⁸.

Proiectul prevede promovarea turistică a următoarelor **circuitelor culturale** prin activități de marketing specifice: participarea la târguri și expoziții de turism în țară, elaborarea de albume, ghiduri turistice, pliante, hărți turistice, postere, DVD-uri turistice, cărți poștale, spot TV de promovare turistică, apariții în cadrul unei emisiuni TV și montarea de panouri turistice informative:

- **“Drumul Vinului”**
- **“Pe urmele istoriei arădene** - un circuit al cetăților, siturilor arheologice și al ansamblurilor arhitecturale”
- **“Descoperă pacea sufletească** – un circuit cultural, spiritual și ecumenic”.

4.1. Resurse de turism

4.1.1. Patrimoniul istoric și cultural

Patrimoniul istoric și cultural²⁹ reprezintă ansamblul monumentelor, reprezentând opere de arhitectură, de sculptură sau de pictură monumentală, elemente sau structuri cu caracter arheologic, inscripții, grote și grupuri de elemente care au o valoare universală excepțională din punct de vedere istoric, artistice sau științifice, grupuri de construcții izolate sau grupate, situri,

²⁷ <http://www.fonduri-structurale.ro/Detaliu.aspx?t=Regional>

²⁸ <http://cjarad.ro/activitate/proiecte-europene/7-promovarea-turismului-aradean-prin-circuite-culturale.html>

²⁹ Conform Decretului nr. 187 din 30 martie 1990 pentru acceptarea Convenției privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural, adoptată de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură la 16 noiembrie 1972.

reprezentând lucrări ale omului sau opere rezultate din acțiunile conjugate ale omului și ale naturii, precum și zonele incluzând terenurile arheologice.

Patrimoniul material

Patrimoniul material cuprinde monumente, situri, opere de artă, moștenire lăsată de generațiile precedente spre a fi păstrată și transmisă generațiilor viitoare.

Complexul Muzeal Arad. Complexul Muzeal Arad este adăpostit în incinta Palatului Cultural, care a fost construit în anul 1913. Muzeul este de tip județean și profilul acestuia este arheologic și istoric. Așa cum reiese din informațiile cuprinse în Strategia culturală a județului Arad 2010-2014, pentru majoritatea arădenilor cultura este o valoare fundamentală, fapt care reprezintă un indice potențial stimulator pentru inițiativa culturală. Este, în același timp, semnificativ faptul că dintre evenimentele propuse de instituțiile culturale publice din Arad, cele asociate muzeului suscită cel mai larg interes (25% din ansamblul populației).

Peste 90% din vizitatorii muzeului aparțin grupei de vârstă foarte tinere (până la 18 ani) și tinere (între 18 și 25 de ani). La evenimentele culturale organizate sau co-organizate de muzeu, fie în spațiul pavilionar, fie în public, prezența grupei de vârstă asociate vieții active (18 – 55 de ani) este cea mai semnificativă (circa 70%).

Complexul Muzeal Arad are organizate mai multe secții cu expoziții permanente, astfel: secția de arheologie și istorie, secția de științe ale naturii și secția de artă.

Muzeul Memorial "Vasile Goldiș". Funcționează în cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad (incinta Facultății de Științe Umaniste, Politice și Administrative, Palatul "Românul"), fiind un edificiu cultural de excepție al Aradului contemporan. Obiectele expuse în cadrul muzeului:

- Acte de studii: foaia matricolă din învățământul secundar, diploma de maturitate, diploma de profesor, diploma de absolvire a studiilor superioare;
- Acte personale: pașaport, livret militar, diverse adeverințe;
- Acte care dovedesc demersul civic al lui V. Goldiș, sentința de divorț de după primul mariaj;
- O bogată corespondență; printre cei care se regăsesc în aceste mesaje sunt nume celebre: I. L. Caragiale, O. Goga, N. Titulescu;
- Fotografii de epocă originale, deosebit de valoroase, publicații conduse de Goldiș sau la care acesta a colaborat;
- Cărți din biblioteca acestuia, unele purtând semnătura lui, atestă climatul zilnic al unei epoci de excepție;
- Spiritul epocii este susținut și prin refacerea unor spații caracteristice acelei perioade (sufragerie, respectiv biroul redacțional) și prin expunerea în vitrine elegante, perfect și individual luminate, a unor imagini și documente de epocă în condiții grafice de excepție³⁰.

Colecția muzeală a Mănăstirii Sf. Simion Stâlpnicul din Arad. Organizată într-o clădire din incinta Mănăstirii, construită în 1762, monument arhitectonic și istoric, fostă reședință episcopală, expoziția a fost înființată în 1967 și pune în valoare icoane pe sticlă provenind din Făgăraș (pictate de Savu Moga) și din Bihor, icoane pe lemn din secolul al XVIII-lea, iconostas din Densus (1789), piese de mobilier bisericesc, obiecte de cult, cărți vechi bisericești. Biserica din zid este ctitorită de Episcopul de Arad Sinesie Jivanovici (1751-1768), având arhitectură și decorațiuni în stil baroc. Prin întregul său ansamblu, complexul din cartierul Gai reprezintă prin bogăția și valoarea exponatelor, un punct de mare atracție și interes de pe teritoriul municipiului Arad.

Palatul Administrativ din Arad. Construit între anii 1872-1875 după planurile arhitectului Pekar Francisc, reprezintă una dintre operele semnificative ale arhitecturii eclecticice din Arad. Stilul clădirii

³⁰ Sursa: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, www.uvvg.ro

îmbină neorenascentismul flamand cu stilul primărilor medievale târzii. Planul clădirii este în formă de "U", cu un turn central înalt de 54 m, iar orologiul din turn, adus din Elveția în anul 1878, are un mecanism care la oră fixă cântă imnul Europei (Oda Bucuriei de Ludwig van Beethoven)³¹. Clădirea adăpostește Primăria Municipiului Arad și Instituția Prefectului Județului Arad.

Monumente istorice reprezentative din județul Arad. Monumentele istorice, care astăzi sunt emblematice pentru valorile de patrimoniu ale județului, sunt repere importante ce poartă ca simbol trecutul istoric al acestui spațiu european. Prin valoarea și amplasarea lor, aceste monumente au un potențial major pentru a deveni importante puncte de atracție turistică, fiind resurse încă nefructificate pentru dezvoltarea economică a comunităților de care aparțin. Câteva dintre cele mai importante sunt prezentate mai jos.

Cetatea Șoimoș, este atestată documentar din anul 1278. A fost reconstruită în jurul anului 1446 de către Iancu de Hunedoara, în timp ce era voievod al Transilvaniei (1441 – 1446). Lucrările au continuat și sub fiul său, regele Matei Corvin (1458 – 1490).

Între anii 1541-1542, regina Isabela, văduva lui Ioan Zapolya, o transformă în reședință, adăugându-i unele elemente arhitecturale în stilul Renașterii. Între anii 1552-1595 cetatea Șoimoș este ocupată de către turci, după care ajunge în stăpânirea principilor Transilvaniei. Cade iarăși sub ocupație turcească în anul 1613, fiind recucerită de către austrieci în anul 1699.

Sursa foto: www.cetateasoimos.ro

Este părăsită în anul 1788, dată după care se transformă, treptat, în ruine.

Bazarul turcesc din Lipova este construit de către turci, probabil în a doua perioadă a stăpânirii zonei (1613-1699). Este un monument unic în județul Arad, de-a lungul timpului, clădirea a suferit unele transformări minore.

Cetatea Inelui este de fapt un vast castel medieval, construit în plan trapezoidal cu turnuri circulare de colț. Cetatea a fost construită între anii 1645-1652, după planurile arhitectului Gabriel Haller, având elemente decorative din Renașterea târzie și Baroc. A fost când sub stăpânirea principilor Transilvaniei, când sub stăpânire turcească, în funcție de situația confruntărilor armate din acea perioadă, iar în anul 1691 a fost cucerită de către austrieci. De-a lungul timpului, Cetatea Inelui a suferit mai multe restaurări, cea mai importantă fiind cea din anul 1870.

Sursa foto: www.cjarad.ro

Cetatea Șiriei a fost construită, cel mai probabil, în secolul al XIII-lea, de când este datat donjonul, restul zidurilor fiind adăugate, treptat, până în secolul al XVI-lea. Prima mențiune documentară este cea din anul 1318, ca cetate regală. În anul 1439 a fost dăruită despotului sârb Gheorghe Brancovici, iar în anul 1444 cetatea intră sub stăpânirea lui Iancu de Hunedoara și a fiului său, Matei Corvin. După aceasta, trece sub stăpânirea mai multor familii nobiliare. Între anii 1529-1540, cetatea este stăpânită de către Ioan Zapolya, voievod al

³¹ Sursa: http://ro.wikipedia.org/wiki/Palatul_Administrativ_din_Arad

Transilvaniei și rege al Ungariei. Între anii 1566-1595 este ocupată de către turci, după care intră sub stăpânirea austrieilor. În urma ocupării Cetății Inelui de către răsculații conduși de Horea, Cloșca și Crișan, cetatea este bombardată și distrusă din poruncă imperială.

Cetatea Dezna a fost construită la sfârșitul secolului al XIII-lea, în centrul unui cnezat românesc. În anul 1317 este menționată ca fiind cetate regală. După cucerirea Inelui de către turci, în secolul al XVI-lea, Cetatea Dezna devine o fortificație extrem de importantă pentru sistemul de apărare al principilor transilvăneni. Turcii o cuceresc abia în anul 1658 și o stăpânesc până la 1693. După această dată, probabil și din cauza asediilor repetate, cetatea este distrusă.

Cetatea Aradului a fost construită între anii 1763-1783, într-o variantă a tipului de fortificație Vauban, în formă stelară, după planurile generalului Filip Ferdinand Harsch. Cel mai

important episod din existența cetății îl constituie asediul acesteia de către armata revoluționară maghiară, care o ocupă la 1 iulie 1849. După înăbușirea revoluției și capitularea armatelor maghiare la Șiria, în 13 august 1849, Cetatea Aradului a devenit centrul represaliilor habsburgice. Aici a fost închis și asasinul de la Sarajevo al moștenitorului tronului imperial, arhiducele Franz Ferdinand.

Sursa foto: www.romaniaresponsbila.ro

Castelul din Petriș a fost ridicat în secolul al XVIII-lea de către familia nobiliară Salbeck, în cel mai pur stil neoclasic. După incendierea lui, în anul 1784, de către răsculații conduși de Horea, castelul a fost reconstruit în forma actuală. Castelul este înconjurat de un parc de stejari, dintre care unii sunt considerați monumente ale naturii.

Castelul din Săvârșin a fost construit între anii 1650-1680 și a aparținut familiei regale române, fiind înălțat pe locul unui castel ce a aparținut familiei nobiliare Forray, din secolul al XVIII-lea. Este incendiat de către răsculații lui Horea, fiind apoi reconstruit. A urmat încă un incendiu, în 1848, fiind apoi reconstruit în anul 1870, în forma de astăzi. Castelul Regal reprezintă stilul arhitectural neoclasic, clădirea prezintă un etaj cu balcon, suferind în timp modificări diverse.

Sursa foto: www.romaniaregala.ro

De o frumusețe deosebită este și parcul ce înconjoară castelul, fiind prevăzut cu lac și debarcader. Până în anul 1932, castelul a avut mai mulți proprietari, nobili, după care este cumpărat de către Regele Mihai I al României. În anul 1948 castelul a fost confiscat de comuniști, la fel ca toate celelalte proprietăți regale, revenind în posesia Casei Regale la 1 iunie 2001. De atunci a fost supus unor lucrări de restaurare, conduse de către Princesesa Margareta.

Castelul din Căpâlnaș este cel mai frumos edificiu de gen din județul Arad, proiectat de către arhitectul vienez Otto Wagner, în stilul Micului Trianon de la Versailles. Castelul a fost ridicat între anii 1876-1879, de către constructorul Kallina Mor, angajat de către membrii familiei Mocioni, deținătorii domeniului. Stilul neoclasic, dar și detaliile edificiului, rețin atenția vizitatorilor, la fel ca și minunatul parc dendrologic de opt hectare, care înconjoară castelul.

Castelul din Bulci a aparținut tot familiei Mocioni, fiind achiziționat în anul 1858 de la baronul Fechtig-Fechtenberg. Este construit în stil neoclasic, cu fațadă simplă – blazonul familiei Mocioni fiind adăugat ulterior – având o seră și un parc dendrologic.

Castelul din Macea este, de fapt, un ansamblu arhitectonic, construit în două etape de către familia nobiliară Cernovici. Prima edificare, până la turnul cel mare, are loc în prima jumătate a secolului al XIX-lea, iar construcția pe care o cunoaștem astăzi este finalizată între anii 1862-1883. Nu are un stil unitar, dar este un edificiu impozant, fiind înconjurat de o grădină botanică deosebit de importantă prin multitudinea speciilor existente. Castelul este astăzi centru universitar, fiind restaurat integral de către Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad.

Monumente de for public din județul Arad. Simboluri ale memoriei colective, monumentele de for public au marcat evenimentele majore sau personalitățile importante ale județului.

Monumentul Eroilor de la Păuliș este o lucrare monumentală, realizată în anul 1974 de către sculptorii Emil Vitroel și Ionel Munteanu (soldatul), împreună cu arhitectul Miloș Cristea (ansamblul). Realizat din beton armat și travertin, monumentul este dedicat eroilor de la Păuliș din septembrie 1944 și beneficiază de o poziție privilegiată, pe Drumul Național 7, între localitățile Păuliș și Sâmbăteni.

Piața Reconcilierii din Arad a rezolvat în 2004 o problemă care i-a dezbinat pe români și maghiari, problemă soluționată prin realizarea unui parc al reconcilierii româno – maghiare pe modelul reconcilierii franco-germane, reunind două monumente cu semnificație importantă: „Statuia Libertății” dedicată generalilor revoluției maghiare alături de „Arcul de Triumf” care-i cinstește pe moșii lui Avram Iancu.

În orașele și comunele din județul Arad există numeroase monumente, care, încadrate într-un context adecvat, pot deveni monumente de for public de referință. Amintim aici bustul lui Mihai Veliciu din Chișineu-Criș, monumentul lui Vergil Iovănaș din Curtici, Monumentul ostașului de la Ineu, Monumentul Eroilor din Sebiș sau cel de la Covăsânț sau Dezna, Monumentul de la Hălmagiu, sau cele de la Macea (Pavel Mercea), Moneasa, Șimand, Șiria etc. De asemenea, troițele pot redeveni monumente reprezentative, mai ales cele de la intrările sau din mijlocul localităților șvăbești, după cum se constată și o tendință vădită înspre monumentalitate în cazul troițelor din curțile bisericilor ortodoxe (Almaș, Căpâlnaș, Birchiș etc.).

Patrimoniul imaterial

Patrimoniul imaterial este alcătuit din diverse forme de exprimare ale creativității umane cu exprimare orală: forme de artă ale cuvântului (expresii verbale tradiționale: povestea, basmul, snoava, legenda, balada, lirica rituală și nerituală, teatrul popular, orația, descântecul), forme de exprimare muzicală (cântece, dansuri, jocuri populare), forme de exprimare sincretică (obiceiuri, ritualuri, sărbători, etnoiatrie, jocuri de copii, jocuri sportive tradiționale), forme ale creației populare în domeniul tehnic (meșteșuguri și tehnologii populare, rețete culinare, instrucțiuni de preparare a unor substanțe chimice, materiale de construcție etc.).

Materialul folcloric al zonei este compus din obiceiuri calendaristice și din ciclul vieții, mitologie, medicină populară, basme și povești, poezii rituale, strigături, proverbe, zicători, rețete culinare.

Folclorul literar însumează orațiile de nuntă, strigăturile de joc și de nuntă, descântecul, poezie rituală calendaristică (sorcovă, plugușor, paparudă, strigarea peste sat), teatru popular (irozii, hertepul), basme, povestiri, relatări, expresii locale, zicale.

Repertoriul muzical tradițional al județului este compus din cântece lirice (doine, cântece de dragoste), cântece de cătănie, balade (Iovan Iorgovan, Oprea haiducul de la Agraș, a lui Bisorca), colinzi, cântece de stea. La acestea se adaugă cântecele rituale din ceremonialul de nuntă și cele din ceremonialul de înmormântare (bocete, hore ale mortului).

Din grupul **obiceiurilor calendaristice** se păstrează și azi în județ cele din ciclul sărbătorilor de iarnă: colindatul (pițărăii, ceata feciorilor, colindatul cu duba, cu turca, cu muzică, cu mascați), umblatul cu hertepul, cu Irozii, cu Ciuralexă, uratul (variante locale de plugușor tip Grăirea colacului, sorcova). La acestea se adaugă nedeile în satele de la poalele Munților Apuseni și rugile pe Valea Mureșului.

Repertoriul muzical instrumental cuprinde jocuri de cimpoi, numeroase variante locale de Ardelene (Rara de la Șepreuș, Raru din bătrâni, Șchioapa, Ardeleana șiriană, Pă loc, Sărită, Bătută), de Mărunțele (Mărunțaua, Deasa, Învârtita, De-ntors, De doi), de dansuri pe picior sau tip Țigăneasca (Pe picior, Smintita, Țigăneasca). La acestea se adaugă variantele de Soroc (Sorocu, Sorocu mare, Sorocul mic), variantele locale de Călușer, Bogăreasca, Leanța, Pipearca, Tupăita, etc. Un grup aparte îl reprezintă dansurile rituale sau ceremoniale (Jocul miresei pe bani, A mâțelor, A junelui, Jocul turcii, Jocul cerbului etc.).

Fiecare localitate are propriul inventar de creații folclorice care-i conferă o anumită identitate locală. Dacă unele piese din repertoriile locale se mai păstrează azi doar în memoria satelor, altele continuă să fie și azi performate, înscriindu-se în grupul faptelor folclorice vii.

Astfel, localitățile Julița, Săvârșin de pe Valea Mureșului sunt renumite pentru cetele lor de dubași, pe când satele Avram Iancu, Zimbru, Hălmagiu se bucură de un public larg cu ocazia nedeilor anuale. De asemenea, în foarte multe localități, cetele de feciori au început din nou să colinde, după 1989.

În sfârșit, numeroase localități din județ au formații sau ansambluri folclorice și încearcă să-și introducă în repertoriu vechile jocuri populare ale satului. De pildă, formația de dansuri din Seleuș a câștigat un premiu în 2009 la Autentic fest cu vechiul dans local Bogăreasca.

La rândul lor, minoritățile naționale din județ au avut și au propriul lor patrimoniu imaterial compus din folclor literar și muzical, basme și povești, obiceiuri calendaristice. În satele maghiare din vecinătatea frontierei cu Ungaria au circulat numeroase balade despre haiducul Roza Sandor, slovacii din județ au obișnuit să umble la Crăciun cu Betlehemul și să facă urări în versuri de Anul Nou, sârbii colindau, făceau urări de Anul Nou și tăiau colacul la hramul bisericii, germanii și bulgarii îngropau iarna de Farsangul.

O parte din tradițiile minorităților naționale s-au conservat până azi, ele fiind utilizate în consolidarea identității etnice a grupurilor. Astfel, comunitățile germane organizează anual Maifest-ul și Kirchweich-ul, nunțile maghiare sunt conduse și azi de un maestru de ceremonii, sârbii își aleg anual nași pentru biserici, etc. De asemenea, ansamblurile și formațiile de dansuri maghiare, germane, slovace, sârbe, bulgare din județ, au propriile lor repertorii tradiționale, cu care participă la diferite festivaluri din țară și din străinătate.

Din punct de vedere al meșteșugurilor, atestări ale cojocăritului găsim în județul Arad încă din primele conșcripții din secolul al XVIII-lea, când în numeroase localități apar la ocupații blănari (lanio), ca plătitori de taxă pe meserie.

Perioada de maximă înflorire a acestui meșteșug la sate s-a manifestat până după al doilea război mondial. Centre de cojocărit din bazinul Crișului Alb au fost Ineul, Moroda, Buteniul, Gurahonțul, Hălmagiu, Mișca, Șepreuș, iar mai târziu Beliu, Bocsig, Șiclău. Ele au produs o mare varietate de cojoace. Mai ales cojoacele femeiești erau diferite de la un centru la altul prin tehnica și cromatica ornamentală, aceste diferențieri permițând recunoașterea centrelor care le-au produs. Astfel, vorbim despre cojoace ineuane, butincenești sau honțești.

Modernizarea vieții rurale, în ultima sută de ani, a făcut ca, treptat, o parte din produsele confecționate să-și piardă utilitatea și multe meșteșuguri tradiționale să dispară.

Printre meșteșugurile țărănești azi dispărute se numără bărdășitul, confecționarea de acoperișuri de șindrilă și trestie, lădăritul, dogăritul, sau butăritul, dulgheritul, fabricarea de spete, piepteni, tălpi, cizmăritul și pantofăritul, sumănăritul și cojocăritul.

Au rămas însă vii și se practică și azi olăritul, curelăritul (Buteni), împletitul de frânghii (Buteni, Pâncota), împletitul de nuiete (Ineu, Pecica), fabricarea de măhuri (Vidra), furci (Avram Iancu), turtă dulce și pălării (Pâncota), țesutul în război (Șicula, Iacobini, Nădlac).

Și astăzi satul Hălmăgel, situat la poalele Muntelui Găina, datorită pământului lutos care nu putea fi folosit pentru agricultură, este specializat în olărit, încât mai multe familii practică acest meșteșug³².

4.1.2. Patrimoniul natural

Patrimoniul natural cuprinde ansamblul componentelor și structurilor fizico-geografice, floristice, faunistice și biocenotice ale mediului natural a căror importanță și valoare ecologică, economică, științifică, biogenă, sanogenă, peisagistică, recreativă și cultural-istorică au o semnificație relevantă sub aspectul conservării diversității biologice floristice și faunistice, al integrității funcționale a ecosistemelor, conservării patrimoniului genetic, vegetal și animal, precum și pentru satisfacerea cerințelor de viață, bunăstare, cultură și civilizație ale generațiilor prezente și viitoare.

Prin valoarea estetică, dar și prin cea științifică, zonele naturale constituie un potențial valoros pentru dezvoltarea turismului. Cele mai importante dintre acestea sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tab. 38: Parcuri, rezervații și monumente ale naturii de interes național

Nr. crt.	Denumirea	Localizarea	Suprafața (ha)	Administrare	Observații
1.	Peștera Valea Morii	Com. Moneasa	5,00	Clubul de Speologie și Alpinism Liliacul Arad	Rezervație speologică
2.	Dosul Laurului	Com. Gurahonț, sat Zimbru	32,20	Direcția Silvică Arad	Rezervație botanică
3.	Baltele Gurahonț	Com. Gurahonț	2,00	Primăria Gurahonț	Rezervație botanică
4.	Runcu-Groși	Com. Bârzava	261,80	Direcția Silvică Arad	Rezervație forestieră
5.	Poiana cu narcise Rovina	Orașul Ineu	0,10	Direcția Silvică Arad	Rezervație botanică
6.	Balta Rovina	Orașul Ineu	120,00	S.C. Carpio S.R.L.	Rezervație zoologică
7.	Balta Șoimoș	Orașul Lipova	1,00	ONG Condor Club Arad	Rezervație zoologică
8.	Pădurea Sic	Com. Cărand, sat Seliște	17,80	Direcția Silvică Arad	Rezervație zoologică
9.	Peștera lui Duțu	Com. Săvărsin, sat Căprioara	0,10	ONG Speowest Arad	Rezervație speologică
10.	Peștera Sinesie	Com. Săvărsin	0,10	ONG Speowest Arad	Rezervație speologică
11.	Locul fosilifer Monoroștia	Com. Bârzava	0,10	ONG Condor Club Arad	Rezervație paleontologică
12.	Locul fosilifer Zăbaț	Com. Dorgoș, sate Ususău și Zăbaț	5,00	ONG Condor Club Arad	Rezervație paleontologică
13.	Pădurea de stejar pufos de la Cărand	Com. Cărand	2,10	Direcția Silvică Arad	Rezervație forestieră
14.	Rezervația de soluri sărăturate	Com. Socodor	95,00	Universitatea de Vest "Vasile Goldiș"	Rezervație mixtă
15.	Arboretul Macea	Com. Macea	20,50	Universitatea de Vest "Vasile Goldiș"	Rezervație științifică
16.	Prundul Mare	Com. Semlac, orașul Pecica	654,9	Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului	Rezervație mixtă
17.	Lunca Mureșului	Mun. Arad, or. Pecica, com. Secusigiu, com. Semlac, com. Șeitin, com. Felnac, Nădlac	14.350,5	Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului	Parc natural
18.	Pădurea Lunca	Com. Mișca	2,0	Ocolul Silvic Criș	Arie de protecție

³² Sursa: Strategia Culturală a Județului Arad – 2010-2014

Nr. crt.	Denumirea	Localizarea	Suprafața (ha)	Administrare	Observații
	– colonie de stârci				specială avifaunistică
19.	Pădurea Socodor – colonie de stârci	Com. Socodor	3.1	Ocolul Silvic Criș	Arie de protecție specială avifaunistică
	Suprafața totală		15.573,30		

Sursa: Memoriu al Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Arad și Planul de Management al Parcului Natural Lunca Mureșului

Ca potențial de atractivitate, cel mai semnificativ și ușor accesibil dintre obiectivele naturale este *Parcul Natural Lunca Mureșului*. Aici există locuri de cazare, sunt organizate trasee pentru ciclism, se închiriază bărci, caiace și canoe, se pescuiește și se organizează drumeții. Rezervația își finanțează aproximativ 30% din venituri din prestarea de servicii cu caracter turistic.

Alte reperi turistice importante sunt *Balta Șoimoș din Lipova* (rezervație de broaște țestoase, arborele secular, parcul dendrologic de la Băile Lipova), *Balta Ghioroc*, *lacul artificial Tauț*, *Grădina botanică de la Macea* sau *Pădurea Vladimirescu*.

Parcul Natural Lunca Mureșului acoperă o suprafață de 14.266 ha, zona fiind declarată parc natural în 2005 și are ca obiectiv declarat protejarea peisajului, habitatelor și speciilor de luncă printr-un management durabil al activităților umane, astfel încât să constituie și un spațiu pentru ecoturism și educație ecologică. În acest sens, se desfășoară deja activități cu minim impact asupra mediului înconjurător: se pot închiria biciclete (pentru plimbări pe trasee deja amenajate), caiac-canoe (pentru Mureș), se pot studia mamiferele mari (observatorul Prundul Mare), păsările (observator ornitologic la Balta Bezdin) și nufierii (Balta Bezdin).

Unul dintre motivele pentru care Lunca Mureșului nu este însă dezvoltată la potențialul pe care îl are este reprezentat de problema poluării. Mureșul este plin de deșeuri, precum sticle de plastic și gunoaie: se pare că oamenii vin la iarbă verde la malul râului, în amonte, și lasă în urmă sticlele goale și gunoaiele, iar apoi, când se umflă Mureșul, apa adună toate aceste gunoaie de pe mal.

Pe de altă parte, există un oarecare scepticism în legătură cu oportunitatea de a dezvolta zona prea mult. Există un posibil trade-off între a aduce mulți turiști în Lunca Mureșului și a menține aspectul ei natural. În consecință, nu toți actorii implicați consideră că un demers de creștere a turismului este de dorit. Totuși, este de remarcat că deocamdată poluarea masivă a râului Mureș nu provine de la turiștii rezervației, ci din amonte.

Obiectivele naturale ale județului Arad sunt însă mult mai diverse și prezintă un potențial turistic semnificativ: Munții Zărandului, Munții Codru-Moma, Câmpia Aradului, văile Mureșului și Crișului Alb, Valea Cladovei (un loc unde există un baraj de acumulare, care atrage în timpul verii mulți vizitatori pentru agrement), parcurile dendrologice și amenajări precum plantația de trandafiri Eutopia (obiectiv unic în țară). Un aspect important legat de sfera patrimoniului natural este clima blândă, care asigură un sezon turistic lung, aproape de întregul an.

4.1.3. Infrastructura de cazare

Datele statistice despre activitatea turistică din județul Arad arată o evoluție pozitivă pe parcursul ultimilor 5 ani, însă creșterea numărului de unități de cazare a înregistrat numai un procent de 13% în perioada 2010-2014. De asemenea, rata de creștere de la an la an s-a situat între 3% și 30%, industria turistică nefiind reprezentativă pentru județul Arad.

Tab. 39: Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică în județul Arad

Categoriile de structuri de primire turistică	2010	2011	2012	2013	2014
Hoteluri	31	28	32	33	33
Moteluri	4	3	4	5	5

Categoriile de structuri de primire turistică	2010	2011	2012	2013	2014
Hosteluri	0	1	2	3	4
Vile turistice	10	9	12	13	10
Cabane turistice	2	3	5	4	4
Bungalouri	10	12	18	15	15
Sate de vacanța					1
Campinguri	2	2	3	5	5
Popasuri turistice	2	2	2	2	2
Casute turistice	5	3	4	4	1
Tabere de elevi și prescolari	2	2	2	0	0
Pensiuni turistice	46	54	57	57	54
Pensiuni agroturistice	24	20	29	28	26
Total	138	139	170	169	160

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2014

Harta 6: Disponibilitatea unităților de cazare turistică și a locurilor de cazare în județul Arad

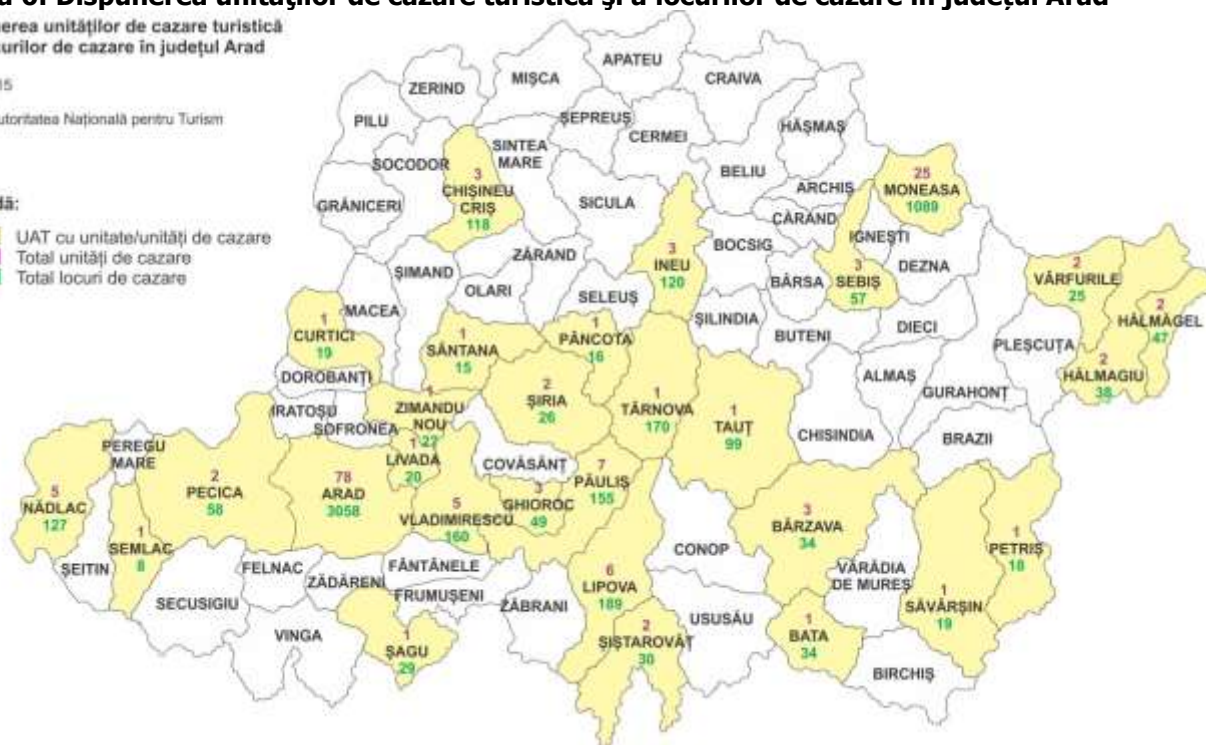
Disponibilitatea unităților de cazare turistică și a locurilor de cazare în județul Arad

Anul: 2015

Sursa: Autoritatea Națională pentru Turism

Legendă:

- UAT cu unitate/unități de cazare
- Total unități de cazare
- Total locuri de cazare

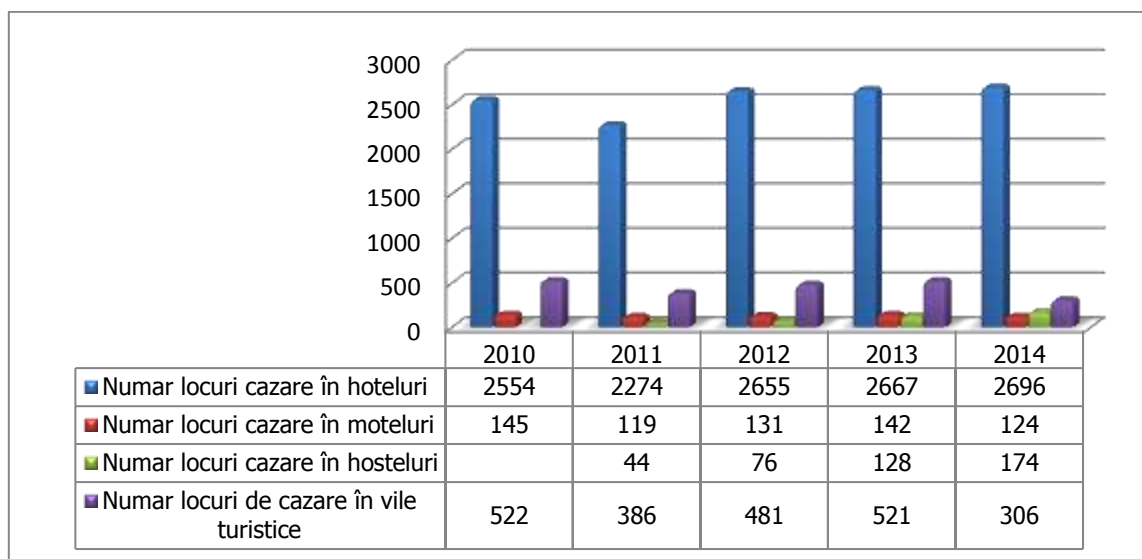
Sursa: Prelucrarea consultantului după datele ANT

Așa cum se poate observa în harta de mai sus, cele mai multe unități de cazare sunt concentrate în municipiul Arad (78 unități), urmat de localitățile Moneasa (25 unități) și Păuliș (7 unități). Din punct de vedere al ofertei de locuri de cazare, cele mai multe se regăsesc în Arad, Moneasa și Lipova, cu 3.058, 1.089, respectiv 189 de locuri de cazare.

În ceea ce privește capacitatea de cazare, numărul de locuri de cazare în hoteluri și hosteluri a crescut în perioada 2010-2014, însă locurile de cazare disponibile în moteluri și vile turistice au scăzut în același interval cu 14%, respectiv 41%.

Fig. 29: Capacitatea de cazare în județul Arad în perioada 2010-2014

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2014

Deși numărul de turiști care au înoptat în hoteluri în județul Arad a scăzut cu 0,5% între anii 2009 și 2013, numărul celor care s-au cazat în moteluri, hosteluri și vile turistice a crescut semnificativ, ajungând la majorări de 370%, 28%, respectiv 132%. Acest lucru poate fi justificat de interesul în creștere pentru promovarea obiectivelor turistice la nivelul județului.

Datele statistice în domeniul turism trebuie însă privite cu rezervă, având în vedere că în acest domeniu se înregistrează în general o activitate informală neraportată considerabilă. Prin urmare, este de așteptat ca atât datele ce țin de stadiul actual, cât și evoluția înregistrată să fie mult sub-evaluate față de situația reală.

4.2. Tipuri de turism practicate

4.2.1. Turism de afaceri

Municipiul Arad este cel mai însemnat centru de practicare a turismului de afaceri din județ. Totuși, există puțini operatori care au capacitatea de a furniza aceste servicii (facilități de conferințe, team building, etc.) la nivelul de exigență cerut pentru acest tip de turism.

Spre exemplu, slaba salarizare a angajaților în turismul din județ nu poate sprijini turismul de afaceri. La salarizarea slabă, se adaugă și caracterul temporar al multor angajări. Această problemă ilustrează un alt cerc vicios din turism: profiturile mici fac imposibile salariile mari în sector – majoritatea angajaților primesc salariul minim pe economie – ceea ce conduce la caracterul temporar al acestor angajați, și, implicit, la scăderea calității serviciului oferit, a numărului de clienți și, deci, a profiturilor.

4.2.2. Turism de tranzit

Turismul de tranzit este principala formă de turism întâlnită în județul Arad. Conform datelor cuprinse în Strategia de dezvoltare a turismului în județul Arad 2012-2016, reiese că aproximativ jumătate dintre cei care au trecut vreodată prin județul Arad au făcut-o în drum spre sau dinspre Ungaria. Se poate considera că cel puțin o parte ar fi preferat să viziteze câteva obiective în drum, dacă, însă, ar fi știut ce și cum să viziteze.

Prin urmare, se justifică în mod evident faptul că oferta turistică a județului Arad trebuie scoasă în calea acestor turiști aflați în tranzit prin pliante lăsate în camerele lor, prin mesh-uri plasate pe rutele auto și feroviare, precum și prin alte modalități.

4.2.3. Turism de agrement

În județul Arad, turismul de agrement include o plajă destul de largă de activități:

- Stațiuni turistice și zone de agrement (plimbări, ieșiri în aer liber, etc.);
- Observarea și cunoașterea florei și a faunei;
- Turismul rural (obiceiuri de vară, de toamnă, de iarnă, gastronomie locală, meșteșuguri tradiționale, etc.).

Stațiuni turistice și zone de agrement

Zonele de agrement de la nivelul județului, disponibile pentru practicarea turismului în orice anotimp, cuprind:

Municipiul Arad

- Zona centrală - rezervație de arhitectură
- Faleza Mureșului (Malul Mureșului): locul de relaxare al arădenilor, optim pentru jogging, mersul cu rolele sau plimbări în aer liber. Faleza cuprinde Parcul Copiilor, Parcul Eminescu și Parcul Europa;
- Parcul Reconcilierii este unul din punctele de atracție turistică din Arad, a fost inaugurat în 25 aprilie 2004, în prezența oficialităților române și maghiare și cuprinde atât "Statuia Libertății" ("Szabadság-szobor", realizată de sculptorul Adolf Huszár), închinată celor treisprezece generali ai revoluției maghiare executați de habsburgi la Arad, cât și un "Arc de Triumf" realizat din marmură și închinat lui Avram Iancu și liderilor revoluției române de la 1848;
- Ștrandul Neptun;
- Pădurile de luncă de la est și vest: Ceala, Vladimirescu.

Orașul Lipova

- Bazarul turcesc, situat la capătul străzii Nicolae Bălcescu, una dintre cele mai vechi clădiri din oraș;
- Figurează în catalogul monumentelor Semilunii în lume și este unic pe teritoriul românesc.

Valea Mureșului

- Zona cuprinsă între localitățile Lipova și Petriș;
- Zona montană până la creasta Munților Zărand;
- Zona la sud de râul Mureș, până la limita cu județul Timiș;

Valea Crișului Alb

- Zona cuprinsă între localitățile Ineu și Hălmagiu;
- Zona la sud de râul Crișul Alb, inclusiv versantul nordic al Munților Zărand; depresiunile Hălmagiu și Gurahonț;

Zona Montană Codru-Moma

- Zona cuprinsă între localitățile Moneasa - Hășmaș, Sebiș - Moneasa.

Podgoria Miniș-Măderat

- Zona cuprinsă între localitățile Pâncota și Barațca, este unul dintre cele mai vechi "ținuturi ale viței de vie" din România, fiind atestată documentar de la începutul secolului al IX lea;
- Zona montană până la Valea Cladovei;
- Cea mai importantă zonă viticolă a județului;
- Centrul de informare: satul Galșa

Ștrandurile Termale

- Perimetrul localităților Șofronea, Curtici, Macea, Dorobanți;

Lunca Mureșului

- Cuprinde arealul Parcului Natural "Lunca Mureșului", administrat de Direcția Silvică Arad;
- Se organizează plimbări de 3 - 4 ore de-a lungul Mureșului, de la Arad la Pecica, cu canoe, pe o distanță de circa 35 de kilometri, în grupuri de maxim 10 turiști.

Observarea și cunoașterea florei și a faunei

Dorința redescoperirii naturii conduce la un alt tip de turism de agrement, cel orientat către observarea și cunoașterea florei și a faunei, în condițiile în care județul Arad nu duce lipsă de astfel de atracții:

- Rezervațiile botanice „Dosul Laurului”- Zimbru;
- Poiana cu Narcise de la Rovina;
- Rezevația naturală mixtă Moneasa;
- Grădina Botanică Macea;
- Parcuri dendrologice: „Arboretum Silva” - Gurahonț, Săvârșin, Odvoș, Căpâlnaș, Bulci;
- Păduri seculare de fag (Archișel-comuna Archiș și Luncșoara-Hălmăgel), de gorun (Groșii Noi-comuna Bârzava);
- Pădurea Ceala, lacul Măltăreț și Insula Mureș (zonă de agrement situată la 2 km de Arad și ocupă o suprafață de 1.560 ha);
- Pădurea Vladimirescu - situată la o distanță de 7 km de municipiul Arad, bogată în vegetație și faună specifică pădurilor de luncă.

Turismul rural

Caracteristicile geografice și etnografice ale spațiului rural arădean reprezintă elemente de luat în considerare de către majoritatea turiștilor care își doresc petrecerea vacanței la țară, departe de aglomerația urbană. Oferta turistică actuală propune:

- *Pensiuni rurale:* Șiria, Cladova, Miniș, Julița, Hălmăgiu, Brusturi, Galșa, Păuliș, Buteni, Cladova;
- *Meșteșuguri tradiționale:* olărit (Târnăvița, Bârsa); țesături (Șicula, Almaș), împletituri nuiele (Ineu, Fântânele, Beliu), pictură naivă (Brusturi, Hălmăgiu), curiozități: mori de apă (Brazilii, Secaș, Iacobini, Troaș);
- *Lăcașe de cult, obiective turistice:* biserici de lemn din sec. XVIII-XIX (Obârșia, Corbești, Roșia, Petriș, Troaș, Poiana, Măgulicea);
- *Sărbători tradiționale:* târguri (Târgul de Fete de pe Muntele Găina; Târgul codrenilor-Văsoaia), nedei (Tăcășele, Șortoc, Dieci, Nedeia Țării Hălmăgiului);
- *Obiceiuri:* obiceiuri de vară: Praznicul de pită nouă - Pecica, Beliu; obiceiuri de toamnă: „La cules de vie în Podgorie” - Șiria, „Balul strugurilor,, - Pâncota; obiceiuri de iarnă: colindatul în Ajunul Crăciunului, „Dubășii din Săvârșin”;
- *Manifestări culturale intrate în circuitul turistic:* „Festivalul cântecului și jocului din Țara Zărandului” de la Moneasa; Parada portului popular și Târgul meșterilor - Moneasa; Festivalul folcloric „La izvor de cânt și dor” - Lipova; „Parada fanfarelor”- Festival internațional al muzicii de fanfară - Buteni;
- *Gastronomie locală:* specialități culinare (brânzeturi din lapte de vacă, oaie sau bivoliță), preparate din carne (cârnați, maios, caltaboș, slănină afumată), plăcinte („întorsuri” cu varză, cartofi sau brânză), cozonaci (coardă cu mac sau nucă), evenimente gastronomice: „Festivalul cătlanelor” – Moneasa, „Festivalul clătitelor” – Moneasa;
- *Degustări de vinuri* produse în Podgoria Miniș-Măderat, la cramele de la: Păuliș, Miniș; metode tradiționale de producere a țuicii din fructe.

4.2.4. Turism speologic

În județul Arad, turismul speologic are un potențial deosebit, datorită numărului mare de peșteri amplasate pe teritoriul județului. Turismul speologic poate fi dezvoltat ca un produs nou în domeniul turismului, ca urmare a creșterii exigențelor turiștilor, dar și a preocupărilor specialiștilor din domeniu de a veni cât mai mult în întâmpinarea acestor cerințe cu produse noi și interesante.

Vizitarea peșterilor are și o componentă economică considerabilă, un exemplu în acest sens fiind prima peșteră amenajată în România pentru a fi vizitată de turiști (peștera Urșilor de la Chișcău, județ Bihor), care a generat un flux mare de turiști, reușind ca, într-un an de la deschidere, să își acopere un sfert din investiția necesară pentru amenajare.

Dintre atracțiile speologice din județ, cele mai importante sunt:

Peștera Sinesie

- Se află pe malul râului Mureș, în Munții Poiana Ruscă, localitatea Căprioara, județul Arad și este declarată Rezervație Naturală, constituind rezervație speologică de importanță locală;
- A fost cartată prima dată în anul 1978 și se află lângă Peștera Mică de la Sinesie și Peștera Vulpiei. Are o singură intrare și s-a format în regim înecat de un curs de apă;
- Peștera este fosilă, s-a dezvoltat de-a lungul unei galerii principale spațioase, în jurul căreia sunt dispuse o serie de diverticole de mici dimensiuni, precum și un puț de 5 metri; podeaua peșterii este acoperită de o pătură groasă de sediment, formată în mare parte din guano; în această pătură au fost descoperite mai multe resturi ceramice aparținând primei epoci;
- Datorită prezenței chiropterelor pe tot parcursul anului în subteran, pentru reducerea numărului de vizitatori neavizați, Peștera Sinesie a fost închisă cu o poartă cu bare orizontale, care să permită accesul liliecilor în interior;
- Peștera Sinesie a fost declarată Rezervație Naturală în baza Legii nr. 5 din 2000, cu o suprafață protejată de 0,1 ha, fiind clasificată în baza Ordinului nr. 604 din 2005, peșteră clasa B, constituind rezervație speologică de importanță locală.

Peștera Liliecilor

- Se află în județul Arad, lângă localitatea Moneasa; este o peșteră deosebit de frumoasă, săpată în calcar negru și este decorată cu stalagmite și stalactite de diferite dimensiuni.
- Aici își are izvorul un pârâu care mai apoi trece prin stațiunea Moneasa pe lângă baza veche de tratament.

4.2.5. Turism sportiv

Turismul sportiv în județul Arad este reprezentat de numeroase domenii de activitate, după cum urmează:

- Turismul ce vizează competițiile sportive (auto-moto, fotbal, baschet, înot);
- Drumețiile și traseele montane;
- Pescuit și vânatoare;
- Navigație cu vâsle (caiăc, canoe, pluta, etc.).

Competiții sportive

Turismul sportiv în județul Arad este bine dezvoltat, cu numeroase atracții și competiții sportive care evoluează an de an, etapă după etapă.

Un exemplu elocvent este „Cupa Sebiș Enduro Challenge” ajunsă la a patra ediție, o spectaculoasă manifestare sportivă în care evoluează câteva zeci de vehicule cu două și cu patru roți. Competiția este un eveniment înscris în Calendarul Competițional al Federației Române de Motociclism și adună, de la o ediție la alta, din ce în ce mai mulți oameni în centrul orașului Sebiș, dar și pe traseul extern.

O altă competiție ce a excelat ani la rând ajungând în anul 2014 la cea de-a șasea ediție este „Raliul Aradului”, un raliu pe macadam, care a fost organizat pentru prima dată în anul 2008.

Sursa foto: www.primul-atv-magazin.ro

Competiția face parte din Campionatul Național de Raliuri și este organizată de către Federația Română de Automobilism Sportiv. „Raliul Aradului” a devenit un nume cu greutate în automobilismul românesc. Traseul a fost deseori comparat cu probele specifice raliurilor finlandeze și se dorește ca, pe viitor, „Raliul Aradului” să devină o importantă competiție internațională, datorită probelor foarte solicitante pentru piloți, dar și datorită organizării impecabile, suprafața de concurs fiind constant îmbunătățită îndelungul anilor de către autoritățile locale.

Drumeții și trasee montane

La nivelul județului Arad există 50 de trasee turistice omologate de autoritatea centrală în domeniul turismului, care se întind pe o lungime de peste 730 de kilometri, în perimetrul masivelor Găina, Codru-Moma, Zărand și Metaliferi. Toate traseele turistice montane sunt relativ bine întreținute de pasionații de drumeție montană și sunt accesibile tot timpul anului.

Exemple de trasee turistice marcate și omologate³³:

Muntele Găina:

- „Zona Muntele Găina Cruce - Vârful Rotunda - Vârful Piatra Aradului - Vârful Cucurbăta Mare”;
- „Gară localitatea Hălmagiu – localitatea Hălmagiu – localitatea Hălmăgel – Culmea Găinii – Vârful Muntele Găina Cruce”;
- „Localitățile Hălmagiu – Bănești – Cristești – Brusturi – Mermesti – Bodești – Lestișoara - Hălmagiu”;
- „Localitățile Hălmagiu – Ionești – Ocșor – Poenari – Tohești - Hălmagiu”.

Munții Codru Moma:

- „Vf. Bălăteasa – Vf. Pleșu – Vf. Izoiu – Vf. Bălătruc – Vf. Arsura – Vf. Momuța – Vf. Moma”;
- „Comuna Hășmaș - Valea Hășmașului - Vf. Pleșu”;
- „Moneasa – culmea Osoiului – ruinele cetății Dezna - Dezna”;
- „Moneasa - cabana Gaudeamus - platoul Tinoasa –Valea Megheșului - Moneasa ”;
- „Moneasa - culmea Feredeșu - Cabana Gaudeamus – Vf. Izoiu ”;
- „Culmea Feredeșu - platoul carstic Tinoasa - creasta principală ”;
- „Moneasa – Valea Boroaia – Valea Bârlogel – creasta principală ”;
- „Moneasa - Valea Lungă - Câmp Moți – Vașcău - Vărzarii de Sus - Băița”;
- „Moneasa - Culmea Zelea Neagră – Valea Lungă - Moneasa ”;
- „Moneasa - Culmea Zelea Neagră – Vf. Crețu – Vf. Pietroasa – creasta principală”;
- „Moneasa - Peștera Liliacilor”;
- „Călugări (Ponoarele) – Mănăstirea Călugări – satul Avram Iancu - Tălagiu”.

Munții Zarandului:

- „Vf. Capra - Vf. Fântâna Rece - Vf. Highiș - Vf. Debela Gora -Vf. Piatra Păcurarului -Vf. Drocea - Cul. Căpruța - Gurahonț”;
- „Păuliș - Vf. Capra”;
- „Ghioroc - Vf. Capra – Valea Cladovei”;
- „Covăsânț - Vf. Gurgului”;
- „Drumul Păuliș – Șiria (Halta Valea Lupilor) - Vf. Izvorul Rece – Vf. Crâșma – Căsoaia”;
- „Monumentul Turistilor - Schitul Feredeșu - Căsoaia – Vf. Highiș”;
- „Creasta principală - Schitul Feredeșu - Șaua Cazan - creasta principală”;
- „Șiria - Ruinele cetății Șiria – Șaua Cazan”;
- „Șiria - Căsoaia”;
- „Cladova – Valea Cladovei – creasta principală”;
- „Valea Cladovei - Valea Cersca - Creasta principală”;

³³ Sursa: Autoritatea Națională pentru Turism – Lista traseelor montane omologate, <http://turism.gov.ro/>

- "Valea Cladovei - creasta Cladovei – Vf. Cap de Drac ";
- "Cladova - Valea Cladoviței - Căsoaia";
- "Radna – Creasta Radnei – Vf. Crucea Țiganului";
- "Șoimoș - Valea Șoimoșului - Creasta principală - Căsoaia";
- "Șoimoș - ruinele cetății Șoimoș - Creasta Șoimoșului - Creasta principală - Căsoaia";
- "Vf. Highiș - Creasta Dl. Dubilor - Căsoaia";
- "Milova – Creasta Milovei – Vf. Ivănița";
- "Conop – Valea Conopului – creasta principală – sălașele Nadășului";
- "Conop – Creasta Conopului – Vf. Debela Gora – cabana Debela Gora";
- "Halta Nadăș – Valea Nadășului - cabana Debela Gora – sălașele Nadășului – Nadăș – barajul Tauț";
- "Halta Nadăș - Creasta Nadășului - cabana Debela Gora";
- "Bârzava – creasta principală – Vf. Cioaca Popii";
- "Bârzava – creasta principală – Vf. Concești";
- "Bârzava – creasta principală – Văsoaia - Chisindia";
- "Minișel - Văsoaia ";
- "Barajul lacului de acumulare Tauț - Văsoaia";
- "Traseul sălașelor țărănești".

Munții Săvârșinului:

- "Culoarul Căpruța - Gurahonț - Vf. Țapului - Vf. Pleșu – Vf. Omeag – drumul Petriș - Vața";
- "Săvârșin – Vârful Țapului";
- "Troaș – Cabana Sașa";
- "Troaș – Vf. Pleșu";
- "Confluența văilor Galșa cu Pietrosu – cabana Sașa";
- "Obârșia – Vf. Capul Codrului".

Anual sunt organizate competiții de drumeție cu diferite tematici montane³⁴ de către Condor Club Arad, Asociație nonguvernamentală de turism montan, ca de exemplu:

- Cupa Zarandului, concurs de orientare turistică, ajuns la ediția a – LXV – a;
- Cupa Prieteniei, concurs de drumeție montană, ajuns la ediția a XXVI – a;
- Lira Art-Montana, concurs cultural – artistic cu tematica montană;
- diverse concursuri de orientare sportivă sau drumeție, cu caracter local și județean.

Pescuit și vânatoare

Pescuitul în județul Arad se poate practica pe o gamă foarte largă și variată de bălți, lacuri și pescării: Pescăria Bulza Ineu, la izvorul Mocrii, Bocsig, Balta Verde, Balta Aradul Nou, Balta Vinga, Balta Albastră, Balta Hentu, Pescăria Trias Olari, Balta Zăbrani, Canalul Morilor, Lacul Pecica, Lacul Tauț, Balta Șofronea, dar și pe râul Mureș, Criș, Bârzava, etc.

O inițiativă locală de promovare a pescuitului în județ a condus la organizarea unui festival anual - "Festivalului Pescarilor" de la Mișca – în cadrul căruia se organizează un concurs de pescuit. Festivalul a avut drept scop dezvoltarea și promovarea relațiilor între comunități și încurajarea prin competiție a unui sistem concurențial.

O inițiativă similară a condus și la organizarea unuia dintre cele mai cunoscute festivaluri naționale și anume „Festivalul Vânătorilor” de la Bata, organizat de Centrul Cultural Județean Arad, în colaborare cu Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi și Primăria Bata, ajuns în 2014 la cea de-a VII-a ediție. La acest festival participă asociațiile de vânatoare din județul Arad, reprezentanți ai Direcției Silvici Arad, invitați din alte județe și de peste hotare.

³⁴ Sursa: www.condorclub.ro

În cadrul festivalului se regăsesc probe de măiestrie vânătorească, de preparare a mâncărilor specifice și de dresură canină; o sesiune de evaluare a trofeelor; prezentarea grupelor de vânători din județul Arad și are loc *Balul vânătorilor*, „pigmentat” cu întreceri în imitarea boncănitului cerbilor și cu proverbialele povești vânătorești și multe altele.

În județul Arad se regăsesc zone în care se practică vânătoarea, de exemplu în Ineu există o cabană de vânătoare la Pădurea Baltă, în Birchis există acumulara Somonita, unde se practică pescuit și vânătoare pe o suprafață mare de pădure, în Buteni se practică vânătoarea și pescuitul pe Valea Crișului Alb, în Dieci este funcțional fondul de vânătoare Crocna-Zimbru, iar în Bata se practică vânătoarea la un nivel mai ridicat.

4.2.6. Turism cultural istoric și ecumenic

Turismul cultural istoric este reprezentat atât de clădirile vechi și foarte vechi (palate, conace, muzee și alte clădiri), cât și arhitectura lor, dar și de cultura oamenilor și obiceiurile acestora.

Turismul ecumenic este în strânsă legătură cu turismul cultural deoarece ambele au la bază construcții istorice de arhitecturi impresionante, deosebite, multe dintre ele fiind încadrate ca monumente istorice.

Județul Arad, ca spațiu istorico-geografic a fost cunoscut și străbătut de importante artere de circulație încă din vechime, aflat în contact permanent cu civilizația occidentală, ceea ce a însemnat și tranzitarea acestor locuri de numeroși călători. Cât despre cartea de vizită a „orașului de pe Mureș”, supranumit cândva „mica Vienă”, comparația cu celebra capitală austriacă nu poate decât să ne onoreze ca beneficiari ai unei moșteniri neprețuite.

Astfel, o primă trecere în revistă a valorilor cultural-istorice relevă bogăția și diversitatea patrimoniului arhitectural:

- Cetăți medievale: Șiria, Șoimoș, Dezna - sec.XIII, Ineu - sec.XVII;
- Castele și conace pe Valea Mureșului: Odvoș, Căpâlnaș, Bulci, Conop, Castelul regal de la Săvârșin;
- Bazarul turcesc din Lipova – 1672;
- Muzeu: Complexul Muzeal Arad și secțiile Artă, Istorie și Științele naturii;
- Muzeul Cofetăriei "Ioan Gui" din Arad;
- Muzeul tramvaiului electric din Ghioroc;
- Muzeul de artă bisericească și obiecte de cult - Mănăstirea Gai;
- Muzeul memorial 'Vasile Goldiș' Arad;
- Muzeul orașului Lipova;
- Muzeul 'Ioan Slavici și Emil Montșia' Șiria;
- Muzeul 'Adam Muler Guttenbrun' Zăbrani;
- Muzeul de artă și etnografie Săvârșin;
- Muzeul Viei și Vinului Miniș;
- Muzeul Codrii și Lunca Beliului;
- Puncte muzeale locale: Bata, Buteni;
- Macea (Expoziția de caricatură - 'Ștefan Popa Popa-s'- Castelul Csernovics);
- Monumentul Eroilor de la Păuliș;
- Tabăra de sculptură Căsoaia;
- Casa memorială Eugen Popa-Săvârșin.

Muzeul Cofetăriei "Ioan Gui" din Arad înființat în 2006, este primul și singurul muzeu de acest tip din România. Muzeul aduce un omagiu meștrilor cofetari din Arad din perioada interbelică, având în vedere că încă de prin anul 1800, Aradul era unul dintre cele mai mari centre ale cofetăriei din Europa. În perioada respectivă, breasla arădeană se putea mândri cu 17 meștri cofetari, printre care Konizdofler, Drifi, Suci, Malka, Klementz, Râmnicănu, Orban etc;

Muzeul Viei și Vinului a fost înființat în anul 1988 și se află în comuna Ghioroc, localitatea Miniș. În cadrul acestei expoziții se pot observa documente, fotografii, obiecte și instalații care fac parte din istoricul cultivării viței de vie, dar și din istoricul prelucrării vinului din cadrul Podgoriei din Arad;

Muzeul tramvaiului electric situat în perimetrul depoului de tramvaie din Ghioroc, se află în administrarea Companiei de Transport Public Arad. Muzeul se datorează în special poziției pe care o are localitatea în cadrul sistemului de transport public urban și peri-urban, fiind punctul terminus pentru tramvaiele care pleacă din Arad și traversează un areal ce reprezintă o importantă zonă viticolă și turistică. Ghioroc reprezintă și locul în care a luat ființă prima linie electrificată de tramvai din Estul Europei și a opta din lume; până aici se mai efectuează încă curse cu vechiul tren electric al Podgoriei (datând din sec. XIX-lea), cunoscut de către cei mai în vârstă sub denumirea de "Săgeata Verde"³⁵.

Colecția de Carte Veche și Icoane "Ștefan Crișan" se află în localitatea Lipova, în cadrul expozițiilor din acest muzeu se pot vedea exemplare de carte veche românească și străină, obiecte de cult, icoane pictate pe lemn și sticlă, ce datează din secolele XVIII-XIX. Profilul muzeului este de artă religioasă și de carte veche;

Muzeul Orășenesc Lipova se află într-o clădire care este monument istoric și de arhitectură, un impunător castel din secolul XIX, care a aparținut omului politic Sever Bocu. În cadrul expoziției muzeului se găsește expusă colecția de artă Eleonora Costescu și Vasile Varga, ce are în compoziție pictură românească modernă, dar și picturi din școli străine (italiană, engleză, franceză, maghiară). De asemenea, sunt expuse și piese de artă decorative din argint, porțelan și piese de mobilier;

Muzeul Comunei Săvârșin, adăpostit în incinta Căminului Cultural, a fost înființat în anul 1988. Printre exponate, se găsesc piese de grafică și de pictură semnate de Eugen Popa și de Gina Hagi, grafică universală și artă decorativă din Extremul Orient, obiecte etnografice din Valea Mureșului de Jos. Profilul muzeului este etnografic și istoric local;

Muzeul Memorial "Ioan Slavici și Emil Montția" se găsește în localitatea Șiria. Muzeul este adăpostit într-un castel construit în stilul baroc, în anul 1873, care a fost deținut de familia de viță nobilă Bohus. Castelul a devenit monument istoric și arhitectonic. În acest loc s-a semnat capitularea armatei revoluționare maghiare în fața armatelor imperiale austriece și rusești. Expoziția permanentă din cadrul muzeului este dedicată scriitorului român Ioan Slavici, care s-a născut în Șiria în anul 1848 și compozitorului Emil Montția, care și-a petrecut cea mai mare parte a vieții în comuna Șiria;

Expoziția memorială "Adam Muller-Guttenbrunn" se află în comuna Zăbrani și și-a deschis porțile în anul 1970. În cadrul expoziției sunt prezentate documente, fotografii, obiecte personale și mai multe exemplare ale lucrărilor lui Adam Muller-Guttenbrunn. Profilul muzeului este memorial cu referire la istoria literaturii;

Colecția muzeală Beliu se află în comuna Beliu și este adăpostită în cadrul Căminului Cultural. Este un muzeu comunal cu profil etnografic local, deschis în anul 1969. Printre piesele de muzeu expuse, găsim piese de etnografie (ceramică, textile, obiecte făcute din lemn etc.), descoperiri arheologice și o întreagă colecție de științele naturii;

Colecția muzeală a Mânăstirii "Sf. Simion - Stâlpnicul" este prezentată într-o clădire din interiorul mânăstirii și este un monument istoric și arhitectonic. Printre exponate, ies în evidență icoanele pictate pe sticlă de Savu Moga și icoanele pictate pe lemn din sec XVIII. Muzeul s-a înființat în anul 1964, iar locația muzeului se află în cartierul Gai din Arad;

³⁵ Sursa: www.cniptarad.ro

Centrul de Vizitare Turistică Pecica Prin intermediul proiectului ECOREHAB2, finanțat în cadrul Programului de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România 2007-2013, s-a dorit atât construirea unui spațiu dedicat analizei permanente a rezultatelor obținute prin creșterea bivoliilor, cât și un punct de informare despre vegetația, tradițiile și obiectivele turistice din împrejurimea orașului Pecica. Clădirea Centrului de Vizitare are 110 mp, un design inedit incluzând elemente ecologice și a fost construită în cinci luni.

Casa Muzeală Turnu a Asociației Pro Pir Kult a luat ființă cu scopul de a păstra și da mai departe tradițiile locale din cel mai mare sat aparținător orașului Pecica. Camerele sunt amenajate exact ca în vechile case țărănești: cu camera „frumoasă”, cea de locuit, bucătăria, curtea, anexele etc. Aici se pot admira diferite obiecte vechi, de uz casnic și gospodăresc, precum și articole de îmbrăcăminte țărănească specifice zonei, care în zilele noastre nu se mai folosesc. În cadrul muzeului se încadrează perfect un cuptor de lut în care gazda pregătește vizitatorilor *langoș pe vatră*.

Muzeul tradițiilor slovacilor din Nădlac și-a deschis porțile în anul 1995. Printre exponate, se pot observa portul popular, mobilier, fotografiile ce au aparținut Uniunii Democratice a Slovacilor și Cehilor din România. Este un muzeu de tip comunal cu profil etnografic, istoric și de artă decorativă;

Clădiri de patrimoniu și monumente istorice în municipiul Arad:

- Palatul Administrativ, Palatul Cultural, Palatul Cenad, Palatul Neuman;
- Palatul de Justiție, Palatul Finanțelor, Casa Kelemen, Palatul Băncii Naționale, Palatul Szantay, Palatul Bohuş, Hotel Ardealul;
- Alte clădiri și construcții cu valoare de patrimoniu: 'Înalta Preparandie', Casa cu Lacăt, Casa parohiei catolice din Aradul Nou, Casa cu ghiulele, Teatrul Vechi, Cetatea Aradului, Vama Veche, Turnul de Apă, Podul Traian;
- Monumente: Statuia Sfântului Ioan de Nepomuk (1729);
- Evenimente culturale: Festivalul Internațional de Teatru Clasic, Festivalul Internațional de Teatru Nou, Festivalul Internațional de Artă a Animației „Euromarionete”, Târgul de carte, Festivalul de Teatru de Cameră și Underground, Bienala Națională de Desen, Festivalul Minorităților, Zilele Aradului, Zilele muzicii sacre.

Scurte descrieri ale unor clădiri și muzee istorice:

Palatul Cenad. Clădirea a fost ridicată între 1892-94 de către Societatea Feroviară Arad-Cenad. Planurile au fost realizate în atelierul arhitectului Miklós Ybl de la Budapesta, fiind modificate de către arhitectul arădean Lajos Jiraszek.

Clădirea ridicată în stil eclectic se distinge prin fațada bogat ornamentată cu elemente de stil renescentist italian, cele două turnuri de la colțuri, cele patru porți de intrare, blazonul societății feroviare. Sub porți se găsesc picturi murale, având ca teme aspecte din activitatea căilor ferate și viața religioasă. În curtea clădirii s-au păstrat până azi două candelabre de gaz din secolul XIX.

Clădirea găzduiește și instituții publice, aici se aflându-se și sediul câtorva organizații civile, precum și sediul câtorva partide politice.

Muzeul de Artă a luat naștere în urma primei expoziții de picturi de tip arădean, organizată în anul 1913. Clădirea în care se află muzeul este un adevărat monument arhitectural din secolul XX și cuprinde opere de artă românești, precum picturi de Theodor Aman, Nicolae Tonitza, Nicolae Grigorescu, sculpturi de Dimitre Paciurea, Romulus Radea, dar și artă universală din școlile franceze, italiene, maghiare și flamando-olandeze;

Din 1984 Galeria de Artă a Complexului Muzeal Arad funcționează la etajul II al clădirii situate pe strada Gheorge Popa de Teiuș, nr. 2 - 4 unde poate fi vizitată expoziția permanentă și în paralel, diferite expoziții de artă, cu caracter temporar.

Expoziția permanentă, reorganizată în anul 1998, este reprezentativă pentru profilul colecției de artă și pune în valoare printr-o prezentare care combină diacronicul cu sincronul, cele mai semnificative piese ale acesteia.

Existența unei importante colecții de artă decorativă a permis reconstituirea unor interioare de epocă: Rococo, Empire, Biedermeier, dar și o prezentare comparativă a pieselor de mobilier caracteristice stilurilor europene: Renaștere, Baroc, Ludovic XV, Ludovic XVI, Régence, Empire, Biedermeier, grupate pe criterii funcționale (stocare, etalare, ședere).

Colecția de porțelan și faianță este reprezentată printr-o micro-expoziție care prezintă creația unor centre europene din intervalul secolelor XVIII-XIX: Meissen, Viena, Elbogen, Schlagenwald, Sévres, Napoli, Urbino, Wegwood, Herend, Cluj. Pandantul acestei colecții este cea de covoare orientale (Anatolia, Caucaz, Persia, India) sau lucrute în ateliere transilvănene, în aceeași perioadă a secolelor XVIII - XIX.

Casa cu Lacăt și Însemnele Calfelor (Str. Tribunalul Dobra Nr. 7). Clădirea a fost construită în stil clasicist în anul 1815 de către comerciantul Winkler József, renovată în 1851, iar ulterior în 1930 i s-a adăugat un etaj. În anul 1963 spațiile comerciale de la parter au fost transformate în locuințe.

Într-un colț al clădirii, într-o adâncitură boltită, protejat cu o bară metalică arcuită, încuiată cu un lacăt, a fost amplasat însemnul breslei meșteșugărești arădene: Butucul de fier. Singurul trunchi de breaslă din România a fost realizat de sculptorul timișorean Moritz Heim, la solicitarea negustorului macedo-român Andrei Trandafir. Este vorba despre un segment dintr-un trunchi de copac, învelit în tablă.

Calfele sosite din diferite centre meșteșugărești europene, pentru a se perfecționa la Arad, au bătut ținte de diferite forme geometrice în butuc, ca semn al trecerii lor pe aici. În 1994, butucul a fost furat. Recuperat de Poliție, a fost predat Laboratorului de conservare - restaurare de la Complexul Muzeal Arad, unde a fost restaurat. Butucul de fier original este expus la etajul II al Muzeului de Artă.

Palatul Cultural. Palatul a fost construit la inițiativa societății culturale Kölecsey între anii 1911-1913 după planurile arhitectului Szántay László.

Arhitectural, clădirea reprezintă o combinație de mai multe stiluri: clasic, renascentist italian, gotic francez, baroc francez și român. Pe frontispiciu, basoreliefurile sunt dedicate muzelor, științei, muzicii și literaturii. Ornamentațiile holului sunt în stil secesion, iar ferestrele în stil nouveau-art. Între 1978-1980 a fost restaurat interiorul palatului. Fresca este poleită cu foiță de aur. Pictura de pe bolta cupolei reprezintă sistemul solar și cometa Haley.

În prezent, palatul adăpostește Filarmonica, Muzeul de Istorie și Muzeul de Științe ale Naturii. În sala de concerte au evoluat personalități de seamă ale muzicii, precum: Richard Strauss, Bela Bartok, George Enescu. Aleile din apropierea palatului poartă numele unor personalități precum: George Coșbuc, Alexandru Xenopol, P. Pipos, profesor de pedagogie; I.P.Șirianu, fostul comite suprem al comitatului Arad - Gh. Popa de Teiuș, primul român comite suprem al Aradului. Conform datelor furnizate de Ministerul Culturii, în județul Arad există în total **413 monumente istorice** înregistrate în patrimoniul național³⁶. Dintre acestea, în municipiul Arad se evidențiază următoarele:

Palatul Băncii Naționale (Bd. Revoluției Nr. 72) a fost construit ca edificiu bancar între anii 1909-1910, în factură clasică. Clădirea se remarcă printr-o simetrie perfectă, având ca element

³⁶ Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.670 bis/ 01.10.2010

central o colonadă pe mai multe registre, încununată cu un fronton triunghiular de inspirație clasică.

Clădirea Universității "Aurel Vlaicu" (Bd. Revoluției Nr. 77) a fost construită în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, destinată inițial pentru Administrația Financiară. Este o clădire cu trei nivele care se încadrează în curentul eclectic, combinată cu elemente clasice și cu elementele rococoului vienez.

Teatrul Clasic "Ioan Slavici" Arad (Bd. Revoluției Nr. 103). Clădirea a fost construită în stil neoclasic, având 3 nivele; intrarea principală, în axul bulevardului, este marcată de o colonadă ce susține un fronton. Teatrul a fost dat în folosință în anul 1874 și renovat în întregime în anul 1958 după un incendiu ce a distrus toată clădirea.

Teatrul Vechi (Str. Gheorghe Lazăr nr. 3). Clădirea a fost construită în anul 1817, în stil neoclasic, din inițiativa și finanțat de Jakob Hirschl. Este primul teatru din Arad și printre primele din țară. Sala a găzduit spectacole date de trupa lui Matei Millo, la care a participat și Mihai Eminescu în calitate de sufleor. Tot aici a jucat și Déryné Széppataki Róza, una dintre cele mai renumite actrițe ale vremii. În 1907 clădirea găzduiește primul cinematograf din țară.

Gara Arad (Piața Gării) a fost construită la sfârșitul secolului al XIX-lea după planurile arhitectului Szántay Lajos. Clădirea a fost distrusă în timpul celui de-al doilea război mondial; fațada reconstruită în stilul inițial - placată cu cărămidă glazurată, conține elemente decorative secesioniste.

Turismul ecumenic

Diversitatea comunităților etnice ce trăiesc alături de români, precum maghiarii, germanii, sârbii, slovacii, bulgarii, evreii, romii se reflectă în diversitatea cultelor existente: ortodox, romano-catolic, reformat, evanghelic-luteran, neoprotestant, greco-catolic, mozaic.

Cele mai cunoscute locașe de cult cu valoare istorică sunt:

- **Mănăstirea ortodoxă Hodoș - Bodrog**, comuna Felnac, una din cele mai vechi așezăminte monahale din România, fiind atestată în anul 1177

Mănăstirea Hodoș Bodrog este situată la o distanță de 15 km de municipiul Arad, pe cursul inferior al Mureșului și este una din cele mai vechi așezăminte monahale din țara noastră.

Mănăstirea Hodoș Bodrog datează din a doua jumătate a sec. XIV, fiind construită din piatră și cărămidă română, în stil bizantin triconic. În interior este împodobită cu pictură frescă din anul 1658, de către pictorul Nicodim Diaconul. Dintre clădirile vechi, se mai păstrează astăzi turnul clopotniță, clădirea stăreției și o parte din zidul de incintă, pe latura de nord.

În ultimii ani s-au făcut reparații la întregul complex mănăstiresc, s-a creat o nouă incintă, un turn clopotniță și poarta de intrare. Mănăstirea deține o valoroasă colecție de artă veche bisericească.

- **Mănăstirea ortodoxă sârbă Bezdin**, sat Munar, comuna Secusigiu
- **Catedrala romano-catolică Sf. Maria Radna (1756)**, construită pe locul unei foste biserici a cărei piatră de temelie a fost pusă în 1520 și distrusă de către turci pe la 1551; lângă catedrală se află Mănăstirea franciscană (1747)

Biserica Mănăstirii Franciscane din Radna este loc de pelerinaj pentru credincioșii catolici, dar și ortodocși, cu ocazia Sfintei Marii (15 august). A fost construită în mai multe etape, prima, în anul 1756. Ultima etapă se încheie în anul 1911, când se termină construcția celor două turnuri. Edificiul este o variantă central-europeană a stilului baroc târziu.

- **Biserica ortodoxă din Lipova**, cu pictură religioasă datată în sec. al XV-lea, refăcută în stil baroc, sec.al XVIII lea

Biserica ortodoxă română din Lipova a fost construită la sfârșitul secolului al XIV-lea. În pronaosul edificiului sunt portretele sfinților Pahomie și Theodosie, pictate în secolul al XV-lea. Biserica a suferit transformări radicale în anii 1732 și 1792, când i s-a conferit o înfățișare monumentală de stil baroc și între anii 1928-1931, când a fost supraînălțată. Picturile interioare,

de secol XV, ridică școala brâncovenească, iar iconostasul a fost pictat de către Ștefan Tenețchi, în anul 1785.

- Schitul Feredeș, comuna Șiria, cu izvorul tămăduitor de la care îi provine și numele;
- **Biserica Catolică din Vinga** construită în anul 1892, în stil neogotic, ridicată de către comunitatea bulgară din Vinga

Biserica Catolică din Vinga a fost construită de către comunitatea bulgarilor din această localitate, în anul 1892, în stil neogotic. Fructificând din plin detaliile de teren, biserica din Vinga este o construcție impunătoare, ceea ce-i conferă o vizibilitate deosebită.

- **Biserica Ortodoxă Română Sfinții Trei Ierarhi din Pecica** a fost ridicată de români și sârbi în anul 1774 pe locul celei de astăzi. Afectată de o furtună și apoi de un incendiu, credincioșii români au refăcut biserica în anul 1865, cu o turlă scundă, care a fost înlocuită în 1882 cu alta mai înaltă. Tot atunci s-a ridicat bolta de cărămidă. Biserica fost sfințită la 1 august 1882
- **Biserica Romano-catolică Sfânta Treime din Pecica** este una dintre clădirile reprezentative ale orașului, a fost sfințită la 12 noiembrie 1887, fiind construită în locul celui vechi (din 1758], devenite neîncăpătoare. Ridicată în stil gotic, biserica are turnul înalt de 49 de metri. Lângă biserică se află cea mai veche statuie din Pecica, cea a Sf. Ioan de Nepomuk din 1773 și Parcul Sfânta Treime
- Biserici de lemn din sec. XVIII-XIX: Obârșia, Corbești, Roșia, Petriș, Poiana
- În municipiul Arad: Mănăstirea ortodoxă „Sf. Simion Stâlpnicul”- Gai, Biserica ortodoxă sârbă „Sf. Petru și Pavel”, Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” de la Podgoria, Nouă Catedrala ortodoxă „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul”, Catedrala romano-catolică „Sf. Anton de Padova”, Sinagoga neologă, Biserica Roșie evanghelic-luterană, ș.a.

Mănăstirea Sfântul Simion Stâlpnicul sau Mănăstirea Gai. În zona de nord-vest a Aradului, în cartierul Gai, la capătul străzii Dunării, se înalță unul din cele mai reprezentative monumente din secolul al XVII-lea, din zona de vest a țării, Mănăstirea Sfântul Simion Stâlpnicul. Mănăstirea a fost ridicată în anii 1760 - 1762 de către episcopul Sinesie Jivanovici (1751 - 1768), pentru veșnica sa pomenire și pentru a fi folosită de urmașii săi în scaunul episcopal al Aradului.

Iconostasul a fost pictat de Ștefan Tenețchi în anul 1767 în stilul Renașterii italiene târzii. În încăperile fostei reședințe episcopale este amenajată o expoziție de obiecte de cult, carte și artă veche românească. Mănăstirea se înfățișă ca un ansamblu alcătuit dintr-un conac (reședința episcopului), o biserică și anexe gospodărești. Biserica a constituit un locaș de cult și închinare pentru o largă masă de credincioși din apropiere. Complexul, după dorința ctitorului său, episcopul Sinesie, a fost construit în stil baroc.

Biserica Roșie sau Evanghelică Luterană din Arad se află pe strada Luther și este numită astfel datorită exteriorului realizat din cărămidă roșie șlefuită.

Lucrările pentru construirea bisericii au început în martie 1905, fiind conduse de arhitectul arădean Ludovic Szantay, autorul proiectului acestui monument arhitectonic.

Construcția a durat ceva mai mult de un an, biserica fiind terminată în septembrie 1906. Sfințirea bisericii a avut loc în 1906 în prezența episcopului Sarany Samuel. Biserica este construită în stil neogotic.

Turnul principal are o înălțime de 46 de metri. Altarul este o operă de sculptură în stil neogotic. Amvonul a fost executat de sculptorul Gyorgy din Kosice. Pictura altarului are ca temă "Rugăciunea lui Isus în gradina Ghetsiman" și a fost executată de pictorul I. Umlauf încă din 1848. Probabil tabloul a fost adus dintr-o biserică mai veche.

La inaugurare, biserica a avut trei clopote în greutate de 1.590 kg, denumite D (sunetul re), F (sunetele fa și sol diez) și A (sunetul la). În timpul primului război mondial, din dispoziția

autorităților, au fost demolate clopotele D și A pentru ca din bronzul lor să se facă proiectile. A rămas doar clopotul F, pentru chemarea credincioșilor.

Impresionante sunt și ceasurile din turnul bisericii, care au un mecanism central ce transmite impulsuri electrice celor patru cadrane. Datorită sunetului deosebit al orgii, în biserică se organizează, periodic, în colaborare cu Filarmonica de Stat din Arad, concerte de orgă ce atrag numeroși ascultători.

Biserica voievodală de la Hălmagiu, atribuită voievodului Moga de Crișul Alb, este o construcție care datează de la sfârșitul secolului al XIV-lea. Ridicată într-un stil care a asimilat și elemente gotice, biserica este pictată în altar în stil bizantin, cu influențe gotice, iar în naos găsim o splendidă pictură bizantină, cu influențe ale stilului renașcentist italian.

Biserica Sfântul Anton de Padova. Ridicată între anii 1902-1904 de către arhitectul arădean Emil Tabacovici, este un edificiu monumental cu o înălțime de 56 m, construit pe locul Bisericii Minorita. A fost sfințită în anul 1911. Locașul de cult aparține ordinului minorit fiind realizată în stil eclectic, purtând elemente ale stilurilor clasicist, baroc și renașcentist. Frontispiciul adăpostește o copie a sculpturii Pieta, lucrarea lui Michelangelo. Pictura interioară a fost realizată de Ferenc Lohr și de Erik Pauli Bogdanffy, în aceeași manieră occidentală. În navă, în centrul atenției, se află altarul principal din marmură albă și marea frescă din spatele acestuia, inspirată din viața sfântului Anton de Padova, operă a lui Ioan Vastagh. Pe deasupra altarelor laterale din dreapta navei se păstrează picturile în stil baroc aparținând vechii biserici, opera pictorului Ferdinand Schissler. Biserica este dotată cu o orgă ce are 40 de registre cu 1200 tuburi fonice, construită în 1905. Slujbele sunt ținute în limbile maghiară, germană și română.

Biserica Ortodoxă Română "Sfântul Ioan Botezătorul", construită în stil baroc între anii 1862-1865, după planurile arhitectului Antoniu Czigler. Cele două turnuri-clopotniță au secțiunea pătrată, cu câte un orologiu pe fiecare latură.

Biserica Ortodoxă Sârbă "Sfântul Petru și Pavel" (Piața Sârbească Nr. 1, Arad) a fost construită între anii 1698-1702. În anul 1790 se restaurează în stil baroc. Turla a fost construită în anul 1822 în stil baroc, având secțiune pătrată, care se termină cu un glob mare aurit.

Biserica Catolică, Casa Parohială din Aradul Nou (Calea Timișorii Nr. 33) - a fost construită între anii 1812-1821, în stil baroc. Actuala Casă Parohială a fost construită în anul 1725 și a adăpostit o mănăstire franciscană. Este considerată cea mai veche clădire în Arad.

Sinagoga Evreiască (Str. Tribunalul Dobra Nr. 10) este o clădire construită între anii 1827-1834 într-o combinație de mai multe stiluri. Cupola și ornamentele au elemente ale ordinului toscan cu influențe maure. Clădirea este compusă din patru încăperi: templu, o capelă și două încăperi pentru garderobă.

4.2.7. Turism balnear

Stațiuni balneoclimaterice

Județul Arad abundă de izvoare de apă termală - cele de la Șofronea (devenită recent stațiune balneară), Moneasa, dar și localități cu ape termale mai puțin cunoscute - Mun. Arad, localitatea Dorobanți, Curtici, Macea, Iratosu, Zerind, Carand, Șimand, etc. În localitățile Șofronea, Arad, Moneasa există ștranduri cu apă termală renumite și peste hotare, iar în localități precum Dorobanți, Macea, Curtici, există ștranduri cu apă termală dar mai puțin dezvoltate.

După conținutul chimic, apele minerale și geotermale din limitele județului Arad pot fi clasificate astfel:

- Izvoare termale bicarbonatate, sulfatate din zona aferentă bazinului Crișurilor, a căror geneză este pusă pe seama sistemului de falii și a sămburilor vulcanici (ape carbogazoase alcaline, de 25-30°C la Moneasa);

- Izvoare carbogazoase feruginoase în Dealurile Lipovei;
- Izvoare bicarbonatate calcice termale carbogazoase și sulfatate sodice în sectorul deluros al văii Mureșului.

Această repartitie a izvoarelor de ape minerale a modelat repartitia spațială a stațiunilor balneoclimaterice: Moneasa, la poalele Munților Codru Moma și Lipova, situată în Dealurile Lipovei.

Condițiile climatice specifice etajului munților se concretizează, alături de alte caracteristici, și prin oscilații termice pregnante, resimțite în depresiuni și culoare de vale înguste, unde apar inversiuni termice; acestea, la rândul lor, favorizează menținerea stratului de zăpadă o perioadă mai îndelungată.

În vederea unei mai bune valorificări a potențialului reprezentat de resursele naturale, eforturile județului Arad se vor concentra asupra următoarelor obiective:

- Crearea de parteneriate pentru studierea în vederea valorificării calităților curative ale apelor termale
- Crearea de centre medicale de diagnostic și tratament, utilizând proprietățile curative ale apelor termale
- Colaborarea cu institutele de învățământ de profil, la nivel postliceal, universitar și postuniversitar în vederea pregătirii de personal de specialitate
- Promovarea stațiunilor și amenajărilor existente în domeniul turismului balnear

Stațiunea balneoclimaterică Moneasa, supranumită „Perla Apusenilor”, a intrat în circuitul turistic de peste un veac. Așezare pitorească, aflată la 100 km de Municipiul Arad, înconjurată de culmile muntoase calcaroase ale masivului Codru Moma, străbătută de cursuri de apă limpede, de păduri și pajiști naturale întinse, localitatea este cunoscută pentru izvoarele sale tămăduitoare încă de pe vremea romanilor.

- 1865: a avut loc prima analiză chimică a apelor;
- 1886: localitatea a devenit oficial stațiune balneară;
- cea mai întinsă rezervație mixtă din județ, unde sunt întrunite condițiile naturale necesare formării unei concentrații ridicate de microioni negativi, cu efect curativ asupra sistemului nervos;
- ape semi-termale (24-33 grade Celsius), bicarbonatate, calcice, magneziene;
- sodice, hipotone recomandate în tratarea afecțiunilor sistemului locomotor, nervos, a glandelor endocrine, a bolilor ginecologice și de nutriție;
- climat blând pe tot parcursul anului;
- trasee turistice accesibile și marcate;
- structuri de cazare diverse - hoteluri, pensiuni, vile și camping.

Depresiunea în care se află stațiunea Moneasa are un climat de adăpost, care favorizează menținerea stratului de zăpadă, astfel că profilul turistic local este completat cu practicarea sporturilor de iarnă. Pârția de schi are o lungime de 250 m și a fost refăcută și dotată cu baby-ski.

Zona de agrement de la Șofronea

(declarată recent stațiune balneoclimaterică). La cca. 10 km de Arad se află Castelul din satul Șofronea, construit în 1789 și intrat în posesia familiei nobiliare Purgly la sfârșitul sec. XIX. Lăsat în paragină după 1989, acesta a fost achiziționat de către președintele Fundației „Humanitas Gura Popii”, acesta renovând clădirea castelului pe care a redeschis-o publicului în 2007. Proprietatea a fost dezvoltată

prin realizarea unei zone de agrement - ștrand termal - unde bazinele de apă termală sunt funcționale tot timpul anului (apa având cca 30°). Apa de la Șofronea este recomandată pentru reumatism, artroze, coxartroze, circulație periferică sau astm bronșic.

Stațiunea Lipova - Băi este situată într-o zonă colinară în imediata vecinătate a orașului Lipova și la circa 30 km de Arad. Căile de acces la stațiune sunt: feroviare, gara Radna pe linia București-Arad sau pe linia Timișoara-Radna și apoi cu autobuzul până în stațiune; rutiere: DN7 de la Arad sau de la Deva până la Lipova, cu derivatie spre stațiune, precum și DJ 691 Timișoara-Lipova.

Resursele sale naturale în ape minerale au fost cunoscute din timpul ocupației otomane.

- 1854: a avut loc prima analiză chimică a apelor;
- 1892: localitatea a fost recunoscută oficial stațiune balneară;
- 1928: Borvizul de Lipova a fost premiat cu 'medalia de aur' la Expoziția balneoclimaterică de la București, fiindu-i acordat titlul de 'Furnizorul Curtii Regale';
- Apele minerale feruginoase, bicarbonatate, calcice, magneziene, sunt recomandate în cazul bolilor cardiovasculare, hepatobiliare, căi urinare, tulburări endocrine și afecțiuni ale aparatului circulator și locomotor.

Ștrandurile cu apă geotermală de la Dorobanți, Curtici, Șofronea (7 km de Arad), Macea sunt iarăși un locaș unde oamenii pot găsi relaxare și liniște.

Ștrandul Termal Băile Curtici este locul ideal pentru petrecerea concediilor, a sfârșiturilor de săptămâna sau pentru organizarea a diferite evenimente, departe de agitația orașului. Apele geotermale din regiunea Curtici sunt înmagazinate la adâncimi mari, de-a lungul unei perioade de timp îndelungate. Apele se caracterizează ca fiind: bicarbonatate, sodice, iodurate cu concentrație mică, clorosodice cu concentrație mică, fiind recomandate pentru afecțiuni reumatismale inflamatorii, degenerative, afecțiuni reumatismale articulare, etc.

Ștrandul Neptun este situat în spațiul încadrat de bucla Mureșului. Este amplasat pe o suprafață de aproape 40 de hectare de verdeață, reprezentând al doilea ștrand ca mărime din Europa, situat lângă o apă curgătoare.

Lucrările de construcție au fost demarate la sfârșitul anilor 60. Aleile sunt pavate, spațiul verde cu peste 30 de specii de arbori este întreținut, există un complex de agrement cu cinci bazine (8.700 mp din care unul de înot, unul pentru adulți și trei pentru copii cu apă termală) și tobogan acvatic, locuri pentru joacă, peste 300 de căsuțe de camping.

Astfel, turismul balneo-climateric reprezintă o formă de turism cu tradiție în județul Arad și care dispune de un potențial natural semnificativ.

Există mai mulți factori care au condus la valorificarea redusă a potențialului apelor termale în județul Arad, astfel:

- gradul foarte redus de conștientizare a potențialului de dezvoltare a turismului balnear în conjunctură cu utilizarea avantajelor strategice oferite de cercetarea științifică a factorilor naturali
- lipsa de personal specializat în domeniu - cadre medicale și tehnice care să se implice în fenomen
- lipsa de cercetări sistematice în clinici, laboratoare și stațiuni balneare
- lipsa unor strategii de dezvoltare, nici studii după 1990
- lipsa investițiilor în domeniu - private sau publice

4.3. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Floră și faună extrem de variată, ape termale și minerale insuficient exploatare, arii naturale protejate care prezintă un potențial turistic semnificativ; ✓ Zone protejate cu suprafețe întinse (parcuri și rezervații naturale - cel mai semnificativ și ușor accesibil dintre obiectivele naturale este Parcul Natural Lunca Mureșului); ✓ Accesibilitate ridicată dinspre Ungaria și celelalte state europene; ✓ Existența de podgorii - degustări de vinuri; ✓ Existența obiectivelor de patrimoniu istoric și cultural (11 muzee și colecții publice, 413 monumente istorice înregistrate în patrimoniul național, 82 locașuri de cult situate în Municipiul Arad, etc); ✓ Potențialul balnear ridicat, datorită numeroaselor izvoare balneare în primul rând de-a lungul frontierei cu Ungaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lipsa utilităților în anumite regiuni; ✓ Lipsa unui brand turistic; ✓ Infrastructura rutieră de calitate slabă; ✓ Mare parte din infrastructura de mediu nu este conformă cu standardele UE; ✓ Lipsa de viziune strategică în turism; ✓ Calitate precară a serviciilor turistice; ✓ Zone alpine cu utilizare minimă; ✓ Signaletica puțin dezvoltată (lipsa marcajelor, panourilor de orientare și informative); ✓ Număr redus de resurse umane specializate în domeniu, în special în ceea ce privește cunoașterea unei limbi străine; ✓ Capacitate redusă de atenuare și prevenire a impactului negativ al turismului; ✓ Slaba sprijinire a IMM-urilor care lucrează în turism; ✓ Sub-dezvoltarea potențialului stațiunilor balneare; ✓ Lipsa cercetării științifice în domeniul balnear; ✓ Lipsa de investiții în turismul balnear.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Potențial important pentru dezvoltarea turismului de nișă la nivel local: turism balnear, turismul de afaceri, agroturism; ✓ Facilitatea creării unui mediu de afaceri competitiv și creșterea calității serviciilor turistice prin crearea networkingului turistic; ✓ Promovarea anteprenoriatului prin scăderea taxelor; ✓ Disponibilitatea de finanțări nerambursabile pentru valorificarea resurselor de patrimoniu natural și extinderea infrastructurii turistice; ✓ Educarea populației din mediul rural privind avantajele practicării turismului rural; ✓ Oportunități de finanțare din ciclul următor de programare (2014 – 2020); ✓ Amenajarea de noi trasee montane; ✓ Reintroducerea regiunii în circuitul turistic internațional; ✓ Îmbunătățirea gradului de atractivitate și accesibilitate a Podgoriei Miniș – Măderat prin implemenatarea proiectului Drumul Vinului: Păuliș – Ghioroc – Covăsânț – Șiria; ✓ Încrederea populației în proprietățile curative ale factorilor naturali terapeutici ✓ Potențialul turistic încă nevalorificat; ✓ Disponibilitatea fondurilor europene. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Competiția în creștere din partea altor județe cu potențial turistic; ✓ Creșterea disparităților teritoriale; ✓ Degradarea monumentelor istorice și de arhitectură prin creșterea fluxului de turiști; ✓ Ofertele turistice nu sunt competitive pe plan internațional; ✓ Insuficienta folosire a oportunităților acordate turismului rural; ✓ Privatizarea neadecvată a unităților de turism; ✓ Depopularea satelor și migrarea tinerilor; ✓ Existența investitorilor care dispun de resursele necesare achiziționării infrastructurii turistice, dar nu dispun de cunoștințele manageriale necesare pentru dezvoltarea acestora; ✓ Concurența dură pe piața regională a turismului de sănătate (balnear) în special din județul Bihor (Băile Felix) și Ungaria.

Concluzii capitol 4. Turism

Județul Arad se bucură de o varietate de obiective turistice (de tip istoric, cultural, balnear, de agrement), însă se poate afirma faptul că patrimoniul istoric și natural nu sunt valorificate la întregul potențial;

Este necesară valorificarea turismului de tranzit pentru a putea contribui pozitiv la creșterea numărului de turiști care practică și alte tipuri de turism (de agrement, balnear, sportiv etc.);

Se impune o mai mare atenție acordată promovării meșteșugurilor tradiționale (olărit, cojocărit) și promovării stațiunilor turistice la nivel regional și național;

Accesibilitatea către obiectivele turistice din județ depinde în mod direct de starea infrastructurii rutiere, care în prezent necesită îmbunătățiri;

Județul se confruntă cu slaba pregătire a personalului angajat în industria turismului, în special în ceea ce privește cunoașterea unei limbi străine;

Dezvoltarea turismului balnear în județul Arad va avea ca rezultat în dezvoltarea economică, socială și medicală a societății, contribuind astfel la creșterea economică și la dezvoltarea abilităților de exploatare a resurselor naturale din județ, prin creșterea atractivității turistice;

Este necesară susținerea activității Centrului Național de Informare și Promovare Turistică în privința modalităților de promovare turistică, atât materiale (pliante de promovare, hărți, panouri etc.), cât și imateriale (de exemplu pagina de internet dedicată promovării turistice a județului Arad, <http://cniptarad.ro/>).

5. Infrastructură și echipare teritorială

Existența unei infrastructuri adecvate reprezintă premisa dezvoltării economico-sociale pentru orice județ și un punct de reper în aprecierea gradului de dezvoltare a județului și de bunăstare a populației.

5.1. Infrastructura de transport

Teritoriul județean este străbătut de coridorul trans-european nr. IV – rutier și feroviar, care asigură legăturile dintre vestul Europei și spațiul Mării Negre.

5.1.1. Infrastructura rutieră

În cadrul regiunii Vest, județul Arad ocupă locul 3 în ceea ce privește lungimea totală a drumurilor publice, beneficiind de existența unui coridor pan-european, coridorul IV: frontiera Nădlac-Arad-Timișoara-Lugoj-Deva-Sebeș-Sibiu-Pitești-București-Lehliu-Fetești-Cernavodă-Constanța cu ramură de la Lugoj spre Caransebeș-Drobeta Turnu Severin-Craiova-Frontiera Calafat.

Județul dispune de un sistem de drumuri publice format din³⁷:

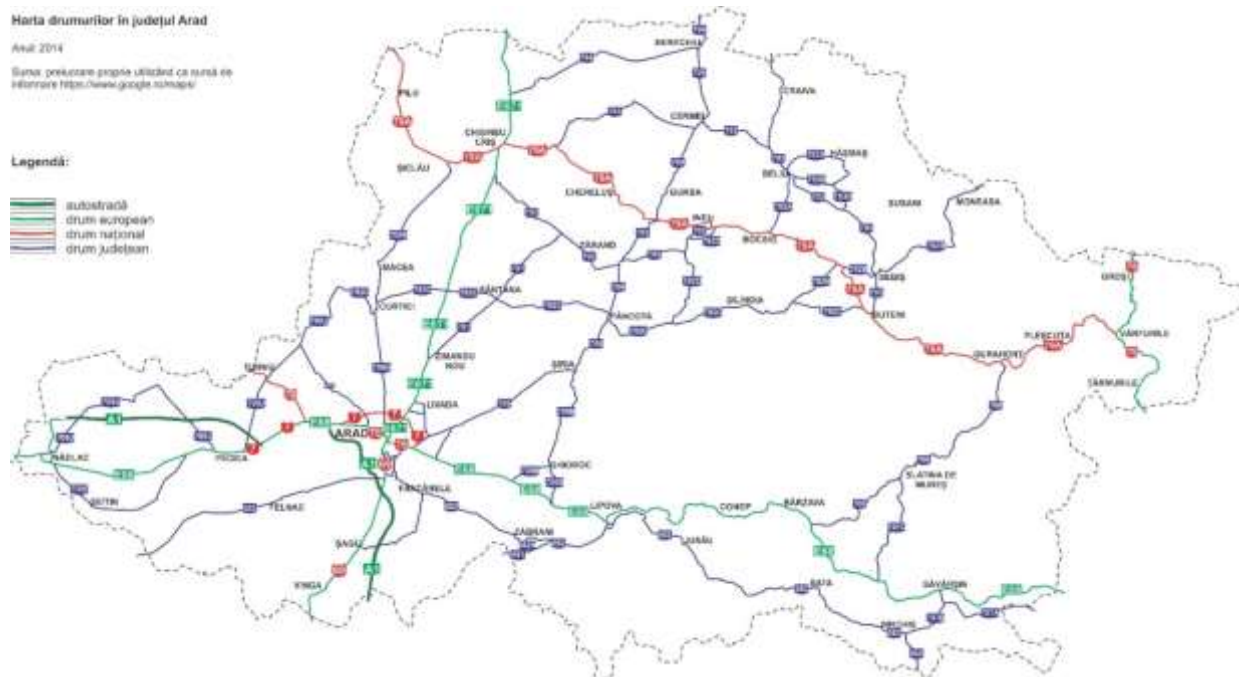
- Autostrăzi³⁸:
 - A1, tronson VII Timișoara - Arad: 32,3 km + 12,3 km centura Arad, dat în exploatare în decembrie 2011, respectiv iunie 2012;
 - A1, tronson VIII Arad – Nădlac: dată în exploatare în decembrie în iulie 2015.
- Drumuri naționale (405 km):
 - 3 trasee de drum european:
 - E 68 (DN 7) – traversează județul de la est spre vest de la Petriș spre Lipova, până la ieșirea din țară prin punctul de frontieră Ro/Hu Nădlac, face parte din Coridorul IV Paneuropean;
 - E 671 (DN 69, DN 79) – traversează județul de la sud la nord de la Timișoara la Oradea;
 - E 79 (DN 76) - traversează județul de la sud la nord de la Deva la Oradea, prin localitatea Vârfurile;
 - 2 trasee de drumuri naționale:
 - DN 7B – traversează județul de la sud la nord, prin localitatea Turnu, spre punctul de trecere al frontierei Turnu – Battonya;
 - DN 79A - traversează județul de la est spre vest, cu originea în localitatea Vârfuri, trece prin orașele Ineu, Chișineu-Criș, cu ieșire din țară spre Ungaria la Vârșand.
- Drumuri județene și comunale/ locale (1.927 km):
 - 39 trasee de drumuri județene (1.208 km);
 - 114 trasee de drumuri comunale.
- Poduri:
 - 34 de poduri pe traseele de drumuri județene (cu o lungime de 2.210 m);
 - 20 poduri pe traseele de drumuri comunale (1.054,81 m).

³⁷ Sursa: ISSE 2012

³⁸ Sursa: www.130km.ro

Harta 7: Harta drumurilor din județul Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

Tab. 40: Evoluția lungimii de drumuri publice, pe categorii de drumuri, în perioada 2010-2014 (km)

Categoriile de drumuri publice	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
Naționale	405	405	440	440	447
Județene și comunale	1.855	1.861	1.861	1.927	1.944
Total	2.260	2.266	2.301	2.367	2.391

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Comparativ cu situația la nivel de regiune, județul Arad se situează pe penultimul loc în ceea ce privește lungimea de drumuri județene și comunale, după județele Hunedoara (2.894 km) și Timiș (2.388 km), deținând 22,41% din lungimea totală a drumurilor din regiunea Vest.

Drumurile județene, pe diferite feluri de îmbrăcăminte, se prezintă astfel:

- 455 km cu îmbrăcăminte bituminoasă;
- 15 km cu îmbrăcăminte din beton de ciment;
- 12 km cu pavaj;
- 468 km cu îmbrăcăminte bituminoasă ușoară;
- 181 km de drumuri pietruite și
- 77 km de drumuri de pământ.

În interiorul județului Arad, din totalul de 1.208 km, un număr de 555 km de drumuri se prezintă în stare bună și foarte bună, iar 308 km în stare mediocră³⁹. De asemenea, un număr de 211 km se prezintă în stare rea și 134 km în stare foarte rea. Așadar, deși mai bine de o treime din

³⁹ Sursa: CJ Arad, Direcția Tehnică Investiții – Raport privind starea de viabilitate a drumurilor județene la 2 decembrie 2014

drumurile județene sunt foarte bune, infrastructura în anumite zone ale județului nu este suficient dezvoltată și necesită investiții importante pentru a fi la nivelul standardelor europene.

DJ572, pe sectorul limita județului Timiș – Cuveșdia, fiind un drum de pământ, face ca accesul potențialilor turiști din județul Timiș la stațiunea balneară Lipova-Băi să fie unul greu de realizat. Aceeași situație se prezintă și în cazul sectorului de drum ce face parte din DJ792C dintre frontiera RO/HU și Dorobanți, care este de asemenea un punct de atracție turistică datorită apelor termale ce se regăsesc în această zonă.

În zonele montane din județul Arad, rețeaua de drumuri este redusă, iar drumurile ce străbat aceste zone sunt insuficient modernizate. Acest fapt afectează potențialul turistic al unor zone. O astfel de zonă este Moneasa, unde turismul montan ar putea fi mult mai mult exploatat dacă DJ792B ar fi modernizat. Prin modernizarea sectorului Moneasa – limita județului Bihor, iubitorii de trasee turistice și drumeții din județele limitrofe și chiar din zone mai îndepărtate precum Moldova sau Dobrogea vor avea acces la aceste zone. DJ709, pe sectoarele DN7 Centură – Horia – Șiria, Mâsca – Pâncota, Pâncota – Seleuș – Șicula se prezintă de asemenea rău și afectează potențialul turistic al zonei (Cetatea de la Șiria, accesul către localitatea Mocrea unde există ape sulfuroase, etc.)

Starea rea a DJ708 pe sectoarele Slatina de Mureș – Groșii Noi, Pescari – Int. DC36 și sectoarele Dieci – Revetiș – Berindia – Paulian – DJ793 Buteni, face ca existența unei rute alternative pentru degajarea traficului de pe DN79A să nu fie posibilă.

DJ709F și DJ691 sunt drumuri cu o stare rea a carosabilului în întregime. Pe aceste drumuri, precum și pe sectoare din drumurile DJ682 (Arad – Zădăreni, Zădăreni – Bodrogu Nou – Călugăreni – Felnac – Sânpetru German), DJ682A (Firiteaz – Lim. jud. Timiș), DJ682C (Fîntînele - Vladimirescu), DJ682F (DN7 – Arad – DJ682), problema traseelor alternative este ridicată și în ceea ce privește traficul vehiculelor cu tracțiune animală, a utilajelor agricole sau bicicliștilor, fapt ce face ca participanții la trafic să fie supuși unei circulații rutiere greoaie și nesigure.

Slaba infrastructură a DJ794 afectează dezvoltarea economică și socială a unor zone precum Mișca, Vânători, Satu Nou, Apateu, Berechiu, întrucât locuitorii acestora au acces cu greu la orașe mai mari, precum Chișineu-Criș. DJ791 este un alt exemplu de acest fel prin care locuitorii localității Chereluș nu au acces la orașul Sântana.

În ultima perioadă au fost reabilitate și modernizate mai multe tronsoane de drumuri, cu scopul de a facilita traficul pe teritoriul județului, în conexiune cu drumurile naționale și europene. Sunt vizate în perioada următoare mai multe investiții de reabilitare/modernizare a altor tronsoane de drumuri, unele transfrontaliere, altele în interiorul județului, care vor asigura diverse legături între orașele județului, ca de altfel și accesul spre autostrada A1.

Autostrada A1 (tronsonul Arad-Nădlac-Timișoara) – Sursa: captură proprie, 2015

În 2013 a fost demarat și proiectul de amenajare a unei rețele de piste de biciclete în lungime totală de 122 km, în vederea îmbunătățirii infrastructurii de circulație pentru bicicliști și creșterea siguranței în trafic a acestora în Municipiul Arad.

Pistele vor fi de trei feluri: realizate pe platformă proprie, pe platformă comună cu trotuarul, pe platformă comună cu partea carosabilă. Construcția se va face în patru etape: în prima fază se vor realiza culoarele principale care deschid circulația traficului către orașele importante și zonele de

frontieră; în etapa a II-a se face legătura între aceste culoare principale; în etapa a III-a se vor executa piste de cicliști din zonele aglomerate, iar în ultima etapă se vor interconecta toate piste⁴⁰. Proiectul este finanțat prin Programul Operațional Regional REGIO 2007-2013⁴¹, Axa Prioritară 1 „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor poli urbane de creștere”, Domeniul Major de intervenție 1.1 „Planuri integrate de dezvoltare urbană”, Subdomeniul „Poli de dezvoltare urbană”.

În 2015 au fost demarate studiile de fezabilitate pentru reabilitarea și modernizarea a 102,84 km de drumuri județene⁴², în vederea accesării de fonduri europene prin POR 2014 – 2020 sau prin programele transfrontaliere. Vizate sunt următoarele drumuri:

- DJ 709, Arad – Pâncota, în lungime de 29,9 km
- DJ 792C, Buteni - Șilindia - Târnova - Pâncota, în lungime de 31,3 km,
- DJ 709K Zerind (DN 79) - Vârșand (DJ79A), inclusiv pod peste râul Criș Alb la Vârșand, în lungime de 16,014 km
- DJ 709E Sânpetru German - Limită jud. Timiș, în lungime de 7,4 km
- DJ 682C inclusiv pod peste Mureș pentru funcțiunea de Centură Est Arad, în lungime de 11 km.
- DJ 572 Berzovia-Buziaș-Lipova, în lungime de 26,019 km (până la limita cu județul Timiș)
- DJ 794, DN 79 Mișca - Apateu - Berechiu, în lungime de 19,9 km
- DJ 682 pe tronsoanele Limită jud. Timiș - Birchiș și Felnac- Limită jud. Timiș, în lungime de 13,32 km
- DJ 609, Limită jud. Timiș - Zăbalț, în lungime de 4,9 km

5.1.2. Infrastructura feroviară

Județul Arad este traversat de calea ferată care face parte din Coridorul IV Trans-european Curtici – Brașov – București – Constanța (Frontiera Curtici – Arad – Simeria - Vințu de Jos - Alba Iulia – Coșaliu - Copșa Mică – Brașov – București – Fetești – Medgidia - Constanța cu ramură de la Arad spre Timișoara - Caransebeș - Drobeta Turnu Severin – Strehaia – Craiova - Frontiera Calafat), coridor stabilit la Conferința Pan-europeană a Transporturilor de la Creta din 1994 și reconfirmat la Conferința de la Helsinki din iunie 1997, fiind un coridor multimodal, având o mare importanță în structura traficului derulat pe rețeaua C.F.R.

Situația liniilor de cale ferată în exploatare, în județ, se prezintă astfel:

Tab. 41: Lungimea căilor ferate în exploatare, pe categorii de linii de cale ferată, în 2014 (km)

Județ	Total	Din care electrificate:	Din total:			
			Linii cu ecartament normal		Linii cu ecartament larg	
			Total	Cu o cale		Cu două căi
Arad	463	166	463	324	139	-

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Județul Arad deține 24,5% din lungimea căilor ferate de la nivelul Regiunii Vest, pe locul II după județul Timiș (42,11%). Județul mai beneficiază de existența coridorului feroviar IV Pan-European Frontiera Curtici – Arad – Simeria – Vințu de Jos – Alba Iulia – Coșaliu - Copșa Mică – Brașov – București – Fetești – Medgidia – Constanța, cu ramură de la Arad spre Timișoara – Caransebeș - Drobeta Turnu Severin – Strehaia – Craiova - Frontiera Calafat.

⁴⁰ Sursa: www.aradon.ro - 29. august 2014 - Contract pentru piste de biciclete semnat la aer curat

⁴¹ <http://www.inforegio.ro/ro/>

⁴² Sursa: www.administratie.ro – Articol “Consiliul Județean Arad pregătește reabilitarea a peste 100 de kilometri de drumuri județene”, publicat în 4 martie 2015

Teritoriul județului este deservit, în prezent, de⁴³:

Magistrala 200: Curtici – Arad – Deva – Sibiu – Brașov

Sectorul Frontieră - Curtici – Arad – Pod Mureș km 529.000- km 655.185, din care :

- 10.437 km linie simplă electrificată;
- 231.496 km linie dublă electrificată.

Linia 217: Timișoara Est – Radna km 47.330- km 62.943, din care:

- 15,613 km linie simplă electrificată pe 0,393 km și neelectrificată pe 15,220 km.

Linia 218: Timișoara – Arad km 29.000- km 57.283, din care:

- 28,283 km linie simplă electrificată.

Linia 219: Aradu Nou – Satu Nou km 0.531- km 43.000, din care:

- 33,469 km linie simplă neelectrificată.

Linia 328: Arad - Oradea km 0.000- km 115.007, din care:

- 46,876 km linie dublă electrificată și
- 68,131 km linie simplă neelectrificată.

Linia 330: Sântana – Brad km 0.600- km 118.900, din care:

- 118,300 km simplă neelectrificată.

Linia 331: Ineu – Cermei km 0.000- km 13.612, din care:

- 13,612 km simplă neelectrificată.

Linia 332: Nădab – Grăniceri km 0.705- km 20.029, din care:

- 19,324 km simplă neelectrificată.

Linia 220: Aradu Nou – Golovăț km 1.440- km 6.445, din care:

- 5,005 km simplă electrificată.

Linia 223: Arad– Pecica – Nădlac km 1.181- km 52.758, din care:

- 51,577 km simplă neelectrificată.

Densitatea liniilor de cale ferată în județ este de 59,7km/1.000 km², superioară valorii naționale de 45,16km/1.000 km².

Starea tehnică a rețelei de cale ferată din județul Arad este în general bună. Nivelul dotărilor și starea tehnică a liniilor nu permit viteze mai mari de 60 - 80 km/h.

Lucrările de artă întâlnite pe rețeaua de căi ferate a județului sunt: viaductele, podurile cu deschideri mai mari de 10 m și podețe cu deschideri între 0,5 și 10 m. Există treceri la nivel cu calea ferată care nu dispun de instalații automate, de semnalizare rutieră fără bariere și nu sunt păzite. Trecerile la nivel cu dotări necorespunzătoare sunt cele din municipiul Arad. Pasajele denivelate, superioare sau inferioare de pe traseul căilor ferate sunt într-un număr foarte mic.

Teritoriul transfrontalier Vest, din care face parte și județul Arad, dispune de o rețea de căi ferate mai dezvoltată decât media națională, dar necesită investiții în infrastructura rutieră, menite să valorifice vecinătatea cu teritoriile din Ungaria, dar și pe cele ale teritoriilor montane din Vest.

5.1.3. Infrastructura de transport aerian

Aeroportul Internațional Arad, fondat în 1935, este deschis traficului internațional de pasageri și marfă, în suprafață totală de 157 ha, fiind situat la 4 km vest față de centrul municipiului Arad. Aeroportul se bucură de o poziție strategică bună, aflându-se la 250 km de Budapesta și 300 km de Belgrad, la 30 km de cel mai apropiat punct rutier de trecere a frontierei - Turnu și 20 km de cel mai apropiat punct feroviar de trecere a frontierei – Curtici și la o distanță de doar 60 km de la Aeroportul Internațional Timișoara, al doilea mare aeroport din România.

Aeroportul Arad dispune de una dintre cele mai bune piste de aterizare - decolare din beton, cu dimensiunea 2000 X 45 m, orientată pe direcția est - vest, fiind dotată cu un sistem modern de

⁴³ Sursa: Planul de amenajare teritorială a județului Arad

balizaj producție IDMAN, compus din balizajul marginal și axial, lumini de praguri și capăt de pistă, lumini de apropiere pe ambele direcții de operare și de touch down. Pista are o lungime de 2000 metri pentru decolare pe direcția 27 și de 1820 de metri pentru aterizare pe aceeași direcție. Pe direcția 09, pista are o lungime de 1820 m.

Terminalul Cargo - Aeroport Arad, este amplasat în imediata apropiere a Zonei Libere Arad. Existența Aeroportului Internațional Arad a fost un factor determinant pentru înființarea Zonei Libere și a noilor zone industriale ale Aradului. Acest terminal Cargo permite preluarea traficului de marfă pe cale aeriană, cu toate facilitățile de desfășurare a transportului de marfă rutier - aerian, prin utilizarea platformelor de operare - staționare aeronave tip CARGO, zonei acoperite de depozitare a mărfurilor, care permite și efectuarea controlului vamal, platformei de parcare pentru transporturi aeriene, precum și prin asigurarea utilităților specifice, atât pentru companiile aeriene, cât și pentru cele de transport rutier.

La nivelul anului 2014, în ceea ce privește traficul aerian, având curse externe regulate de pasageri, au tranzitat aeroportul 28.386 pasageri (14.601 îmbarcați, 13.785 debarcați) și au fost 2.568 mișcări aeronave. În ceea ce privește transportul de marfă, au fost procesate 1.084 tone de marfă pentru DHL International, SC World Media Trans și alte companii în colaborare cu aeroportul⁴⁴.

Tab. 42: Situație: număr pasageri, marfă, mișcări aeronave, perioada 2010-2014

Perioada 2010 -2014	Număr pasageri	Marfă (tone)	Mișcări aeronave
2010	21.978	754	1.937
2011	1.174	883	1.417
2012	15.018	772	2.276
2013	40.761	1.004	2.442
2014	28.386	1.084	2.568

Sursa: Raport de activitate perioada: 01.01.2014 – 31.12.2014 al Aeroportului Arad

În colaborare cu Inspectoratul General de Aviație al Ministerului Administrației și Internelor, pe aeroportul internațional din Arad funcționează un punct de intervenție aeromedical SMURD care deservește șase județe: Arad, Bihor, Timiș, Caraș-Severin, Hunedoara și o parte din Sălaj. În România, în prezent, alte puncte de intervenție SMURD dotate cu elicoptere există la București, Iași și Târgu-Mureș.

În România, în prezent există 16 aeroporturi pentru transport pasageri, acestea nu sunt operaționale zilnic, dar majoritatea au legături cu Bucureștiul și cu alte orașe din țară și de peste hotare. La nivelul anului 2013, numărul pasagerilor ce au tranzitat Aeroportul Internațional Arad raportat la numărul total de pasageri la nivel de țară reprezintă un procent de 0,02%. Privind transportul de mărfuri în anul 2013, mărfurile transportate de către aeroportul din Arad reprezintă un procent de 3,43% din totalul mărfurilor transportate aerian la nivel de țară, respectiv mișcările de aeronave un procent de 1,76% din totalul mișcărilor aeriene la nivel de țară.

Tab. 43: Transport aeroportuar România

Tipuri de transport	Categoriile de operații	Unități de măsură	Anul 2013	Anul 2014
Transport aerian comercial	<i>Pasageri - total</i>	Nr. persoane	10.706.398	11.592.554
	<i>Mărfuri și poștă - total</i>	Tone	31.629	32.194

⁴⁴ Sursa: Raport de activitate perioada: 01.01.2014 – 31.12.2014 al Aeroportului Arad

	Mișcări aeronave	Număr	127.743	129.509
Transport aerian necomercial	Mișcări aeronave	Număr	18.274	17.583

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Având în vedere numărul de pasageri și mișcările de aeronave la nivelul anului 2013 a diferite aeroporturi din România (cele mai mari și cele apropiate aeroportului din Arad), numărul de pasageri care au tranzitat aeroportul Arad reprezintă un procent 0,53% din pasagerii ce au tranzitat Aeroportul Internațional Henri Coandă București, respectiv 3,93% din pasagerii ce au tranzitat Aeroportul Internațional Avram Iancu Cluj și 5,38% din pasagerii ce au tranzitat Aeroportul Internațional Timișoara Traian Vuia.

Tab. 44: Situație în 2013: număr pasageri și mișcări aeronave

Situație: 2013	Număr pasageri	Mișcări aeronave
Aeroport Internațional Arad	40.761	2.442
Aeroport Internațional Henri Coandă București	7.643.467	86.730
Aeroport Internațional Avram Iancu Cluj	1.035.438	
Aeroport Internațional Timișoara Traian Vuia	757.069	11.929

Sursa: Raport de activitate perioada: 01.01.2014 – 31.12.2014 - Aeroportul Arad;
www.bucharestairports.ro; www.airportcluj.ro; www.aerotim.ro.

În vederea realizării centurii ocolitoare a municipiului Arad, în regim de autostradă, pista de decolare/aterizare a aeroportului din Arad a fost scurtată cu 350 m. Acest fapt limitează capacitatea aeronavelor care pot opera pe Aeroportul Arad.

Datorită volumului de producție mic la nivel național și a costului ridicat al transportului aerian comparativ cu cel rutier/feroviar, cantitățile de marfă operate pe Aeroportul Arad au fost relativ mici, astfel că s-a luat decizia de transformare a 75% din terminalul Cargo în terminal de pasageri.

Investiția în valoare de 2.006.877 Euro, fără TVA, este finalizată, crescând astfel posibilitatea de a procesa la 500 pasageri/oră.

Alte investiții necesare:

- Prelungirea pistei de decolare/aterizare pe direcția V cu minim 350m (valoare: 6.500.000 euro);
- Extinderea platformei de îmbarcare la suprafața de 58.200 m², aceasta având o suprafață de 16.000 m² (valoare: 6.500.000 euro);
- Turn de control cu centrală electrică nouă și remiză PSI (valoare: 5.500.000 euro);
- Balizare pe căile de rulare BCD (valoare: 1.500.000 euro);
- Realizare drum perimetral – 8 km (valoare: 1.000.000 euro);
- Amenajarea suprafețelor de siguranță la capetele pistei (valoare: 1.000.000 euro);
- Echipamente pentru asigurarea siguranței în operare: mașină pompieri aeroport, echipament de degivrare, echipament pentru determinarea continuă a coeficientului de frânare pe pistă (valoare: 950.000 euro);
- Echipamente de securitate aeroportuară: aparate cu raze, porți detectare metale, sistem de supraveghere video etc. (valoare: 850.000 euro).

5.1.4. Infrastructura de transport combinat

România este parte semnatară a Acordului European privind marile linii de transport combinat⁴⁵ și instalații conexe (AGTC). Pe teritoriul județului funcționează terminalul de transport combinat de la Arad - Glogovăț pentru traseele:

- C-E 54 Arad-Deva-Teiuș-Vînători-Brașov-București
- C-E 56 (Lokoshaza) Curtici – Arad – Timișoara – Craiova - București

Transportul combinat în județul Arad, care constă în îmbarcarea pe vagoane - platformă a autotrenurilor care, în acest fel, pot traversa țara într-un mod mult mai sigur și mai puțin poluant, ar putea aduce numeroase avantaje pentru menținerea infrastructurii rutiere prin decongestionarea de trafic greu și reducerea poluării.

Strategia de transport intermodal din 2011 propune amplasarea unor terminale intermodale pentru asigurarea conexiunii Marea Neagră – UNGARIA și Marea Neagră – BULGARIA – SERBIA – UNGARIA – AUSTRIA (ambele prin canalul Dunăre – Marea Neagră).

La nivelul județului Arad există un studiu de perspectivă în ceea ce privește reamenajarea șenalului navigabil al Mureșului de la Arad la Szeged (Ungaria). Acesta a existat și a fost funcțional încă de la începutul secolului trecut, Aradul fiind un important port (Port Arthur) pentru sare, cherestea și alte produse. Acest obiectiv ar putea fi și unul de interes turistic, prin organizarea unor croaziere pe Mureș până la confluența cu râul Tisa⁴⁶.

5.1.5. Infrastructura de transport public

Transportul public de pasageri din județ este asigurat de Compania de Transport Public SA Arad, cel mai mare transportator din județ, asigurând atât transport urban, cât și suburban (județean și prin curse speciale regulate sau ocazionale) prin intermediul autobuzelor și tramvaielor.

În prezent, SC Compania de Transport Public SA Arad are un parc de 159 de autobuze și 148 tramvaie, iar rețeaua de transport se întinde pe 284 km în zona urbană și 269 km în zona preurbană. Vechimea medie a parcului auto este de 44 ani la tramvaie și 12 ani la autobuze.

Transportul urban se realizează prin două moduri de transport: transport electric pe raza municipiului Arad și 5 localități (Vladimirescu, Cicir, Mândruloc, Sâmbăteni, Ghioroc) și transport auto (Arad și Lipova).

În anul 2013 compania a operat pe 143 trasee⁴⁷:

- 23 trasee urbane (8 de autobuz și 15 de tramvai);
- 10 trasee preurbane de autobuz;
- 66 trasee județene (14 trasee cu cap de linie Arad și 52 zonale);
- 2 trasee urbane de autobuz în Lipova;
- 42 trasee curse speciale (16 urbane și 26 județene).

⁴⁵ transportul de mărfuri într-o unitate unică de transport utilizând mai mult de un mod de transport

⁴⁶ Sursa: Master Plan – Alimentarea cu apă și evacuarea apelor uzate în județul Arad, 2009

⁴⁷ Sursa: Compania de Transport SA Arad - Raportul de activitate al directorului general, 2013

Tab. 45: Evoluția numărului pasagerilor transportați în transportul public local, pe tipuri de vehicule pentru transport public local de pasageri, în perioada 2010-2014

Tipuri de vehicule pentru transport public local de pasageri	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
	Mii pasageri	Mii pasageri	Mii pasageri	Mii pasageri	Mii pasageri
Tramvaie	16.882,20	15.096,40	17.594,90	14.322,00	16.364,00
Autobuze și microbuze	6.372,50	6.285,50	6.024,70	5.442,00	4.974,00
TOTAL	23.254,70	21.381,90	23.619,60	19.764,00	21.338,00

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

La nivelul regiunii Vest, cei mai mulți pasageri care au folosit transportul public cu autobuzele și microbuzele au fost în județul Timiș (38,57%), urmat de județul Caraș-Severin (11,17%) și Arad (10,38%). Dintre cele două județe din regiune (Timiș și Arad) în care se efectuează transportul public cu tramvaiul, cei mai mulți pasageri au fost în județul Timiș (73%).

În ceea ce privește transportul public, un deziderat ar fi orientarea pasagerilor către utilizarea transportului în comun, în vederea reducerii congestiilor din trafic, a problemelor legate de parcare și a celor legate de protecția mediului, corelat cu creșterea calității serviciilor de transport, a siguranței și confortului pasagerilor.

În anul 2014 se observă o scădere a numărului de pasageri ce aleg mijloacele de transport în comun a scăzut cu 3,06% pentru cei care aleg ca mijloc de transport tramvaiul, respectiv cu 21,94% în cazul celor ce au ales ca mijloc de transport autobuzele și microbuzele.

5.1.6. Puncte de control și trecere a frontierei

Pe raza județului Arad sunt 5 puncte de control și trecere a frontierei, deschise traficului internațional:

- Puncte deschise traficului internațional:
 - Acces auto: Nădlac (Nagylak), Vârșand (Gyula), Turnu (Battonya);
 - Acces feroviar: Curtici, Vladimirescu (Lokoshanza).
- Puncte deschise traficului internațional, situat în interiorul țării:
 - Aeroport: Arad.

Harta 8: Harta punctelor de trecere a frontierei din județul Arad

Vama, din majoritatea punctelor de trecere și control ale frontierei, necesită lucrări de amenajări și dotări edilitar – gospodărești, pentru a se ridica la standardele internaționale de desfășurare a activității vamale în condiții de siguranță și control.

Sursa: www.politiadefrontiera.ro

5.2. Infrastructura de alimentare cu apă și canalizare

Sistemele de alimentare cu apă la nivelul județului Arad deserveșc un număr de 69 unități administrativ – teritoriale (municipiul Arad, cele 9 orașe și 59 comune), din cele 78 UAT-uri existente, iar populația deservită de sistemul de alimentare cu apă, la nivelul anului 2013 era în Arad de 256.258 locuitori⁴⁸.

La nivelul județului, circa 53,75% din populație beneficiază de alimentare cu apă în sistem centralizat, gradul de acoperire fiind mai mare în mediul urban și mai redus în mediul rural. Județul Arad se situează pe locul III la nivelul Regiunii Vest în ceea ce privește procentul populației deservite de sistemul public de alimentare cu apă.

Procentul de acoperire cu rețele de alimentare cu apă nu este de 100% pentru niciuna dintre localitățile care dispun de sisteme centralizate, fiind necesare lucrări de extindere, atât în Arad (97% grad de conectare a populației), cât și în celelalte localități.

Alimentarea cu apă a populației județului Arad este asigurată în majoritate din subteran, cu excepția sistemelor Hălmăgel, Sebiș și Moneasa. Apele de medie adâncime cantonate în conul aluvionar al Crișului și al Mureșului constituie principala resursă de apă pentru populație. Există 3 captări din ape de suprafață pentru alimentarea populației: la Hălmăgiu, Căsoaia și Moneasa, care totalizează un volum de 117,04 mii mc/an⁴⁹.

Apa potabilă distribuită prin sistemul centralizat este corespunzătoare din punct de vedere calitativ și în cantitate suficientă⁵⁰, deși o problemă specifică județului Arad este conținutul ridicat de Fe și Mn al apei captate din sursa subterană, fiind necesară tratarea suplimentară.

Tab. 46: Evoluția lungimii totale a rețelei simple de distribuție a apei potabile, în perioada 2010-2014 (km)

Indicator	2010	2011	2012	2013	2014
Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile	2.152,6	2.278,9	2.419,7	2.577,3	2.650,8

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Lungimea totală a rețelei simple de apă a crescut cu 498,2 km, comparativ cu anul de bază 2010.

La nivelul regiunii Vest, județul Arad deține 30,51% din lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile, pe locul II față de județul Timiș.

Tab. 47: Evoluția cantității de apă distribuită consumatorilor, în perioada 2010-2014 (mii mc)

Indicator	2010	2011	2012	2013	2014
Cantitatea de apă distribuită consumatorilor	16.780	19.102	21.949	22.836	22.682

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Cantitatea de apă distribuită în anul 2014 s-a majorat cu 5902 mii mc, însă comparativ cu anul 2013 a scăzut cu 154 mii mc.

La nivelul regiunii Vest, în județul Arad se distribuie 28,30% din cantitatea de apă distribuită consumatorilor, pe locul II față de județul Timiș.

Sisteme de canalizare există în 30 de UAT-uri din cele 78 existente (38%), respectiv în municipiul Arad și la nivelul orașelor, precum și în 20 din cele 68 de comune. La nivelul anului 2013, 156.467

⁴⁸ Sursa: Site-ul Institutul Național De Statistică – www.insse.ro, 2014

⁴⁹ Sursa: APM Arad – Raport privind starea factorilor de mediu în județul Arad, 2013

⁵⁰ Sursa: APM Arad – Raport privind starea factorilor de mediu în județul Arad, 2013

arădeni aveau locuințele conectate la sisteme de canalizare și 155.795 locuitori aveau locuințele conectate la sisteme de epurare a apelor uzate⁵¹.

Harta 9: Distribuția cantității de apă distribuită consumatorilor în județul Arad, la nivel de UAT

Sursa: Prelucrarea consultantului, după datele I.N.S.

În județul Arad există următorii operatori de sisteme de alimentare cu apă și canalizare (licențe valabile în 2014⁵²):

- Compania de Apă Arad (Licență nr. 1418/23.03.2011 clasa 1 valabilă până la data de 26.05.2016)
 - Sistemul de alimentare cu apă furnizat deservește 91 localități⁵³;
 - Compania prestează servicii de canalizare în 13 localități⁵⁴;
 - Compania vizează preluarea în operare a membrilor ADIAC, unde există deja sau se vor implementa sisteme centralizate de apă și canalizare.
- Termo-Construct SA Sebiș (Licență nr. 1400/03.03.2011 clasa 3 valabilă până la data de 03.03.2016)
 - Sistemul de alimentare cu apă deservește 10 localități: oraș Sebiș, Donceni, Sălăjeni, Prunișor (aparținătoare de Sebiș), comuna Bârsa, Aldești, Voivodeni, Hodiș (aparținătoare de comuna Bârsa), comuna Buteni, comuna Chisindia⁵⁵;
 - Societatea furnizează agent termic la instituții publice din orașul Sebiș.
- Compania de Apă Valea Crișurilor S.A. Chișineu Criș (Licență nr. 1698/03.10.2011 clasa 3 valabilă până la data de 03.10.2016)

⁵¹ Conform Site-ului Institutului Național De Statistică – www.insse.ro, 2014

⁵² Sursa: Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice, Direcția Tehnică, Licențe - Evidența licențelor valabile la data de 14.08.2013

⁵³ Sursa: Compania de Apă Arad – Planul de management 2013 – 2017

⁵⁴ Sursa: Compania de Apă Arad – Planul de management 2013 – 2017

⁵⁵ Sursa: APM Arad – Raport privind starea factorilor de mediu în județul Arad, 2013

- Sistemul de alimentare cu apă deservește 4 localități: Chișineu – Criș, Sinteia Mare, Socodor și Zerind.
- Comuna Peregu Mare (Licență nr. 2485/19.06.2013 clasa 3 valabilă până la data de 19.06.2018)
 - Sistemul de alimentare cu apă deservește comuna Peregu Mare.

În privința sistemelor de canalizare, pentru 156.467 locuitori ai județului Arad, locuințele sunt conectate la sistemele de canalizare, iar un procent de 99,57% dintre aceștia au locuințele racordate la un sistem de canalizare cu epurare.

La nivelul regiunii Vest, județul Arad se situează pe locul al III-lea, după numărul persoanelor deservite de sistemele de canalizare și epurare, după județele Timiș și Hunedoara.

Tab. 48: Evoluția lungimii totale a conductelor de canalizare, în perioada 2010-2014 (km)

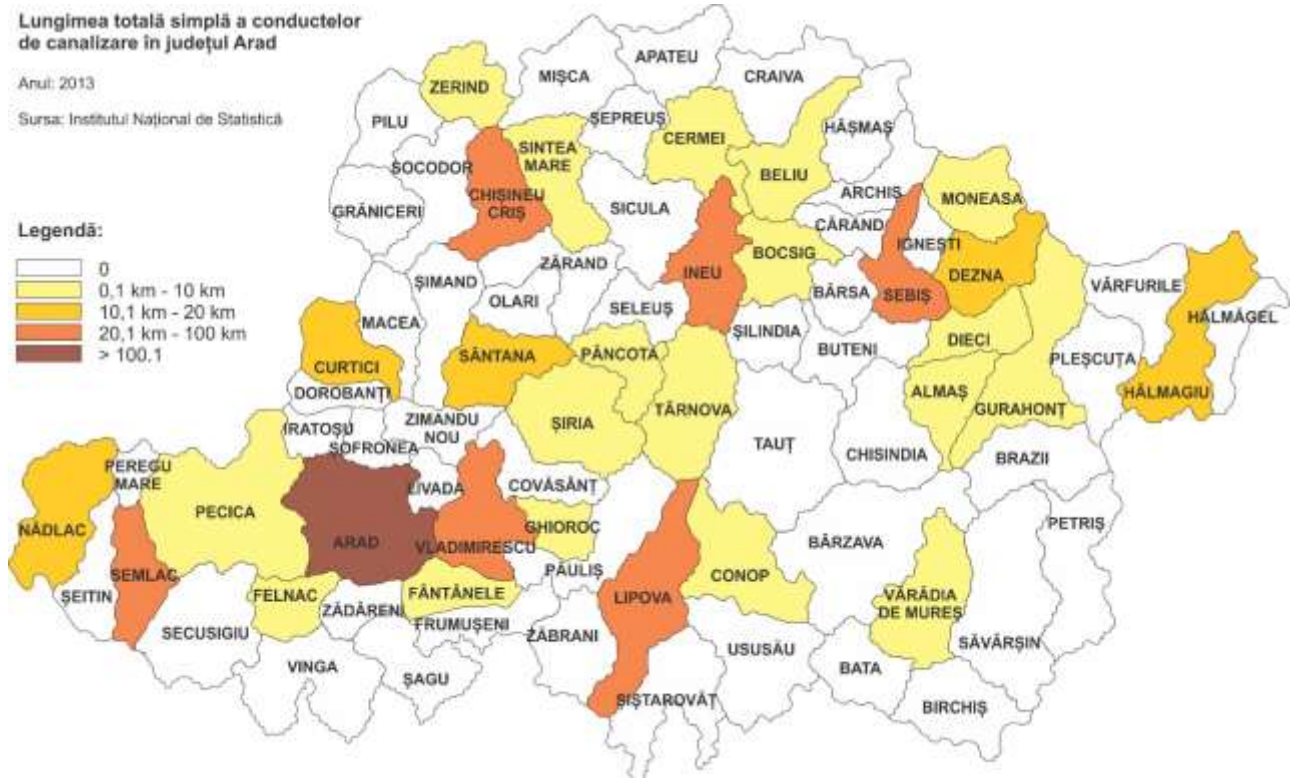
Indicator	2010	2011	2012	2013	2014
Lungimea totală a conductelor de canalizare (km)	660,2	719,6	765,2	789,4	909,2

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Lungimea totală a conductelor de canalizare a evoluat în mod crescător pe parcursul anilor de studiu, crescând cu 50% în anul 2014 comparativ cu anul de bază.

La nivelul regiunii Vest, județul Arad deține 26,07% din lungimea totală a conductelor de canalizare, pe locul III față de județul Hunedoara (27,91%), respectiv județul Timiș (31,02%).

Harta 10: Distribuția lungimii totale simple a conductelor de canalizare în județul Arad, la nivel de UAT

Sursa: Prelucrarea consultantului pe baza datelor I.N.S.

Apele uzate provenite de la consumatori sunt colectate prin sisteme centralizate de canalizare prevăzute cu stații de epurare în toate orașele din județ; gradul de acoperire cu rețele de

canalizare este de cca 80% în cazul orașului Arad și relativ scăzut în celelalte orașe. Stațiile de epurare nu sunt funcționale sau au tehnologie învechită și nu funcționează la parametrii admiși de normele în vigoare, cu excepția municipiului Arad, a orașelor incluse în programul SAMTID⁵⁶ și în cazul sistemelor noi realizate în ultima perioadă prin diferite programe de finanțare.

Au fost derulate mai multe proiecte de investiții cu fonduri nerambursabile prin care au avut loc modernizări și re tehnologizări ale stațiilor de epurare și ale sistemelor de canalizare din județ:

- Stația de epurare din Arad a fost reabilitată prin Măsura ISPA 2000/RO/16/P/PE/011 aprobată prin memorandumul de finanțare, semnat în 15.02.2001 de către Comisia Europeană și în data de 01.06.2001 de către Guvernul României.
- Stațiile de epurare din orașele Lipova, Pecica și Ineu au fost re tehnologizate și modernizate prin proiecte cu diferite surse de finanțare (PHARE, Fondul de Mediu).
- Comunele Almaș, Gurahonț, Iratoșu, Șagu, Săvârșin, Socodor, Șagu, Vinga, Vladimirescu, Zădăreni și Zerind au beneficiat de investiții pentru sistemele de canalizare prin OG7 și HG904.

În ceea ce privește infrastructura de apă și canalizare, în județul Arad se află în stadiul de implementare proiectul „*Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Arad*”⁵⁷, finanțat prin POS Mediu 2007 – 2013.

Obiectivele specifice ale proiectului vizează atât construcția, cât și modernizarea sau reabilitarea surselor de apă captată, a rețelelor de apă potabilă, a stațiilor de tratare a apei potabile, a rețelelor de colectare a apei uzate, construcția stațiilor de epurare și a instalațiilor de tratare a nămolului, inclusiv achiziționarea de aparate de contorizare, echipamente de laborator, echipamente de detectare a pierderilor.

Unul dintre beneficiile urmărite prin proiect este acela de a bransa la sistemul de alimentare cu apă și de a racorda la sistemul de canalizare populația din localitățile: Arad, Fântânele, Curtici, Macea, Pâncota, Sântana, Ghioroc, Cuvin, Miniș, Păuliș, Ineu, Șiria, Pecica, Lipova și Nădlac.

Se urmărește, prin proiect, conformarea cu Directivele 98/83/EC și 60/2000/CE privind apa potabilă și conformarea cu standardele de epurare ale Directivei 91/271/CEE pentru îmbunătățirea stării de sănătate a locuitorilor prin extinderea rețelelor de canalizare și depozitarea în siguranță a nămolului în conformitate cu Directiva 86/278/CEE.

În plus, Compania de Apă Arad va implementa un sistem GIS în cadrul contractului de „*Asistență tehnică pentru Managementul Proiectului Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Arad*”, sistem care va asigura accesul rapid la toate informațiile privind rețelele de apă și canalizare precum și elaborarea unor baze de date complexe, care să includă toate elementele și caracteristicile sistemelor aflate în administrarea Operatorului⁵⁸.

În cadrul aceluiași proiect, se urmărește dezvoltarea unui sistem modern de modelare hidraulică a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare.

5.3. Gestionarea deșeurilor

Gestionarea deșeurilor cuprinde toate activitățile de *colectare, transport, tratare, valorificare și eliminare a deșeurilor, inclusiv monitorizarea acestor operații și monitorizarea depozitelor de deșeurii* după închiderea lor.

⁵⁶ <http://www.mdrap.ro/programul-samtid>

⁵⁷ Proiectul cu nr. CCI 2009RO161PR001, conform deciziei de aprobare nr. C(2010) 3055 a Comisiei Europene, a Ordinului Ministerului Mediului nr. 786/LB din 19.05.2010 și a Contractului de finanțare nr. 101709 încheiat la data de 20.05.2010 între Autoritatea de Management POS Mediu și Compania de Apă Arad

⁵⁸ Sursa: Compania de Apă Arad – Planul de management 2013 – 2017

Principalele documente legislative după care se ghidează procesul de gestionare a deșeurilor în România, inclusiv al deșeurilor menajere sunt: Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor și Planul Național de Gestionare a Deșeurilor.

Obiectivul general al Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor⁵⁹, este dezvoltarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor, eficient din punct de vedere economic și care să asigure protecția sănătății populației și a mediului.

Obiective specifice pentru județul Arad:

- îmbunătățirea sistemului de colectare și transport al deșeurilor;
- reducerea cantităților de deșeuri biodegradabile depozitate;
- valorificarea potențialului util din deșeurile municipale;
- eliminarea deșeurilor în conformitate cu legislația în vigoare în scopul protejării sănătății populației și a mediului;
- crearea unui sistem de colectare, tratare și valorificare a deșeurilor din construcții și demolări;
- colectarea și valorificarea vehiculelor scoase din uz;
- organizarea unor centre de colectare pentru DEEE.

5.3.1. Fluxuri specifice de deșeuri

Categoriile de deșeuri analizate din punct de vedere al generării și colectării sunt:

Deșeuri municipale

În categoria de deșeuri municipale intră toate deșeurile generate în mediul urban și rural din gospodărie, instituții, unități comerciale, agenți economici (deșeuri menajere și asimilabile), deșeuri stradale, din parcuri și grădini, din piețe, precum și deșeuri din construcții și demolări și deșeuri generate și necolectate.

Din analiza cantităților de deșeuri generate în perioada 2007 – 2012, în județul Arad se observă o creștere a cantității generate în perioada 2007 – 2009, urmată de o scădere începând cu anul 2010, cel mai probabil datorită punerii în funcțiune a aparatului de cântărit deșeuri de la depozitul Ineu.

Tab. 49: Evoluția cantităților de deșeuri generate în perioada 2006 – 2012, în județul Arad (tone/an)

Tipuri principale de deșeuri municipale	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012
1. Deșeuri menajere și asimilabile colectate total (a+b), din care:	137.680	146.524	150.748	141.539,29	117.704,47	87.588,79
a. în amestec (total)- a.1+a.2	137.490	145.311	150.693	141.459,5	117.347,47	86.945,11
a.1. de la populație	98.740	134.077	109.702	103.807,8	82.717,4	60.973,35
a.2. de la agenți economici	38.50	11.234	40.991	37.651,7	34.630,07	25.971,76
b. selectiv (total)	190	1.213	55	79,79	357	643.68
b.1. hârtie-carton	100	1.095	38	51.08	268,16	429,05
b.2. sticlă	0	0	0	0	0	0
b.3. plastic	80	118	17	28.71	84,84	213,63
b.4. metale	10	0	0	0	4	1
b.5. lemn	0	0	0	0	0	0
b.6. biodegradabil	0	0	0	0	0	0
b.7. voluminoase	0	0	0	0	0	0
b.8. inerte	0	0	0	0	0	0

⁵⁹ <http://www.mmediu.ro/beta/domenii/gestionarea-deeurilor/strategii-planuri-studii/>

Tipuri principale de deșuri municipale	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012
b.9. altele	0	0	0	0	0	0
2.Deșeuri din servicii municipale (total)	37.270	43.438,9	39.186	23.860,6	30.380	34.930,51
a.deșeuri din grădini și parcuri	4.470	3.706,46	2026	441,53	1608,88	179,43
b.deșeuri din piețe	700	611,45	640	429,51	1022,61	258,67
c.deșeuri stradale	32.100	39.121	36.520	22.989,6	27.748,51	34.492,41
3.Deșeuri din construcții și demolări	400	3.115	2.442	1.214,9	4.965,38	2.173,81
4.TOTAL deșeuri municipale colectate (1+2+3)	175.350	193.077,9	192.367	166.614,79	153.049,85	124.693,11
5.TOTAL deșeuri generate și necolectate	35.491	31.707	21.245	10.700	18.979,65	5.672.83
6.TOTAL DEȘEURI MUNICIPALE GENERATE (4+5)	210.841	224.784	213.612	177.314,8	172.029,5	130.365,94

Sursa: APM Arad – Raport privind starea factorilor de mediu în județul Arad, 2013, date I.N.S.

Deșeurile biodegradabile municipale provin din deșeurile menajere și asimilabile colectate în amestec, precum și din deșeurile municipale colectate separat, inclusiv deșeuri din parcuri și grădini, piețe și deșeuri stradale.

Scopul colectării separate a deșeurilor biodegradabile este acela de a obține compost, un prim pas, util și eficient, pentru valorificarea și pentru reducerea cantității de deșeuri organice depozitate.

Cantitățile mari de deșeuri de construcții și demolări depozitate ilegal pe marginea drumurilor sau în albiile cursurilor de apă creează o problemă de mediu importantă, iar pe de altă parte, reciclarea și tratarea acestei resurse ar reduce considerabil impactul de mediu cauzat de exploatarea intensă a resurselor primare de materii prime necesare materialelor de construcții. Prin proiectul privind gestionarea deșeurilor în curs de implementare la nivelul județului "Sistem integrat de gestionare a deșeurilor", s-a achiziționat un concasor mobil, în vederea utilizării ulterioare a deșeurilor mărunțite în lucrări de construcții.

Deșeurile periculoase rezultate din deșeurile municipale încă nu sunt colectate separat, cu excepția deșeurilor de echipamente electrice și electronice. Pentru județul Arad, cea mai apropiată instalație de eliminare a deșeurilor periculoase se află la Timișoara, respectiv incineratorul de deșeuri aparținând S.C. Pro Air Clean S.R.L.. În județul Arad mai există un singur incinerator pentru deșeuri de origine animală, operat de S.C. AlviServ S.R.L., care asigură și distrugerea prin tocare mecanică pentru alte tipuri de deșeuri.

Deșeuri industriale

Deșeurile industriale sunt cele generate de operatorii economici, în cadrul activităților proprii și pot fi tratate, reciclate sau dirijate către o instalație de tratare, în vederea diminuării gradului de pericolozitate, sau către un incinerator, pentru reducerea volumului. Deșeurile de producție sunt gestionate conform prevederilor autorizațiilor de mediu aplicabile activității operatorilor economici.

Principalele activități generatoare de deșeuri periculoase din județ sunt: transporturile, service-urile (generatoare de deșeuri de ulei uzat, baterii/acumulatori uzați etc.), activitățile agricole (pesticide expirate, ambalaje de pesticide, ulei uzat, baterii/acumulatori uzați, etc.), prelucrarea lemnului (lacuri, vopsele), precum și acoperirile metalice - galvanizări (emulsii uzate de la mașini unelte, nămoluri cu metale grele).

În privința deșeurilor periculoase, în județul Arad există 9 operatori economici care intră sub incidența Directivei Seveso II (HG 804/2007), fiind amplasați în:

- Municipiul Arad – SC Petrom S.A., SC Agrigros S.R.L., SC Chemirol Agro S.R.L., SC West Petrol Rafinarie S.R.L., SC Centrala Electrică de Termoficare Hidrocarburi S.A.;
- Comuna Vladimirescu – SC Archim Fertil S.R.L., SC Romoil S.A., SC Rompetrol GAS S.R.L.;
- Comuna Șofronea – SC RDF S.R.L..

Deșeuri generate de activități medicale

Deșeurile medicale periculoase cuprind deșeuri infecțioase, deșeuri anatomo-patologice, deșeuri înțepătoare-tăietoare, deșeuri chimice și farmaceutice. Deșeurile medicale sunt colectate selectiv, în cadrul unităților medicale din județ, în ambalaje corespunzătoare, în spații de depozitare temporară.

În județul Arad, funcționează o instalație de sterilizare autorizată - LOGMED I tip LM 200 cu o capacitate maximă 300 kg/h, prevăzută cu un tocător încorporat de deșeuri periculoase înainte de sterilizare. Deșeurile medicale măcinate și sterilizate devin astfel deșeuri nepericuloase și pot fi acceptate la depozitare în depozitul de deșeuri municipale.

Deșeurile generate de activitățile medicale sunt colectate în Arad la punctul de lucru al societății S.C. IF TECHNOLOGII S.R.L., care deține autorizație de mediu atât pentru activitatea de sterilizare a deșeurilor medicale, cât și pentru colectarea și transportul deșeurilor medicale.

Alte fluxuri de deșeuri⁶⁰:

- Fluxul ambalajelor și deșeuri de ambalaje
 - În Arad sunt 2 societăți autorizate în colectarea deșeurilor de ambalaje provenite de la produsele pentru protecția plantelor și alte 55 societăți autorizate în colectarea, valorificarea și eliminarea deșeurilor de ambalaje.
- Deșeuri de echipamente electrice și electronice
 - Principalele obiective ale H.G. nr. 1037/2010 privind deșeurile de echipamente electrice și electronice (DEEE) sunt: prevenirea producerii deșeurilor de echipamente electrice și electronice, reutilizarea, reciclarea și alte forme de valorificare a acestora, astfel încât să se reducă volumul de deșeuri eliminate și îmbunătățirea performanțelor privind protecția mediului și sănătatea populației ale tuturor celor implicați în ciclul de viață al echipamentelor electrice și electronice;
 - 15 societăți autorizate în colectarea DEEE-urilor.
- Vehicule scoase din uz
 - Necesitatea gestionării vehiculelor scoase din uz, a apărut încă din anul 2000, deoarece vehiculele cu o vechime mai mare de peste 20 de ani generează poluarea aerului și solului, prin emisiile de noxe și respectiv scurgeri de ulei;
 - 16 societăți autorizate în colectarea și tratarea vehiculelor scoase din uz și 10 societăți autorizate în colectarea și valorificarea anvelopelor.
- Baterii și acumulatori și deșeuri de baterii și acumulatori:
 - 25 operatori economici autorizați să colecteze deșeuri de baterii și acumulatori.
- Uleiuri uzate

⁶⁰ Sursa: ANPM - Lista operatorilor economici autorizați, pe fluxuri de deșeuri, www.anpm.ro

- producătorii și importatorii de uleiuri, sunt obligați să asigure organizarea sistemului de gestionare a uleiurilor uzate, corespunzător cantităților și tipurilor de uleiuri introduse pe piață (cf. H.G. 235/2007);
- 4 societăți autorizate în colectarea și valorificarea uleiurilor uzate alimentare;
- 5 societăți autorizate în colectarea și valorificarea uleiurilor uzate.
- Deșeuri cu conținut de bifenili policlorurați și ale altor compuși similari
- Nămoluri de la epurarea apelor uzate orășenești
 - Epurarea apelor uzate, în vederea evacuării în receptorii naturali sau a recirculării, conduce la reținerea și formarea unor cantități importante de nămoluri ce înglobează atât impuritățile conținute în apele brute, cât și cele formate în procesele de epurare.

5.3.2. Colectarea și transportul deșeurilor

În perioada 2006 – 2012 a crescut semnificativ procentul populației deservite de serviciile de salubritate, de la 47% la 94,8%, o creștere spectaculoasă fiind înregistrată în mediul rural, unde se observă o creștere a procentului de populație deservite de la 0,84% (2006) la 80,96% (2012). Această creștere se datorează concesiunii spațiilor de depozitare a deșeurilor din zona rurală de către administrațiile locale către operatori economici specializați.

Tab. 50: Evoluția ponderii populației deservite de serviciile municipale de colectare a deșeurilor municipale, în perioada 2006 – 2012

Anul	Total (%)	Urban (%)	Rural (%)
2006	47,0537	84,1494	0,8412
2007	55,9813	97,1772	4,6452
2008	55,5849	95,5492	6,2387
2009	71,8479	94,6763	43,8205
2010	87,0412	95,4648	76,7056
2011	89,5617	97,4909	80,0259
2012	91.4373	100	80.9604

Sursa: APM Arad, Raport privind starea factorilor de mediu în județul Arad, 2013, date I.N.S.

Conform datelor publicate de ANRSC, toate cele 10 localități urbane din județul Arad sunt deservite de servicii de salubritate, pe când în mediul rural sunt deservite 58 din cele 69 de comune, următoarele comune neavând asigurat serviciu de salubritate: Hălmagiu, Hălmăgel, Șiștarovăț și Zărand.

Harta 11: Distribuția unităților administrativ teritoriale deservite de operatori de salubritate în 2014

Unități administrativ-teritoriale deservite de operatori de salubritate în județul Arad la nivelul anului 2014

Sursa: Institutul Național de Statistică, interviuri în cadrul Unităților administrativ-teritoriale

Legendă:

 operator de salubritate autorizat
 operator în curs de autorizare

Sursa: Prelucrarea consultantului pe baza datelor I.N.S. și interviuri în cadrul UAT-urilor

În județul Arad funcționează mai multe firme de salubritate, dintre care amintim⁶¹:

- S.C. ASA Servicii Ecologice S.R.L. Arad (Licență nr. 1171/21.10.2010 clasa 1, valabilă până la data de 11.11.2015), societate cu capital mixt, operează în cele mai multe UAT-uri din județ, ca urmare a parcurgerii contractelor de delegare a gestiunii serviciului de salubritate (Arad, Curtici, Frumușeni, Fântânele, Vărădia de Mureș, Șofronea, Dorobanți, Secusgiu, Buteni, Felnac, Zădăreni, Șeitin, Vinga;
- S.C. Eco Ineu PHARE 2004 S.A. (Licență nr. 1844/23.01.2012 clasa 3, valabilă până la data de 18.11.2016) operează în 10 localități: Ineu, Apateu, Beliu, Cermei, Craiva, Seleuș, Șicula, Șilindia, Tauț și Târnova;
- S.C. Servicii de salubritate S.R.L. (Licență nr. 2807/02.04.2014, clasa 3 - valabilă până la data de 02.04.2019) operează în 9 localități: Vladimirescu, Livada, Covăsânț, Bata, Petriș, Săvârșin, Vârfurile, Ususău, Conop;
- Alți operatori de salubritate cu capital autohton integral privat: S.C. G&E Invest 2003 S.R.L., S.C. ECO LIPOVA S.R.L., S.C. RER Ecologic Service S.A. Oradea, S.C. Termo Construct S.A., S.C. Adiasal S.R.L., S.C. Paniprod H&R S.R.L., S.C. Consult Soc Centrum S.R.L., Polaris M Holding S.R.L.;
- 4 operatori de salubritate sunt administrațiile publice locale: Pâncota, Socodor, Hășmaș, Ignești.

⁶¹ Operatori cu licențe valabile la data de 10.02.2015, conform datelor A.N.R.S.C.

Tab. 51: Operatori de salubritate din județul Arad

Nr. crt.	Denumire operator de salubritate	Număr orașe/comune deservite	
		urban	rural
1	Polaris M Holding S.R.L.	1	-
2	ASA Servicii Ecologice S.R.L. Arad	2	16
3	G&E Invest 2003 S.R.L.	3	4
4	ECO LIPOVA SRL	1	3
5	Orașul Pâncota – Serviciul economic	1	-
6	Eco Ineu PHARE 2004 S.A.	1	9
7	S.C. RER Ecologic Service S.A. Oradea	1	2
8	Termo Construct SA	1	-
9	SC Servicii de Salubritate SRL	-	10
10	Adiasal SRL	-	2
11	Paniprod H&R SRL	-	11
12	Consult Soc Centrum SRL	-	2
13	Comuna Socodor	-	3
14	Comuna Hășmaș	-	1
15	Comuna Ignești	-	1

Sursa: www.anrsc.ro

Colectarea selectivă a deșeurilor nu a ajuns să fie o practică generalizată în județul Arad, deși există mobilizare în acest sens. În acest proces se implică atât administrația publică locală, care are obligația să organizeze, să gestioneze și să coordoneze activitatea de colectare selectivă a deșeurilor de ambalaje de la populație, dar și persoanele fizice - juridice, care generează deșuri de ambalaje din alte activități decât cele comerciale, industriale sau de producție, precum și operatorii de salubritate, care gestionează infrastructura necesară desfășurării colectării selective.

Depozitele urbane din județ sunt în curs de închidere: depozitele din Pecica, Curtici, Sântana, Bârzava au fost închise, iar depozitele din Arad (Depozitul Câmpul Liniștii, Depozitul str. Poetului), Nădlac, Chișineu-Criș, Sebiș, Ineu sunt în curs de închidere⁶².

Conform prevederilor Directivei 1999/31/CE - privind depozitarea deșeurilor, a Angajamentelor României pentru aderarea la Uniunea Europeană, cap.22 - Mediu, precum și a H.G 349/2005-privind depozitarea deșeurilor, 16 iulie 2009 a fost data până la care toate spațiile de depozitare a deșeurilor din zona rurală trebuiau să fie închise și ecologizate. Având în vedere aceste angajamente, toate cele 113 spații de depozitare din zona rurală au fost în totalitate închise și ecologizate.

Tab. 52: Situația depozitelor urbane neconforme

Denumirea depozitului	Anul sistare depozitare ⁶³	Situația actuală	Alternativa pentru depozitare	Act de reglementare emis de APM Arad	Observații
Curtici	2012	Depozitare sistată	Depozitul aparținând SC ASA Arad Servicii Ecologice SRL	Aviz de mediu 40/ 11.06.2007	În Fișa tehnică nr.112/23.04.2009 , pentru investiția: "Sistem integrat de gestionare a deșeurilor - județul
Nădlac	2012			AM nr. 9081/ 29.03.2010	
Sebiș	2014			Aviz de mediu nr. 1/25.06.2010	
Pâncota	2016			AM nr. 9240/ 11.01.2011	

⁶² Sursa: Consiliul Județean Arad - Raport de progres trimestrial al proiectului SMIDS

⁶³ Conform HG 349/2005

Denumirea depozitului	Anul sistare depozitare ⁶³	Situația actuală	Alternativa pentru depozitare	Act de reglementare emis de APM Arad	Observații
Ineu	2016			Aviz de mediu nr. 4/28.01.2008, AM nr. 9204/ 29.10.2010	Arad", este cuprinsă și închiderea depozitelor neconforme urbane.
Chișineu Criș	2016			AM 9390/ 09.08.2011	
Lipova	2017	În funcțiune	-	În procedură de autorizare	-

Sursa: ANPM - Lista depozitelor de deșeuri municipale conforme cu prevederile legislative, actualizare octombrie 2014 (www.anpm.ro)

Depozitul de deșeuri din orașul Lipova nu a fost cuprins în programul POS Mediu⁶⁴ "Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide" prin care s-au închis sau sunt în curs de închidere depozitele urbane la nivelul județului Arad. Acesta este în continuare în administrarea societății Eco Lipova SRL și deține licență de funcționare până în anul 2017. Se intenționează identificarea unor surse de finanțare în vederea închiderii acestui depozit și transportul deșeurilor la stația de transfer din localitatea Bârzava, în curs de construire prin programul POS Mediu sau direct în orașul Arad la depozitul de deșeuri, având în vedere că distanțele din orașul Lipova până în localitatea Bârzava, respectiv până în Arad, sunt aproximativ similare (31 km, respectiv 33 km).

În municipiul Arad, a fost pus în funcțiune din noiembrie 2003 un *depozit ecologic* executat în conformitate cu Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor, depozit aparținând societății S.C. „ASA Serv Ecologic” S.R.L. Arad (amplasat pe Șoseaua de Centură, FN).

Depozitul este un depozit de deșeuri nepericuloase – clasa b, cu capacitatea totală de 1.677.800 mc, din care capacitatea celulelor este de 1.500.000 mc. Celulele 1 - 5 sunt recultivate, 6, 7, 8 sunt în exploatare și reprezintă zona activă a depozitului.

Fig. 30: Depozit deșeuri municipale A.S.A. Arad
Sursa: <http://www.asa-group.com/>

Depozitul deține autorizație integrată de mediu, valabilă până în anul 2017. Dispune de celule de depozitare cu sistem de drenare a levigatului, sistem de colectare și pompare a biogazului, depozit colectare levigat, stație de pre-epurare, drumuri de acces și platforme, cântar, hală deșeuri reciclabile, rampă spălare, clădire administrativă.

În aprilie 2012, s-a achiziționat *stația de cogenerare* și, începând cu anul 2013, s-a implementat în cadrul operării depozitului sistemul de cogenerare care constă în arderea biogazului din depozit într-un motor cu ardere internă care angrenează un generator electric și care produce energie electrică. Spațiul aferent stației de cogenerare este închiriat de către SC RENEWABLE POWER SRL. Pentru activitatea societății APM Arad a emis Autorizația de mediu nr. 9757/08.08.2012. Construcția este realizată în apropierea zonei de recultivare a depozitului de deșeuri (partea de degazeificare) și pe suprafața recultivată a depozitului de deșeuri (partea tehnologică).

⁶⁴ <http://www.posmediu.ro/home>

5.3.3. Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor Solide (SMIDS)

Consiliul Județean Arad implementează prin programul POS Mediu⁶⁵ proiectul "Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide" (SMIDS) la nivelul întregului județ. Prin această finanțare se asigură amenajarea unor facilități pentru tratarea deșeurilor și achiziția unor bunuri utilizate în gestiunea deșeurilor, măsura fiind completată cu activități de informare și conștientizare a publicului și încheiată de delegarea gestiunii unor importante componente ale serviciului de salubritate.

Principalele obiective în domeniul gestionării deșeurilor pentru județul Arad, așa cum sunt ele cuprinse în proiectul SMIDS, sunt următoarele⁶⁶:

- Implementarea colectării selective la nivelul întregului județ prin achiziționarea de containere, pubele și mijloace de transport, astfel încât să se asigure un grad de acoperire cu servicii de salubritate de 100%, atât în mediul urban, cât și în mediul rural;
- Implementarea colectării separate a deșeurilor reciclabile, în mediul urban și în mediul rural prin puncte de colectare sau din poartă în poartă pentru deșeurile de metal și plastic în zona urbană, prin asigurarea de containere, pubele și mijloace de transport necesare;
- Implementarea colectării separate a deșeurilor biodegradabile menajere în municipiul Arad și orașele din zona 1 la circa 80% din gospodării, prin achiziționarea de containere și mijloace de transport;
- Implementarea compostării individuale la 80% din gospodăriile din mediul rural, prin achiziționarea unităților de compostare individuală;
- Asigurarea reciclării deșeurilor din construcții și demolări (achiziționarea unui concasor mobil);
- Implementarea colectării separate a deșeurilor voluminoase și a deșeurilor periculoase municipale prin achiziționarea de mijloace de transport specializate;
- Amenajarea unei stații de sortare în zona Mocrea – Ineu cu o capacitate de 6.100 tone/an;
- Amenajarea unei stații de compostare în zona municipiului Arad cu o capacitate de circa 19.000 tone/an;
- Amenajarea unei instalații de compostare în zona Ineu – Mocrea cu o capacitate de cca. 700 tone/an;
- Amenajarea a 4 stații de transfer în Chișineu Criș, Mocrea, Sebiș și Bârzava;
- Închiderea depozitelor municipale neconforme în perioada ulterioară datei de 16 iulie 2010.

În cadrul proiectului Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide (SMIDS), s-au desfășurat până în prezent următoarele activități⁶⁷:

- Obiectiv: Implementarea colectării selective:
 - Au fost achiziționate pubele și unități de compostare, precum și concasor, vehicule pentru transport/ compactare deșeuri.
- Obiectiv: Închideri depozite urbane:
 - Au fost închise depozitele din Pecica, Curtici, Sântana, Bârzava;
 - Sunt în curs de închidere depozitele: Arad (str. Poetului, Câmpul Liniștii), Nădlac, Chișineu – Criș, Sebiș, Ineu.
- Obiectiv: Stații de transfer, sortare și compostare
 - Stația de compostare Arad (19.000 to/an), stația de compostare Mocrea (700 to/an), stația de sortare Mocrea (6.100 to/an), stația de transfer Mocrea fără compactare (4.875 to/an), stația de transfer Chișineu – Criș cu compactare (7.075 to/an), stația de transfer Sebiș (8.375 to/an), stația de transfer Bârzava (6.250 to/an) – în curs de executare.

⁶⁵ <http://www.posmediu.ro/home>

⁶⁶ Sursa: www.deseuri-arad.ro

⁶⁷ Sursa: Consiliul Județean Arad - Raport de progres trimestrial al proiectului SMIDS, APM – Raport privind starea factorilor de mediu în județul Arad, 2013

5.4. Infrastructura tehnico-edilitară

Județul Arad nu dispune de resurse energetice însemnate care să asigure întregul necesar; printre principalele resurse de energie primară folosite la nivelul județului, pot fi enumerate: *hidrocarburile* existente în zona vestică a județului (Nădlac, Turnu, Pecica) și *lemnul*, fondul forestier ocupând 27,28% din suprafața județului.

5.4.1. Rețele de energie electrică

Principalul operator de distribuție energie electrică în județul Arad este Enel Distribuție Banat S.A., iar furnizorul de energie electrică este Enel Energie S.A..

Centrala Electrică de Termoficare – Arad S.A. este o centrală de producere a energiei electrice, energia produsă fiind livrată în sistemul energetic național prin stația de 110 kV a centralei, fiind sub comandă operativă a Dispecerului energetic central (DEC) ca participant activ pe piața de energie din România. CET SA Arad produce și furnizează energie electrică pe care o tranzacționează pe piață prin OPCOM – Operatorul pieței de energie electrică din România, pe bază de contracte reglementate și pe piața de energie pentru ziua următoare.

Rețele de transport a energiei electrice

Teritoriul județului Arad este străbătut de următoarele magistrale de transport energie electrică:

- LEA 400 KV
 - Mintia – Arad – Sandorfalva (Ungaria);
 - Arad – Nădab – Oradea;
 - Nădab – Bekescsaba (Ungaria).
- LEA 220 KV
 - Timișoara – Arad (220 KV) (D.C.).

Rețele de distribuție a energiei electrice

Linii de distribuție de 110 KV sunt următoarele:

- Arad – Semlac – Sânnicolau Mare;
- Arad – Chișineu Criș – Salonta – Oradea;
- Arad – Lipova – Mintia;
- Arad – Pâncota.

Volumul rețelelor de distribuție din județul Arad:

- LEA 110 KV - 343 Km;
- LES 20 KV - 2551,3 Km;
- LES 20 KV - 182,5 Km.

Stații de transformare 110 KV/ 20 KV:

- Arad, Fântânele, Mureș, Semlac, Gai, Pecica, Bujac, CFR Șofronea, CET, Pâncota, Sebiș, Vârfuri, CFR Vărădia, Chișineu- Criș, Lipova;
- Stațiile de transformare a energiei electrice de înaltă tensiune la nivelul județului au o putere instalată de 1500 MVA, cu o încărcare de 50 – 70 %.

În ceea ce privește locuințele dotate cu instalații de energie electrică, Regiunea Vest se situează peste media națională de 96,6%, cu un procent de 97,1%, iar în județul Arad, 97,2% din locuințe sunt dotate cu instalație electrică, ceea ce reprezintă un grad foarte mare de conectivitate la rețeaua de distribuție a energiei electrice⁶⁸.

5.4.2. Rețele de termoficare

Resursele naturale utilizate ale teritoriului județului Arad sunt hidrocarburile și lemnul și mai puțin energia geotermală. La nivelul județului, energie termică se distribuie în 5 UAT-uri:

- municipiul Arad – operator S.C. CET Hidrocarburi S.A.;

⁶⁸ Sursa: Recensământul populației și al locuințelor, 2011

- orașul Nădlac – operator S.C. Apoterm Nădlac S.A.;
- orașul Sebiș – operator S.C. Termoconstruct S.A.;
- orașele Chișineu – Criș și Ineu – operatorii sunt administrațiile publice locale.

Sursele de producere a energiei termice la nivelul localităților județului sunt:

- *Centrala electrică de termoficare* ce funcționează pe bază de hidrocarburi, lignit și gaze naturale în municipiul Arad, zonele noi de locuințe, clădiri de locuit, gospodării individuale, unități economice și social-culturale;
- *Alimentare în sistem centralizat având ca surse de producere a energiei centrale termice de cvartal* ce funcționează pe bază de combustibil lichid ușor, apă geotermală și gaze naturale în orașele Chișineu-Cris, Ineu, Lipova, Nădlac, Sebiș, zonele de locuințe nou construite și unele gospodării individuale;
- *Sobe cu combustibil solid* în localitățile rurale, majoritatea locuințelor și dotărilor social-culturale;
- *Centrale termice proprii*, utilizate de unii consumatori particulari (inclusiv în municipiul Arad), unele obiective social-culturale, întreprinderi mici și mijlocii, hoteluri în mediul urban și rural au centrale termice proprii.

Transportul agentului termic se realizează în felul următor:

- În municipiul Arad agentul termic primar de la centralele electrice de termoficare prin conducte de magistrale este transportat în puncte termice unde, prin schimbătoare de căldură, este transformat în agent termic secundar, respectiv în apă caldă menajeră, transportată prin conducte de consumatori;
- În orașe, agentul termic și apa caldă menajeră produse în centralele termice sunt transportate prin conducte la consumatori.

Sistemele de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) au fost realizate în municipiul Arad și în alte localități ale județului, tendința în ultima perioadă fiind aceea de restrângere ca urmare a extinderii rețelelor de distribuție a gazelor naturale și a montării de surse de energie termică pe bază de gaze naturale.

Din punct de vedere al producerii energiei termice necesare consumatorilor din municipiul Arad, funcționează interconectat două centrale:

- CET Lignit (CET ARAD SA);
 - Centrală de bază, cu capacități de producție relativ noi;
 - Operează în sistemul de termoficare.
- CET Hidrocarburi
 - Este o centrală de vârf care asigură activitatea de transport și distribuție a energiei termice produse de Centrala Electrică de Termoficare – Arad S.A.:
 - Centrala Electrică de Termoficare – Arad S.A. este principalul producător de energie termică din Municipiul Arad, fiind o centrală de producere a energiei termice în cogenerare de înaltă eficiență;
 - SC CET ARAD SA este racordată la Sistemul de transport a gazelor naturale.
 - Pe timp de iarnă, asigură transportul și distribuția energiei produse de CET Lignit;
 - Pe timp de vară asigură transportul și distribuția energiei termice necesară preparării apei calde menajere.

Tab. 53: Evoluția cantității de energie termică distribuită pe localități, în perioada 2010-2014 (gigacalorii)

Localități	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
MUNICIPIUL ARAD	339.146	339.146	276.072	240.934	241.850
ORAȘ CHIȘINEU-CRIȘ	1.617	1.297	1.310	2.540	2.570
ORAȘ INEU	1.310	1.420	1.460	1.450	1.400
ORAȘ NĂDLAC	2.405	1.994	2.010	1.946	1.604
ORAȘ SEBIȘ	290	450	273	522	570

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

În cazul Municipiului Arad cantitatea de energie termică distribuită a scăzut semnificativ, cu 28,68%, în timp ce în orașul Sebiș cantitatea aproape s-a dublat, înregistrând o creștere de 93,80%.

5.4.3. Rețele de gaze naturale

Teritoriul județului Arad dispune de resurse naturale de gaze asociate din câmpurile petrolifere situate în N-V județului:

- Zădăreni, Pecica și Sântana – Petrol;
- Turnu (comuna Pecica) și Nădlac - Petrol și gaze;
- Sânmartin (comuna Macea) – Gaze.

Acestea furnizează gaze Sistemului Național de Transport și Distribuție Gaze, care traversează teritoriul județului prin magistrala de transport gaze pe direcția N-S: județul Bihor-județul Arad-județul Timiș.

În județul Arad alimentarea cu gaze se face în principal prin intermediul unor magistrale care vin din trei direcții:

- din zona centrală a Transilvaniei prin intermediul conductei de transport DN 500 mm Ernei – Corunca – Coroi – Botorca – Simeria – Hațeg – Jupa – Recaș – Arad;
- din zona de nord vest a țării prin intermediul conductei DN 400 mm Satu Mare – Abrămuț – Salonta, respectiv DN 500 mm, Salonta – Arad (conductă care este în legătură la Medieșul Aurit și cu racordul la sistemul Rusia – Europa Occidentală la Hust – Ucraina);
- din Ungaria, pe direcția Szeged – Arad.

Majoritatea localităților cu distribuții de gaze naturale sunt amplasate de-a lungul acestor conducte de transport, excepție făcând localitatea Ineu.

În prezent localitățile din județul Arad în care au fost înființate distribuții de gaze sunt: Municipiul Arad, orașele Chișineu-Criș, Curtici, Ineu, Nădlac, Pecica, Pâncota, Sântana, precum și comunele Fântânele, Livada, Macea, Semlac, Șofronea, Șeitin, Șimand, Vladimirescu, Vinga, Zădăreni, Zerind, Zimandu Nou.

Lungimea rețelelor și numărul consumatorilor sunt în permanentă creștere, volumul de gaze naturale livrat fiind în funcție de necesități, având în vedere că, în funcție de cerințele populației, a unităților economice și social-culturale, în funcție de posibilități economice, se execută extinderi ale sistemelor de rețele existente și, treptat, înființări de noi distribuții de gaze naturale în localități ale județului.

La nivelul județului Arad, sunt 4 distribuitori de gaze naturale⁶⁹:

- *EoN Gaz Distribuție S.A.* pentru localitățile Arad, Chișineu – Criș, Nădlac, Pecica, Sântana, Fântânele, Livada, Vladimirescu, Zădăreni;

⁶⁹ Sursa: Site-ul www.anre.ro, consultat în ianuarie 2015

- *GazVest S.A.* pentru localitățile Curtici, Ineu, Pâncota, Macea, Șimand, Șofronea, Vinga, Zerind, Zimandu Nou;
- *Premier Energy SRL* pentru localitățile Șeitin și Semlac;
- *CARPATHIAN ENERGY* pentru localitatea Nădlac.

Tab. 54: Evoluția lungimii totale a conductelor de distribuție a gazelor pe localități, în perioada 2010-2014 (km)

Nr. Crt.	Localități	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
1	MUNICIPIUL ARAD	380,70	438,90	438,90	438,90	440,10
2	ORAȘ CHIȘINEU-CRIȘ	42,40	41,80	42,10	42,10	42,10
3	ORAȘ CURTICI	52,90	62,70	63,00	67,20	67,20
4	ORAȘ INEU	40,00	55,00	54,00	54,00	54,00
5	ORAȘ NĂDLAC	10,40	13,10	13,10	13,10	13,10
6	ORAȘ PECICA	89,40	86,20	87,10	87,10	87,30
7	ORAȘ PÎNCOTA	51,70	51,70	52,00	52,00	52,00
8	ORAȘ SÂNTANA	85,70	85,70	86,00	86,00	86,00
9	FÂNTÎNELE	10,80	11,50	11,50	11,50	11,50
10	LIVADA	23,90	23,10	23,20	23,20	23,20
11	MACEA	28,30	31,90	32,00	32,00	32,00
12	ȘEITIN	18,40	18,40	18,60	18,60	18,60
13	SEMLAC	18,60	18,60	18,60	19,10	19,10
14	ȘIMAND	33,00	34,00	34,00	34,00	34,00
15	ȘOFRONEA	20,00	20,50	34,00	34,00	34,00
16	VINGA	26,90	27,00	27,00	27,00	27,00
17	VLADIMIRESCU	61,00	64,40	64,70	66,80	67,00
18	ZĂDĂRENI	22,10	22,70	23,30	23,30	23,30
19	ZERIND	16,20	22,10	22,20	22,20	22,20
20	ZIMANDU NOU	32,20	38,20	58,20	58,00	58,20
	TOTAL	1.064,60	1.167,50	1.203,50	1.210,10	1211,90

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Harta 12: Cantitatea de gaze naturale distribuite în județul Arad, la nivel de UAT

Cantitatea de gaze naturale distribuite
în județul Arad la nivelul UAT

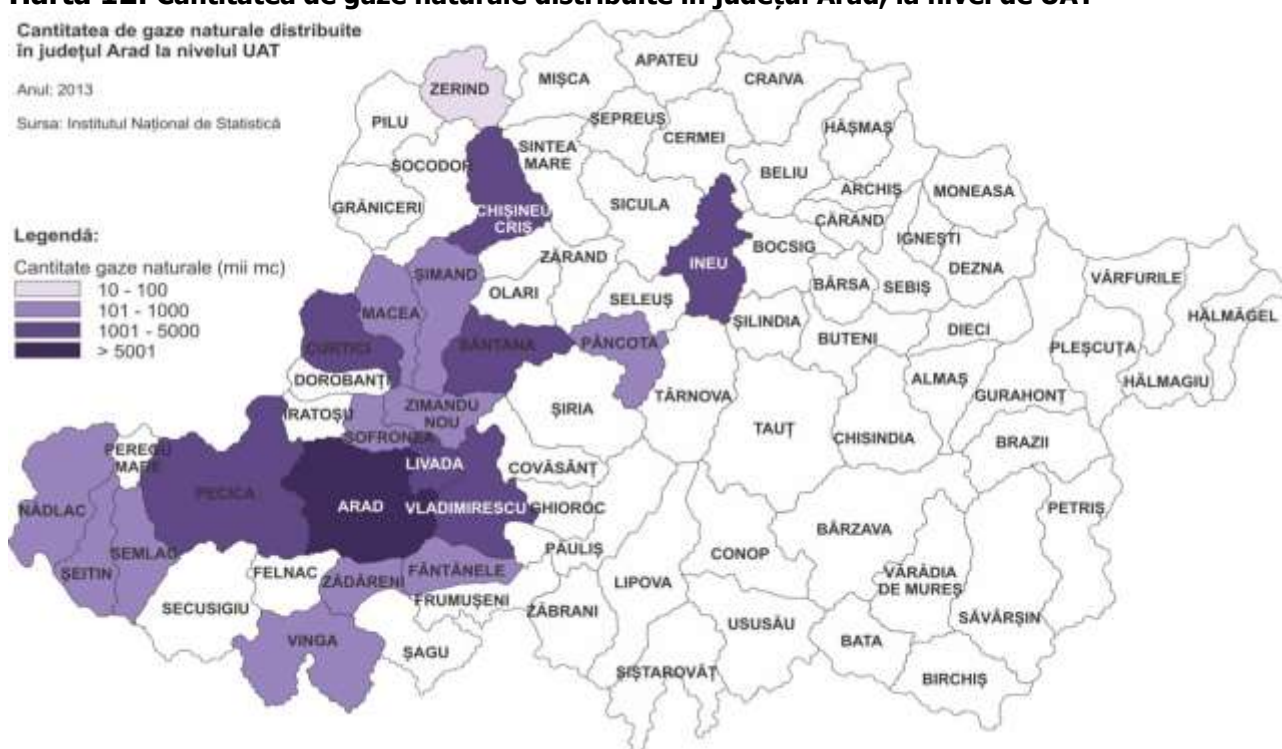
Anul: 2013

Sursa: Institutul Național de Statistică

Legendă:

Cantitate gaze naturale (mii mc)

10 - 100
101 - 1000
1001 - 5000
> 5001

Tab. 55: Evoluția cantității de gaze naturale distribuite pe localități, în perioada 2010-2014 (mii mc)

Localități	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014
MUNICIPIUL ARAD	63.347	75.370	70.678	67.882	63.035
ORAȘ CHIȘINEU-CRIȘ	3.245	3.769	4.018	4.062	3.985
ORAȘ CURTICI	1.635	1.660	1.640	1.680	1.456
ORAȘ INEU	1.306	1.474	1.609	1.609	1.570
ORAȘ NĂDLAC	385	492	455	431	414
ORAȘ PECICA	732	1.004	1.587	1.399	2.657
ORAȘ PÎNCOTA	55	297	505	505	938
ORAȘ SÂNTANA	1.783	2.053	2.102	2.016	1.912
FÂNTÎNELE	720	813	850	753	603
LIVADA	1.046	1.327	1.275	1.088	977
MACEA	433	517	402	402	750
ȘEITIN	94	106	110	125	114
SEMLAC	154	171	193	244	347
ȘIMAND	156	225	292	292	392
ȘOFRONEA	600	476	410	410	633
VINGA	168	170	180	180	199
VLADIMIRESCU	2.701	3.297	3.831	3.385	3.118
ZĂDĂRENI	742	713	652	608	529
ZERIND	76	72	74	74	65
ZIMANDU NOU	984	975	940	940	891
TOTAL	80.362	94.981	91.803	88.085	84.585

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

În municipiul Arad se observă pe parcursul perioadei studiate atât creșterea cât și scăderea cantităților de gaze naturale, valoarea din anul final de studiu fiind apropiată de cea din anul de baza, diferența fiind de doar 0,50%.

O creștere semnificativă a cantității de gaze naturale se înregistrează în Pecica, unde în anul 2014, comparativ cu anul de bază se observă o creștere de 263%.

5.4.4. Rețele de comunicații

Serviciile poștale sunt asigurate atât de operatorul național Poșta Română prin intermediul Oficiului Poștal Județean cu sediul în Arad, cât și de operatori privați de servicii de poștă (Cargus Curier, Fancourier, Urgent Curier și alții), prezenți și ei cu sucursale în județul Arad.

La nivelul județului sunt înregistrate 145 de unități de poștă, respectiv oficii comunale, urbane, de tranzit, agenții, ghișee independente, circumscripții poștale, magazine filatelice și alte unități.

Tab. 56: Volumul activității de poștă, pe categorii de prestații de poștă, în perioada 2009 – 2013 (mii buc)

Categoriile de prestații de poștă	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013
Correspondență și imprimare	2.010	1.984	1.642	1.150	1.047
Colete poștale	36	32	36	28	36
Trimiteri cu valoare declarată	10	16	17	16	28
Trimiteri recomandate	574	534	554	543	629

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Județul Arad este străbătut de o rețea amplă de telecomunicații, municipiul Arad fiind un nod important în rețeaua națională și internațională, magistrale de fibre optice fiind Timișoara – Arad – Oradea și Arad – Nădlac – Ungaria.

În ceea ce privește serviciile de telefonie, județul Arad se situează printre județele mai bine telefonizate, însă mai sunt localități în mediul rural care nu au instalații de telefonie fixă.

Localitățile Mândruloc, Cicir, Sâmbăteni, Bodrogu Vechi, Sederhaț, Tisa Nouă, Fiscuț; Fıríteaz, Hunedoara Timișani, Zimand Cuz au instalații de telefonie fixă prin acces radio (Romtelecom).

Tab. 57: Volumul activității de telefonie, pe categorii de activități, în perioada 2009 – 2013

Categoriile de activități de telefonie	Unități de măsură	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013
Conexiuni în rețeaua telefonică fixă	Număr	138.279	116.001	129.100	121.900	130.600
Convorbiri telefonice realizate în rețeaua telefonică fixă - trafic național	Mil. minute	140,2	103,8	97,1	78	67,5
Convorbiri telefonice realizate în rețeaua telefonică fixă - trafic internațional	Mil. minute	7,2	6,8	9	8,1	9,2

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

5.4.5. Energie regenerabilă

Utilizarea resurselor regenerabile și neregenerabile într-un mod rațional, fără a compromite șansele viitoarelor generații de a-și satisface propriile nevoi și aspirații reprezintă unul din principiile dezvoltării durabile.

Potențialul județului Arad în domeniul energiilor regenerabile se regăsește preponderent în cinci domenii: energie geotermală, biomasă, hidroenergie, energia solară și, la un nivel limitat, energie eoliană.

Energie geotermală

Zona cu potențial de energie geotermală este zona de Vest a județului - zăcăminte de ape geotermale sunt cantonate într-o zonă care bordează granița de vest, între văile Crișului Negru și Mureșului. Această resursă poate fi utilizată pentru încălzirea spațiilor de locuit și a apei menajere; aplicări în acest sens fiind făcute în orașele Nădlac și Curtici care au beneficiat de instalații de încălzire utilizând această resursă.

Potențialul resurselor geotermale poate fi valorificat în mediu rural, nu numai în încălzirea locuințelor, ci și a serelor, în acvacultură, industria laptelui, iar gazul de sondă care vine împreună cu apa geotermală se poate utiliza prin separarea acestuia prin construcția unor degazoare și ar putea produce curent electric și căldură în instalații de cogenerare⁷⁰.

Biomasa

Biomasa este principalul combustibil rural fiind folosit mai ales pentru încălzirea spațiilor de locuit, a apei, precum și pentru gătit. Exploatarea potențialului de biomasă presupune utilizarea în totalitate a rezidurilor din exploatarea forestieră, a rumegușului și a altor resturi din lemn, a deșeurilor agricole rezultate din cereale, tulpini de porumb și alte plante, precum și deșuri și reziduri menajere urbane.

În județul Arad vegetația forestieră ocupa 26% din suprafața județului (acoperirea teritorială la nivelul Europei fiind de 43%), cu suprafețe mari în zona montană și în dealurile piemontane. Se recunosc următoarele grupe de formațiuni: cărpino-făgete, goruneto-cărpino (care împreună ocupă cele mai mari suprafețe forestiere), gorunete cu horști, goruneto-cerețe, gârnițeto-cerețe, goruneto-făgete, precum și asociații de pajști secundare care vegetează pe locul fostelor păduri defrișate.

Identificarea potențialului real al biomasei forestiere și a potențialei cereri (pentru încălzire, producție de energie electrică, etc.) trebuie făcută în strânsă corelare cu identificarea celor mai potrivite și a celor mai rentabile tehnologii valorificând experiențele și cunoștințele existente inclusiv pe plan internațional.

Există un potențial semnificativ de biomasă, atât în deșuri vegetale cât și din cele provenite ca urmare a exploatărilor forestiere, județul dispunând de 95,57% biomasă agricolă și 4,43 % biomasă forestieră⁷¹. În Arad, este un singur producător de energie pe bază de biomasă.

Utilizarea sustenabilă a biomasei poate avea valoare adăugată și efecte benefice, inclusiv prin crearea de locuri de muncă pe plan local, managementul biodiversității și a durabilității pădurilor.

Hidroenergie

Județul Arad dispune de o rețea hidrografică bogată (Mureș, Criș, afluenți, etc.) cu potențial energetic, care ar putea fi utilizat astfel⁷²:

⁷⁰ Sursa: Strategia energetică a județului Arad pentru perioada 2010 - 2020

<http://www.cjarad.ro/uploads/files/Ozarchevici/Strategie%20energetica%20Arad.pdf>

⁷¹ Sursa: Raport de dezvoltare durabilă/ strategie energetică Arad

⁷² idem 58

- potențialul hidrografic al Canalului Morilor poate fi valorificat prin amplasarea de microhidrocentrale în următoarele locații: Buteni, Răpsig, Bocsig, Mocrea, Nădab, unde există căderi și debite pretabile pentru această activitate;
- există studii preliminare pentru construirea de centrale hidroelectrice pe Râul Mureș la Lipova, Sâmbeni, Fântânele, Pecica, Nădlac. Minihidrocentrale sunt la Dezna (Sebiș), Mocrea (Morilor), Buteni (Crișul Alb) și Iosășel (Iosășel);
- utilizarea unor zone din partea de deal și munte a unor cursuri de apă, cum ar fi în zona Pleșcuța, pentru amenajarea unor baraje pentru microhidrocentrale realizate prin investiții private pe cursul Crișului;
- utilizarea potențialului Mureșului conform Strategiei Bazinului Mureș⁷³ pentru amenajarea unor hidrocentrale utilizând potențialul hidrografic al acestui râu;
- construcția unor „hydropower station”, utilizând forța de curgere a apelor care traversează județul Arad, puse în cascade;
- re tehnologizarea unor microhidrocentrale realizate înainte de 1989 (cele de la Iosășel, Dezna, Sebiș și Mocrea) ar putea aduce un surplus de energie prin investiții relativ mici, având în vedere că priza de apă, aducțiunea, lacul de acumulare sunt realizate, iar re tehnologizarea efectivă a microhidrocentralei la nivele tehnologice actuale cu randamente de până la 98% ar putea fi făcută cu investiții rezonabile care s-ar cifra la maxim 150.000 – 200.000 euro.

În prezent, hidroenergia este utilizată de un singur producător, în comuna Hălmăgel.

Energie solară

Județul Arad beneficiază de o expunere solară bună (1200 – 1350 kW/mp/an) ceea ce ar favoriza utilizarea de panouri solare pentru clădirile administrative (școli, spitale, etc.), care, împreună cu celelalte forme de energie, pot asigura un grad ridicat de independență energetică a acestor obiective.

În prezent, potențialul solar este insuficient utilizat. Conform datelor publicate de Transelectrica S.A.⁷⁴, în județul Arad sunt 19 investitori care au obținut aviz tehnic de racordare și 31 investitori care au contracte de racordare valabile, pentru producerea de energie electrică pe bază de panouri fotovoltaice, în localitățile Arad, Cermei, Frumușeni, Ineu, Lipova, Mocrea, Nădlac, Olari, Șagu, Sebiș, Șimand, Șiria, Șofronea, Vinga, Vladimirescu.

Energie eoliană

Județul Arad, deși nu se încadrează într-o zonă cu potențial eolian deosebit, viteza vântului având o medie de 4-6 metri/ secundă, poate dezvolta sisteme de turbine eoliene în zonele de deal. Potențialul energiei eoliene este mai important în zonele cu direcția vântului predominant E-V.

Energia eoliană ar putea fi utilizată în Câmpia de Vest și în Dealurile Podgoriei, în Defileul Mureșului, având în vedere vântul ce bate din Pusta Maghiară și care, în țara vecină, antrenează o serie de centrale eoliene, cum ar fi cea de la Sarvoș, apropiată de județul Arad.

Astfel, ar putea fi plantate centrale eoliene pe Dealurile Văsoaiei, pe Dealul Mocrei, pe dealurile din Podgoria Miniș-Maderat, în defileurile Mureșului, urcând chiar până pe Vârfurile Munților Codru Moma sau pe Platoul Izoi – Moneasa⁷⁵.

În prezent, energia eoliană este utilizată de un singur producător de energie, în comuna Vladimirescu.

Biodiesel și bioetanol

În județul Arad este pusă la punct tehnologia de producere a bioetanolului și a biodiselului de către specialiști din universitățile arădene și de către ingineri care încă mai lucrează pe platforma

⁷³ www.limnology.ro/water2010/Proceedings/21.pdf

⁷⁴ Sursa: www.transelectrica.ro – Listă Avize ATR și contracte de racordare, actualizată la 15.01.2015

⁷⁵ Sursa: Strategia energetică a județului Arad pentru perioada 2010 – 2020

Combinatului Chimic Vladimirescu. Astfel, făcând culturi de sorg zaharat pe solurile sărătoase de la Socodor, se poate obține materia primă de fabricație a bioetanolului. Din grăsimi provenite din abatoare, din uleiul ars produs în cantine și restaurante se poate obține, astfel, în județul Arad, biodieselul de cea mai bună calitate, care de altfel, a și fost experimentat la Compania de Transport Public Arad. Prin utilizarea acestui biodiesel se poate asigura combustibil pentru autovehicule la prețuri aproape neglijabile, reducându-se poluarea cu grăsimi a sistemului de canalizare al orașului.

Biogazul

Pe teritoriul județului Arad există mai multe complexe zootehnice (ex. complexe de la Curtici, Macea, Iratoșu, Complexele de porci Smithfield) care produc o cantitate de gunoi de grajd; acestea ar putea procesa gunoiul de grajd în instalații de producere de biogaz care produc curent electric și căldură, dar și neutralizează gunoiul de grajd, care poate fi astfel utilizat în agricultură.

Astfel de instalații sunt utilizate în Ungaria, în imediata vecinătate a județului Arad; o colaborare cu Institutul de Biotehnologii de la Szeged ar putea duce la rețete de fermentare a gunoiului de grajd, a gunoiului menajer sau chiar a nămolurilor de la stațiile de epurare ale județului.

5.5. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Poziționare geografică favorabilă la granița cu Ungaria, 5 puncte de control și trecere a frontierei. ✓ Existența tronsoanelor de autostradă. ✓ Existența coridorului rutier IV pan-european și a coridorului feroviar pan-european. ✓ Rețea de căi ferate mai dezvoltată decât media națională. ✓ Existența aeroportului internațional și a punctului de intervenție aeromedical SMURD. ✓ Implementarea proiectului „Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Arad” prin POS Mediu. ✓ Implementarea proiectului „Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide” prin POS Mediu. ✓ Experiență în implementarea proiectelor mari de infrastructură. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rețea de drumuri redusă în zonele montane. ✓ Starea proastă a drumurilor care facilitează accesul către zone turistice (Moneasa, Lipova – Băi, Șiria). ✓ Nu există curse de zbor interne directe către alte orașe din România. ✓ Infrastructura existentă pentru transportul aerian de pasageri din cadrul aeroportului se află într-o stare precară și deteriorată. ✓ Gradul redus de extindere a rețelei de canalizare în mediul rural - Sisteme de canalizare există în 30 de UAT-uri din cele 78 existente. ✓ Lipsă instalație eliminare deșeurii periculoase la nivelul județului Arad, cea mai apropiată instalație de eliminare a deșeurilor periculoase aflându-se la Timișoara. ✓ Neînchiderea depozitului neconform de deșeurii din orașul Lipova. ✓ Nevalorificarea surselor de energie regenerabilă.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dezvoltarea transportului combinat. ✓ Potențialul județului pentru valorificarea surselor de energie regenerabilă: energie geotermală, biomasă, hidroenergie, energie solară. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Orientarea fluxurilor de turiști spre alte zone din țară, dată fiind precaritatea infrastructurii, în special a celei rutiere și feroviare. ✓ Menținerea unei situații deficitare a dotării hidro-edilitare va scădea calitatea vieții pentru locuitori și va respinge investițiile în zonă.

Concluzii capitol 5. Echiparea teritoriului

Județul Arad este amplasat strategic la distanțe mici de câteva capitale europene (250 km de Belgrad, 300 km de Budapesta), la granița cu Ungaria, deține aeroport deschis traficului internațional de pasageri și marfă și în care funcționează un punct de intervenție aeromedical SMURD și este traversat de două coridoare pan-europene de transport rutier și feroviar.

Din totalul de 1.208 km de drumuri județene, aproximativ 46% au o stare tehnică bună și foarte bună, în timp ce aproximativ 29% au o stare tehnică rea și foarte rea. O parte din drumurile a căror stare tehnică nu este optimă îngreunează accesul turiștilor către zone de interes turistic (Moneasa, Lipova – Băi, Șiria).

Marea parte a UAT-urilor (88%) sunt deservite de sisteme de alimentare cu apă, sisteme de canalizare existând în 38% din UAT-uri. În ceea ce privește lungimea rețelelor de alimentare cu apă și a rețelelor de canalizare, județul Arad se situează pe locul II după județul Timiș în cadrul Regiunii Vest.

La nivelul județului, circa 53,59% din populație beneficiază de alimentare cu apă în sistem centralizat, gradul de acoperire fiind mai mare în mediul urban și mai redus în mediul rural.

Serviciile de salubritate prezintă un grad de acoperire foarte mare la nivelul județului Arad (95%). În municipiul Arad există un depozit ecologic pentru deșeuri nepericuloase – clasa b, cu capacitatea totală de 1.677.800 mc, din care capacitatea celulelor este de 1.500.000 mc.

Modernizarea infrastructurii edilitare se derulează prin două programe mari aflate în derulare: „Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Arad” și “Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide”, ambele finanțate prin POS Mediu.

6. Social

6.1. Sănătate (infrastructură, resurse umane)

Sistemul de sănătate al județului Arad, asemenea celui la nivel național, are în componență unități sanitare, atât publice, cât și private. Structura sistemului sanitar județean asigură în principal toată gama de servicii medicale specializate necesare pentru prevenirea, diagnosticarea și tratarea bolilor și urmărește asigurarea accesului echitabil la servicii de sănătate de calitate cât mai apropiate de nevoile individului și comunității.

La sfârșitul anului 2013, infrastructura de sănătate a județului Arad avea următoarea configurație:

Tab. 58: Unități sanitare pe categorii de unități și forme de proprietate

Nr. crt.	Categoriile de unități sanitare	Total unități	Proprietate publică		Proprietate privată	
			Urban	Rural	Urban	Rural
1	Spitale	11	5	2	4	-
2	Ambulatorii de specialitate	2	1	-	1	-
3	Ambulatorii integrate spitalului	6	4	-	2	-
4	Dispensare medicale	4	4	-	-	-
5	Centre de sanatate mintală	1	1	-	-	-
6	Unități medico-sociale	2	1	1	-	-
7	Centre de diagnostic și tratament	1	-	-	1	-
8	Centre medicale de specialitate	1	1	-	-	-
9	Cabinete medicale de medicină generală	59	-	-	53	6
10	Cabinete medicale școlare	23	23	-	-	-
11	Cabinete medicale studențești	1	1	-	-	-
12	Cabinete medicale de familie	323	101	122	79	21
13	Cabinete stomatologice	412	3	-	375	34
14	Cabinete medicale de specialitate	264	-	-	258	6
15	Farmacii	156	4	-	96	56
16	Puncte farmaceutice	4	4	-	-	-
17	Laboratoare medicale	50	22	2	26	-
18	Laboratoare de tehnică dentară	47	-	-	42	5
19	Centre de transfuzie	1	1	-	-	-
20	Alte tipuri de cabinete medicale	2	1	-	1	-

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2014

Cea mai importantă unitate sanitară din județ este *Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad*⁷⁶, care a luat ființă în forma actuală în urma Hotărârii de Guvern nr. 359/2011 din 06.04.2011 prin reorganizarea într-o singură structură a 3 spitale și anume: Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad (înființat în anul 1981), Spitalul Clinic Municipal Arad (înființat în anul 1775), Spitalul Clinic de Obstetrică-Ginecologie "Dr. Salvator Vuia" Arad (care datează din anul 1919).

⁷⁶ <http://www.scjarad.ro/index.php/2012-01-20-12-27-00/istoric>

Aflat în subordinea Consiliului Județean Arad, spitalul are în structura sa peste 60 de secții și compartimente, dispune de un număr de 1.368 de paturi, serviciile medicale fiind asigurate de 226 de medici și de un număr de 835 persoane aparținând personalului sanitar mediu.

SMURD Arad⁷⁷ a început activitatea în anul 2008, inițial cu 2 echipaje de prim ajutor calificat, evoluând cu 3 și crescând la 4 cu echipajul de terapie intensivă mobilă.

Acum sunt active 8 echipaje de prim-ajutor (Bârzava, Chișineu-Criș, Sebiș, Ineu, Gurahonț, Nădlac, Birchiș, Vinga) și un echipaj de terapie intensivă mobilă la Arad.

Personalul SMURD este alcătuit din 10 medici specialiști/rezidenți de medicină de urgență, 19 asistenți și 145 de paramedici aflați în structura ISU sau a autorităților locale (2 echipaje de prim ajutor calificat sunt în colaborare cu autoritățile locale Nădlac și Vinga).

La nivelul județului, mai există 6 spitale aflate în proprietate publică: *Spitalul Orășenesc Ineu, Spitalul Orășenesc Sebiș, Spitalul Orășenesc Lipova, Spitalul de Neuropsihiatrie Dezna, Spitalul de Psihiatrie Mocrea și Spitalul de Psihiatrie Căpâlnaș.*

Din punctul de vedere al personalului medico-sanitar care asigură serviciile medicale în unitățile sanitare din județul Arad, situația se prezintă astfel:

Tab. 59: Personalul medico-sanitar pe categorii, forme de proprietate

Nr. crt.	Categoriile de cadre medico-sanitare	Total	Proprietate publică		Proprietate privată	
1	Medici, total	1116		819		297
	-din care medici de familie	332		292		40
2	Stomatologi	399		15		384
3	Farmacisti	254		7		247
4	Personal sanitar mediu	2.250		1329		921

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică pentru anul 2013, în județul Arad existau un număr de 5,19 paturi de spital la 1.000 de locuitori față de 5,84 la nivel național și 2,56 medici la 1.000 de locuitori față de 2,42 la nivel național. În Marea Britanie, unde sistemul medical a fost considerat cel mai bun sistem de sănătate la nivel mondial, sunt 2,79 medici la 1.000 de locuitori la nivelul aceluiași an.

Consiliul Județean Arad a reabilitat și modernizat Ambulatoriul integrat din structura Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad printr-un proiect cu finanțare europeană, prin Programul Operațional Regional 2007–2013⁷⁸, Axa Prioritară 3 - „Îmbunătățirea infrastructurii sociale”, Domeniul Major de Intervenție 3.1 - „Reabilitarea/ modernizarea/ echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate”. Proiectul a vizat îmbunătățirea calității serviciilor medicale, creșterea calității vieții, continuarea reformei în sistemul sanitar și, pe termen lung, apropierea de indicatorii de sănătate și demografici ai țărilor civilizate.⁷⁹

În luna decembrie 2014 a fost inaugurat noul Cabinet de Medicină Dentară în cadrul Spitalului Clinic de Urgență Arad. Inițiativa aparține Consiliului Județean Arad și Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad. Lucrările de recompartimentare a spațiului în care funcționează noul cabinet, cât și dotarea acestuia cu aparatură medicală de ultimă generație, au fost finanțate din bugetul Consiliului Județean Arad, valoarea totală a investițiilor ridicându-se la aproximativ 200.000 lei.

Totuși, Studiului elaborat privind Strategia de Sănătate a Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad atrage atenția asupra faptului că *”din punct de vedere structural, spitalul are multiple locații,*

⁷⁷ http://www.smurd.ro/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=60&Itemid=89

⁷⁸ <http://www.inforegio.ro/ro/por-2014-2020.html>

⁷⁹ http://www.cjarad.ro/uploads/files/Programa_Proiecte/Prezentare%20proiect%20AMBULATORIU%20pt%20site.pdf

majoritatea în clădiri vetuste, construite cu mulți ani în urmă, care necesită investiții pentru consolidare, îmbunătățire a circuitelor, a condițiilor hoteliere, a amenajării unor servicii noi sau îmbunătățirea serviciilor existente, care să satisfacă standardele Ministerului Sănătății, ale CJASA, precum și cele de educație universitară și atractibilitate față de unități similare din județele limitrofe din România sau Ungaria⁸⁰.

Astfel, prin Strategia de Sănătate a Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad se propune construirea unui nou spital modular, care să fie utilizat atât ca bază de dezvoltare și optimizare a organizației și a serviciilor în cel mult două locații, cât și ca bază de dezvoltare a orașului și județului Arad. În plus, Studiul amintește și oportunitatea construirii unei unități spitalicești pentru secția de oncologie la Arad, prin care să poată fi tratați pacienți din toată regiunea de Vest a țării, inclusiv dezvoltarea propriului laborator de Radiologie – Imagistică Medicală cu ajutorul căruia pot fi inițiate studii clinice inclusiv prin colaborarea cu Facultatea de Medicină din Arad.

Corpul de clădire principal al Spitalului Orășenesc Lipova a fost reabilitat, investiția totală fiind de 1,1 milioane lei. Pe viitor, se dorește dezvoltarea spitalului la un nivel cât mai ridicat. Astfel, autoritățile au în vedere dezvoltarea ambulatoriilor de specialitate și înființarea compartimentelor de chirurgie generală, ATI și obstetrică-ginecologie, precum și înființarea unui compartiment de Primiri Urgențe. A fost aprobat Proiectul "Extindere Spital Orășenesc Lipova"⁸¹ în valoare de 25.499.093 lei finanțat din fonduri guvernamentale⁸².

În anul 2013 a fost alocată suma de 1.719 mii lei din bugetul local pentru finalizarea lucrării demarată în anul 2010 "*Elaborare proiect tehnic, execuție lucrări reparații capitale și modernizare – Pavilion II*" derulată de către Spitalul de Psihiatrie Mocrea și pentru achiziția unei autoutilitare. Susținerea finanțării acestei lucrări a fost necesară având în vedere atât incidența bolilor de natură psihiatrică, cât și necesitatea asigurării condițiilor pentru desfășurarea unor servicii medicale de calitate.

Consiliul Județean Arad prin Serviciul Managementul Spitalelor a asigurat coordonarea funcțională a tuturor activităților de asistență medicală desfășurate în unitățile sanitare subordonate și a propus soluții pentru dezvoltarea furnizării unor servicii medicale necesare rezolvării problemelor de sănătate ale populației din zona administrativ-teritorială de care răspunde⁸³.

6.2. Protecție socială

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad este instituție publică de interes județean cu personalitate juridică, înființată în subordinea Consiliului Județean și realizează la nivel județean măsurile de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, precum și a oricăror persoane aflate în nevoie.

În scopul diversificării și dezvoltării serviciilor sociale, a fost elaborată „*Strategia de Dezvoltare a Serviciilor Sociale a Județului Arad 2014-2020*” - un instrument de organizare și evaluare a dezvoltării sectorului public de asistență socială, în colaborare cu sectorul privat de asistență socială, în acord cu principiile și obiectivele cuprinse în documentele comunitare, naționale și regionale.

Infrastructura sistemului public de asistență socială existentă în județul Arad cuprinde 61 de instituții de îngrijire pentru copii și 10 instituții de îngrijire pentru adulți.

⁸⁰ Sursa: *Studiu elaborat privind Strategia de Sănătate a Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad*, Raport creat pentru Consiliul Județean Arad. Sumar, material elaborat de CIEMME DIAGNOSTICA și HBS Group, 2015

⁸¹ <http://www.primarialipova.ro/articole/anunturi>

⁸² Sursa: MDRAP - Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice

⁸³ Raport CJ Arad 2013

Conform evidenței sistemului de servicii sociale, în județul Arad numărul persoanelor cu handicap a crescut în perioada 2010-2013 cu 8,8%, cea mai mare creștere anuală, de 5,13%, fiind înregistrată în anul 2013 față de anul 2012.

La nivelul anului 2013 existau 1.779 de asistenți personali pentru persoanele cu handicap, fiecărui asistent revenindu-i în îngrijire, în medie, 7,68 persoane cu handicap.

Categoriile de copii protejați în servicii de îngrijire de zi sunt copii din familii defavorizate, față de care există riscul separării de părinți, copii cu risc de abandon școlar, copii cu vârste cuprinse între 0 – 3 ani, copii abuzați, neglijați, exploatați, copii de etnie romă.

Tab. 60: Capacitatea instituțiilor de îngrijire de zi pentru copii, în anul 2013

Localitate	Subordonare	Capacitate	Număr copii
Arad	Consiliu local	438	420
	ONG	54	32
Pâncota	Consiliu local	20	19
Ineu	Consiliu local	43	42
Nădlac	Consiliu local	20	24
Sântana	Consiliu local	12	33
Zăbrani	Consiliu local	105	79
Păuliș	ONG	-	10

Sursa: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad

Categoriile de copii protejați în servicii de tip rezidențial sunt copii abuzați, neglijați, exploatați, copii de etnie romă.

Tab. 61: Capacitatea instituțiilor cu servicii de tip rezidențial pentru copii, în anul 2013

Localitate	Subordonare	Capacitate	Număr copii
Arad	DGASPC	117	84
	ONG	75	44
Lipova	DGASPC	139	136
	ONG	12	11
Sântana	DGASPC	123	118
	ONG	26	24
Beliu	ONG	10	11
Chișineu-Criș	ONG	12	10
Vladimirescu	ONG	7	2
Păuliș	ONG	12	7
Ineu	DGASPC	73	71
Sebiș	DGASPC	17	10
Vărădia de Mureș	DGASPC	35	31
Zădăreni	DGASPC	16	18

Sursa: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad

Adulții protejați în servicii de tip rezidențial sunt persoanele cu handicap, centrele de îngrijire fiind în subordinea DGASPC Arad.

Tab. 62: Capacitatea instituțiilor cu servicii de tip rezidențial pentru adulți 2013

Localitate	Capacitate	Număr adulți
Arad	30	32
Hălmagiu	30	30
Păuliș	17	16
Pecica	54	53
Vărădia de Mureș	10	5
Cuveșdia	35	38
Petriș	40	36

Sursa: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad

Numărul copiilor instituționalizați a înregistrat o scădere de 7,24% în anul 2013 (577 copii) față de anul 2011, respectiv cu 45 de copii mai puțin.

Numărul asistenților maternali profesioniști la sfârșitul anului 2013 a fost de 105 persoane, acestea având în îngrijire un număr de 164 copii.

Tab. 63: Situația asistenților maternali

Denumire indicator	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
Număr de asistenți maternali profesioniști	97	100	105
Număr de copii la asistenți maternali	164	167	164
Raport număr copii la 1 asistent maternal	1,69	1,67	1,56

Sursa: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad

La nivelul județului, există ONG-uri sociale active care prin activitatea desfășurată contribuie la asigurarea protecției sociale a categoriilor defavorizate. În funcție de grupul țintă vizat, aceste organizații sunt localizate astfel:

Tab. 64: ONG-uri cu activitate în domeniul protecției copilului și familiei

Localitate	Număr
Arad	13
Lipova	4
Ineu	1
Sântana	1
Chișineu-Criș	1
Vladimirescu	1
Fântânele	1
Beliu	1
Păuliș	1
Sânleani	1
Total	25

Tab. 65: ONG-uri cu activitate în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități și vârstnicilor

Localitate	Număr
Arad	13
Lipova	1
Nădlac	1
Dorobanți	1
Sâmbăteni	1
Total	17

Sursa: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad

În afară de aceste organizații, mai există un număr de 7 ONG-uri noi care au ca obiect de activitate servicii de asistență socială dedicate copiilor și persoanelor care suferă de autism.

În anii 2012-2013, au fost încheiate un număr de **48 de parteneriate** între Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului și ONG-urile din domeniu.

Pentru asigurarea serviciilor de asistență socială la standardele și normele adecvate legislației în vigoare, au fost accesate fonduri structurale pe diverse programe europene de finanțare:

- ✓ Proiectul "Extindere și dotare cu echipamente specifice a Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă Arad" în valoare de 3.921.113,48 lei, finanțat prin Programul Operațional Regional 2007-2013⁸⁴, având ca obiectiv dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor de asistență socială specializată dedicată unui număr de 223 de copii și elevi cu nevoi speciale;
- ✓ Proiectul "Egalitate de șanse la o viață împlinită" în valoare de 2.255.667,00 lei, finanțat prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane⁸⁵, având ca obiectiv facilitarea accesului pe piața muncii pentru 380 persoane de etnie romă, dintre care 300 din penitenciare;
- ✓ Proiectul "Extinderea și reabilitarea Centrului de Criză" în valoare de 3.321.865,37 lei, finanțat prin Programul Operațional Regional 2007-2013, având ca scop eficientizarea sistemului de servicii sociale oferite de DGASPC Arad următorilor beneficiari: 11 copii, 3 cupluri de mame cu copii și 11 adulți.

Prin aceste exemple de proiecte se dovedește preocuparea permanentă a instituțiilor abilitate să asigure servicii de asistență socială pentru creșterea calității serviciilor și facilitarea accesului unui număr cât mai mare de persoane care au nevoi speciale să beneficieze de ajutor specializat.

6.3. Educație

Infrastructura de învățământ existentă în județul Arad în anul 2014 avea următoarea configurație:

Tab. 66: Unitățile școlare pe categorii de unități școlare, forme de proprietate și medii de rezidență în anul 2014

Unități școlare	Total	Formă de proprietate		Localizare	
		Publică	Privată	Urban	Rural
Total, din care :	163	151	12	80	83
Învățământ preșcolar (Grădinițe de copii)	27	21	6	22	5
Școli din învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	90	88	2	18	72
Licee- învățământ secundar ciclul 2	42	40	2	36	6
Școli din învățământul postliceal	2	1	1	2	-
Instituții de învățământ superior	2	1	1	2	-

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Dintre cele 284 localități existente în județul Arad (1 municipiu, 9 orașe și 274 sate), 54 de localități (19,01% din total) nu beneficiază de infrastructură de educație. În aceste localități,

⁸⁴ <http://www.inforegio.ro/ro/por-2014-2020.html>

⁸⁵ <http://www.fonduri-structurale.ro/Detalii.aspx?t=resurseumane>

numărul de elevi este scăzut și nu necesită înființarea/existența unei unități de învățământ, elevii deplasându-se la școala din comuna apropiată cu transport școlar⁸⁶.

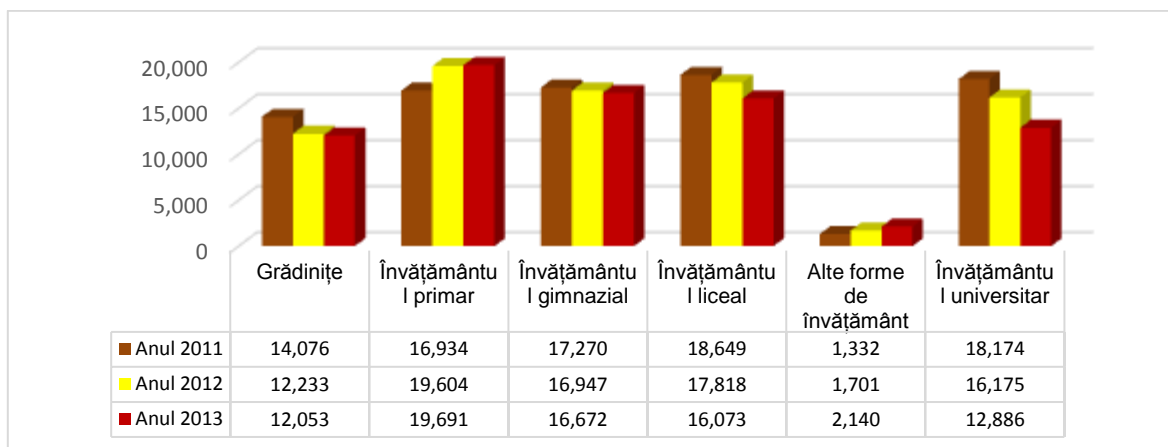
Învățământul secundar arădean cuprinde instituții cu tradiție precum: Colegiu Național „Moise Nicoară” (fost „Ioan Slavici”), Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, Liceul de Artă „Sabin Drăgoi”.

Învățământul superior arădean dispune de două universități:

- ✓ Universitatea de stat “Aurel Vlaicu” acoperă o paletă largă de facultăți/ specializări: inginerie, inginerie alimentară, turism, protecția mediului, științe umaniste și sociale, științe economice, teologie, științe exacte, științe ale educației, educație fizică și sport, arte plastice, decorative și design;
- ✓ Universitatea de Vest “Vasile Goldiș”, instituție privată, având următoarele facultăți/ specializări: științe juridice, medicină generală, farmacie și medicină dentară, științe umaniste, politice și administrative, educație fizică și sport, psihologie și științe ale educației, informatică, științe ale naturii, inginerie, științe economice, conservarea patrimoniului și restaurare.

Evoluția numărului de elevi înscriși în formele de învățământ din județul Arad este următoarea:

Fig. 31: Evoluția numărului de elevi din județul Arad în perioada 2011-2013

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2014

În perioada analizată, se poate observa o tendință de scădere a numărului de elevi, per total 8% mai puțini elevi au fost școlarizați în anul 2013 față de anul 2011. Cel mai mare număr de elevi sunt cei înscriși în clasele I-IV, rata de abandon școlar la această categorie de elevi fiind și cea mai scăzută. Astfel, în anul școlar 2012-2013, rata abandonului școlar în învățământul primar era de 1,7 %, mai mare în mediul urban (1,8%) decât cea din mediul rural (1,5%)⁸⁷. De asemenea, se constată că elevii de gen masculin abandonează școala în număr mai mare față de elevii de gen feminin, respectiv rata de abandon școlar este de 1,8% la băieți față de 1,6% la fete.

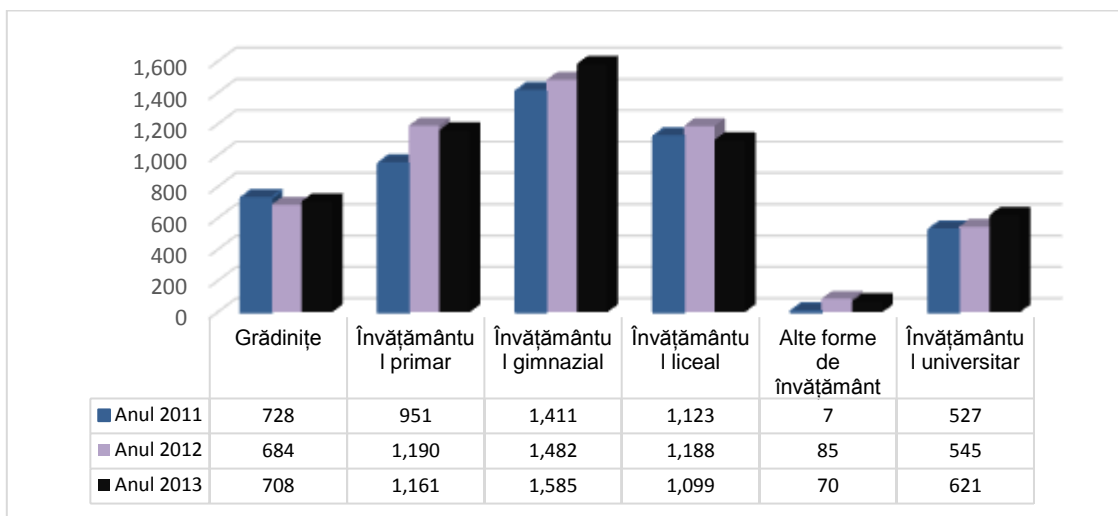
Evoluția numărului de cadre didactice din județul Arad este următoarea:

⁸⁶ “Situția localităților care nu beneficiază de infrastructură de educație” – Inspectoratul Școlar Județean Arad

⁸⁷ „Rata de abandon școlar” - Inspectoratul Școlar Județean Arad

Fig. 32: Evoluția numărului de cadre didactice din județul Arad în perioada 2011-2013

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2014

Pentru perioada 2011-2013, se constată o creștere a numărului total de cadre didactice cu 10,46% în anul 2013 față de 2011, în special a celor care predau în învățământul gimnazial și universitar. Conform informațiilor furnizate de Inspectoratul Școlar Județean Arad, în anul școlar 2014-2015 se remarcă scăderea numărului cadrelor didactice calificate la disciplinele din cadrul ariei curriculare *Științe* și o creștere a numărului cadrelor didactice la disciplinele umaniste.

Situația numărului de cadre didactice raportat la populația școlară, respectiv 1 cadru didactic la 1.000 de elevi, pentru anul școlar 2014-2015, pe fiecare nivel de educație, este următoarea:

Tab. 67: Număr cadre didactice raportat la populația școlară

Nivelul	Număr cadre didactice	Număr elevi	Raport
Preșcolar	716	11.780	60,78
Primar	1.034	19.273	53,65
Gimnazial	1.280	15.963	80,18
Liceal	1.148	14.513	79,10
Învățământ profesional	115	982	117,10
Postliceal/ Școală de maștri	66	510	129,41
Învățământ special +CJRAE	420	779	539,15
Total	4.779	63.801	74,90

Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Arad

Unitățile de învățământ au o bază materială (săli de clasă, biblioteci, laboratoare), respectiv umană (cadre didactice) care asigură în bune condiții desfășurarea actului educațional, dar necesită diferite investiții, atât în privința infrastructurii, cât și în ceea ce privește pregătirea continuă a cadrelor didactice în vederea adaptării la cerințele pieței, inclusiv la nivel local, prin specializările prevăzute în oferta educațională.

Tab. 68: Situația numărului de elevi raportat la numărul de clase, în anul 2013

Forma de învățământ	Număr săli de clasă	Număr elevi	Număr elevi/ Clasă
Învățământul primar și gimnazial	1.696	36.363	21,44
Învățământul liceal	1.056	16.073	15,22
Învățământul postliceal	23	2.140	93,04

Forma de învățământ	Număr săli de clasă	Număr elevi	Număr elevi/ Clasă
Învățământul universitar	462	12.886	27,89
Total	3.237	67.462	20,84

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2014

Comparativ cu numărul de elevi/clasă la nivel național, în județul Arad se înregistrează o medie mai mică de elevi/clasă, respectiv 20,84 față de 25,52 elevi/clasă.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în ceea ce privește dotarea cu tehnică informațională de calcul (PC-uri), în anul 2013, în unitățile școlare existau un număr de 7.217 calculatoare, în creștere cu 18,58% față de anul 2011, iar procentul de elevi care are acces la computer și internet în cadrul instituției de învățământ este de 35%.

În perioada 2007-2013 au fost demarate 56 de proiecte de investiții pentru reabilitarea infrastructurii de educație județeană în valoare totală de 147.756.829,00 lei din care 10% dintre ele au fost finalizate. Din totalul proiectelor, aproximativ 70% sunt proiecte de investiții amplasate în mediul rural.

Unitățile școlare din județul Arad au derulat 33 de proiecte și programe educaționale în perioada 2007-2014:

- Inspectoratul Școlar Județean Arad a desfășurat 11 proiecte dintre care 2 proiecte au fost finanțate prin POS DRU, 1 proiect prin Programul Leonardo da Vinci⁸⁸ și 8 proiecte prin Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale (ANPCDEFP) București;
- Casa Corpului Didactic "Alexandru Gavra" Arad a desfășurat 8 proiecte dintre care 2 proiecte au fost finanțate prin POS DRU, 2 proiecte prin ANPCDEFP București și 4 proiecte prin diverse programe ale Comisiei Europene;
- Liceul Tehnologic "Iuliu Maniu" Arad a derulat un program finanțat prin ANPCDEFP București;
- Colegiul Național "Moise Nicoară" Arad a desfășurat 7 proiecte;
- Colegiul Economic Arad a derulat 6 proiecte, dintre care 4 proiecte finanțate prin ANPCDEFP București și 2 proiecte finanțate prin Comisia Europeană Programul IEE⁸⁹.

6.4. Cultură și culte

Centrul Cultural Județean Arad este instituție publică de cultură finanțată din venituri proprii și din alocații de la bugetul județean, de interes județean, care funcționează sub autoritatea Consiliului Județean Arad. Strategia Culturală a județului Arad elaborată de Centrul Cultural Județean Arad susține dezvoltarea tuturor actorilor culturali, astfel încât aceștia să asigure o ofertă culturală diversificată și de calitate, să păstreze și să valorifice bogăția patrimoniului cultural local, creșterea participării cetățenilor la o viață culturală atractivă, dinamică și conectată la valorile culturale naționale și internaționale.

Activitatea cultural-educativă este o parte importantă a acțiunii generale de educație și se desfășoară prin instituții tradiționale (școală, teatre, biblioteci, muzee, etc.), mijloace mass-media (presă, televiziune, cinema).

În județul Arad există un număr de 251 de biblioteci structurate pe categorii, după cum urmează:

⁸⁸ http://ec.europa.eu/education/tools/llp_en.htm

⁸⁹ <http://www.fonduri-structurale.ro/detalii.aspx?eID=10340&t=altefinantari>

„Lista proiectelor și programelor educaționale europene” – Inspectoratul Școlar Județean Arad

Tab. 69: Biblioteci pe categorii de biblioteci

Categoriile de biblioteci	Număr
Ale instituțiilor de învățământ superior	2
Specializate	5
Școlare	185
Publice, din care :	59
<i>Județene</i>	1
<i>Municipale și orășenești</i>	9
<i>Comunale</i>	49
Total	251

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2014

Din numărul total de biblioteci, aproximativ 63% sunt amplasate în mediul rural, iar diferența de 37%, în mediul urban.

La nivelul județului Arad, există un număr de **11 muzee și colecții publice**, acestea având diferite profile în funcție de specificul expus: arheologic, istoric, religios, artă, științele naturii, cultivarea viței de vie, etnografic, etc.

Conform datelor furnizate de Ministerul Culturii, în județul Arad există în total **413 monumente istorice** înregistrate în patrimoniul național⁹⁰.

În județul Arad sunt înregistrate **trei instituții de spectacol**, ambele având sediul în municipiul Arad :

- *Teatrul de Stat „Ion Slavici”* funcționează într-una dintre cele mai impresionante clădiri ale Aradului. Edificiul, datorită amplasării sale, constituie un adevărat cap de perspectivă pe bulevardul central al orașului. Impunătoarea clădire a fost ridicată în secolul al XIX-lea. Are două săli de spectacole, Sala Mare cu 400 de locuri, rezervată cu preponderență repertoriului clasic, iar sala Studio cu 100 de locuri este folosită pentru proiecte din dramaturgia contemporană și cele legate de experimentul teatral. Din 2011, *Teatrul de Stat* a preluat prin absorbție și *Teatrul de Marionete*
- *Filarmonica de Stat din Arad* funcționează în clădirea Palatului Cultural, locaș de cultură în care, la 24 octombrie 1913, are loc concertul de inaugurare. Are o capacitate de 780 de locuri și este renumită pentru acustica și design-ul deosebit.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică pentru anul 2013, în județul Arad existau **3 cinematografe** cu o capacitate totală de 4.042 de locuri în săli.

În județul Arad, în următoarele orașe există **8 case de cultură**: municipiul Arad, Lipova, Chișineu-Criș, Curtici, Ineu, Pâncota, Pecica și Nădlac. În 68 de comune funcționează **65 de cămine culturale** (Căminul Cultural Fântânele a fost retrocedat fostului proprietar, iar Căminul Cultural Tauț este în demolare).

La nivelul județului Arad există un număr de **728 locașuri de cult**, 21% dintre acestea fiind amplasate în mediul urban și 79% în mediul rural:

⁹⁰ Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr.670 bis/ 01.10.2010

Tab. 70: Numărul și amplasarea locașuri de cult din județul Arad

Religie	Număr total locașuri de cult	Localizate în :		Patrimoniul național
		Mediu urban	Mediu rural	
Ortodox	330	45	285	37
Baptist	183	32	151	-
Romano-catolic	88	25	63	8
Adventist	40	9	31	-
Penticostal	27	13	14	-
Reformat (Calvin)	22	9	13	2
Greco-catolic	17	6	11	-
Lutheran	8	4	4	2
Mozaic	4	4	-	1
Alte religii	9	5	4	1
Total	728	152	576	51

Sursa: <http://www.biserici.org>

Doar în municipiul Arad există **82 locașuri de cult**, acoperind toate categoriile de religii ale populației din zonă.

Din punct de vedere al **meșteșugurilor**, atestări ale cojocăritului găsim în județul Arad încă din primele conșcripții din secolul al XVIII-lea, când în numeroase localități apar la ocupații blănari (Ianio), ca plătitori de taxă pe meserie⁹¹. Au rămas însă vii și se practică și azi olăritul, curelăritul (Buteni), împletitul de frânghii (Buteni, Pâncota), împletitul de nuiete (Ineu, Pecica), fabricarea de mături (Vidra), furci (Avram Iancu), turtă dulce și pălării (Pâncota), țesutul în război (Șicula, Iacobini, Nădlac).

Una dintre măsurile propuse de *Centrul Cultural Județean Arad* este promovarea folclorului autentic prin concursuri și evenimente culturale etalon (Autentic Fest, Festivalul Dubașilor, „La izvor de cânt și dor”, Festivalul cântecului și portului popular din Țara Zărandului, Festivalul Dansului Călușeresc, Festivalul Colindelor, Târgul de Fete de pe Muntele Găina, Concerte și acțiuni culturale pe regiuni folclorice, realizate cu interpreți profesioniști și nume consacrate etc.), și sprijin pentru organizarea unor târguri și festivaluri pe întreg teritoriul județului (Sărbătoarea vinului în Podgorie, Târgul de toamnă, Festivalul de artă culinară etc.).

O altă măsură a Strategiei Culturale a județului Arad este încurajarea parteneriatelor între CJA și autoritățile locale pentru finanțarea unor evenimente culturale comune în vederea păstrării autenticității obiceiurilor și portului tradițional (Parada portului popular, sărbătorile anuale ale localităților etc.) și dezvoltarea programului „Cetate culturală” prin realizarea de spectacole, concerte, expoziții în diferite localități ale județului.

Orchestra populară „Rapsodii Zărandului” face parte din elita muzicii populare românești, apărătoare a valorilor culturii tradiționale autentice, pe care le susține cu profesionalism și virtuozitate. Performanțele artistice se datorează bogăției repertoriului muzical, dar și calității instrumentiștilor din acest ansamblu folcloric, renumit pentru arta interpretativă a cântecului și jocului popular din Țara Zărandului, atât pe plan național, cât și internațional. La nivelul județului Arad există un număr de 52 de ansambluri și formații artistice de amatori, majoritatea funcționând pe lângă casele de cultură orășenești și căminele culturale comunale sau sătești.

Școala Populară de Arte Arad reprezintă o instituție de cultură cu profil de învățământ artistic, funcționând sub autoritatea Consiliului Județean Arad, menită să realizeze educația artistică a unui public cultural larg, cu aptitudini în domeniu. Are ca obiective principale realizarea de cursuri de

⁹¹ *Strategia culturală a județului Arad 2010-2014*

educație artistică și desfășurarea de programe culturale artistice (concerte, spectacole de muzică populară, pop, rock, teatru, balet, audiții muzicale, expoziții). Instituția organizează cursuri la 18 discipline: canto clasic, canto muzică ușoară, canto popular, pian, vioară, chitară, chitară clasică, orgă electronică, percuție, instrumente de suflat, pictură, grafică, design vestimentar, design grafic-grafică asistată de calculator, artă fotografică actorie și balet.

6.5. Sport

În județul Arad există infrastructură în vederea desfășurării de activități sportive, atât pentru sportivii profesioniști, cât și pentru ceilalți locuitori ai județului care sunt interesați de practicarea sportului în timpul liber.

Conform informațiilor furnizate de Ministerul Tineretului și Sporturilor, la nivelul județului Arad există 145 de asociații și cluburi sportive, 68% dintre acestea funcționând în municipiul Arad :

Tab. 71: Cluburile și asociațiile sportive din județul Arad

Forma de proprietate	Total	Urban	Rural
Proprietate publică	30	12	18
Proprietate privată	115	98	17
Total	145	110	35

Sursa: Site-ul Ministerului Tineretului și Sportului - <http://mts.ro/>

Din punct de vedere al varietății disciplinelor practicate în aceste asociații și cluburi sportive, printre primele se pot remarca :

Tab. 72: Asociații și cluburi sportive după numărul de discipline sportive

Denumire	Număr discipline sportive
Asociația Clubul Sportiv Mistral Arad	60
Asociația Clubul Sportiv Sporting Arad	49
Club Sportiv C.S. Westar Arad- Sânpaul	48
Asociația „Clubul Sportiv Temerarii-Arad”	27
Asociația "Club Sportiv Uninvest" Arad	21
As. Club Sportiv "Cobra Arte Marțiale - Universitatea de Vest Vasile Goldiș Arad"	21

Sursa: Site-ul Ministerului Tineretului și Sportului - <http://mts.ro/>

Cele mai importante sporturi practicate în asociațiile și cluburile sportive sunt:

Tab. 73: Numărul asociațiilor și cluburilor în funcție de disciplina sportivă

Discipline	Număr asociații/ cluburi sportive
Fotbal	69
Baschet	39
Handbal	39
Volei	37
Tenis de masă	35
Tenis	35

Sursa: Site-ul Ministerului Tineretului și Sportului - <http://mts.ro/>

Reprezentativă la nivel național este echipa de fotbal UTA Arad. Este deținătoarea celor mai multe trofee dintre echipele de fotbal din provincie.

Echipa era supranumită "Bătrâna Doamnă" sau "Textiliștii" și s-a înființat în anul 1945, pe data de 18 aprilie. A câștigat de șase ori Campionatul și de două ori cupa României. În anul 2013, o nouă echipă denumită UTA Bătrâna Doamnă a fost înscrisă în liga a IV-a în locul UTA II, iar în martie 2014 a primit din partea Suporter Club UTA drepturile federative, sigla și culorile reprezentative UTA. În

prezent, echipa UTA Bătrâna Doamnă și-a schimbat numele în UTA și joacă în divizia a III-a.

În august 2014 s-a început demolarea Stadionului UTA Arad pentru a se reconstrui unul nou, care să corespundă cu standardele Uniunii Europene și care va avea o capacitate de 12.584 de locuri. Cheltuielile modernizării stadionului vor fi suportate integral de Primăria județului Arad.

În orașul Arad unde se regăsesc o multitudine de piscine și bazine de înot printre care și Bazinul Delfinul Arad - bazin Olimpic în care se antrenează membrii echipei CSM Arad dar este deschis și pentru public. În cadrul bazinului Delfinul se organizează competiții precum „Cupa Aradului” competiție la care au participat înotători din Ungaria și România, aceștia s-au luptat pentru unul din premiile puse la bătaie de către organizatorii cupei (CSM Arad cu sprijinul Primăriei Arad).

O altă disciplină sportivă performantă este **baschetul**.

Echipa de baschet ICIM Arad a fost înființată în anul 1988 și, de-a lungul timpului, a purtat diverse denumiri. În prezent, poartă denumirea de Univ. Goldiș ICIM Arad și ocupă locul 4 în clasamentul Ligii Naționale de Baschet.

Echipa ICIM Arad este una dintre cele mai bune echipe de baschet feminin de la noi din țară, acest lucru fiind dovedit de multiplele premii câștigate (1997/1998, 1998/2001- echipa s-a calificat pe primul loc, câștigând trofeul Campioana Națională a României, 2001/2004 este Vicecampioana Națională a României, în perioada 2005/2006 revine la titlatura de Campioana Națională a României, 2006/2007 Vicecampioana Națională a României, 2007/2008 Campioana Națională a României, 2009/2010 Vicecampioana Națională a României). Cel mai important premiu câștigat este cel de Campioană a Ligii Europei Centrale, câștigat în anul 2010/2011, dar și în anul 2013. În anul 2012 și în anul 2013 a ocupat locul 3 în Cupa României.

Sala Sporturilor din Arad este cunoscută și ca Sala Victoria și este o sală polivalentă. Este un spațiu folosit pentru competițiile sportive, dar și pentru concerte sau expoziții.

Din punct de vedere al participării locuitorilor la activitățile sportive, în județul Arad se poate remarca o tendință crescătoare în perioada 2011-2013 a numărului de persoane practice de sport, numărul de sportivi legitimați raportat la 1.000 de locuitori fiind mai mare decât cel la nivel național:

Tab. 74: Număr sportivi legitimați raportat la 1.000 de locuitori

Localizare	Anul			
	2010	2011	2012	2013
Județul Arad	8,75	9,61	12,11	12,58
Nivel național	10,43	11,14	10,99	11,13

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2014

În județul Arad în perioada 2003 – 2012, au fost finanțate investiții prin Subprogramul „Săli de Sport”, reglementat prin Ordinul Ministrului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, **35 de săli de sport**, dintre care 17 în mediul urban și 18 în mediul rural. Subprogramul are drept scop construirea de săli de sport, atât în mediul urban, cât și în mediul rural, în vederea garantării accesului la facilitățile moderne de practicare a sporturilor, în conformitate cu normele și standardele europene.

6.6. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Infrastructura de sănătate dezvoltată. ✓ Proiect în derulare pentru reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea cu aparatură de specialitate a Spitalului Clinic Județean. ✓ Număr semnificativ de ONG-uri cu activitate în domeniul social. ✓ Experiență în derularea programelor de finanțare nerambursabilă. ✓ Infrastructură dezvoltată pentru practicarea activităților sportive. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Infrastructură de sănătate insuficient modernizată.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Creșterea numărului total de cadre didactice. ✓ Oportunități de finanțare în domeniul social și de sănătate. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tendință de scădere a numărului de elevi. ✓ Tendința crescătoare a numărului pacienților bolnavi de cancer.

Concluzii capitol 6. Social

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică pentru anul 2013, în județul Arad existau un număr de 5,19 paturi de spital la 1.000 de locuitori față de 5,84 la nivel național și 2,56 medici la 1.000 de locuitori față de 2,42 la nivel național.

Consiliul Județean Arad, în calitate de beneficiar, derulează proiectul "Ambulatoriul integrat din structura spitalului clinic județean de urgență Arad – reabilitare/ modernizare, dezvoltare și echipare cu aparatură de specialitate", finanțat de Uniunea Europeană prin POR 2007 –2013. Proiectul vizează, în principal, reabilitarea ambulatoriului integrat al Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad și dotarea acestuia cu echipamente performante, ceea ce va conduce la îmbunătățirea calității serviciilor medicale, la creșterea calității vieții, continuarea reformei în sistemul sanitar și, pe termen lung, la apropierea de indicatorii de sănătate și demografici ai țărilor civilizate.

7. Mediu și infrastructura de mediu

7.1. Protecția naturii și a peisajului. Biodiversitate, habitate, floră și faună

Conceptul de biodiversitate sau diversitate biologică a fost definit pentru prima dată în contextul adoptării unui nou instrument internațional de mediu, în cadrul Summit-ului Pământului UNCED din 1992 de la Rio de Janeiro. Acesta semnifică diversitatea vieții de pe pământ și implică patru nivele de abordare: diversitatea ecosistemelor, diversitatea speciilor, diversitatea genetică și diversitatea etnoculturală.

În județul Arad identificăm trei din cele cinci regiuni biogeografice existente pe teritoriul României (alpină, continentală și panonică), lucru care indică un nivel ridicat al biodiversității. Acest fapt este datorat reliefului diversificat, dar și așezării geografice.

Ariile naturale protejate sunt importante pentru menținerea biodiversității ecosistemelor, a speciilor, precum și a varietății genetice, care alcătuiește diversitatea vieții.

Arii naturale protejate de interes județean și național:

Conform Hotărârii Consiliului Județean Arad, **nr. 27/2000**, din data de 28.03.2000, au fost declarate un număr de *21 arii protejate de importanță județeană*:

- 4 rezervații botanice;
- 3 rezervații zoologice;
- 2 rezervații speologice;
- 2 rezervații paleontologice;
- 3 rezervații forestiere;
- 6 rezervații mixte;
- 1 rezervație științifică.

Conform Legii **5/2000**, în județul Arad, au fost declarate un număr de *15 arii protejate de importanță națională*:

- 3 rezervații botanice;
- 3 rezervații zoologice;
- 3 rezervații speologice;
- 2 rezervații paleontologice;
- 1 rezervație forestieră;
- 2 rezervații mixte;
- 1 rezervație științifică.

Conform Hotărârii de Guvern nr. **2151/ 2004**, în județul Arad, au fost declarate un număr de *3 zone puse sub protecție, de importanță națională*:

- 1 parc natural;
- 2 arii de protecție speciale avifaunistice.

Conform Hotărârii nr. **1/1995**, din data de 27.01.1995 a Comisiei Administrative de pe lângă Prefectura Județului Arad și al Hotărârii Consiliului Județean Arad, nr. **27/2000**, din data de 28.03.2000, pe raza județului Arad, au fost declarate un număr de *10 parcuri dendrologice*.

Natura 2000 este o rețea de arii de conservare la nivel european în scopul menținerii și refacerii habitatelor și speciilor de interes comunitar. Este o rețea ecologică europeană care include: arii de protecție specială avifaunistică și situri de importanță comunitară.

Siturile de importanță comunitară (ROSCI) din județul Arad sunt:

1. Dealul Mocrea – Rovina – Ineu (ROSCI0218);
2. Crișul Alb între Gurahonț și Ineu (ROSCI0294);

3. Lunca Teuzului (ROSCI0350);
4. Nădab – Socodor – Vărșad (ROSCI0231);
5. Crișul Alb (ROSCI0048);
6. Crișul Negru (ROSCI0049);
7. Defileul Mureșului (ROSCI0064);
8. Podișul Lipovei - Poiana Ruscă (ROSCI0355);
9. Lunca Mureșului Inferior (ROSCI0108);
10. Drocea (ROSCI0070);
11. Zărandul de Vest (ROSCI0407);
12. Codru Moma (ROSCI0042);
13. Mlaștina Satchinez (ROSCI0115);
14. Coridorul Drocea – Codru Moma (ROSCI0289);
15. Coridorul Munții Bihorului - Codru Moma (ROSCI0291);
16. Defileul Crișului Alb (ROSCI0298);
17. Munții Bihor (ROSCI0324);
18. Platoul Vașcău (ROSCI0200);
19. Pădurea Neudorfului (ROSCI0337);
20. Râul Mureș între Lipova și Păuliș (ROSCI0370);
21. Turnu – Variașu (ROSCI0401);
22. Zărandul de Est (ROSCI0406).

Ariile de protecție specială avifaunistică (ROSPA) din județul Arad sunt:

1. Câmpia Cermeiului (ROSPA0014);
2. Câmpia Crișului Alb și Crișului Negru (ROSPA0015);
3. Defileul Mureșului Inferior – Dealurile Lipovei (ROSPA0029);
4. Hunedoara Timișană (ROSPA0047);
5. Lunca Mureșului Inferior (ROSPA0069);
6. Drocea Zărand (ROSPA0117).

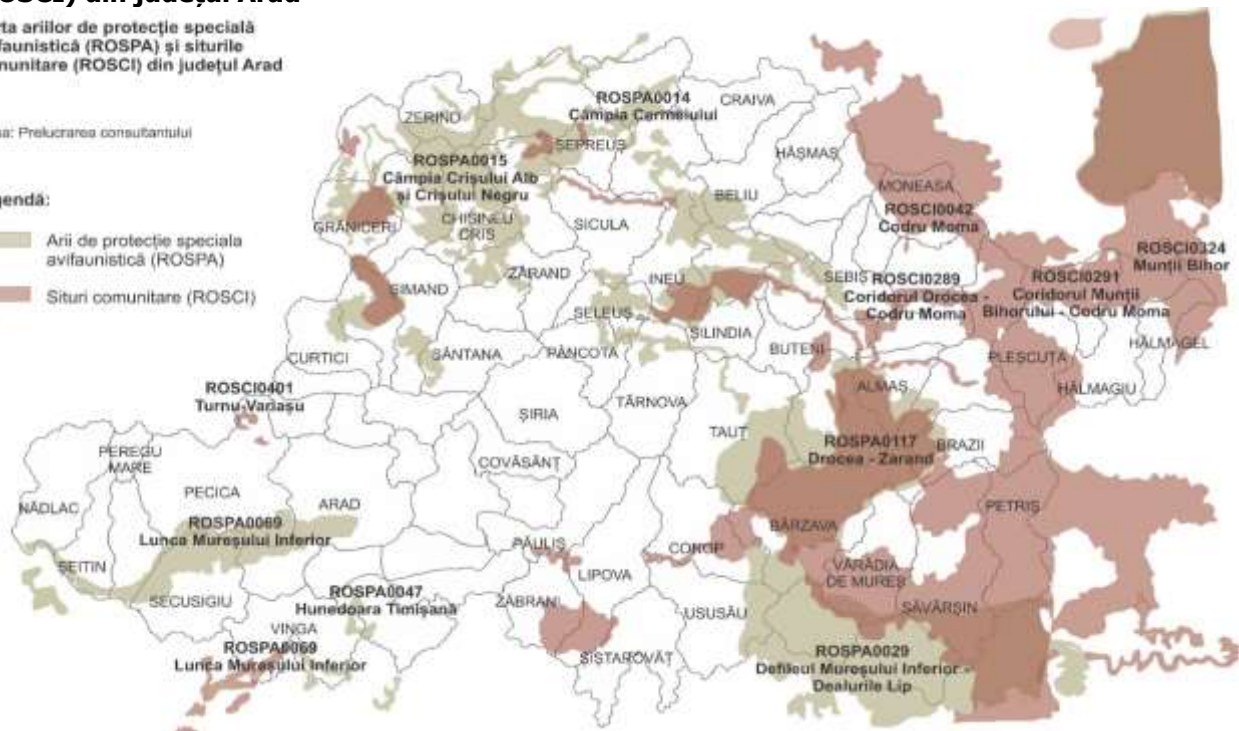
Harta 13: Harta ariilor de protecție specială avifaunistică (ROSPA) și a siturilor comunitare (ROSCI) din județul Arad

Harta ariilor de protecție specială avifaunistică (ROSPA) și siturile comunitare (ROSCI) din județul Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

Legendă:

- Arii de protecție specială avifaunistică (ROSPA)
- Situri comunitare (ROSCI)

Sursa: Prelucrarea consultantului

Având în vedere adresa cu nr. 14081/27.11.2014 transmisă de către APM Arad, la nivelul lunii noiembrie 2014, 15 situri comunitare și 5 arii de protecție specială avifaunistică au administratori respectiv custozi. Defileul Crișului Alb (ROSCI0298), Munții Bihorului (ROSCI0324), Turnu-Variașu (ROSCI0401), Podișul Lipovei-Poiana Ruscă (ROSCI0355), Zărandul de Vest (ROSCI0407), Platoul Vașcău (ROSCI0200), respectiv Drocea-Zărand (ROSPA0117) nu au administratori/custozi.

Tab. 75: Administratori/ custozi situri Natura 2000

Nr. crt.	Administrator/ custode	Cod	Denumire arie naturală protejată
1	RNP - Direcția Silvică Arad	ROSCI0070	Drocea
2	Asociația „Terra Nobillis”	ROSCI0218	Dealul Mocrea Rovina Ineu
		ROSCI0294	Crișul Alb între Gurahonț și Ineu
		ROSPA0014	Câmpia Cermeiului
3	Universitatea de Vest Vasile Goldiș Arad	ROSCI0064	Defileul Mureșului
		ROSPA0029	Defileul Mureșului Inferior - Dealurile Lipovei
4	Asociația pentru Promovarea Valorilor Naturale și Culturale ale Banatului și Crișanei „Excelsior”	ROSCI0048	Crișul Alb
		ROSCI0231	Nădab-Socodor-Vârșand
		ROSCI0350	Lunca Teuzului (1/2)
		ROSCI0337	Pădurea Neudorfului
		ROSCI0370	Râul Mureș între Lipova și Păuliș
5	Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului	RSOPA0015	Câmpia Crișului Alb și Crișului Negru
		ROSCI0108	Lunca Mureșului Inferior
6	Fundația Carpați	ROSPA0069	Lunca Mureșului Inferior
7	Asociația Pescarilor Sportivi Aqua Crisius	ROSCI0042	Codru Moma
8	Asociația Zărandul (din 2013 sesiunea 5)	ROSCI0049	Crișul Negru
9	Muzeul Banatului Timișoara	ROSCI0406	Zărandul de Est
10	Consiliul Județean Bihor	ROSCI0115	Mlaștina Satchinez
11	Agencia Regională pentru Protecția Mediului Timișoara	ROSCI0291	Coridorul Munții Bihorului - Codru Mona
		ROSPA0047	Hunedoara Timișană

Sursa: Adresă nr. 14081/27.11.2014 APM Arad

Flora

În județul Arad vegetația se caracterizează prin predominarea formațiunilor zonale de silvostepă (asociat, pe suprafețe mici, chiar de stepă și forestiere), a celor azonale de luncă și prin vegetația antropică.

Situația în județ privind speciile de floră este următoarea:

- Specii din flora sălbatică de importanță internațională – 5 specii din care amintim *Cirsium brachycephalum*
- Specii din flora sălbatică de importanță națională – 83 specii din care amintim *Alnus glutinosa*, *Carex liparocarpos*, *Dianthus carthusianorum*, *Gymnadenia conopsea*, *Leucanthemella serotina*, *Platanthera chlorantha*, *Ruscus hypoglossum*, *Vitis vinifera* subsp. *sylvestris*
- Specii de arbori, arbuști și subarbuști – 88 specii din care amintim *Gorun* - *Quercus petraea*, *Ienupăr* - *Juniperus communis*, *Migdal* - *Amygdalus communis*, *Tei argintiu* – *Tilia tomentosa*, *Zălog*, *Răchită* puturoasă, *Salcie sălbatică* - *Salix cinerea*.

Fauna

Fauna se încadrează în subregiunea euro-siberiană, subprovincia carpatică, întâlnindu-se grupări faunistice specifice stepei și silvostepii, pădurilor sub xerofile de cer și gârniță, pădurilor mezofile în care predomină gorunul, a celor de fag, precum și zonelor acvatice.

Situația în județ privind speciile de faună este următoarea:

- Specii de păsări – 209 specii, din care amintim *Aquila pomarina*, *Ciconia nigra*, *Egretta garzetta*, *Himantopus himantopus*, *Phalacrocorax pygmeus*, *Phaseanus colchicus* – Fazan, *Luscinola melanogopon* - Privighetoare de baltă;
- Specii de mamifere de importanță internațională – 20 specii din care amintim *Canis lupus*, *Cricetus cricetus*, *Rhinolophus ferrumequinum*;
- Specii de mamifere de interes național:
 1. Ordinul Insectivorelor – cuprinde 3 familii de animale;
 2. Ordinul Chiropterelor – liliecilor – cuprinde 2 familii de animale;
 3. Ordinul Carnivorelor – fisionomia – cuprinde 4 familii de animale;
 4. Ordinul Copitatelor – artiodactyla – cuprinde 2 familii de animale;
 5. Ordinul Rozătoarelor – cuprinde 7 familii de animale;
- Specii de amfibieni de interes internațional – 13 specii din care amintim *Salamandra salamandra*, *Triturus vulgaris ampelensis*;
- Specii de amfibieni de interes național:
 1. Ordinul Anurelor – cuprinde 4 familii de amfibieni;
 2. Ordinul Testudinilor – cuprinde o familie de amfibieni;
- Specii de reptile de interes internațional – 10 specii din care amintim *Coranella austriaca*, *Elaphe longissima*;
- Specii de reptile de interes național:
 1. Ordinul Squamatelor – șerpii și șopârlele – cuprinde 4 familii de reptile;
- Specii de pești de interes internațional – 15 specii, din care amintim *Alburnoides bipunctatus*, *Gobio albipinnatus*, *Rhodeus sericeus amarus*;
- Specii de pești de interes național – 4 specii din care amintim *Esox lucius*;
- Specii de nevertebrate de interes internațional – 19 specii din care amintim *Chilostoma banaticum*, *Euphydryas maturna*, *Ophiogomphus Cecilia*;
- Specii de nevertebrate de interes național – 8 specii din care amintim *Coccinella septempunctata*, *Lucanus cervus cervus*, *Coenagrion mercurial*.

Habitat

În județul Arad s-au identificat următoarele tipuri de habitate:

- *Habitat de importanță națională* - pajiști sărăturate continentale, pajiști uscate, pajiști cu altitudine joasă, grote neexploatate turistic, pășuni împădurite, păduri tip Asperulo- Făgetum, păduri cu stejar pedunculat, păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*, păduri panonice cu *Quercus petraea* și *Carpinus betulus*, păduri panonice cu *Quercus pubescens*, galerii cu *Salix alba* și *Populus alba*, păduri de *Pinus sylvestris* pe substrat calcaros;
- *Habitat de importanță internațională* - păduri de fag de tip Asperulo – Făgetum, păduri subatlantice și medioeuropene de stejar sau stejar cu carpen din Carpinion betuli, păduri

aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*, păduri dacice de fag, păduri balcano panonice de cer și gorun, păduri de fag de tip Luzulo - Fagetum, păduri de stejar cu carpen de tip Galio – Carpinetum, păduri ilirice de stejar cu carpen, ape stătătoare oligotrofe până la mezotrofe cu vegetație din Littorelletea uniflorae și/ sau Isoëto Nanojuncetea, Lacuri eutrofe naturale cu vegetație tip Magnopotamion sau Hydrocharition, Lacuri distrofice și iazuri, Râuri cu maluri nămolose cu vegetație de *Chenopodium rubri* și *Bidention*, tufărișuri subcontinentale peri panonice, comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la nivelul câmpiilor până la cel montan și alpin, pajști aluviale din *Cnidion dubii*, pajști de altitudine joasă, păduri ripariene mixte cu *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus angustifolia*, din lungul marilor râuri, zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba* și pajști și mlaștini stătătoare panonice și ponto sarmatice.

Spații verzi

Conform bilanțului anual al IPP (Institutul pentru Politici Publice), la nivelul anului 2011, Municipiul Arad prezintă o suprafață de 7mp spațiu verde/ cap locuitor, față de 26mp spațiu verde/ cap locuitor cum prevede Uniunea Europeană⁹². Această suprafață situează Municipiul Arad pe ultimul loc în cadrul Regiunii Vest și printre ultimele locuri la nivel de țară, având în vedere faptul că în anul 2011 media la nivel național este de 13mp spațiu verde/ cap de locuitor. În plus, municipiul Arad nu înregistrează nicio creștere a spațiului verde pe cap de locuitor, încă din anul 2009 rămânând la valoarea de 7mp.

Proiecte implementate

Asociația pentru Promovarea Valorilor Naturale și Culturale ale Banatului și Crișanei „Excelsior” din Arad, custode al Complexului de Arie Protejate Crișuri, din zona localității Chișineu Criș, implementează prin Axa 4 a POS Mediu proiectul „*Elaborarea planului de management pentru ROSPA0015 Câmpia Crișului Alb și Crișului Negru și ariile protejate conexe*”.

Proiectul include activități de studiu, evaluare și cartografiere a speciilor și habitatelor de importanță comunitară, precum și activități de informare, conștientizare și consultare a comunităților locale în procesul de elaborare și aprobare a planului de management.

Universitatea de Vest Vasile Goldiș Arad a implementat proiectul „*Studiu pentru implementarea managementului și dezvoltarea durabilă a SCI Defileul Mureșului Inferior*”, finanțat prin POS Mediu Axa 4, având un buget total de 993.316 lei.

7.2. Factori și probleme de mediu

7.2.1. Factorul de mediu aer

Atenția deosebită care se acordă activității de supraveghere și de îmbunătățire a calității aerului are drept justificare faptul că aerul este factorul de mediu care constituie cel mai rapid suport ce favorizează transportul poluanților în mediu, deoarece poluanții, odată ajunși în atmosferă, se disipează rapid și nu mai pot fi practic captați pentru a fi epurați – tratați, iar poluarea aerului are multe și semnificative efecte adverse asupra sănătății populației și poate provoca daune florei și faunei în general.

Aerul reprezintă vectorul care conduce la efecte globale asupra mediului, care își au cauza în poluarea atmosferei și anume: precipitațiile acide, degradarea stratului de ozon stratosferic, efectul de încălzire globală, cunoscut și sub denumirea de efect de seră.

Calitatea aerului în județ

Poluarea aerului în județul Arad rezultă în principal din industria energetică (surse staționare) și transportul rutier (surse mobile), astfel:

⁹² Sursa: Regiunea Vest – Infrastructura de utilități și telecomunicații (draft – 2014)

- arderile din industria energetică (zonele critice, sub aspectul poluării atmosferei, sunt reprezentate de către cele două unități ale industriei energetice, SC CET Arad SA pe lignit, respectiv SC CET Hidrocarburi SA);
- instalațiile de ardere neindustrială;
- arderile din industria de prelucrare;
- transportul rutier (traficul auto are o pondere însemnată în poluarea atmosferei, producând o mare parte din cantitățile de CO, NO_x și CO₂ emise la nivelul județului și se face răspunzător în mod indirect de cantitatea mare de pulberi în suspensie și sedimentabile).

Conform APM Arad (Anuar 2013), în anul 2013 s-au constatat unele reduceri față de anii anteriori, atât în ceea ce privește valorile de emisie, cât și cele din imisii, dar mai sunt multe unități care trebuie să-și gospodărească mai bine activitățile, astfel încât să reducă cantitatea de poluanți emiși în atmosferă.

Poluanții emiși și cei din imisii înregistrați la nivelul județului Arad sunt:

- Emisii de oxizi de sulf (SO_x)
 - La nivelul anului 2013, ponderea cea mai mare în emisii de oxizi de sulf o reprezintă arderile în industria energetică, în proporție de 98,12% din totalul emisiilor, restul reprezentând ardere industriale și neindustriale;
 - Sursa majoră de emisii de SO₂ o reprezintă centralele termice, prin cele 9 instalații mari de ardere: SC CET Hidrocarburi SA cu 7 instalații, respectiv SC CET Arad SA - Lignit cu 2 instalații. Aceste instalații fac parte din Programul Național de Reducere Progresivă a Emisiilor⁹³. În acest program se prevedea pentru SC CET Arad SA - Lignit reducerea emisiilor de SO₂ până la finele anului 2013. Deoarece nu s-a putut realiza această măsură, s-a trecut la o nouă investiție, prin care s-a urmărit înlocuirea lignitului cu gazul metan.
- Emisii de oxizi de azot (NO_x)
 - Sursa cu cea mai pondere pentru emisia de oxizi de azot este transportul rutier, acesta reprezentând 82% din totalul emisiilor la care se face raportarea datelor pentru anul 2013, celelalte surse fiind: arderile din industria energetică, cele industriale și neindustriale, agricultura și alte surse.
- Emisii de amoniac (NH₃)
 - La nivelul județului Arad, principalele surse de poluare cu amoniac sunt activitățile desfășurate în sectorul agricol (96,5%), ca de exemplu: arderea biomasei rezultate din defrișări, creșterea animalelor, aplicarea fertilizatorilor și a pesticidelor la nivelul fermelor, etc..
- Emisii de compuși organici volatili nemetanici (NMVOC)
 - Cei mai reprezentativi compuși organici volatili sunt produsele petroliere: benzină, eteri de petrol, percloretilenă, benzen, acetonă, cloroform, esterii, fenoli, sulfură de carbon, etc.;
 - Sursele de poluare sunt în principal arderile neindustriale (80,45%), transportul rutier, agricultura, precum și procesele industriale în care se ard combustibili.
- Emisii de pulberi în suspensie (TSP)
 - Emisiile de pulberi în suspensie sunt determinate în principal de arderile neindustriale (91,7%), de trafic și de arderile din industria energetică;

⁹³ http://www.minind.ro/domenii_sectoare/mediu/Program_National_de_Reducere_Emisiilor.html

- De menționat că SC CET Arad SA - pe lignit a fost prevăzută, până în anul 2014, cu electrofiltre pentru reținerea pulberilor, care au funcționat cu un randament de 99,6% și respectiv 99,4%. Din anul 2014, la IMA 1, lignitul a fost înlocuit cu gaz metan.
- Emisii de metale grele
 - Metalele grele, sunt substanțe cunoscute sub denumirea de poluanți sistemici, datorită faptului că după pătrunderea în organism, determină leziuni specifice la nivelul anumitor organe și sisteme, chiar în concentrații foarte mici.
 - Activitatea cu cea mai mare cantitate de metale grele emisă este reprezentată de arderile în industria energetică (cu mici excepții).

La nivelul județului, poluarea aerului este sub nivelul mediu al țării, deoarece în Arad nu funcționează unități industriale mari poluatoare a aerului; în ultimii ani activitățile industriale poluatoare au înregistrat o importantă reducere.

Îmbunătățirea calității parcului de mașini al județului, în urma acțiunii de reînnoire a acestuia, se reflectă în ușoare reduceri ale poluanților emiși. De asemenea, îmbunătățirea condițiilor de ardere a combustibililor, folosirea de combustibili de calitate și aplicarea măsurilor de reducere progresivă a emisiilor de la instalațiile mari de ardere au contribuit și vor contribui în continuare la îmbunătățirea calitativă a atmosferei județului Arad.

Monitorizarea calității aerului

Pentru urmărirea calității atmosferei, la nivelul municipiului Arad funcționează rețeaua de supraveghere a calității aerului, care face parte integrantă la rețeaua națională de monitorizare a calității aerului (RNMCA) și care-și propune să determine calitatea aerului prin măsurarea concentrațiilor de dioxid de sulf, oxizi de azot, monoxid de carbon, pulberi în suspensie, ozon și precursori organici ai ozonului. Astfel, la nivelul județului Arad, există trei stații pentru monitorizarea aerului, și anume: 2 stații automate amplasate în municipiul Arad și o stație amplasată în orașul Nădlac⁹⁴:

- Stație de trafic/ industrie – stația AR1 – pasaj Micălaca – amplasată în zonă cu trafic intens;
- Stație de fond urban – stația AR2 – str. Fluieraș nr. 10c – amplasată în incinta Colegiului Tehnic de Construcții și Protecția Mediului, care este o zonă rezidențială, pentru a evidenția gradul de expunere a populației la nivelul de poluare urbană;
- Stația suburbană/ trafic – stația AR3 – orașul Nădlac, str. Dorobanți FN – amplasată la ieșirea din localitate, în apropierea frontierei de stat cu Republica Ungaria.

Metodele de măsurare, folosite pentru determinarea poluanților specifici, sunt metodele de referință prevăzute în Legea 104/2011.

La nivelul județului Arad, se impun câteva acțiuni strategice privind protecția atmosferei și anume:

- scăderea principalelor emisii de poluanți (dioxid de sulf, oxizi de azot, substanțe organice volatile, amoniac);
- menținerea sub limitele de emisie a evacuărilor poluanților în atmosferă pe baza principiului: "poluatorul plătește";
- menținerea concentrațiilor emisiilor de gaze cu efect de seră la nivelul care să permită prevenirea interferențelor antropice periculoase cu sistemul climatic.

În scopul reducerii poluării atmosferice, în mediul urban sunt necesare o serie de măsuri prioritare și anume:

⁹⁴ Sursa: Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului (RNMCA), www.calitateaer.ro

- fluidizarea traficului prin folosirea cu precădere a centurilor de ocolire;
- amenajarea unor spații de parcare subterane/ supraterane, modernizarea și întreținerea drumurilor existente ;
- îmbunătățirea transportului public în comun prin înnoirea parcului auto, întreținerea corespunzătoare a acestuia;
- implementarea măsurilor de prevenire și control integrat al poluării;
- implementarea cerințelor de limitare a emisiilor de poluanți proveniți din instalațiile mari de ardere;
- implementarea cerințelor de limitare a emisiilor de compuși organici volatili proveniți din utilizarea solvenților organici în anumite activități și instalații și a celor rezultați din depozitarea, încărcarea/ descărcarea și distribuția benzinei la terminale și la stațiile de benzină;
- implementarea programelor de eliminare a substanțelor care distrug stratul de ozon;
- întocmirea programelor/ planurilor pentru îmbunătățirea calității aerului la nivel local, adoptarea acestora;
- montarea de containere și pubele de gunoi în toate zonele și ridicarea sistematică a acestora;
- rezolvarea stabilității celulei utilizate din halda de zgură și cenușă, aparținătoare SC CET Arad SA pe lignit.

7.2.2. Factorul de mediu apă

Sursele de apă din județ

Județul Arad dispune de unele dintre cele mai importante rezerve de apă din România, rețeaua hidrografică a județului Arad fiind formată din bazinele hidrografice: Crișul Negru, Crișul Alb, Mureș, Bega.

În alcătuirea resurselor de apă ale județului Arad intră, pe de o parte, apele subterane, iar pe de altă parte, apele de suprafață, adică rețeaua de râuri și lacuri naturale și artificiale.

Apele subterane se caracterizează printr-un debit bogat și prin situarea pânzei freatice, în general, la mică adâncime (peste 2/3 din Câmpia Aradului are ape subterane la mai puțin de 3m adâncime). Resursele de ape subterane sunt deosebit de valoroase, atât sub aspect cantitativ, cât și calitativ, contribuind decisiv la satisfacerea nevoilor populației și ramurilor economice, în special industriale.

Apele de suprafață sunt reprezentate, în principal, de râurile Mureșul, Crișul Alb și Crișul Negru și lacurile naturale de luncă, numeroase pe Valea Mureșului și lacurile antropice, cum ar fi lacul de baraj de la Tauț.

Necesarul de apă pentru nevoile populației și ale diverselor sectoare ale economiei provine din sursele de apă subterane și de suprafață.

Monitorizarea resurselor și a calității apelor

Sistemul național de monitoring integrat al apelor vizează 6 sub-sisteme: râuri, lacuri, ape tranzitorii, ape costiere, ape subterane, ape uzate.

Monitorizarea calității apelor, cuprinse în rețeaua de supraveghere națională și situate în Bazinul hidrografic Mureș și în Bazinul hidrografic Crișuri, se face de către filiala Arad a AN „Apele Române” Administrația Bazinală Mureș, respectiv de către Administrația Bazinală Crișuri. Monitorizarea forajelor de supraveghere a fenomenelor de poluare se face de către APM Arad.

Resursele de apă de suprafață:

- **Mureșul** (intră în județ cu un debit de 187 m³/s) constituie râul cu cel mai mare debit; conduce la apariția inundațiilor când debitul său atinge cote maxime; este utilizat numai pentru industrie și agricultură din cauza poluanților.
- **Crișul Alb** (intră în județ cu un debit de 14,2 m³/s) este al doilea râu ca mărime; este folosit aproape numai pentru agricultură, în special pentru unități piscicole.
- **Crișul Negru**, amplasat la limita nordică a județului și afluentul său principal, Teuzul, au o pondere mai redusă.
- **Lacuri**: lacurile naturale de luncă, numeroase pe Valea Mureșului, lacurile antropice cum ar fi lacul de baraj de la Tauț.

În cadrul bazinului hidrografic Crișuri, starea ecologică a corpurilor de apă naturale monitorizate în 2013 este în general bună, conform măsurărilor realizate de Administrația Bazinală Crișuri. Aceeași situație este înregistrată și pentru potențialul ecologic al corpurilor de apă puternic modificate și artificiale.

În cadrul bazinului hidrografic Mureș, starea ecologică a corpurilor de apă naturale monitorizate în 2013 este bună sau moderată.

Resursele de apă subterane:

Apele subterane se caracterizează printr-un debit bogat și prin situarea pânzei freatice, în general, la mică adâncime, peste două treimi din Câmpia Aradului având ape subterane la mai puțin de 3 m adâncime.

După conținutul chimic, apele din limitele județului Arad pot fi incluse în următoarele categorii:

- izvoare termale bicarbonatate - sulfatate din zona aferentă bazinului Crișurilor, a căror geneză este legată de prezența unui sistem de falii (apele carbogazoase alcaline de la Moneasa);
- izvoare carbogazoase feruginoase în Dealurile Lipovei;
- izvoare bicarbonatate calcice termale, carbogazoase și sulfuroase sodice din zona Mureșului, legate de prezența formațiunilor vulcanice neogene din zonă.

Conul aluvionar al Mureșului este cunoscut astăzi ca fiind cea mai mare hidrostructură din România, care a permis construirea uneia din cele mai mari captări de ape subterane din țară, cea a Aradului, care folosește cca. 25% din totalul rezervei de apă. De asemenea, conul de dejecție al Crișului Alb are un bun potențial și rezolvă problemele apei potabile pentru o serie de localități.

Supravegherea calității apelor subterane freatice pe teritoriul județului Arad se face prin analiza calitativă a apelor dintr-o serie de foraje componente ale rețelei de supraveghere națională. La acestea se adaugă forajele de supraveghere a fenomenelor de poluare situate în raza surselor de poluare a mediului, precum și unele fântâni situate în jurul depozitelor de deșeuri din municipiul Arad. Monitorizarea calității apelor freatice, cuprinse în rețeaua de supraveghere națională și situate în Bazinul hidrografic Mureș, se face de către filiala Arad a AN „Apele Române” Administrația Bazinală Mureș. Monitorizarea forajelor de supraveghere a fenomenelor de poluare se face de către APM Arad.

Valoarea concentrațiilor de nitriți în forajele de control din BH Mureș nu depășesc în general limita admisă prin Legea 458/2002 privind calitatea apei potabile, dar valoarea concentrațiilor de nitrați depășesc limita maximă admisă prin Legea 458/2002 privind calitatea apei potabile și aceasta mai ales în forajele amplasate în interfluvii, în apropierea localităților sau a zonelor agricole unde se practică o agricultură intensivă.

În cursul anului 2013, în județul Arad, aferent BH Crișuri, s-a monitorizat din punct de vedere cantitativ și calitativ Izvorul Grota Ursului, care nu prezintă depășiri, la nici un indicator, față de

valorile prag (TV) din Ordinul MM 137/2009 și Legea 458/2002 completată cu Legea 311/2004 și a STAS-ului 1342/1991.

Din corpul de apă subterană, de medie adâncime, cu nivel sub presiune (ROCR07), s-au monitorizat forajele Berechiu F1, care prezintă depășiri față de valoarea prag din Ordinul 137/2009, la NH4 (2,36 mg/l) și Adea F6, cu depășiri la NO2 (0,530 mg/l), iar la indicatorul Cl (482,0 mg/l).

Din corpul de apă subterană de adâncime, cu nivel sub presiune (ROCR08), s-au analizat forajele Ineu F1, cu depășiri la parametrul NH4 (8,9 mg/l) și Vărsand F1, cu depășiri la indicatorul PO4 (1,2 mg/l).

Apa potabilă și apa de îmbăiere

Apa potabilă

Alimentarea cu apă a populației județului Arad este asigurată în majoritate din subteran. Apele de medie adâncime cantonate în conul aluvionar al Crișului și al Mureșului constituie principala resursă de apă pentru populație. Există 3 captări din ape de suprafață pentru alimentarea populației: la Hălmagiu, Căsoaia și Moneasa, care totalizează un volum de 117,04 mii mc/an.

Municipiul Arad dispune de un sistem centralizat de alimentare cu apă din subteran, în cadrul unui sistem microzonal de alimentare cu apă. Sistemul se află în operarea și exploatarea S.C. Compania de Apă Arad SA.

Pe lângă municipiului Arad, sursa alimentează cu apă potabilă următoarele localități: Mândruloc-Cicir, Vladimirescu, Horia, Sânleani, Livada, Zimand Cuz, Zimandu Nou, Andrei Șaguna, Șofronea, Sânpaul, Dorobanți, Sânmartin, Șimand, Zădăreni, Fântânele, Călugăreni.

Sursa de apă pentru municipiul Arad este sursa subterană și anume, frontul de captare Nord: cu 92 foraje pe raza localităților Arad, Zimandul Nou și Șimand.

Apa potabilă distribuită prin sistemul centralizat este corespunzătoare din punct de vedere calitativ și în cantitate suficientă.

Apa de îmbăiere

La nivel european au fost elaborate în domeniul apelor de îmbăiere o serie de instrumente legislative reprezentate de Directiva 76/160/EEC privind calitatea apelor de îmbăiere și Directiva 2006/7/EC privind gestionarea calității apelor de îmbăiere, având ca scop asigurarea unei calități corespunzătoare a apelor de îmbăiere în vederea conservării și protecției mediului, precum și protejarea sănătății publice în Statele Membre.

Apele de îmbăiere pentru sezonul estival 2013, monitorizate de Direcția de Sănătate Publică Arad au fost:

- Lacul Ghioroc, rezultat în urma extracției de balast, înainte de 1989; Plaja Consiliului Local Ghioroc este neamenajată și neautorizată sanitar. Luciul de apă este de aproximativ 63 ha și se află în totalitate în proprietatea Consiliului Local Ghioroc. În sezonul de îmbăiere, acest loc este utilizat de circa 1.500 de persoane, în special la sfârșit de săptămână.

În județul Arad sunt luate în evidență 7 ștranduri, din care 4 cu apă termală. Acestea sunt monitorizate doar în perioada de vară:

- Ștranduri cu apă potabilă: Ștrandul Neptun din municipiul Arad, Moneasa și Lipova;
- Ștranduri cu apă termală: Ștrand Șofronea, Curtici, Dorobanți, Băile termale CARP Arad.

Pe raza municipiului Arad funcționează și bazine de înot, acoperite, ce funcționează pe tot timpul anului și sunt monitorizate de DSP Arad:

- Bazinul Direcției Județene pentru Sport – „Delfinul”;
- Bazinele aparținând SC Blue Activ SRL și SC Gemi Center SRL.

Apele uzate

Urmare a datelor furnizate de către S.C. Compania de Apă S.A. Arad, în tabelul de mai jos este prezentată situația apelor uzate și tratarea apelor uzate din localitățile județului Arad pentru anul 2013.

Tab. 76: Situația rețelelor de canalizare și tratare a apelor din zonele urbane ale județului Arad

Nr.	Stație epurare apă uzată	Nr. localități deservite	Lungime totală rețele canalizare (km)	Tratarea apelor
1.	Arad	16	906,45	Epurare mecano biologică
2.	Curtici	4	8,00	Epurare mecano biologică
3.	Sîntana	2	6,20	Epurare mecano biologică
4.	Gurahonț	15	68,70	Epurare mecano biologică
5.	Pîncota	4	57,63	Epurare mecano biologică
6.	Moneasa	5	21,25	Epurare mecano biologică
7.	Lipova	1	49,66	Epurare mecano biologică
8.	Pecica	1	32,02	Epurare mecano biologică
9.	Nădlac	1	70,12	Epurare mecano biologică
10.	Ineu	4	78,60	Epurare mecano biologică
11.	Chișineu Criș	1	23,60	Epurare mecano biologică
12.	Sebiș		31,38	Epurare mecano biologică

Sursa: Compania de Apă S.A. Arad

Stația de epurare a municipiului Arad a fost modernizată cu fonduri ISPA. Obiectivul principal al proiectului a fost atingerea unor indicatori de deversare satisfăcători ai efluentului stației de epurare Arad în râul Mureș, care să fie conformi standardelor românești în vigoare și respectiv Directivei 91/271/EEC.

Din datele furnizate de SC Termo-Construct SA Sebiș, operatorul rețelei de canalizare și a stației de epurare Sebiș, reiese că volumul de apă uzată colectată și epurată, în cursul anului 2013, este de 247.656 mc. Volumul evacuat de la activități economice, în funcție de gradul de epurare este de 1.074,994 mii mc.

Din datele furnizate de către SC Termo-Construct SA Sebiș, rezultă că structura apelor este în mare parte apă menajeră de la populație, dar și apă uzată de la agenții economici (tăbăcării). Cele 4 tăbăcării ce funcționează în orașul Sebiș pe platforma industrială, dețin o stație de preepurare mecano-biologico-chimică proprie, după care deversează apa epurată în rețeaua publică de canalizare.

Principalele substanțe poluante care se monitorizează de către operatorul rețelei de canalizare sunt: CCO-Cr, CBO5, azot total, detergenți, crom total, cloruri, sulfați și sulfuri.

În conformitate cu datele furnizate de către Administrația Națională „Apele Române” Administrația Bazinală Crișuri, pentru îmbunătățirea calității apei, este necesară construirea de stații de epurare performante, re tehnologizarea și completarea celor existente în cadrul societăților de gospodărire comunală, întrucât majoritatea prezintă depășiri față de indicatorii reglementați și au obligația conformării cu Directiva privind epurarea apelor urbane 91/271/EEC și Documentul de poziție – Anexa 3 din CAP. 22 Mediu.

Resursele de apă dulce, atât cele de suprafață cât și cele subterane, fac parte din categoria resurselor cu un potențial limitat. Aceste resurse, odată cu dezvoltarea economică, a diferitelor tipuri de industrii, sunt din ce în ce mai expuse la poluare, acest fapt se poate constata și din acest capitol. Aportul principal al poluării apelor o reprezintă industria, gospodăria comunală și locativă, urmată de agricultură și alte ramuri ale economiei județului Arad.

În ceea ce privește calitatea apelor folosite în scopuri potabile, în județul Arad ar trebui extinsă rețeaua de apă potabilă, deoarece sunt o serie de zone care nu au rezolvată alimentarea cu apă în sistem centralizat.

O altă măsură ce s-ar impune în ceea ce privește calitatea apelor ar fi verificarea traseelor prin care este pompată apa la consumatori. În municipiul Arad a început o astfel de acțiune, ce ar trebui continuată și extinsă în toată rețeaua de distribuție a apei potabile, pentru evitarea pierderilor și a deteriorării calității apei datorită poluării acesteia pe traseu. Această acțiune trebuie corelată și cu verificarea și înlocuirea conductelor din canalizarea orașelor, care în mare parte sunt depășite ca termen de funcționare.

7.2.3. Factorul de mediu sol

Fondul funciar

Conform Legii fondului funciar, terenurile după destinația acestora se clasifică în următoarele categorii:

- terenuri cu destinație agricolă;
- terenuri cu destinație forestieră;
- terenuri aflate permanent sub luciul de apă;
- terenuri cu destinații speciale;
- terenuri din intravilan.

Suprafața fondului funciar după modul de folosință în județul Arad este următoarea:

Tab. 77: Suprafața fondului funciar după modul de folosință (ha)

	2014
SUPRAFAȚA TOTALĂ	775.409
SUPRAFAȚA AGRICOLĂ	494.647
Arabil	350.634
Pășuni	112.008
Fânețe	23.069
Vii și pepiniere viticole	3.764
Livezi și pepiniere pomicele	5.172
PĂDURI ȘI ALTE TERENURI CU VEGETAȚIE FORESTIERĂ	219.149
APE ȘI BĂLȚI	13.978

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

Din punct de vedere geologic, teritoriul județului Arad se suprapune peste două mari unități tehnno-structurale: Orogenul Carpatic și Depresiunea Panonică. Suprafața agricolă ocupă 64,15% din suprafața totală a județului, principalele resurse ale solului concretizându-se în terenuri arabile, păduri, respectiv pășuni și fânețe.

La nivelul județului Arad substratul pedologic este variat, remarcându-se cernoziomurile, solurile brune și solurile silvestre, care ocupă principalele forme de relief. La acestea se adaugă unele soluri sărăturoase, soluri aluviale și lacoviștile (ca soluri azonale și intrazonale).

Factori de presiune asupra calității solurilor din județ

Calitatea factorului de mediu sol este puternic influențată de factorii antropici, în mod deosebit de faptul cum se practică agricultura și cum sunt exploatate pădurile. Starea solului este strâns legată de modul de folosință a terenului sau, altfel spus, de structura fondului funciar.

Factorii care influențează starea de calitate a solului în județul Arad:

- *utilizarea îngrășămintelor în agricultură* (azotoase și fosfatice) și a produselor pentru protecția plantelor (insecticide, fungicide, erbicide);
- *reziduuri zootehnice*
 - În județul Arad, au fost realizate Platforme de depozitare și gospodărire a gunoiului de grajd, în cadrul Proiectului "Controlul Integrat al Poluării cu Nutrienți", derulat de Ministerul Mediului și Pădurilor în domeniul reducerii poluării cu nutrienți a apelor și solului din țara noastră, proiect finanțat de Banca Mondială și Guvernul României. Aceste platforme au fost realizate în localitățile: Macea, Bocsig și Pecica.
- *efectele activităților din sectorul industrial* (minier, siderurgic, energetic etc)
 - Suprafețe importante de teren sunt afectate de cele 91 perimetre de exploatare agregate minerale de pe raza județului, care afectează calitatea solului prin depunerile de materiale extrase și duc la scăderea nivelului apei freatică;
 - Poluarea cu deponii, halde, iazuri de decantare, depozite de steril de la flotare, depozite de gunoaie a fost diminuată datorită sistării activității de extracție (mina Brusturi, uzina de preparare Lunșoara);
 - Poluarea cu substanțe purtate de aer (hidrocarburi, etilenă, amoniac, dioxid de sulf, cloruri, fluoruri, oxizi de azot, compuși cu plumb etc), precum emisiile din zona combinatelor de îngrășămintă (în 1990 a încetat funcționarea combinatului chimic de la Vladimirescu care produce îngrășămintă complexe);
 - Poluarea cu materii radioactive din cauza haldelor de steril rămase în urma exploatărilor uranifere (Bârzava, Odvoș, Milova, Rănușa);
 - Poluarea cu petrol de la extracție, transport și prelucrare, prin spargeri accidentale de conducte sau deversări accidentale de apă de zăcământ (salinizare secundară a solurilor) din cadrul exploatărilor de țiței de la Bodrog, Peregu, Pecica, Sântoma, Socodor, Turnu, Sânpetru German;
 - Un alt efect semnificativ asupra solurilor l-ar putea avea activitățile privind exploatarea gazelor de șist; în prezent însă, acordurile de concesiune petrolieră pentru perimetrele de explorare din județul Arad se referă la exploatări de hidrocarburi convenționale, prin metode folosite și până acum în România și nu prin fracturare hidraulică, procedeul care a generat numeroase controverse. Explorările de hidrocarburi convenționale sunt considerate a avea un impact minim asupra terenurilor și recoltelor⁹⁵.
- *poluarea solurilor cu emisii de la termocentralele pe cărbune*
 - centrala termică a CET Arad are un impact major asupra mediului din cauza emisiilor de pulberi, SO₂ și NO_x. Aceste pulberi, în condiții de vânt în direcția est-vest afectează comuna Livada, sat Sâncleani, pe o suprafață de aproximativ 800 ha.

Zonele critice sub aspectul deteriorării solurilor

Din materialul furnizat de OJSPA, în urma Studiilor Pedologice s-a realizat clasificarea terenurilor agricole în funcție de grupele de pantă după cum urmează:

- din totalul de 122.916 ha terenuri agricole cu diferita grade de pantă avem:
 - 26.454 ha terenuri agricole foarte slab înclinate;

⁹⁵ Articol din ziarul Gândul- <http://www.gandul.info/financiar/panfora-oil-gas-nu-vom-exploata-gaze-de-sist-la-arad-12203900>, publicat în 5 martie 2014

- 27.639 ha terenuri agricole slab înclinate;
- 59.063 ha terenuri agricole moderat înclinate;
- 9.760 ha terenuri agricole puternic înclinate.

Poluări accidentale

La nivelul județului Arad, până în prezent, s-au inventariat următoarele situri contaminate și potențial contaminate:

- ✓ Parcurile petroliere 2, 11, 13, 16, 20, 21 – Turnu Sud;
- ✓ Punctul de colectare 19 Turnu Sud ;
- ✓ Parcurile petroliere 4, 5, 9, 18 - Turnu Est;
- ✓ Parcurile petroliere 2, 4 – Bodrog;
- ✓ Parcul petrolier 7 Pecica;
- ✓ Punctul de colectare 24 Turnu Nord;
- ✓ Parcurile petroliere 3, 8, 12 Turnu Nord;
- ✓ Punctele de colectare 10, 25 Turnu Nord;
- ✓ Parcul petrolier 1 Turnu Nord și Depozitul de țigări Turnu Nord;
- ✓ Depozitele de reziduuri nepericuloase din Arad (str. Câmpul Liniștii, str. Poetului), Curtici, Ineu, Sebiș, Lipova, Chișineu Criș, Nădlac;
- ✓ Combinatul chimic dezafectat;
- ✓ SC CET Arad- Platforma de lignit.

În ultimii ani a fost sistată activitatea de depozitare pentru depozitele de deșeuri nepericuloase din Arad, Curtici, Ineu, Sebiș, Chișineu Criș, Nădlac și executate lucrările de închidere prin proiectul „Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide în județul Arad”. Singurul depozit care mai are de executat lucrări de închidere este cel de la Ineu (18,2%).

Depozitul de la Lipova este singurul depozit aflat în funcțiune, având perioadă de tranziție până în anul 2017.

Batalul Turnu Nord a fost închis în ultimii ani, inclusiv în anul 2013 fiind realizate următoarele lucrări:

- ✓ Celula 1, 2, 3 – au fost golite de conținut, membrana a fost predată spre incinerare la o societate autorizată, drumul de contur a fost demolat.
- ✓ S-a realizat proiectul tehnic de remediere – a fost umplută zona excavată cu pământ și cultivată cu orz;
- ✓ Au fost prelevate probe de control înainte de realizarea proiectului tehnic de remediere, constatându-se că nu mai există urme de poluare.

În vederea protecției calitative a terenurilor se execută lucrări de conservare și ameliorare a solului. Terenurile care, prin degradare și poluare, și-au pierdut, total sau parțial, capacitatea de producție pentru culturi agricole și silvice, se constituie în perimetre de ameliorare. Protecția juridică calitativă și cantitativă a solului se realizează prin stabilirea unor obligații legale pentru orice deținător de teren, fiind o problemă atât de interes public, cât și privat.

7.2.4. Starea pădurilor

Fondul forestier în județul Arad

Fondul forestier cuprinde pădurile, terenurile afectate împăduririi și cele care servesc nevoilor gospodăririi silvice- terenurile pentru administrare silvică, drumurile și alte căi de acces în pădure, apele și talvegurile acestora din interiorul pădurilor, terenurile pentru culturi cinegetice și piscicole, pepinierele silvice, răchităriile, terenurile neproductive trecute în fondul forestier.

Fondul forestier acoperă 28,26% din suprafața totală a fondului funciar al județului Arad și 3,24% din suprafața totală a fondului forestier la nivel național. Suprafața fondului forestier la nivelul județului Arad în anul 2014 a fost de 219.149 mii hectare, din care 207,9 mii ha păduri (rășinoase 12,9 mii ha, foioase 195 mii ha) și 3,6 mii ha alte terenuri⁹⁶.

Fondul forestier al județului Arad, proprietate publică/ privată a statului, este în administrarea Direcției Silvice Arad (unitate în cadrul Regiei Naționale a Pădurilor Romsilva) și a Ocoalelor Silvice Bârzava, Beliu, Criș, Gurahonț, Iuliu Moldovan, Lipova, Radna, Săvârșin, Sebiș-Moneasa și Valea Mare⁹⁷.

În județul Arad, există ocoale silvice private care administrează fondul forestier proprietatea persoanelor private⁹⁸:

- Regia Publică Locală Ocolul Silvic Valea Mureșului RA;
- Ocolul Silvic Regal Săvârșin SRL;
- Regia Publică Locală Ocol Silvic Zărandul RA;
- Ocol Silvic Dumbrava RA;
- Ocol Silvic Codrii Iancului SRL;
- Ocol Silvic Privat Codrii Zărandului SRL;
- Ocol Silvic Privat Nadas SRL;
- Asociația Ocol Silvic Mocșani Stârcea.

La nivel teritorial, inspecția și controlul silvic și cinegetic din partea autorității publice centrale care răspunde de silvicultură, indiferent de forma de proprietate asupra fondului forestier național și asupra vegetației forestiere din afara acestuia, sunt asigurate de către Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și de Vânătoare Oradea, instituție cu personalitate juridică din subordinea ministerului, care are arondate județele: Arad, Bihor, Satu Mare, Sălaj⁹⁹.

În anul 2013 în județul Arad s-au recoltat în total 605 mii m³ de lemn, această cantitate reprezintă 26,05% din volumul de lemn recoltat al Regiunii Vest. Cea mai mare cantitate de lemn recoltat aparține categoriei stejar (Tabel 76).

Tab. 78: Volum recoltat de lemn în județul Arad – an 2014

Nr. crt.	Categoriile de păduri	Volum recoltat de lemn
		<i>mii mc</i>
1	Rășinoase	21,2
2	Fag	161,5
3	Stejar	203,6
4	Diverse specii tari	120,7
5	Diverse specii moi	39,9
	TOTAL	546,9

Sursa: Site-ul Institutul Național de Statistică – www.insse.ro, 2015

⁹⁶ Sursa: Site-ul Institutul Național De Statistică – www.insse.ro, 2015

⁹⁷ Sursa: www.rosilva.ro

⁹⁸ Sursa: Registrul Național Administratori Păduri

⁹⁹ Sursa: Starea Pădurilor 2010

Păduri regenerare și reîmpăduriri

În cursul anului 2013 la nivelul județului Arad au fost efectuate regenerări artificiale (împăduriri) pe o suprafață de 214 ha, reprezentând 28,50% din regenerările realizate în cadrul regiunii Vest. Din punct de vedere al regenerărilor pe specii, s-au realizat 180ha cu foioase și 34ha cu rășinoase¹⁰⁰.

Defrișări ilegale

Având în vedere raportările elaborate de către Greenpeace, la nivelul anului 2012 autoritățile au înregistrat aproape 19.500 de cazuri de tăieri ilegale de arbori, sancționate cu amenzi contravenționale sau cu întocmirea de dosare penale din pădurile României (aproape 53 de cazuri pe zi), adică aproape de două ori mai mult decât media anilor 2009-2011¹⁰¹.

În județul Arad, la nivelul anului 2012 s-au înregistrat 465 cazuri, adică 2,38% din tăierile ilegale de arbori la nivel de țară și 34% din tăierile ilegale la nivelul Regiunii Vest, situându-se astfel pe primul loc în Regiunea Vest la numărul cazurilor înregistrate pentru tăieri ilegale de arbori.

7.2.5. Alți factori cu impact asupra mediului

În categoria altor factori cu impact asupra mediului intră riscurile naturale care vizează riscurile geologice (risc seismic), pedologice, geomorfologice (eroziune, alunecări de teren, tasarea solului, căderi de pietre, grohotișuri nefixate, riscuri aferente reliefului carstic), a riscurilor asociate fenomenelor climatice (furtuni, zone deficitare de apă, inundații, avalanșe), hidrologice.

Riscurile antropice vizează riscuri precum poluarea aerului, apelor, solului, gestionarea deșeurilor, riscuri tehnologice, defrișări, pășunatul excesiv (suprapășunatul), construcția de drumuri în condiții de pantă accentuată nerespectând normele tehnice; construcția de locuințe neautorizate, etc.

În ceea ce privește riscurile naturale:

- *Riscul seismic.* Potrivit Legii nr. 575/ 2001, județul Arad face parte dintr-un areal geografic mai larg, cu risc redus de cutremur, având valoarea 6 pe scara MSK și o perioadă de revenire de cca. 100 ani, o porțiune din zona de sud-vest făcând parte dintr-o zonă cu valoarea 7 pe scara MSK și o perioadă de revenire de cca. 50 ani¹⁰².
- În privința *alunecărilor de teren*, UAT-urile din județul Arad care prezintă potențial ridicat de producere a alunecărilor sunt: Archiș, Buteni și Dieci, iar potențial mediu – ridicat prezintă comunele Hălmăgel, Hășmaș, Moneasa, Șiștarovăț și Vârfurile.
- *Riscurile hidrologice.* La nivelul județului Arad precipitațiile abundente au provocat inundații în mai multe gospodării, terenuri agricole, poduri, drumuri județene și comunale. Dintre bazinele hidrografice, cel mai afectat a fost bazinul Crișurilor în zona localității Pâncota.

În ceea ce privește riscurile antropice:

- Zonele critice sub aspectul *poluării atmosferice* sunt situate în apropierea unor artere rutiere intens circulate, intersecții majore, halde de deșeuri industriale, depozite deșeuri menajere necontrolate, ferme de animale, industria chimică și petrochimică, dar acestea din urmă și-au redus substanțial activitățile de producție;

¹⁰⁰ Sursa: Site-ul Institutul Național De Statistică – www.insse.ro, 2014

¹⁰¹ Sursa: www.greenpeace.org

¹⁰² Legea 575/2001 - privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a V-a - Zone de risc natural, anexa 2

- *Presiunile antropice asupra pădurii* (tăieri ilegale, braconaj, pășunat ilegal) sunt mai intense în anumite zone (Ocolul Silvic Zărandul, de exemplu), nefiind o presiune constantă asupra resurselor forestiere;
- Desecarea luncilor inundabile, distrugerea propriu-zisă a habitatelor prin construirea de obiective urbane, industriale, de agrement, crearea lacurilor de acumulare, creșterea poluării apelor și solului, creșterea folosirii pesticidelor, uciderea directă a animalelor de către oameni au dus la diminuarea efectivelor speciilor de faună și floră sălbatică;
- *Ocuparea terenurilor pentru diverse activități*, creșterea numărului populației pot conduce la modificarea peisajelor și distrugerea spațiului natural.
- *Activitățile industriale și traficul rutier*, corelate cu anumite schimbări climatice, precum *radiația solară*, pot genera depășiri ale pragului țintă de ozon, cu efecte negative asupra omului, plantelor, animalelor.

Pădurea și vegetația forestieră pot exercita o importantă funcție urbanistică, antipoluantă, peisagistică și sanitară; de aceea, eforturile silviculturii trebuie îndreptate în viitor spre prevenirea destrămării, degradării sau dispariției pădurilor și a vegetației forestiere și în direcția creșterii procentajului de împădurire în zonele cu deficit considerabil de păduri. La scară planetară, dar și locală, putem afirma că impactul silviculturii asupra mediului este doar unul pozitiv, deoarece pădurile reprezintă unica resursă de masă lemnoasă cu alese însușiri tehnologice, dar și mijlocul durabil și inegalabil de protecție și conservare a mediului fizic, biologic și socio-uman.

7.3. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nivel ridicat al biodiversității având în vedere faptul că în județul Arad se identifică trei din cele cinci regiuni biogeografice existente pe teritoriul României (alpină, continentală și panonică). ✓ 21 arii protejate de importanță județeană, 15 arii protejate de importanță națională, 3 zone puse sub protecție, de importanță națională, 10 parcuri dendrologice, 6 arii de protecție specială avifaunistică. ✓ Poluarea aerului este sub nivelul mediu al țării. ✓ Sursa cea mai mare de poluare a aerului cu SO₂ o reprezintă centrala termică SC CET Arad SA - Lignit, astfel, în momentul de față, s-a demarat investiția în vederea înlocuirii lignitului cu gaz metan. ✓ Importante rezerve de apă, rețeaua hidrografică a județului Arad fiind formată din bazinele hidrografice: Crișul Negru, Crișul Alb, Mureș, Bega. ✓ Existența platformelor de depozitare și gospodărire a gunoiului de grajd, în cadrul Proiectului "Controlul Integrat al Poluării cu Nutrienți" în localitățile: Macea, Bocsig și Pecica. ✓ Legislația de mediu armonizată cu legislația UE. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Infrastructură foarte puțină sau inexistentă în ariile naturale protejate (iar cea care există este de cele mai multe ori inadecvată și nu respectă principiile infrastructurii verzi). ✓ Multe arii protejate (din care 7 situri Natura 2000) nu sunt date în administrare/ custodie. ✓ Lipsa personalului pentru pază, control în cadrul ariilor protejate. ✓ Resurse financiare și umane scăzute pentru managementul ariilor naturale protejate și a ecosistemelor. ✓ Nivel scăzut de informare și conștientizare cu privire la existența și importanța unor zone protejate/ ecosisteme importante în rândul populației, instituțiilor, agenților economici, administrațiilor locale. ✓ Activitățile neindustriale, transportul rutier, agricultura, precum și procesele industriale în care se ard combustibili continuă să reprezinte surse de poluare la nivel de județ. ✓ Poluare cauzată de arderea combustibililor fosili. ✓ Poluarea atmosferei datorată traficului auto în aglomerări și zone urbane. ✓ Infrastructura puțin dezvoltată în epurarea apelor uzate, în special în mediul rural. ✓ Industria, gospodăria comunală și locativă, urmată de agricultură și alte ramuri ale economiei județului reprezintă aportul principal la poluarea apelor. ✓ Utilizarea îngrășămintelor în agricultură, activitățile din sectorul industrial (minier, siderurgic, energetic etc), emisiile de la termocentralele pe cărbune influențează în mod negativ starea de calitate a solului. ✓ Modul de exploatare a pădurilor, lucrările silvice de proporții. ✓ Defrișări ilegale, braconajul. ✓ Municipiul Arad prezintă o suprafață de 7mp spațiu verde/ cap locuitor, față de 26mp spațiu verde/ cap locuitor cum prevede Uniunea Europeană.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Programe de finanțare POS Mediu „Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Arad” și “Sistem de Management Integrat al 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Propunerea și implementarea unor proiecte de infrastructură și amenajare teritorială care nu respectă legislația în domeniul mediului. ✓ Alunecările de teren (UAT-urile din județul

<p>Deșeurilor Solide” în implementare.</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Sistem de intervenție rapidă, după modelul SMURD - plan pentru prevenirea și pentru combaterea defrișărilor ilegale care cuprinde două direcții, respectiv organizarea mai multor controale și adoptarea unor noi măsuri legislative elaborat de către Ministrul Mediului, Apelor și Pădurilor.✓ Existența unor finanțări specifice și diverse pentru conservarea biodiversității, atât din partea Uniunii Europene, cât și a altor state/ organizații (Mecanismul SEE, Organizația Națiunilor Unite).✓ Posibilitatea continuării parteneriatelor transfrontaliere și a finanțării unor proiecte de acest tip.✓ Existența unor experiențe și know-how în domeniu, care pot fi valorificate.✓ Posibilitatea accesării fondurilor U.E. și guvernamentale.✓ Dezvoltarea turismului ecologic.	<p>Arad care prezintă potențial ridicat de producere a alunecărilor sunt: Archiș, Buteni și Dieci, iar potențial mediu – ridicat prezintă comunele Hălmăgel, Hășmaș, Moneasa, Șiștarovăț și Vârfurile).</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Riscurile hidrologice.✓ Modul de exploatare a pădurilor, lucrările silvice de proporții.✓ Degradarea solurilor prin procese de suprafață, în special ca urmare a defrișărilor - dar nu numai.✓ Turismul necontrolat, în special în ariile naturale protejate sau cu mijloace motorizate neadecvate.✓ Creșterea exploatărilor, vânătorii și construcțiilor ilegale în ariile protejate.
---	--

Concluzii capitol 7. Mediu și infrastructura de mediu

În județul Arad se identifică trei din cele cinci regiuni biogeografice existente pe teritoriul României (alpină, continentală și panonică), lucru care indică un nivel ridicat al biodiversității, cu o faună și o floră extrem de bogate și diversificate.

Au fost declarate 21 arii protejate de importanță județeană, 15 arii protejate de importanță națională, 3 zone puse sub protecție, de importanță națională, 10 parcuri dendrologice, 6 arii de protecție specială avifaunistică.

La nivelul județului poluarea aerului este sub nivelul mediu al țării, deoarece în Arad nu funcționează unități industriale mari poluatoare a aerului.

Județul Arad dispune de unele dintre cele mai importante rezerve de apă din România, rețeaua hidrografică a județului Arad fiind formată din bazinele hidrografice: Crișul Negru, Crișul Alb, Mureș, Bega.

Resursele de apă dulce, atât cele de suprafață, cât și cele subterane, odată cu dezvoltarea economică a diferitelor tipuri de industrii, sunt din ce în ce mai expuse la poluare, aportul principal al poluării apelor fiind reprezentat de industria, gospodăria comunală și locativă, urmată de agricultură și alte ramuri ale economiei județului Arad.

Fondul forestier acoperă 28,26% din suprafața totală a fondului funciar al județului Arad și 3,24% din suprafața totală a fondului forestier la nivel național. Suprafața fondului forestier la nivelul județului Arad în anul 2014 a fost de 219.149 mii hectare, din care 207,9 mii ha păduri (rășinoase 12,9 mii ha, foioase 195 mii ha) și 3,6 mii ha alte terenuri.

În județul Arad, la nivelul anului 2012 s-au înregistrat 465 cazuri pentru tăieri ilegale de arbori, adică 2,38% din tăierile ilegale de arbori la nivel de țară și 34% din tăierile ilegale la nivelul Regiunii Vest, situându-se pe primul loc în Regiunea Vest la numărul cazurilor înregistrate pentru tăieri ilegale de arbori.

8. Capacitate administrativă

8.1. Structură, servicii și ordine publică

În cadrul administrației publice, în luarea deciziilor strategice de dezvoltare regională sunt implicate o serie de autorități locale, care sunt:

- Consiliul Județean Arad;
- Prefectura;
- Consiliul Local al municipiului Arad;
- Consiliile Locale Orășenești;
- Consiliile Locale Comunale.

În luarea deciziilor de dezvoltare regională mai sunt implicate și alte organisme cum ar fi:

- Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Arad;
- Direcția Regională de Drumuri și Poduri Timișoara - C.N.A.D.N.R.;
- SNCFR – Direcția Regională Timișoara;
- Agenția de Protecția Mediului Arad – Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor;
- Ministerul Finanțelor – Direcția Generală a Finanțelor Publice a Județului Arad;
- Ministerul Apărării – Garnizoana Arad;
- Ministerul Comunicațiilor – Direcția de Telecomunicații a Județului Arad;
- Direcția Regională Gaze Naturale Arad;
- Administrația de Drumuri și Poduri a Județului Arad;
- S.C. "Compania de Apă Arad" S.A.;
- Compania de Transport a Județului Arad;
- SC CONEL SA Arad;
- Inspectoratul de Protecție Civilă a Județului Arad.

Administrația publică locală își exercită autoritatea prin următoarele instituții: Consiliul Județean, Consiliul Local și Primăria. Județul Arad are 78 de Consilii Locale corespunzător celor 68 de comune, municipiului Arad și celor 9 orașe (Chișineu - Criș, Curtici, Ineu, Lipova, Nădlac, Pâncota, Pecica, Sântana, Sebiș).

Cu cele 78 de UAT-uri, județul Arad se încadrează mediei naționale de 77 UAT-uri/ județ, indicând un grad mediu de fragmentare, care ridică, totuși, o serie de provocări la nivelul cooperării inter-instituționale.

Consiliul Județean este autoritatea administrației publice județene cu rol de coordonare a activității consiliilor comunale și orășenești, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean. În relația dintre administrația publică locală și cea județeană nu există raporturi de subordonare.

Serviciul de urgență în județul Arad este asigurat de instituțiile subordonate Consiliului Județean Arad: SMURD Arad, Direcția Publică de Pază Arad și Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență „Vasile Goldiș”.

8.2. Abordarea micro-regională în dezvoltarea județului Arad

Abordarea micro-regională a dezvoltării unui județ sau a unei regiuni vine în completarea dezvoltării locale, atunci când resursele sau nevoile depășesc disponibilul, respectiv necesarul comunității aflate în proces de dezvoltare.

În județul Arad există un istoric al dezvoltării micro-regionale, pornind mai ales de la caracteristici geografice și de la tradiții comune. Astfel, zona Hălmagiu - Gurahonț - Sebiș - Chișineu Criș s-a dezvoltat într-un mod unitar valorificând amplasarea pe albia Crișului Alb. În ceea ce privește tradițiile, Hălmagiu reprezenta o piață recunoscută în ceea ce privește produsele agro-alimentare iar Gurahonț în ceea ce privește piața de conserve.

Pentru micro-regiunea Sântana, formată din orașele Sântana, Curtici și Pâncota și comunele Șimand, Zărand și Zimandu Nou, a fost dezvoltată o strategie de dezvoltare socio – economică în cadrul unui proiect de asistență care a avut ca scop încurajarea mai multor comunități în direcția solidarizării și a unei dezvoltări unitare care să pună în valoare resursele existente în micro-regiunea analizată.

Micro-regiunea are un caracter preponderent agrar, fiind slab reprezentată industrial, însă recunoscută ca promovând un cult dezvoltat al oamenilor pentru muncă și proprietate. Activitatea socio – economică a microregiunii gravitează în jurul celor trei orașe, din care se remarcă orașul Curtici care, prin existența zonei libere Curtici, atrage forța de muncă din microregiune.

Un alt exemplu este micro-regiunea Săvășin - Lipova în cadrul căreia a fost valorificat transportul pe apele Mureșului.

În ultimii ani, dezvoltarea micro-regională a fost impulsionată de o serie de direcții de dezvoltare sau oportunități care au lărgit sfera necesităților imediate în ceea ce privește formarea micro-regiunilor. S-au conturat astfel forme moderne ale organizării micro-regionale, precum asociațiile de dezvoltare comunitară care unesc în special administrațiile publice locale, fiind centrate pe rezolvarea unei nevoi din sfera serviciilor publice, sau grupurile de acțiune locală, care unesc atât entități publice cât și private, în scopul dezvoltării unitare a unei zone care acoperă mai multe unități administrativ - teritoriale.

În scopul conturării unei strategii funcționale privind dezvoltarea județului Arad, în care să fie valorificate micro-regiunile, formarea acestora trebuie să țină seama de criteriile obiective precum oportunitățile dintr-o anumită zonă care, în lipsa resurselor proprii, pot fi valorificate prin utilizarea resurselor din zona alăturată, neutilizabile în alt scop, sau cu un cost de oportunitate mai bun.

În abordarea micro-regională, cei 3 factori decizionali esențiali pentru dezvoltarea regională, respectiv Consiliul Județean, Prefectura prin instituțiile proprii și municipalitățile, trebuie să se țină seama de elemente precum:

- potențialul zonei (analizat din multiple puncte de vedere, de factorii climatici, pedologici);
- tradiția zonei (care include expertize locale care pot fi încă valorificate în scopul dezvoltării zonale);
- situația existentă, prin prisma nivelului de dezvoltare la care s-a ajuns în momentul prezent.

8.2.1. Asociații de dezvoltare inter-comunitară

Asociațiile de dezvoltare intercomunitară (ADI) sunt forme asociative cu personalitate juridică, de drept privat, care sunt constituite de către autoritățile locale și județene, în scopul derulării în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional și/ sau pentru furnizarea în comun de servicii publice. Această asociere se poate face în vederea exercitării competențelor administrațiilor publice locale, delegate către ADI.

ADI-urile au fost introduse prin Legea administrației publice locale nr. 215/2001, fiind gândite ca un instrument de ameliorare a capacității administrative a mai multor administrații publice locale, capacitate care ar putea fi crescută prin asociere. În lipsa unei legislații specifice, acestea funcționează în principal după Ordonanța 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.246/2005.

Din datele identificate la nivelul județului Arad, a reieșit un număr de 9 Asociații de Dezvoltare Intercomunitară. Componenta acestora, obiectul de activitate și numărul partenerilor diferă.

Tab. 79: Asociații de Dezvoltare Intercomunitară în județul Arad

DENUMIRE	Nr. UAT-uri	SCOP
ADI Apă Canalizare Județul Arad ¹⁰³	50	Reglementarea, înființarea, organizarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a UAT-urilor membre precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional, destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia. <i>Proiect în implementare:</i> „Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Arad”, finanțat prin POS Mediu 2007 – 2013.
ADI Sistem Integrat de Gestione A Deșeurilor Județul Arad ¹⁰⁴	78	Înființarea, organizarea, reglementarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de salubritate pe raza de competență a UAT-urilor membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente Serviciului, pe baza strategiei de dezvoltare a Serviciului. <i>Proiect în implementare:</i> „Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide”, finanțat prin POS Mediu 2007 – 2013.
ADI Conop – Bata – Bârzava	3	Înființarea, organizarea, reglementarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de Administrarea a domeniului public și privat (denumit în continuare Serviciul) pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente Serviciului, pe baza strategiei de dezvoltare a Serviciului (denumită în continuare Strategia de dezvoltare). <i>Proiect în implementare:</i> „Refacere și modernizare infrastructură rutieră în comunele Conop - Bata - Bârzava”, finanțat prin FEADR Măsura 322.
ADI Semlac-Șeitin	2	Realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal și regional de utilități publice pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare.
ADI Crișul Alb Chișineu	6	Înființarea, organizarea, reglementarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de Administrarea domeniului public și privat pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice.
ADI Buteni-Chisindia	2	Realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal și regional.
ADI Fântânele-Frumușeni „Bizere”	2	Pregătirea, promovarea și implementarea de proiecte pentru dezvoltarea zonală durabilă, de interes comun pentru părțile asociate, în domeniile infrastructurii de transport economic, servicii sociale, de sănătate, mediu, și de a obține finanțări interne și externe necesare derulării acestora pe raza de competență a unităților administrative teritoriale membre <i>Proiect nefinanțat:</i> „Reabilitare și extindere străzi în zona de locuințe pentru tineri în comuna Fântânele și Frumușeni, modernizare și dotare clădire primărie comuna Fântânele, reabilitare străzi comuna Frumușeni, județul Arad”

¹⁰³ <http://www.adiac-arad.com/>

¹⁰⁴ <http://www.deseuri-arad.ro/>

DENUMIRE	Nr. UAT-uri	SCOP
ADI Grăniceri-Pilu-Socodor	3	Promovarea și reprezentarea intereselor unităților administrativ-teritoriale membre, în legătură cu întărirea capacității administrative a colectivităților locale, realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes local și accesarea de fonduri structurale nerambursabile
ADI Laurii Zărandului	5	Înființarea, modernizarea, dezvoltarea serviciilor publice, finanțări, exploatarea, monitorizări și gestionări în comun a serviciilor de utilitate publică.

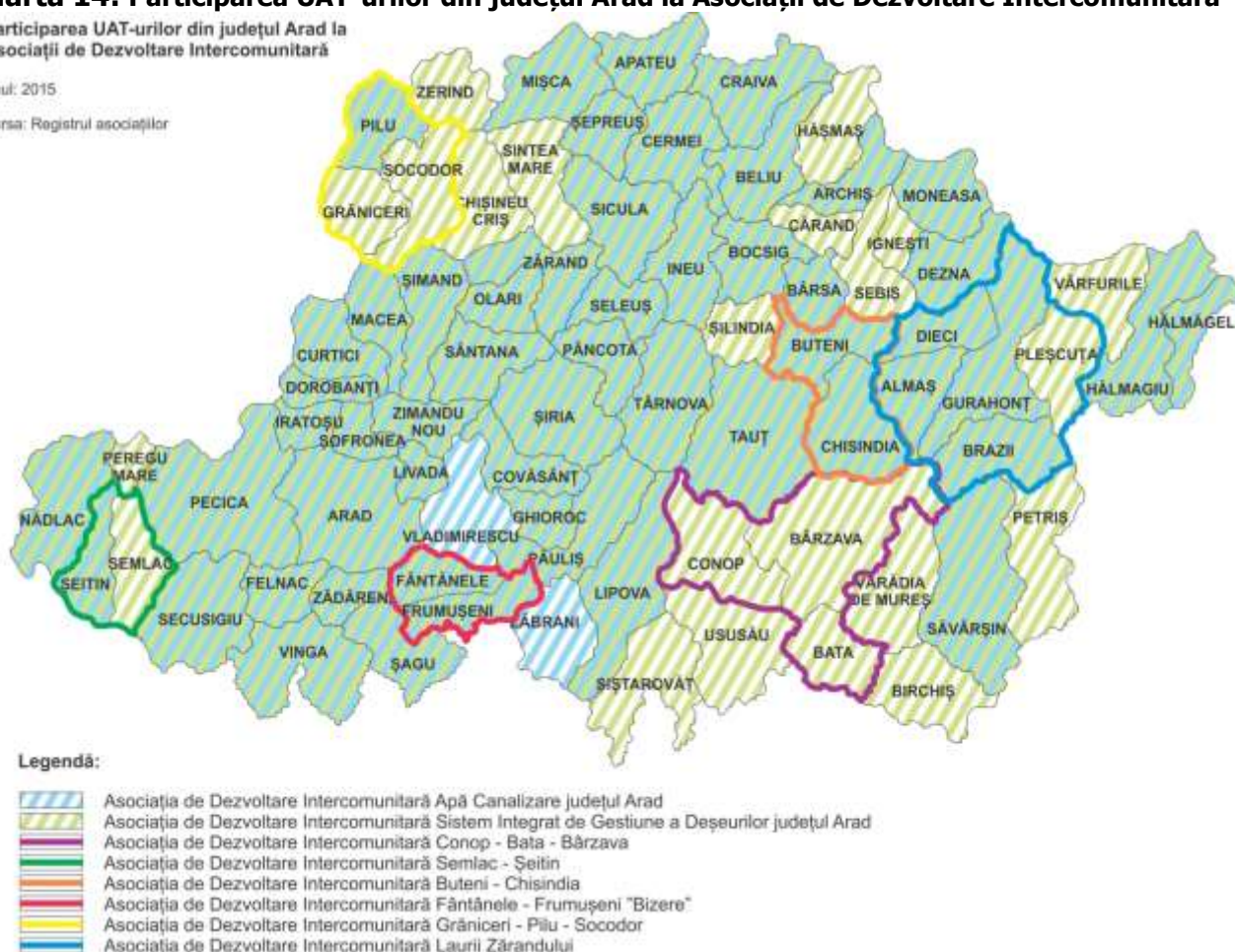
Sursa: prelucrare date din Registrul Asociațiilor și Fundațiilor

Harta 14: Participarea UAT-urilor din județul Arad la Asociații de Dezvoltare Intercomunitară

Participarea UAT-urilor din județul Arad la Asociații de Dezvoltare Intercomunitară

Anul: 2015

Sursa: Registrul asociațiilor

Sursa: Prelucrarea consultantului pe baza datelor I.N.S.

8.2.2. Grupuri de acțiune locală

Noțiunea de microregiune este utilizată în legislația românească cu referire la o arie ce prezintă o specificitate și omogenitate privind identitatea, morfologică sau funcțională (spre exemplu Microregiunea Sântana, dezvoltarea durabilă) și poate reprezenta un teritoriu, acoperind localități dintr-unul sau mai multe județe. Ca formă de organizare în vederea implementării de proiecte comune de interes micro-regional, actorii locali ai unor asemenea teritorii pot opta pentru a se asocia sub forma unei asociații de dezvoltare intercomunitară, a unui grup de acțiune locală sau a unei asociații simple (organizație non-guvernamentală conform OG 26/ 2000).

Formele de asociere cel mai des întâlnite sunt asociațiile de dezvoltare intercomunitară și grupurile de acțiune locală (GAL). Diferența dintre aceste forme de organizare este reprezentată de tipologia membrilor asociații, precum și finanțările și programele suport la care acestea au acces.

În cazul ADI-urilor, membrii asociații sunt reprezentați doar de autorități publice locale, pe când în cazul GAL-urilor (ce guvernează teritoriile LEADER), membrii asociații numără și reprezentanți ai mediului privat (întreprinzători, cooperative agricole, grupuri de producători etc) și ai societății civile (ONG-uri, persoane fizice, etc). Totodată, condițiile de eligibilitate stipulează ca la nivelul procesului decizional al unui GAL, reprezentanții mediului privat și al societății civile trebuie să depășească ponderea de 50%, iar cei ai autorităților locale să reprezinte mai puțin de 50%.

În județul Arad sunt înregistrate patru grupuri de acțiune locală, selectate de MADR spre finanțare. Pe lângă aceste GAL-uri din județul Arad, există comune care fac parte din grupuri de acțiune locală aparținătoare altor județe vecine, cum este cazul comunei Săvârșin care este membră a GAL-ului Țara Făgetului, județul Timiș, respectiv comunei Petriș care este membră a GAL-ului Asociația Sargeția GAL 1, județul Hunedoara.

Tab. 80: Grupuri de acțiune locală în județul Arad

Nr.	Denumire	Teritoriu cuprins
1.	Grupul de Acțiune Locală Lunca Mureșului de Jos	Comune: Vladimirescu, Frumușeni, Șagu, Vinga, Zădăreni, Felnac, Secusigiu, Senglac, Șeitin, Dorobanți, Iratoșu, Peregu Mare, Saravale – TM, Sânpetru Mare – TM Orașe: Pecica
2.	Grupul de Acțiune Locală Valea Superioară a Crișului Alb	Comune județ Arad: Bocsig, Bârsa, Dezna, Buteni, Chisindia, Almaș, Dieci, Gurahonț, Brazii, Pleșcuța, Vârfurile, Hălmagiu, Hălmagel Orașe județ Arad: Arad, Sebiș Comune județ Bihor: Criștioru de Jos
3.	Grupul de Acțiune Locală Podgoria Miniș Măderat	Comune: Păuliș, Ghioroc, Covăsânt, Șiria, Târnova, Șilindia, Tauț Orașe: Pâncota
4.	Grupul de Acțiune Locală Microregiunea Văilor Crișului Alb și Negru	Socodor, Grăniceri, Pilu, Apateu, Zerind, Mișca, Cermei, Sinteia Mare, Beliu, Craiva, Hășmaș, Archiș, Șicula, Seleuș, Șepreuș, Zărand, Olari, Șimand Orașe: Chișineu Criș
5.	Grupul de Acțiune Locală Țara Făgetului	Comunele Județ Timiș: Pietroasa, Tomești, Margina, Balinț, Dumbrava, Mănăștiur, Nădrag, Bethausen, Bârna, Traian Vuia, Fârdea Oraș județ Timiș: Făget Comune Județ Arad : Săvârșin
6.	Asociația Sargeția GAL 1	Comune Județ Hunedoara: Balșa, Băcia, Gurasada, Zam, Mărtinești, Beriu, Boșorod, Brănișca, Orăștioara de Sus, Turdaș, Burjuc, Hărău, Vorța, Șoimuș, Rapoltu Mare Oraș Județ Hunedoara: Geoagiu Comune Județ Arad : Petriș.

Sursa: Lista Grupurilor de Acțiune Locală selectate de MADR, www.pndr.ro

Grupul de Acțiune Locală Lunca Mureșului de Jos este o asociație activă, formată din 87 de membri, dintre care 20 instituții publice și 67 parteneri reprezentând mediul privat, lansând variate măsuri în cursul anului 2012 și 2014 pe diverse măsuri PNDR, de la susținerea micilor fermieri și a produselor agricole, până la susținerea dezvoltării turismului și a infrastructurii¹⁰⁵.

Pentru perioada 2014 – 2020, au semnat Acordul de parteneriat 69 de membrii, din care 21 de parteneri din sectorul public (20 unități administrativ teritoriale), 41 de membrii reprezentând sectorul privat și 7 ONG-uri. În Strategia de Dezvoltare Locală 2014 – 2020 a Asociației GAL Lunca Mureșului de Jos sunt prevăzute următoarele **priorități strategice**:

1. Dezvoltarea rurală locală echilibrată și sustenabilă
2. Susținerea modernizării agriculturii competitive
3. Dezvoltarea economiei rurale neagricole

¹⁰⁵ Sursa: <http://www.galluncamuresuluidejos.ro/>

4. Inovarea societății și mediului rural
5. Promovarea echității sociale, incluziunii și diversității

Acestor priorități strategice le corespund următoarele **măsuri**:

- M1.1 Cooperarea în scopul creării de forme asociative, rețele și clustere, grupuri operaționale pentru diversificarea activităților rurale;
- M1.2 Transfer de cunoștințe, formare și învățare continuă;
- M2.1 Ferme mici și mijlocii;
- M2.2 Modernizarea exploatațiilor agricole și pomicole;
- M3 Sprijin pentru integrarea și promovarea schemelor de calitate pentru produsele locale;
- M4 Dezvoltarea satelor;
- M5 Înființarea de activități non agricole;
- M6 Investiții în infrastructura socială și de educație a grupurilor marginalizate;
- M7 Acțiuni de integrare a minorităților etnice (inclusiv minoritatea romă).

Grupul de Acțiune Locală Valea Superioară a Crișului Alb are un număr de 61 membri, dintre care 17 instituții publice și 44 parteneri reprezentând sectorul privat, printre membrii acestui GAL numărându-se și Consiliul Județean Arad. Asociația este activă.

Acordul de parteneriat pentru perioada 2014 – 2020 a fost semnat de 59 de entități, din care 14 unități administrativ teritoriale. În Strategia de Dezvoltare Locală „Depresiunea Sebiș - Gurahonț - Hălmagiu” 2014 – 2020 a Asociației GAL Valea Superioară a Crișului Alb sunt prevăzute următoarele **priorități strategice**:

- Modernizarea infrastructurii pentru susținerea dezvoltării rurale
- Consolidarea și modernizarea agriculturii
- Dezvoltarea economiei neagricole și a afacerilor rurale
- Creșterea impactului formelor asociative și asigurarea transferului de inovații
- Integrarea socială a grupurilor marginalizate și susținerea diversității etnice

Pentru realizarea acestor priorități strategice au fost identificate următoarele **măsuri**:

- M1 Cooperarea în scopul creării de forme asociative, rețele și clustere, grupuri operaționale pentru diversificarea activităților rurale
- M2.1 Modernizarea exploatațiilor agricole și pomicole
- M2.2 Tineri fermieri
- M3 Sprijin pentru integrarea și promovarea schemelor de calitate pentru produsele locale
- M6.1 Înființarea de activități neagricole
- M6.2 Investiții în activități de modernizare a întreprinderilor și turism
- M6.3 Dezvoltarea satelor
- M6.4 Investiții în infrastructura socială și de educație a grupurilor marginalizate
- M6.5 Acțiuni de integrare a minorităților etnice (inclusiv minoritatea romă)

Grupul de Acțiune Locală Podgoria Miniș Măderat acoperă teritoriul a 19 localități. 81 de entități, dintre care 19 unități administrativ teritoriale, au semnat Acordul de parteneriat pentru perioada 2014 – 2020.

În Strategia de Dezvoltare Locală GAL Podgoria Miniș Măderat 2014 – 2020 au fost identificate **obiective și priorități** de dezvoltare rurală:

1. Obținerea unei dezvoltări teritoriale echilibrate a economiilor și comunităților rurale, inclusiv crearea și menținerea de locuri de muncă pe teritoriul GAL Podgoria Miniș Măderat
2. Favorizarea competitivității agriculturii pe teritoriul GAL Podgoria Miniș Măderat

Aceste obiective vor fi atinse prin implementarea următoarelor **măsuri**:

- M1.1 Sprijin pentru dezvoltarea activităților nonagricole din teritoriul GAL Podgoria Miniș Măderat
- M1.2 Investiții în sectorul public pentru dezvoltarea teritoriului GAL Podgoria Miniș Măderat

- M1.3 Crearea și dezvoltarea infrastructurii sociale din teritoriul GAL Podgoria Miniș Măderat
- M1.4 Integrarea populației rome din teritoriul GAL Podgoria Miniș Măderat
- M1.5 Infrastructura de bandă largă din teritoriul GAL Podgoria Miniș Măderat
- M2.1. Susținerea agriculturii din teritoriul GAL Podgoria Miniș Măderat
- M2.2 Sprijin pentru dezvoltarea exploatațiilor agricole mici din teritoriul GAL Podgoria Miniș Măderat
- M2.3 Sprijin pentru dezvoltarea activităților agricole de către tinerii fermieri din teritoriul GAL Podgoria Miniș Măderat
- M2.4 Certificarea și promovarea produselor agro-alimentare din teritoriul GAL Podgoria Miniș Măderat

Grupul de Acțiune Locală Microregiunea Văilor Crișului Alb și Negru are 43 membri, dintre care 14 instituții publice, 5 organizații non-guvernamentale, 11 instituții private și 13 persoane fizice.

70 de entități, dintre care 23 unități administrativ teritoriale, au semnat Acordul de parteneriat pentru perioada 2014 – 2020. În Strategia de Dezvoltare a Teritoriului GAL Microregiunea Văilor Crișurilor Alb și Negru 2014 – 2020 sunt prevăzute următoarele **priorități strategice**:

1. Dezvoltarea și modernizarea agriculturii competitive;
2. Susținerea diversificării și dezvoltării antreprenoriatului și economiei rurale neagricole;
3. Creșterea calității vieții prin susținerea infrastructurii de toate tipurile și serviciilor spre populație;
4. Capitalizarea intelectului rural prin formare, informare și inovare;
5. Combaterea sărăciei și integrarea grupurilor marginalizate și în dificultate

Pentru realizarea acestor priorități strategice au fost identificate următoarele **măsuri**:

- M1.1 Cooperarea în scopul creării de forme asociative, rețele și clustere, grupuri operaționale pentru diversificarea activităților rurale
- M1.2 Transfer de cunoștințe, formare și învățare continuă
- M2.1 Modernizarea exploatațiilor agricole și pomicole
- M2.2 Ferme mici și mijlocii
- M2.3 Tineri fermieri
- M3.1 Sprijin pentru integrarea și promovarea schemelor de calitate pentru produsele locale
- M6.1 Inițierea de activități neagricole
- M6.2 Investiții în activități de modernizare a întreprinderilor și turism
- M6.3 Dezvoltarea satelor
- M6.4 Investiții în infrastructura socială și de educație a grupurilor marginalizate
- M6.5 Acțiuni de integrare a minorităților etnice (inclusiv minoritatea romă)

Harta 15: Participarea UAT-urilor din județul Arad la Grupurile de Acțiune Locală

Participarea Unităților Administrativ Teritoriale la grupuri de acțiune locală

Sursa: Prelucrarea consultantului pe baza datelor I.N.S.

8.3. Cooperare internațională

Consiliul Județean Arad, conform legii, are atribuții privind cooperarea interinstituțională. În această calitate reprezintă interesele Județului Arad în raport cu regiunile din cadrul UE și din afara spațiului european. Acțiunile sale sunt îndreptate în special către promovarea potențialului de dezvoltare al județului Arad, menținerea dialogului cu organizațiile europene din care județul Arad, prin Consiliul Județean Arad, face parte ca membru cu drepturi depline, promovarea și menținerea relațiilor de bună colaborare cu unități administrative similare, precum și inițierea, promovarea și participarea la proiecte cu parteneri externi sau români.

Județul Arad, prin Consiliul Județean Arad, îndeplinește toate aceste deziderate atât la nivelul relațiilor bilaterale, prin Înțelegerile de colaborare cu alte unități administrativ-teritoriale din Europa și nu numai, cât și prin prezența activă pe care o asigură în cadrul organizațiilor europene în care are calitatea de membru.

Calitatea de membru în organizații internaționale, acordurile de colaborare, parteneriatele de cooperare și bunele relații dezvoltate de-a lungul timpului de Consiliul Județean Arad, prin departamentul specializat de relații internaționale, s-au concretizat în proiecte comune, bilaterale sau multilaterale, care au avut ca scop promovarea județului în exteriorul granițelor țării, crearea

unei imagini pozitive, training-ul de personal și schimbul de bune practici, necesare unei societăți care încearcă să construiască o dezvoltare durabilă, pe principiul sustenabilității și al eliminării discrepanțelor dintre regiuni.

O importanță deosebită se va acorda relației cu raioane din Republica Moldova, țară cu care România are o relație unică, privilegiată.

Acordurile de colaborare încheiate între județul Arad și parteneri externi :

- Acord de Colaborare cu județul Bekes (Ungaria), încheiat la 19 iulie 1990, reactualizat în 2003.
- Acord de Colaborare cu județul Csongrad (Ungaria), încheiat la 29 aprilie 1999.
- Protocol de înfrățire cu provincia Hainan (China), încheiat în septembrie 2000.
- Memorandum de cooperare cu Hainan, China, pentru 2002 și 2003 între județul Arad și Provincia Hainan, R.P. Chineză, semnat la 21 iulie 2002.
- Acord de Colaborare cu Provincia Padova (Italia), încheiat 20.05.2000 și reînnoit în 23.09.2005
- Acord de Colaborare încheiat cu Provincia Flandra de Vest (Belgia) în 17.05.2005.
- Acord de Colaborare încheiat între Județul Arad și Județul Bekes, reînnoit, 2007.
- Acord de Colaborare încheiat între Județul Arad și Voievodatul Opole (Polonia), 2007
- Înțelegere de colaborare între Județul Arad și raionul Ungheni, (Republica Moldova)
- Înțelegere de colaborare între Județul Arad și Guvernoratul Duhok din Kurdistan, (Irak), 2011
- Înțelegere de colaborare între județul Arad și Autogovernarea județului Baranya (Ungaria), 2014

Organizațiile europene în cadrul cărora județul Arad are calitatea de membru:

- membru al Adunării Regiunilor Europei (A.R.E.) din anul 1993.
- membru al Adunării Regiunilor Vitivinicole din Europa (A.R.E.V) din 1994.
- membru al Euroregiunii Dunăre-Criș-Mureș-Tisa (D.K.M.T) de la data 21 noiembrie 1997.
- membru al Institutului Regiunilor Europei (I. R. E.) din anul 2008
- membru în Asociația Orașelor și regiunilor Europene pentru Cultură „LIKE”.

Activitatea departamentului specializat al Consiliului Județean Arad cu atribuții de relații internaționale, adică Serviciul Cooperare Instituțională și Relații Externe, a urmat liniile mari de colaborare care corespund misiunii Serviciului, și anume de promovare a imaginii județului Arad, din punct de vedere economic, social, cultural și turistic, de promovare a oportunităților de dezvoltare a județului Arad, subsumată misiunii Consiliului Județean Arad, de punere a tuturor activităților și acțiunilor întreprinse în slujba cetățeanului și apropierea de acesta.

În acest sens putem da câteva exemple de evenimente emblematice de promovare organizate de-a lungul timpului la Arad, de Consiliul Județean Arad, în parteneriat cu Ambasade, Consulate, Primării, Regiuni și alți parteneri externi: Seminarul de Servicii de Gospodărire Comunală, Surprisingly Ingenious, Arad, 23 februarie 2016, adresat Primăriilor din județul nostru și organizat în colaborare cu Ambasada Austriei la București ; Zilele Culturii Austriece la Arad, organizat tot în colaborare cu Ambasada Austriei la București și adresat mediului de cultură din județul nostru, iunie 2014 (Editia 1), cu participarea A.S.R. Prințesa Anita de Hohenberg ; Zilele Culturii Austriece la Arad (Ediția a 2-a), noiembrie 2015, cu participarea doamnei Irina Margareta Nistor (critic de film) ; Vernisajul Expozității «Fonturi Latine. Cea De-a V-a Bienală de tipografie Latino-Americană », susținută de Institutul Cervantes din București și Consulatul Onorific al Spaniei la Timișoara, decembrie 2014; Vizita unei importante delegații a oamenilor de afaceri din Indonezia, condusă de Ambasadorul Indoneziei, întrunire realizată în colaborare cu Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Arad, cu scopul de a promova potențialul de dezvoltare al județului Arad; Vizite de lucru la Arad, pe tema revitalizării Aeroportului Arad, compania Ghost Technologies (filială din Italia), iunie și septembrie 2015 ; Vizite de lucru la Arad, pe aceeași temă, a reluării

activității pe Aeroportul Arad, compania Join Air (Olanda) (2016) ; Vizita la Arad a delegației Provinciei Hainan, China, mai 2015, în vederea concretizării obiectivelor comune enunțate în Acordul de parteneriat ; Întâlnirea Primarilor din localitățile de frontieră Arad-Békés, cu sărbătorirea a 20 de ani de la deschiderea punctului de frontieră Turnu-Bățania, noiembrie 2015, cu larga participare a primarilor localităților de frontieră din județul Arad și Bekes (Ungaria) ; Participarea la Cea de-a 3-a Întâlnire a Liderilor din Europa Centrală și de Est în China, Provincia Hebei, iunie 2016, cu scopul de a încuraja colaborarea directă la nivelul local dintre ambele părți în avantajul reciproc. Această invitație de participare a venit din partea Ambasadei R.P.Chineze în România, cât și a Ambasadei României la Beijing. În cadrul evenimentului județul Arad a avut un stand expozițional în cadrul Pavilionului României, iar prin participarea la acest eveniment s-a urmărit îmbunătățirea gradului de atractivitate al Regiunii de Vest, al județului Arad, transformarea județului într-o destinație turistică de calitate, prin valorificarea patrimoniului său natural și cultural.

Rolul de liant între instituții, organizații și potențiali parteneri, diseminarea de informații în ceea ce privește identificarea de noi parteneri de colaborare s-a concretizat în postarea pe site-ul C.J. Arad a informații primite de la diverși colaboratori sau instituții, precum și în trimiterea directă a unor informații celor interesați.

Cât privește cooperarea transfrontalieră, reluarea inițiativei întrunirii primarilor de frontieră dintre cele două județe aflate pe frontieră, Arad și Bekes, ar putea contribui la schimbul de bune practici între reprezentanții comunităților locale, ajutându-i pe aceștia la demararea și implementarea unor proiecte care să îmbunătățească nivelul de viață al locuitorilor județelor implicate.

De asemenea, consolidarea cooperării directe cu Societatea de Utilitate Publică a Cooperării Regionale Dunăre-Criș-Mureș-Tisa și implicarea directă a departamentului specializat de relații externe în activitatea de identificare de parteneri pentru solicitanți din Ungaria constituie un obiectiv important de realizat, în îndeplinirea celor enunțate mai sus.

8.3.1 Cooperarea transfrontalieră

Cooperarea mutuală clasică între două regiuni de frontieră învecinate cuprinde toate domeniile vieții cotidiene, dezvoltarea de programe comune, priorități și acțiuni. Ea include participarea extinsă a grupurilor sociale, a diverselor nivele administrative etc.

- Principiile cooperării transfrontaliere sunt: parteneriat vertical și orizontal cu sferă largă, subsidiaritate prin unirea și responsabilitatea nivelelor regionale și locale, pregătirea de concepte și programe transfrontaliere comune de dezvoltare, implementarea proiectelor transfrontaliere.
- Tipurile de regiuni de frontieră se deosebesc prin gradul de omogenitate, nivelul de dezvoltare și statutul de promotor al politicii structurale a Uniunii Europene și al programelor pentru statele Europei Centrale și de Est, precum și atributele geografice naturale precum lanțuri muntoase, râuri, frontiere maritime și poziția față de granițele externe actuale și viitoare ale UE.

Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria - România 2007-2013, finanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională, completat de co-finanțarea națională a celor două state membre participante în program Ungaria și România, a reprezentat un instrument potrivit pentru dezvoltarea regională europeană durabilă. Obiectivul general al Programului este de a apropia actori economici, persoane și comunități, cu scopul de a exploata mai eficient oportunitățile oferite de dezvoltarea comună a zonei de frontieră.

În perioada de finanțare 2007-2013, în județul Arad s-au realizat 67 de proiecte în parteneriate româno-maghiare având finanțare nerambursabilă din Fondul European pentru Dezvoltare Regională, accesate prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România 2007-2013.

Partenerii români participanți în proiecte au fost administrațiile locale, Camera de Comerț, Industrie și Agricultură a Județului Arad, instituții de învățământ, asociații și organizații non-profit.

Proiectele realizate se înscriu în domeniile dezvoltării infrastructurii rutiere, sănătate, protecția mediului, protecția și valorificarea patrimoniului cultural și natural, cercetare, cooperarea dintre comunități, etc.

Tab. 81: Lista proiectelor implementate de Consiliul Județean Arad prin Programul de Cooperare Transfrontalieră 2007 – 2013

Nume beneficiar	Titlu proiect
Consiliul Județean Arad	Construirea drum de legătură Elek Grăniceri
Consiliul Județean Arad	Construire drum de legătură Dombegyház- Variașu Mic

Prin cele două proiecte de dezvoltare a infrastructurii rutiere, Consiliul Județean Arad în parteneriat cu Compania Națională pentru Dezvoltarea Infrastructurii din Ungaria au reabilitat și modernizat drumuri din zona de frontieră în scopul dezvoltării durabile a zonei prin creșterea accesibilității transfrontaliere, reducerea izolării localităților din spațiul rural al zonei de graniță, ameliorarea atractivității economice a comunelor direct beneficiare și adiacente, creșterea gradului de ocupare, interconectarea teritoriilor rurale, creșterea cooperării interinstituționale și intercomunitare.

În parte română, s-au reabilitat 29 km de drum pe următoarele tronsoane DJ 709J Km 63+358-66+310, Dorobanți-Macea, DJ 709J Sânmartin – Grăniceri de la km 71+450 la km 83+471, DJ 709C Arad – Variașul Mic de la km 2+860 la km 14+106 și DJ 709J km 50+060-53+700, Variașu Mic-Iratoșu.

Tab. 82: Lista proiectelor implementate de instituții subordonate Consiliului Județean Arad prin Programul de Cooperare Transfrontalieră 2007 – 2013

Nume beneficiar	Titlu proiect
Complexul Muzeal Arad	Conservarea și digitalizarea Colecției de Relicve a Muzeului Arad
Complexul Muzeal Arad	Accesibilizarea publică a colecției de relicve ale Revoluției de la 1848-1849
Spitalul Clinic Municipal Arad	Pregătirea experților pentru diagnosticarea, aplicarea terapierilor emergente și minim invasive în domeniul gastroenterologiei în zona de frontieră Ungaria-România
Spitalul Clinic Municipal Arad	Dezvoltarea organizării și asigurarea calității intervențiilor medicale de urgență în regiunile Mako și Arad.
Spitalul Clinic Municipal Arad	Teleradiologia transfrontalieră în județele Csongrád-Arad
Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad	Tratamente medicale fără frontiere în regiunea Criș-Mureș – crearea unei baze comune pentru îngrijirea medicală în județele Arad și Bekeș
Centrul Cultural Județean Arad	Casa Verde

„Conservarea și digitalizarea Colecției de Relicve a Muzeului Arad și Accesibilizarea publică a colecției de relicve ale Revoluției de la 1848-1849”

Cele două proiecte derulate de Complexul Muzeal Arad în parteneriat cu Muzeul Mora Ferenc din Szeged, Muzeul Județean Csongrad și Consiliul Județean Csongrad au avut drept scop editarea catalogului pieselor din colecția 1848-1849 a muzeului arădean, în două volume multilingve (română, maghiară, engleză, germană); editarea colecției de documente referitoare la Revoluția din 1848-1849, într-un volum multilingv; editarea colecției de documente referitoare la istoricul colecției 1848-1849 într-un volum multilingv; restaurarea a minim 215 piese reprezentative din colecția 1848-1849; organizarea a două expoziții temporare de anvergură, la Arad și la Szeged, pe baza pieselor din colecția 1848-1849 a muzeului arădean, inclusiv confecționarea de mobilier expozițional modular; organizarea unei expoziții itinerante pe baza pieselor restaurate; organizarea unei conferințe științifice internaționale.

„Pregătirea experților pentru diagnosticarea, aplicarea terapierilor emergente și minim invazive în domeniul gastroenterologiei în zona de frontieră Ungaria-România”

Obiectivul general al proiectului în cadrul căruia Spitalul Clinic Municipal Arad a fost partener cu Universitatea din Szeged, a fost cel de a omogeniza calitatea serviciilor medicale prin pregătirea medicilor și asistentelor și prin crearea unui protocol comun. Cadre medicale mai bine pregătite de ambele părți ale frontierei și o mai strânsă cooperare între instituțiile de sănătate asigură o mai bună calitate a tratamentului asigurat pacienților în domeniul gastroenterologiei.

„Dezvoltarea organizării și asigurarea calității intervențiilor medicale de urgență în regiunile Mako și Arad.”

Spitalul Clinic Municipal Arad în parteneriat cu Spitalul Dr. Diósszilágyi Sámuel din Mako au implementat un proiect care să pregătească personalul medical pentru a face față situațiilor de urgență tot mai frecvente ca urmare a creșterii traficului dintre cele două țări. Au fost pregătite 20 de cadre medicale cu rol de promotori, care la rândul lor să transfere cunoștințele către ceilalți 80 de angajați din personalul medical și au fost validate 15 protocoale pentru cele mai comune 15 tablouri clinice.

„Teleradiologia transfrontalieră în județele Csongrád-Arad”

Proiectul dezvoltat de Spitalul Clinic Municipal Arad în parteneriat cu Spitalul Dr. Diósszilágyi Sámuel din Mako și organizații de profil din Ungaria a oferit soluții eficiente și sigure pentru unitățile sanitare care se confruntă cu lipsă de radiologi și probleme de diagnosticare prin instalarea un sisteme IT, dezvoltarea de protocoale pentru o rețea de tele-diagnoză, achiziționarea de echipamente medicale și sesiuni de pregătire în domeniul tele-diagnozei pentru personalul medical.

„Tratamente medicale fără frontiere în regiunea Criș-Mureș – crearea unei baze comune pentru îngrijirea medicală în județele Arad și Bekeș”

Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad, împreună cu Consiliul Județean Békés și Spitalul Pándy Kálmán din Gyula au intrat în parteneriat pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor medicale de urgență și generale în zona frontierei româno-maghiare și pentru a asigura un mai bun tratament pacienților. Proiectul a creat un sistem integrat de informare între cele două spitale, conectate

printr-un modul comun de comunicare, pentru a elimina analizele paralele și a îmbunătăți eficiența. Serviciul creat face posibilă gestionarea datelor completă a datelor pacienților asigurând în același timp securitatea acestor date. S-au achiziționate echipamente de radiologie digitale care permit transmiterea și schimbul de imagini între cele două spitale.

„Casa Verde”

Centrul Cultural Județean Arad a implementat proiectul în parteneriat cu Primăria Orașului Mako.

În partea română s-a creat un Centru de Educare și Informare în Protecția Mediului în Tabăra de Copii și tineret de la Casoaia (aflată în administrarea Centrului Cultural județean Arad), dotat la standarde europene, cu sală de conferințe de 150 locuri, bucătărie complet utilată și posibilități de cazare (30 locuri). În cadrul acestuia au fost amenajate ateliere tradiționale de olărit, țesătorie, tâmplărie și fierărie, organizate sub forma unui Eco-Muzeu funcțional. Proiectul a asigurat și instruirea a 200 de profesori de la școlile gimnaziale și liceele din județul Arad în domeniul educației ecologice și protecției mediului, în scopul calificării acestora pentru a preda „Educația Ecologică” ca disciplină opțională la școlile din județul Arad. Pentru copii s-au organizat cursuri de educație ecologică și tehnici de supraviețuire în natură, până la ateliere practice de olărit, pictură pe lemn și sticlă, împletituri din nuiete, țesături din materiale naturale și tehnici tradiționale de prelucrare a fibrelor textile, tehnici tradiționale de construcții și arhitectura locală sau metode populare de preparare și conservare a alimentelor și băuturilor.

Printre alte proiecte realizate în cadrul Programului de Cooperare Transfrontalieră Ungaria – România 2007-2013, un bun impact au avut cele implementate de Primăria Municipiului Arad.

Tab. 83: Lista proiectelor implementate de Primăria Municipiului Arad prin Programul de Cooperare Transfrontalieră 2007 – 2013

Nume beneficiar	Titlu proiect
Primăria Municipiului Arad	Creșterea calității serviciilor de internet în Arad și Oroshaza
Primăria Municipiului Arad	Dezvoltarea comună a rețelei de transport în Arad și Gyula
Primăria Municipiului Arad	Dezvoltarea comună a pistelor de biciclete în Arad și Gyula
Primăria Municipiului Arad	Serviciul comun de presă pentru o mai bună informare transfrontalieră a populației

„Creșterea calității serviciilor de internet în Arad și Oroshaza”

Cei doi parteneri din proiect, Municipiul Arad și Orașul Oroshaza au urmărit dezvoltarea colaborării dintre localitățile Arad și Oroshaza prin diversificarea comunicațiilor transfrontaliere, creșterea gradului de atractivitate a orașelor prin punerea la dispoziție a unor puncte WIFI.

„Dezvoltarea comună a rețelei de transport în Arad și Gyula”

În cadrul proiectului Municipiul Arad a fost partener cu Orașul Gyula. Pe partea română s-a elaborat Masterplanul de transport pentru municipiul Arad, aprobat de CLM în anul 2011, care

prevede o serie de măsuri de eficientizare a traficului, pe termen mediu și lung, prin reducerea transportului auto. promovarea transportului în comun, a transportului cu bicicletele, crearea de locuri de parcare, crearea de zone cu limitare de viteză și extinderea zonelor pietonale.

„Dezvoltarea comună a pistelor de biciclete în Arad și Gyula”

Prin proiect, cei doi parteneri, Municipiul Arad și Orașul Gyula au urmărit realizarea de studii și planuri pentru dezvoltarea rețelei de piste de biciclete în regiunea transfrontalieră, îmbunătățirea condițiilor de trafic și promovarea transportului cu bicicletele.

Municipiul Arad a obținut proiectele tehnice pentru amenajarea unor piste de biciclete, pe o lungime de 14 km, un studiu care corelează proiectele de piste de biciclete ale Aradului și propune un regulament pentru sistemul de închiriere a bicicletelor. Tot prin proiect s-au achiziționat 80 de rastele pentru biciclete, care au fost amplasate în preajma unor instituții și unități de învățământ din Arad.

Pe baza proiectului tehnic elaborat în cadrul proiectului s-au amenajat pistele de biciclete pe Faleza Mureșului, lucrări finanțate din bugetul local.

„Serviciul comun de presă pentru o mai bună informare transfrontalieră a populației”

Obiectivul partenerilor, Dél-Békés Mezőgazdasági Termelőiért Közhasznú Alapítvány Pusztattlaka (Asociația de utilitate publică a producătorilor agricoli Pusztattlaka), Ungaria și Municipiul Arad a fost dezvoltarea comunicațiilor transfrontaliere, creșterea gradului de acces al populației la informații de interes și relevante din zona transfrontalieră.

S-au realizat publicații și producții media bilingve, în scopul stimulării schimburilor economice și atragerii forței de muncă, precum și pentru promovarea tradițiilor și a obiectivelor turistice și evenimentelor culturale și s-au stabilit colaborări între organizații media, workshopuri

Toate proiectele realizate prin Programul de Cooperare Transfrontalieră 2007 – 2013 pot fi consultate pe site-ul:

<http://www.huro->

[cbc.eu/en/financed_projects/?call=&status\[\]=1&keyword=&areas\[\]=0&area\[\]=0&county\[16\]=16](http://www.huro-cbc.eu/en/financed_projects/?call=&status[]=1&keyword=&areas[]=0&area[]=0&county[16]=16)

8.4. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Grad mediu de fragmentare, având în vedere faptul că județul Arad are 78 de UAT-uri, încadrându-se mediei naționale de 77 UAT-uri/ județ. ✓ Număr relativ ridicat de structuri asociative, unele specializate (turism sportiv), interes spre colaborare. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dezechilibre între UAT-uri la nivel de capacitate administrativă. ✓ Lipsa de informații privind funcționarea structurilor de parteneriat asociative constituite între autoritățile locale, observându-se un grad redus de transparență din partea acestora (multe nu au pagină de web) și lipsa datelor privind activitatea desfășurată. ✓ Focusarea proiectelor de parteneriat cu scop punctual fără componentă strategică vizând dezvoltarea parteneriatului, ✓ Parteneriatele existente depind exclusiv de proiecte de finanțare europeană.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fonduri nerambursabile orientate către creșterea capacității administrative. ✓ Posibilitatea colaborării și a schimburilor de experiență cu Ungaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Riscul de a apărea decalaje între diferite tipuri de autorități locale datorită accesului inegal la resurse ✓ Blocarea/ne-exploatarea la maxim a avantajelor colaborării inter-instituționale dată fiind interferența politică.

Concluzii capitol 8. Administrația publică locală

Cu cele 78 de UAT-uri, județul Arad se încadrează mediei naționale de 78 UAT-uri/ județ, indicând un grad mediu de fragmentare, care ridică, totuși, o serie de provocări la nivelul cooperării inter-instituționale.

În județ sunt constituite 9 Asociații de Dezvoltare Intercomunitară, forme asociative cu personalitate juridică, de drept privat, care sunt constituite de către autoritățile locale și județene în scopul derulării în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional și/ sau pentru furnizarea în comun de servicii publice.

O altă formă de cooperare la nivel teritorial este reprezentată de Grupurile de Acțiune Locală, fiind înregistrate 4 astfel de inițiative în cadrul județului, selectate spre finanțare de către MADR.

PARTEA II STRATEGIA DE DEZVOLTARE

1. Contextul european, național și regional

Strategia de dezvoltare a județului Arad are rolul de a furniza un cadru de dezvoltare pentru perioada 2014 – 2020 în contextul corelării cu obiectivele la nivel european, național și regional. Operațional, strategia cuprinde planuri de bază care trebuie coordonate în cadrul legislativ existent, pe baza unor analize de necesități. Strategia generează o serie de costuri, dar și beneficii datorită impactului programelor de dezvoltare propuse, a metodelor de monitorizare și control. Prezentul document se constituie ca bază a coordonării investițiilor multi-anuale și a pregătirii administrației publice locale pentru absorbția fondurilor europene planificate pentru perioada 2014 – 2020.

Scopul Strategiei de dezvoltare este de a determina direcțiile de dezvoltare, ritmul și nivelul acestei dezvoltări, de a eficientiza activitatea autorităților publice locale în gestionarea problemelor la nivel județean, în utilizarea resurselor financiare, de a promova județul Arad, de a atrage fonduri externe pentru a implementa proiectele investiționale planificate. Obiectivul Strategiei este de a oferi Consiliului Județean Arad un instrument metodologic și legal pe baza căruia acesta să poată structura și planifica implementarea pachetului de politici, programe și proiecte pe termen mediu și lung.

Impactul realizării și implementării unei Strategii de Dezvoltare Județeană nu se va limita la efectele directe la nivelul comunității județene, rezultând și numeroase efecte indirecte care vor contribui la îndeplinirea Țintelor propuse la nivel regional, național și chiar european.

CONTEXT EUROPEAN

UNIUNEA EUROPEANĂ

Strategia Europa 2020 propune **trei priorități** care se susțin reciproc¹⁰⁶:

- Creștere economică inteligentă – prin investiții mai eficiente în educație, cercetare și inovare;
- Creștere economică durabilă – prin orientarea decisivă către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon;
- Creștere economică favorabilă incluziunii – prin punerea accentului pe crearea de locuri de muncă și pe reducerea sărăciei.

În acest context, la elaborarea Strategiei de Dezvoltare a Județului Arad au fost luate în considerare cele **11 obiective tematice** formulate în cadrul strategiei Europa 2020¹⁰⁷, aceste

¹⁰⁶ www.ec.europa.eu

¹⁰⁷ http://ec.europa.eu/europe2020/index_ro.htm

obiective fiind centrate pe domenii care se doresc a fi dezvoltate și care sunt transformate în ținte planificate pentru a fi atinse în perioada 2014-2020¹⁰⁸, după cum urmează:

- consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării;
- îmbunătățirea accesului și a utilizării și creșterea calității TIC;
- îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, a sectorului agricol (în cazul FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (pentru FEPAM);
- sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon în toate sectoarele;
- promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii și a gestionării riscurilor;
- conservarea și protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor;
- promovarea sistemelor de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore;
- promovarea sustenabilității și calității locurilor de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă;
- promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare;
- investițiile în educație, formare și formare profesională pentru competențe și învățare pe tot parcursul vieții;
- consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă;

CONTEXT NAȚIONAL

Țintele asumate de România în contextul Strategiei Europa 2020 se referă la: ocuparea forței de muncă, inovare, educație, incluziune socială și mediu/energie.

Tab. 84: Țintele asumate de România referitor la obiectivele Strategiei Europa 2020¹⁰⁹

	Rata de ocupare	Procent de CDI în PIB	Reducerea emisiilor de CO ₂ , comparat nivelul anului 1990	Energii regenerabile	Eficiență energetică – reducerea consumului de energie	Reducerea procentului de părăsire timpurie a sistemului de educație	Educație terțiară	Reducerea populației în risc de sărăcie și excluziune socială (nr persoane)
Situație curentă România	65,7% (2014)	0,39% (2013)	52,4% (2012 comparat cu nivelul 1990)	23,9% (2013)	16,6 Mtoe (2012)	18,5% (2014)	23,8% (2014)	211.000 (2013 comparat cu nivelul 2008)

¹⁰⁸ Art 9 - Regulamentul (ue) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului

¹⁰⁹ http://ec.europa.eu/europe2020/index_ro.htm

	Rata de ocupare	Procent de CDI în PIB	Reducerea emisiilor de CO ₂ , comparat nivelul anului 1990	Energii regenerabile	Eficiență energetică – reducerea consumului de energie	Reducerea procentului de părăsire timpurie a sistemului de educație	Educație terțiară	Reducerea populației în risc de sărăcie și excluziune socială (nr persoane)
Ținte România	70%	2%	-19%	24%	10 Mtoe	11,3%	26,7%	580.000
Ținte UE	75%	3%	-20%	20%	368 Mtoe	10%	40%	20.000.000

Sursa: Programul Național de Reformă 2015 - http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_romania_ro.pdf

În ceea ce privește dezvoltarea teritorială a țării noastre, pentru orizontul de timp 2035 România este văzută ca "o țară cu un teritoriu funcțional, administrat eficient, care asigură condiții atractive de viață și locuire pentru cetățenii săi, cu un rol important în dezvoltarea zonei de sud-est a Europei"¹¹⁰.

Această viziune de dezvoltare teritorială este fundamentată pe patru principii cheie:

Conceptul strategic de dezvoltare teritorială pentru valorificarea potențialului României promovează:

- Asigurarea unei echipări adecvate a teritoriului, capabilă să consolideze rolul României ca actor regional economic important în zona de sud-est a Europei;
- Creșterea calității vieții locuitorilor României prin asigurarea unor spații de calitate;
- Creșterea atractivității zonelor rurale și valorificarea potențialului unic și specific de dezvoltare;
- Protejarea patrimoniului natural și cultural și valorificarea identității teritoriale;

¹¹⁰ www.sdtr.ro - Strategia de dezvoltare teritorială a României – România policentrică 2035. Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni – Versiunea 2. Februarie 2015

- Consolidarea rolului zonelor urbane funcționale ca centre de dezvoltare la nivelul teritoriului și conectarea acestora cu zonele de performanță economică europene și implicit cu zonele transfrontaliere;
- Conectarea României la rețeaua de transport trans-europeană și dezvoltarea de noduri logistice și terminale multinodale;
- Asigurarea unui cadru de cooperare și coordonare a strategiilor și politicilor sectoriale ancorat în dinamica teritoriale naționale.

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României este documentul care stă la baza întregului sistem de planificare spațială (amenajarea teritoriului și urbanism) la nivel național, fundamentând astfel documentele strategice de nivel regional, județean și local (strategii de dezvoltare teritorială, planuri de amenajare a teritoriului, planuri de dezvoltare regională) și documentațiile operaționale (planuri de urbanism), precum și celelalte strategii de dezvoltare de la nivel național cu relevanță și impact teritorial.

Fie că este vorba despre politicile sectoriale de mediu, transport, agricultură, educație, sănătate sau alte domenii, deciziile de politică publică produc efecte la nivelul teritoriului și implicit al oamenilor.

Pentru ca efectele să devină convergente este necesar ca deciziile publice să ia în considerare teritoriul transformând particularitățile locale sau regionale în politici localizate în teritoriu. Teritoriul generează imaginea globală care poate contribui semnificativ la fundamentarea deciziilor de politică publică.

CONTEXT REGIONAL

„În ciuda multor progrese și a unei poziții relativ bune la nivel național la majoritatea indicatorilor relevanți, cu excepția celor sociali, Regiunea Vest rămâne o regiune mai puțin dezvoltată în contextul Uniunii Europene. Ca atare, Regiunea Vest continuă să necesite o gamă largă de intervenții și politici publice specifice obiectivului convergență, care continuă să acopere principalele domenii de dezvoltare economică, în special competitivitatea întreprinderilor, dezvoltarea economiei rurale, precum și infrastructura cheie și serviciile conexe – de transport, mediu, sănătate, educație și formare.”¹¹¹

În acord cu viziunea asumată la nivel național, pentru îndeplinirea obiectivului general asumat în Planul de Dezvoltare Regională pentru perioada 2014 – 2020¹¹²

“Regiunea Vest își propune ca, orientând intervențiile pe nevoile locuitorilor săi, să ajungă la nivelul de calitate a vieții din regiunile puternice, non-capitale ale Europei Centrale”

au fost identificate următoarele priorități de dezvoltare pentru Regiunea Vest ¹¹³:

¹¹¹ <http://www.adrvest.ro> - Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020

¹¹² <http://www.nord-vest.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-2014-2020--eID1724.html>

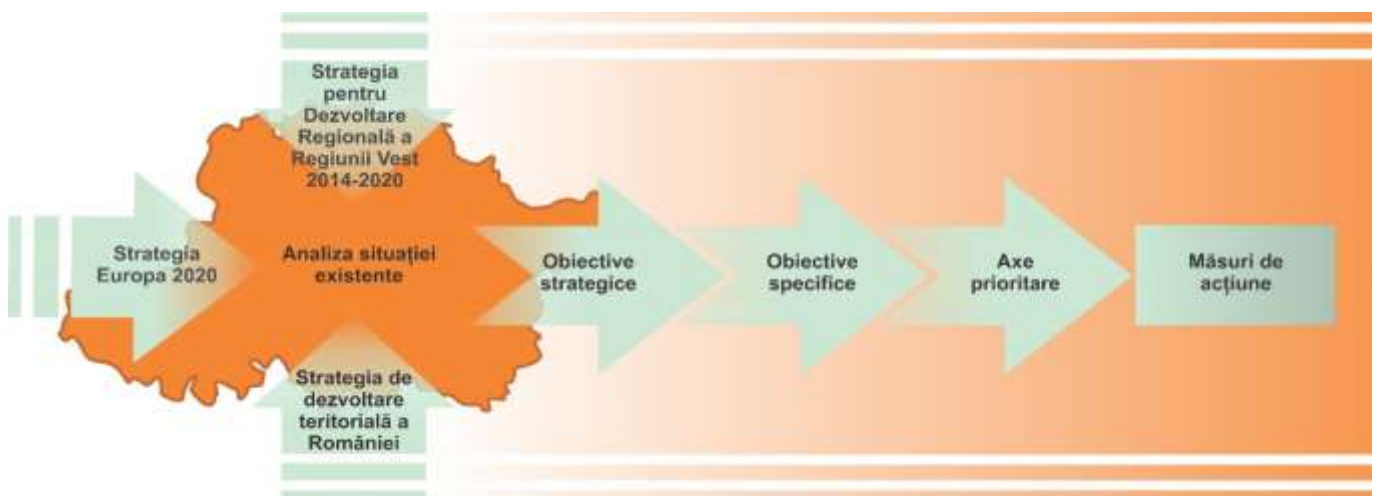
¹¹³ <http://www.adrvest.ro> - Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020

- OBIECTIV 1: Creșterea competitivității regionale prin promovarea inovării și specializării inteligente
- OBIECTIV 2: Dezvoltarea unei economii dinamice bazată pe creșterea productivității și antreprenariat
- OBIECTIV 3: Îmbunătățirea accesibilității și mobilității într-o regiune conectată intern și internațional
- OBIECTIV 4: Dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității serviciilor în sectoarele educație, sănătate și servicii sociale
- OBIECTIV 5: Promovarea creșterii sustenabile prin sprijinirea tranziției către o economie verde în vederea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor
- OBIECTIV 6: Valorificarea specificului local al comunităților urbane și rurale
- OBIECTIV 7: Dezvoltarea durabilă a turismului
- OBIECTIV 8: Întărirea capacității administrative regionale

Strategia de Dezvoltare a județului Arad, prin obiectivele și măsurile propuse, se încadrează în liniile directe trasate de documentele strategice existente, contribuind astfel în mod proactiv la atingerea țintelor asumate de către România prin identificarea, prioritizarea și realizarea acelor inițiative care pot genera cea mai mare valoare adăugată la nivelul județului, fără a neglija efectele amplificatoare la nivel regional, național și european.

SCHEMA LOGICĂ PRIVIND CONCEPTUL DE ELABORARE A STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI ARAD

Statutul României de Stat Membru al Uniunii Europene determină coordonarea politicilor naționale cu cele europene, fapt care exercită un impact asupra resurselor și condițiilor din țara noastră, până la nivel local. Sub influența acestui proces complex, administrația locală își reconsideră avantajele competitive, cu scopul de a asigura o bună dezvoltare economică și o calitate corespunzătoare a vieții în comunitate.

Principalele caracteristici ale planului de strategie a dezvoltării locale sunt:

- Vizează dezvoltarea sprijinindu-se atât pe practicile existente cât și pe introducerea de noi oportunități pentru acțiune
- Operează într-un teritoriu bine definit spațial și administrativ
- Abordează problemele la nivel macro și nu se concentrează pe problemele izolate

- Generează resurse stabilind o legătură directă între planificare și implementare, etc.

Principiile care au fundamentat procesul de planificare strategică sunt: diversitatea, echitatea, deschiderea, răspunderea și transparența, toate fiind componente ale încrederii civice. Procesul se concretizează în formarea unei echipe de lucru ce va avea în componență reprezentanți ai grupurilor de interese la nivel zonal, ai administrației publice locale și consultanți de specialitate. Grupurile de interese locale sunt formate din persoane, grupuri sau organizații care dețin informații necesare, pot susține acțiunile, resursele sau rezultatele acțiunilor de planificare propuse și care sunt interesate și vor fi afectate de rezultatele planului strategic realizat.

În vederea întăririi parteneriatului la nivelul unei microregiuni, la nivelul Uniunii Europene se au în vedere următoarele principii:

- Dezvoltarea serviciilor sociale și de transport în orașele mici și zonele rurale
- Promovarea cooperării între orașe și mediul rural
- Integrarea zonelor rurale ce înconjoară orașele mari în strategii de dezvoltare spațială

2. Viziune strategică

Județul Arad

*pol de specializare funcțională și
inteligentă, susținut de o
comunitate dinamică, cu un nivel
de trai stabil și ridicat, o
destinație atractivă în peisajul
multicultural european !*

Conceptual, viziunea strategică sintetizează legea existențială a unei entități și determină evoluția acesteia în sensul transformării viziunii în realitate. Viziunea unei entități reprezintă o stare ideală proiectată în viitor și care configurează o posibilă și deziderabilă dezvoltare a organizației respective. Ea presupune o gândire dinamică și capabilă care să evalueze pe termen lung șansele de dezvoltare pentru atingerea scopului dorit. Deși de multe ori între viziune și evoluția ulterioară a acesteia există numeroase abateri, definirea viziunii reprezintă o condiție intrinsecă a dezvoltării oricărei organizații. În condițiile unui mediu caracterizat printr-o dinamică crescută și schimbări numeroase, în lipsa unei viziuni bine definite, evoluția viitoare a organizației este nesigură. Formularea viziunii trebuie să se bazeze pe o serie de elemente care să îi asigure succesul și credibilitatea. Astfel, starea ideală care se proiectează în viitor trebuie să fie înrădăcinată în prezent și trebuie să se aibă în vedere dificultățile și pericolele la care este supusă entitatea. Totodată, viziunea creată trebuie să genereze o atitudine de încredere în viitor și în posibilitățile concrete de dezvoltare în sensul transformării viziunii propuse în fapte, stimulând participarea

eficientă și creativă a întregii echipe de proiect. O viziune bună oferă posibilitatea tuturor membrilor să își identifice interesele și deci să-și construiască motivația necesară pentru transpunerea ei în aplicare, fiind împărtășită și acceptată de toți membrii implicați.

Viziunea de dezvoltare a județului Arad este generată de rezultatul Analizei socio-economice a situației existente, pornind de la punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările identificate. În procesul de planificare strategică s-au desprins o serie de concluzii care pun bazele dezvoltării județene.

Astfel, ca răspuns la oportunitățile de dezvoltare, județul Arad își propune să furnizeze resursă umană calificată și specializată, susținând dezvoltarea capitalului uman, creând premisele unei puternice legături între educație, cercetare și mediul de afaceri. În viziunea de dezvoltare a județului Arad este integrată o preocupare constantă către calitatea vieții, pentru asigurarea unui trai confortabil, într-un mediu de viață curat, susținut de o infrastructură modernă. De asemenea, Județul Arad își propune să își valorifice potențialul cultural și turistic, devenind o destinație atractivă în peisajul multicultural european, cu eforturile concentrate ale unei administrații eficiente și eficiente.

Viziunea pentru dezvoltare a județului Arad este concentrată pe **creșterea economică** ca rezultat al dezvoltării relației sistemice dintre educație, inovare și sectoarele economiei locale specializate funcțional și inteligent la nivelul județului - complementar cu interesul pentru **calitatea locuirii** în comunitățile județului Arad, înțelegând prin aceasta un mediu de viață curat și civilizată, ofertant pentru petrecerea timpului liber, susținut de o infrastructură modernă și de accesul la servicii publice de bună calitate.

Atingerea acestor obiective strategice asociază în mod obligatoriu interesul pentru dezvoltarea turismului, protecția mediului și dezvoltarea unei administrații publice prompte și eficiente.

Crearea unui mediu economic performant și competitiv reprezintă un deziderat major în fundamentarea planului de acțiuni al procesului de realizare a Strategiei de dezvoltare a județului și implică automat o concentrare a forțelor tuturor participanților ce activează în domeniul economic atât în elaborarea măsurilor pentru realizarea creșterii dorite cât și la punerea în practică a acestor măsuri. Pentru asigurarea succesului economic este necesară susținerea acestui domeniu complex de activitate prin acțiuni convergente ale structurii educaționale astfel încât programa elaborată pentru pregătirea forței de muncă să se plieze pe nevoile agenților economici asigurându-le resursele umane calificate pentru prestarea muncii la un nivel înalt de performanță și calitate.

Un factor important în retenția forței de muncă și a populației în general, îl reprezintă și este direct influențat de condițiile de trai, de calitatea locuirii pe teritoriul județului Arad. Asigurarea unor condiții decente de locuit și a unui mediu de viață ofertant, care să răspundă pretențiilor ridicate ale cetățeanului modern, european, reprezintă o prioritate a viziunii de dezvoltare a județului iar planul de măsuri propuse prin Strategia de dezvoltare vine să traseze liniile directoare ale acțiunilor pentru îmbunătățirea aspectelor care țin de calitatea locuirii:

- Infrastructura edilitară de bază (apă, canalizare, electricitate, gaze);
- Infrastructura de transport (rutier, feroviar, aerian);
- Infrastructura culturală și de petrecere a timpului liber.

De asemenea, accesul populației la serviciile publice și calitatea acestora au o influență majoră în asigurarea satisfacției beneficiarilor acestor servicii. Măsurile propuse prin planul strategic 2014-2020 vizează îmbunătățirea la nivelul județului Arad a condițiilor oferite cetățenilor prin serviciile de sănătate, serviciile de protecție socială pentru persoanele cu nevoi speciale, educația populației și siguranța civilă.

Instituțiile administrației publice locale au ca obiective atât asigurarea unor servicii caracterizate de un înalt profesionalism bazate pe rezolvarea cât mai promptă a problemelor cetățenilor, cât și buna gospodărire a teritoriului administrat.

Toate acțiunile care se vor întreprinde ca urmare a planului strategic nu vor avea un impact negativ asupra mediului înconjurător, protecția mediului reprezentând o obligație asumată și respectată de către toți actorii participanți la realizarea obiectivelor strategiei.

3. Obiective strategice și obiective specifice

Pentru atingerea acestei viziuni propunem o strategie de dezvoltare a județului Arad conturată pe **2 obiective strategice** susținute de **2 obiective asociate**, pentru implementarea cărora au fost identificate o serie de obiective specifice și axe prioritare transpuse în măsuri concrete de acțiune care vor contribui în mod direct la atingerea viziunii de dezvoltare a județului.

Aceste obiective strategice sunt *intercorelate*, ceea ce înseamnă că măsurile referitoare la calitatea locuirii vor avea condiționări asupra creșterii competitivității economice a județului și vor contribui pe de o parte la valorificarea potențialului turistic, dezvoltarea agriculturii și la protecția mediului înconjurător, iar pe de altă parte, la dezvoltarea administrației publice și la cooperarea transfrontalieră.

În același mod, măsurile de creștere a capacității administrative reprezintă îmbunătățirea și adaptarea actului public pentru nevoile actorilor economici și cele ale populației arădene.

Principii ale dezvoltării și contribuția la obiectivele orizontale

O astfel de organizare pune în legătură directă și obligatorie măsurile și programele de dezvoltare cu un obiectiv pragmatic, în scopul creării unui mecanism dinamic de dezvoltare. În contextul oportunităților economico-financiare, funcționarea acestui mecanism trebuie legată de inovare ca factor de dinamizare și progres dar și de facilitarea structurilor de asociere și intervenție teritorială, de tip integrat. Pentru ca aceste aspecte să devină realitate, dezvoltarea competitivității economice trebuie realizată urmărind principiile *dezvoltării convergente*, *intercorelării* și *al dezvoltării durabile*.

- *Dezvoltarea convergentă* are în vedere stimularea performanțelor fără a crea decalaje de dezvoltare la nivel teritorial. În plus, se vizează reducerea diferențelor deja existente între comunități pe plan social, economic, cultural și al accesului la servicii și infrastructură publică.
- *Intercorelarea* presupune ca obiectivele strategiei să ia în calcul obiectivele planurilor și strategiilor naționale și europene dar și adaptarea măsurilor de acțiune în funcție de recomandările politicilor de guvernare ale diferitelor instituții ce acționează la nivel local și județean.
- *Dezvoltarea durabilă* înseamnă propunerea unui tip de dezvoltare care să asigure un echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și care să ia în calcul aspectele ce țin de restricționarea accesului la resurse al generațiilor viitoare.

Urmărind armonizarea principiilor dezvoltării economice ținând seama de obiectivele orizontale, prin Strategia de dezvoltare se încurajează respectarea *Egalității de șanse*. Aceasta este un drept fundamental, o valoare comună a UE, conform căreia toate ființele umane sunt libere să-și dezvolte capacitățile personale și să aleagă fără limitări impuse de roluri stricte; faptul că diferitele comportamente, aspirații și necesități ale femeilor și bărbaților sunt luate în considerare, evaluate și favorizate în mod egal înseamnă că femeile și bărbații se bucură de aceeași libertate de a-și realiza aspirațiile. Principiul egalității de șanse între femei și bărbați este transpus în legislația și în politicile UE, urmărindu-se reglementarea vieții sociale a statelor membre din perspective economice. În plus față de dispozițiile legale referitoare la egalitatea de tratament între femei și bărbați, legislația UE anti-discriminare a fost înlocuită de asigurarea unui nivel minim de protecție și un tratament egal pentru toată lumea, indiferent de rasă sau origine etnică, religie și credință, dizabilități, orientare sexuală și vârstă. Astfel, principiul egalității de șanse se aplică și ține cont, în mod particular, de diversitatea etnică și religioasă a populației județului Arad, promovarea capitalului uman făcându-se în mod nediscriminatoriu în orice domeniu economico-social. Valorificarea diversității culturale, etnice și a diferențelor de gen, de vârstă constituie premise pentru dezvoltarea județului și, totodată, asigură un cadru în care relațiile sociale au la bază valori ca toleranța și egalitatea.

Obiectiv strategic 1: Creșterea economică

Creșterea economică în contextul specific al județului, este mai mult decât rezultatul progresului unor domenii, este văzută în principal ca rezultat al dezvoltării unei relații între educație – inovare – mediul de afaceri local și al efectelor adiacente acestor lanțuri în diferite domenii. Acest lucru presupune o evaluare corectă a nivelului actual și a tendințelor de dezvoltare ale economiei locale și de creare a unor mecanisme de corelare cu infrastructura de educație specializată și cea de inovare care să regleze nevoia de resurse umane specializate, în acord cu resursele de toate tipurile, tehnologizarea continuă, încadrarea optimă în timp, astfel încât să producă dezvoltare economică.

Procesul de dezindustrializare și de structurare economică, la care se adaugă restrângerea activității din cauza crizei economice, au afectat structural economia județului și mai ales centrele urbane mai mici. Domeniile de activitate principale din județul Arad au o valoare adăugată scăzută și o competitivitate mai redusă pe piața internațională.

În contextul în care inovarea și dezvoltarea tehnologică joacă un rol esențial în integrarea pe lanțurile de valoare globală iar avantajele competitive fac diferența în dinamica structurală a economiei, strategia națională pentru competitivitate a scos în evidență o serie de sectoare economice de specializare inteligentă, în cadrul cărora se identifică și județul Arad.

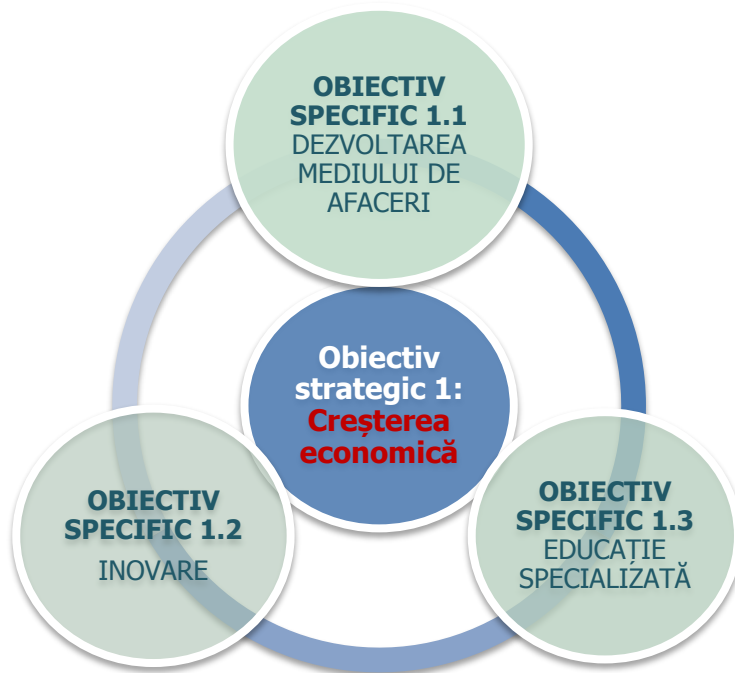
Inovarea este esențială pentru dezvoltare, în condițiile în care este susținută și încurajată prin crearea unei infrastructuri adecvate atât pentru dezvoltarea inițiativelor și consolidarea capacității de cercetare – dezvoltare – inovare cât și pentru dezvoltarea serviciilor suport pentru afaceri.

Analiza situației existente a indicat faptul că IMM-urile din județ se confruntă cu o serie de dificultăți care le afectează competitivitatea pe piața internă și pe cele externe: productivitatea scăzută a forței de muncă, nivelul destul de scăzut al investițiilor, interesul scăzut pentru inovare, cooperarea deficitară cu furnizorii de cercetare și de servicii de afaceri, etc. Analiza situației actuale a identificat multe oportunități pentru dezvoltarea sectorului IMM, de exemplu finanțările nerambursabile pentru investiții în noi tehnologii, inovare, resurse umane, etc. O parte din aceste obstacole pot fi depășite cu ajutorul unor consultanți de afaceri, care să ofere servicii profesionale, la standarde de calitate corespunzătoare.

Nivelul de educație determină în mare măsură gradul de dezvoltare economică și productivitatea, conducând, pe termen lung, la creșterea nivelului de trai și creșterea calității vieții. Județul Arad a atras numeroși investitori dispunând și de o forță de muncă accesibilă și specializată.

Sunt necesare investiții în învățământul filierei tehnologice, în condițiile în care cea mai importantă parte a activității școlare este reprezentată de practica profesională. În plus, este necesar ca activitatea de pregătire profesională să fie orientată către domeniile de competitivitate la nivel național, în vederea asigurării unei creșteri sustenabile.

Pentru Arad, investițiile sunt critice pentru a rămâne un județ competitiv. Atragerea de capital este condiționată de îmbunătățiri în infrastructura de transport și o bună conectivitate cu municipiul București precum și cu piețele internaționale.

OBIECTIV SPECIFIC 1.1 DEZVOLTAREA MEDIULUI DE AFACERI

Mediul de afaceri arădean este compus în cea mai mare parte din întreprinderi active în domeniul serviciilor, reprezentând 72% din întreprinderile care au sediul în județul Arad. Din punctul de vedere al cifrei de afaceri generată de acestea, situația se schimbă, deoarece întreprinderile active în industrie și construcții generează 60% din cifra de afaceri la nivel de județ, deși cumulează doar 22% din numărul acestora. Județul Arad reprezintă un important punct de concentrare industrială din România, având o dezvoltare economică complexă și o infrastructură bună pentru atragerea de investiții în industrie, agricultură servicii și comerț.

Disponerea mediului de afaceri în profil teritorial ne arată că cea mai mare parte a agenților economici din județ (aprox.74%) sunt localizați în mediul urban, cei mai mulți fiind poziționați în municipiul Arad. Există însă și alte zone populate din punct de vedere al mediului de afaceri la nivelul județului Arad: Livada, Vladimirescu, Șofronea, Șiștarovăț, Moneasa, Sebiș, dar și la Nădlac, Ineu, Lipova, Șagu, Zădăreni, Socodor, Zimandu Nou, unde investițiile private au atras și o mare parte din forța de muncă din zonă.

Axa prioritară aferentă Obiectivului specific 1.1 Dezvoltarea mediului de afaceri este detaliată în continuare:

- ***AXA PRIORITARĂ 1.1.1 Consolidarea și diversificarea mediului de afaceri existent în vederea atragerii de noi investitori***

Consolidarea economiei județului prin diversificarea economică, dezvoltarea bazei antreprenoriale și susținerea actorilor economici, în special a întreprinderilor mici și mijlocii, precum și atragerea de noi investiții în județul Arad este o prioritate a perioadei 2014 - 2020. O atenție deosebită, tradusă prin susținere prioritară, va fi acordată însă acelor sectoare care, prin natura lor sunt capabile să genereze cele mai multe beneficii economice, în termeni de locuri de muncă sustenabile și oportunități de investiții pe lanțul valoric, care pot acționa ca factori generatori de prosperitate locală. Aceste sectoare de activitate sunt reprezentate de industria farmaceutică și serviciile medicale, fabricarea de mașini, utilaje și echipamente, industria metalurgică, industriile

creative, incluzând IT și comunicații, sectorul construcțiilor de autovehicule și componentelor auto, industria textilă.

Această axă prioritară își propune să contribuie la creșterea competitivității întreprinderilor din județ, prin consolidarea și modernizarea sectorului productiv, prin sprijinirea sectorului terțiar și dezvoltarea infrastructurii-suport de afaceri pentru atragerea investițiilor și susținerea mediului de afaceri din județ.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 1.1.1 sunt:

- 1.1.1.1 Sprijinirea creării de noi unități de producție în sectoarele productive cu potențial ridicat de creștere la nivelul județului (IT&C, mașini și echipamente, prelucrarea lemnului, materiale de construcții și industrii creative);
- 1.1.1.2 Sprijinirea consolidării sectorului "textile și pielărie" ca sector cu tradiție la nivelul județului și unul din cele 10 sectoare economice cu potențial de specializare inteligentă la nivelul țării;
- 1.1.1.3 Sprijinirea dezvoltării IMM-urilor din județ, cu prioritate a microîntreprinderilor, active în sfera serviciilor, care utilizează resurse umane înalt-calificate din județ;
- 1.1.1.4 Înființarea de incubatoare de afaceri, parcuri industriale și logistice, centre expoziționale, parcuri științifice și tehnologice care să găzduiască întreprinderile (în special, cele mici și mijlocii) din ramurile cu potențial ridicat de creștere (IT&C, mașini și echipamente, prelucrarea lemnului, materiale de construcții și industrii creative).

OBIECTIV SPECIFIC 1.2 INOVARE

Cheltuielile de cercetare-dezvoltare, inovare din județ, au avut o dinamică modestă, fiind mult sub ținta de 3% din PIB stabilită prin Strategia Lisabona¹¹⁴ și întărită prin Strategia Europa 2020¹¹⁵. Proiectele comune de cercetare, care să plece de la nevoile reale ale mediului de afaceri, vor contribui la crearea de noi locuri de muncă, la transferarea rezultatelor cercetării către mediul de afaceri și chiar la apariția unor poli de excelență în jurul unor anumite produse sau procese inovative. Aproximativ 90% din firmele din județ sunt micro-întreprinderi, care nu dispun de resurse financiare sau umane pentru a-și dezvolta departamente de marketing sau management care să le permită eficientizarea activității și accesul pe piețele externe. În acest context, anumite soluții informatice de management și comerț online ar putea fi o soluție de eficientizare a consumului de resurse, a costurilor de operare și de acces pe piețele externe. Accesul populației și mediului de afaceri la serviciile de internet și telecomunicații este vital pentru dezvoltarea mediului de business și pentru creșterea nivelului de trai, după cum indică și Strategia 2020 a U.E. Furnizarea serviciilor de internet este deficitară în mediul rural, izolat, unde și rata antreprenoriatului este foarte scăzută, iar cea a șomajului mult superioară mediului urban.

Axele prioritare aferente Obiectivului specific 1.2 Inovare

1.2.1 Sprijinirea sectoarelor cu potențial de dezvoltare inteligentă

1.2.2 Sprijinirea activităților de cercetare – dezvoltare – inovare

➤ *AXA PRIORITARĂ 1.2.1 Sprijinirea sectoarelor cu potențial de dezvoltare inteligentă*

¹¹⁴ <http://www.fonduri-structurale.ro/detalii.aspx?eID=74&t=docurile>

¹¹⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/index_ro.htm

Pe termen mediu și lung, scopul urmărit este acela de a consolida specializarea funcțională și inteligentă la nivel județean, pentru a se asigura o valorificare eficientă a avantajelor, a resurselor naturale și a altor factori favorabili, contribuind la creșterea progresului tehnologic pe piață și în societate, în acord cu obiectivul Strategiei Europa 2020 privind dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 1.2.1 sunt:

- 1.2.1.1 Sprijinirea implementării unor tehnologii și metode de producție noi care să contribuie la scăderea costurilor unitare de producție și la îmbunătățirea calității produselor și serviciilor, în special în industria auto, turism, sănătate și agricultură;
- 1.2.1.2 Sprijinirea dezvoltării tehnologice bazată pe cercetare industrială în vederea realizării și testării de noi produse, tehnologii și servicii;
- 1.2.1.3 Sprijinirea conectării la rețele broadband, precum și consolidarea infrastructurii TIC în special în zonele rurale.

➤ **AXA PRIORITARĂ 1.2.2 Sprijinirea activităților de cercetare – dezvoltare - inovare**

Scopul acestei axe este sprijinirea consecventă în vederea valorificării spiritului antreprenorial, prin înființarea de afaceri care să faciliteze transferul rezultatelor din cercetare către mediul privat, dezvoltarea, extinderea și modernizarea capacităților de cercetare-dezvoltare-inovare din județ și susținerea utilizării tehnologiei informației în sectorul public și privat.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 1.2.2 sunt:

- 1.2.2.1 Sprijinirea cooperării între întreprinderi (pe întreg lanțul de furnizare), universități, centre de cercetare, administrație publică și diverși catalizatori (firme de consultanță, furnizori de servicii de formare profesională continuă, bănci și instituții de creditare, etc.);
- 1.2.2.2 Sprijinirea unor activități de inovare a start-up-urilor și spin-off-urilor noi, cu prioritate din mediul urban, care valorifică rezultatele cercetării din mediul universitar și academic.

OBIECTIV SPECIFIC 1.3 EDUCAȚIE SPECIALIZATĂ

Calitatea forței de muncă într-un județ depinde foarte mult de ponderea populației cu nivel de școlarizare medie și superioară. Astfel, conform recensământului populației și al locuințelor din 2011, în rândul populației de 10 ani și peste, în județul Arad ponderea populației cu studii superioare (13,7%) este destul de apropiată de media națională de 14,38%, iar cea a populației absolvente de liceu (23,4%) este foarte puțin sub media națională de 24,3%. În consecință, ponderea populației mai puțin calificată, care are doar studii la nivel gimnazial și primar este și ea aproape de valorile înregistrate la nivel național. Astfel, județul Arad are o populație destul de educată încadrându-se în valorile înregistrate la nivel național și regional, dar mai puțin calificată. Lipsa infrastructurii, în totalitatea ei, prezintă un obstacol în calea creșterii economice și a nivelului de ocupare. Totuși, infrastructura dezvoltată nu este o condiție suficientă pentru garantarea unei creșteri economice. Infrastructura educațională poate influența performanța economiei prin extinderea ariei de folosință a resurselor existente (muncă, capital etc.), atragerea de resurse adiționale sau creșterea productivității. Acest obiectiv specific este justificat prin aportul său la creșterea calității vieții locuitorilor județului.

Axa prioritară aferentă Obiectivului specific 1.3 este:

1.3.1 Sprijinirea adaptării sistemului educațional la cerințele angajatorilor

➤ *AXA PRIORITARĂ 1.3.1 Sprijinirea adaptării sistemului educațional la cerințele angajatorilor*

Scopul acestei axe prioritare este creșterea calității nivelului de învățământ și adaptarea acestuia la standardele internaționale pentru pregătirea teoretică și practică a viitorilor profesioniști în diferite domenii ale industriei, precum și necesitatea unei conectivități informale a sistemului educațional cu mediul de afaceri, precum și cu alți actori interesați (AJOFM, etc.).

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 1.3.1 sunt:

- 1.3.1.1 Sprijinirea și susținerea introducerii de noi profiluri în sfera învățământului profesional, vocațional și liceal tehnic, care să deservească nevoile economiei actuale și cu potențial viitor, în conformitate cu perspectivele de dezvoltare din județ și din Uniunea Europeană, și facilitarea accesului tinerilor din medii sociale dezavantajate la educație de calitate la toate nivelurile;
- 1.3.1.2 Mijlocirea înființării de parteneriate *Unități de învățământ – Agenți economici*, pentru asigurarea realizării stagiilor de practică pentru elevi, necesare în pregătirea profesională a viitorilor specialiști.

Obiectiv strategic 2: Creșterea calității locuirii

Creșterea calității locuirii este înțeleasă ca ansamblul de măsuri pentru regenerarea comunităților - în special privind calitatea locuințelor și a infrastructurii edilitare; accesul la servicii publice (sănătate, îngrijire, educație, etc.) și siguranță, dar și dezvoltarea infrastructurii culturale și de petrecere a timpului liber.

Dezvoltarea infrastructurii locale (infrastructura tehnico-edilitară, de transport și de servicii publice) este o necesitate care influențează nivelul de trai al locuitorilor și potențialul economic al comunității existente la nivelul județului.

Un obiectiv principal al județului Arad este întreținerea, consolidarea și dezvoltarea infrastructurii, ca fundament pentru îmbunătățirea calității vieții și implicit a activităților economice și sociale.

Prioritizarea extinderii și modernizării infrastructurii de locuit reprezintă o măsură firească în contextul în care dezvoltarea economică a județului este condiționată în măsură semnificativă de existența unei infrastructuri publice moderne, cu o răspândire uniformă și cu un grad ridicat de acoperire.

Infrastructura tehnică și socială are rol de sprijinire a activităților socio-economice din județ și are implicații semnificative în ceea ce privește calitatea vieții. În același timp, pentru a putea deveni o zonă atractivă pentru resursele înalt specializate, județul Arad trebuie să aibă capacitatea de a asigura minim condițiile de bază și confort în privința dotării edilitare.

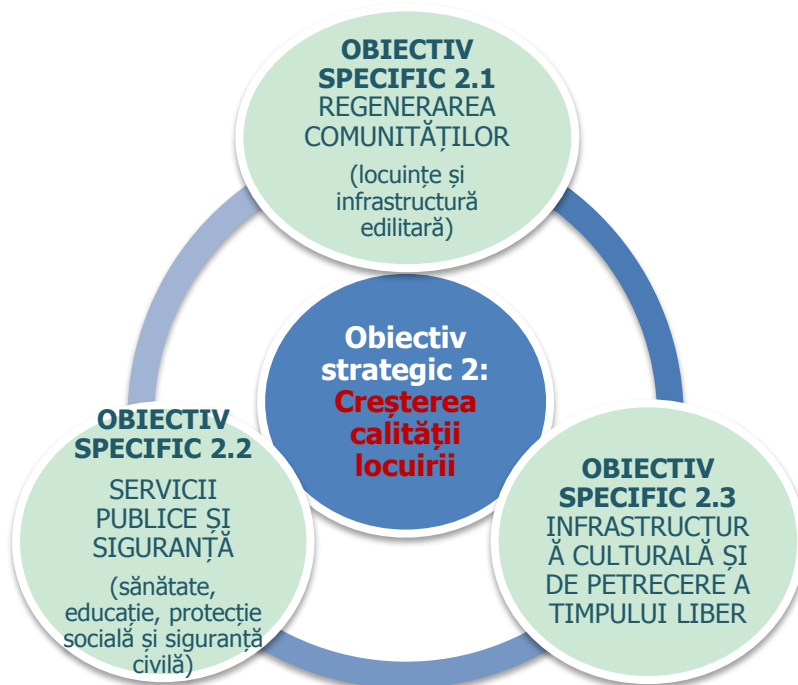
Creșterea atractivității se va face prin dezvoltarea accesibilității, prin extinderea și modernizarea infrastructurii de transport, a infrastructurii și serviciilor de utilități și prin îmbunătățirea calității vieții atât în mediul urban cât și în mediul rural, asigurarea accesului la locuință, asigurarea infrastructurii și a serviciilor de educație, sănătate și sociale.

Creșterea cererii de servicii de transport aerian în urma dezvoltării mediului de afaceri și a turismului în județ, reprezintă un important factor pentru care este necesară aducerea Aeroportului Internațional Arad la nivelul impus de standardele internaționale în domeniul traficului aerian de pasageri și mărfuri, astfel încât să ofere facilitățile de care beneficiază atât companiile aeriene operatoare de zboruri cât și pasagerii care tranzitează aeroportul.

La nivelul județului Arad există, pe lângă un patrimoniu material ce necesită renovare și conservare pentru a fi atractiv și un patrimoniu imaterial, cultural și al tradițiilor locale pentru care este necesar un sistem de promovare și susținere a activității de la nivelul comunității locale, la nivelul județului.

Pentru a putea obține beneficii de ordin economic din valorificarea identității culturale este necesară o amplă acțiune de promovare a acesteia în spațiul exterior comunității prin stimularea și distragerea individului de la rutina vieții cotidiene și orientarea lui către originile societății românești autentice.

OBIECTIV SPECIFIC 2.1 REGENERAREA COMUNITĂȚILOR (LOCUIŢE ȘI INFRASTRUCTURĂ EDILITARĂ)

Regenerarea comunităților este atât un proces cât și un efect. Poate avea dimensiuni fizice, economice și sociale, acestea trei coexistând în mod comun. Regenerarea integrată este concepută sub forma unui proces planificat, care trebuie să transeadă hotarele și abordările utilizate în mod obișnuit pentru a se adresa județului ca unui întreg funcțional și părților sale precum componentele unui organism unitar, cu obiectivul de a dezvolta și echilibra în totalitate complexitatea și diversitatea structurilor sociale și economice, stimulând în același timp o mai mare eco-eficiență a mediului înconjurător.

Strategia de regenerare a comunităților impune rezolvarea problemelor importante pentru comunitate: asigurarea unor condiții de locuit decente, atât în mediul urban cât și în cel rural; existența unei infrastructuri de transport pentru accesul facil al locuitorilor atât în zonele de interes din interiorul localităților cât și între localități; dezvoltarea rețelelor de servicii pentru asigurarea

accesului populației la rețelele de apă, canalizare, energie electrică, gaze; elaborarea unor programe de curățire a teritoriului; crearea spațiilor propice pentru desfășurarea activităților recreative, de sport și agrement.

Analizând situația actuală a infrastructurii tehnico-edilitare existente se pot observa următoarele:

- în interiorul județului Arad, din totalul de 1.208 km de drumuri județene, un număr de 555 km de drumuri se prezintă în stare bună și foarte bună, 308 km în stare mediocră, un număr de 211 km se prezintă în stare rea și 134 km în stare foarte rea. Așadar, deși mai bine de o treime din drumurile județene sunt foarte bune, infrastructura în anumite zone ale județului nu este suficient dezvoltată și necesită investiții importante pentru a fi la nivelul standardelor europene. În zonele montane din județul Arad, rețeaua de drumuri este redusă, iar drumurile ce străbat aceste zone sunt insuficient modernizate;
- sistemele de alimentare cu apă la nivelul județului Arad deserveșc un număr de 69 unități administrativ – teritoriale (municipiul Arad, cele 9 orașe și 59 comune), din cele 78 UAT-uri existente, circa 53,75% din populație beneficiind de alimentare cu apă în sistem centralizat, gradul de acoperire fiind mai mare în mediul urban și mai redus în mediul rural;
- sistemele de canalizare există în 30 din cele 78 de UAT-uri (38%), respectiv în municipiul Arad și la nivelul orașelor, precum și în 20 din cele 68 de comune;
- în ceea ce privește locuințele dotate cu instalații de energie electrică, în județul Arad, 97,2% din locuințe sunt dotate cu instalație electrică, ceea ce reprezintă un grad foarte mare de conectivitate la rețeaua de distribuție a energiei electrice;
- cele 20 de localități cu distribuții de gaze naturale sunt amplasate de-a lungul celor trei conducte de transport care tranzitează partea de vest a județului Arad, lungimea rețelelor și numărul consumatorilor fiind în permanentă creștere;
- în perioada 2006 – 2012 a crescut semnificativ procentul populației deservite de serviciile de salubritate, de la 47% la 94,8%, o creștere spectaculoasă fiind înregistrată în mediul rural, unde se observă o creștere a procentului de populație deservite de la 0,84% (2006) la 80,96% (2012). În prezent toate cele 10 localități urbane din județul Arad sunt deservite de servicii de salubritate, pe când în mediul rural sunt deservite 58 din cele 69 de comune.

Analizând cele de mai sus reiese necesitatea continuării procesului de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare, atât pentru îmbunătățirea condițiilor de locuit ale populației cât și pentru creșterea gradului de acoperire teritorială a județului cu toate facilitățile care îi vor conferi județului Arad atributele economico-sociale specifice zonelor dezvoltate ale comunității europene.

Axele prioritare aferente Obiectivului specific 2.1 Regenerarea comunităților (locuințe și infrastructură edilitară) sunt:

2.1.1 Reabilitarea și modernizarea clădirilor

2.1.2 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport

2.1.3 Dezvoltarea rețelelor de infrastructură de bază (apă, canalizare, electricitate, distribuție gaze)

2.1.4 Reconversia și refuncționalizarea terenurilor și suprafețelor degradate, vacante sau neutilizate din interiorul județului.

➤ AXA PRIORITARĂ 2.1.1 Reabilitarea și modernizarea clădirilor

Această axă prioritară își propune să contribuie la creșterea gradului de confort al locuirii pentru populația atât din mediul urban cât și rural al județului Arad prin dezvoltarea infrastructurii existente, prin reabilitarea și modernizarea bazei materiale degradate sau învechite, prin construirea unui climat atractiv din punct de vedere al condițiilor de trai astfel încât să determine îmbunătățirea calității vieții locuitorilor, în final urmărindu-se atingerea standardelor europene existente în domeniu.

O atenție specială va fi acordată clădirilor administrative care trebuie modernizate și eficientizate energetic în vederea utilizării inteligente a acestora.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 2.1.1 sunt:

2.1.1.1 Reabilitarea, modernizarea și creșterea eficienței energetice a clădirilor publice;

2.1.1.2 Sprijin cu privire la reabilitarea, modernizarea și creșterea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale.

➤ AXA PRIORITARĂ 2.1.2 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport

Pentru a menține și atrage populația activă în județ și pentru a crea un mediu de afaceri prietenos investitorilor este esențială dezvoltarea infrastructurii de transport. Aceasta presupune existența unor căi rutiere care să faciliteze legăturile între localitățile județului și să asigure tranzitarea județului în condiții europene, cu un înalt grad de siguranță, către destinațiile naționale și europene.

Infrastructura publică de transport are rol de sprijinire a activităților socio-economice județene, dar are și implicații semnificative în ceea ce privește calitatea vieții. Mijloacele de transport în comun sunt foarte importante deoarece asigură accesul unui public mai larg, cel ne-deținător de mașini.

Serviciul public județean de transport joacă un rol important în societate, fapt pentru care este necesară aplicarea unor măsuri de dezvoltare în acest domeniu, în vederea asigurării unor servicii de înaltă calitate cetățenilor din județ.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 2.1.2 sunt:

2.1.2.1 Îmbunătățirea transportului public în județul Arad;

2.1.2.2 Reabilitarea și/sau modernizarea drumurilor județene și sprijin pentru modernizarea drumurilor comunale;

2.1.2.3 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport aerian pe Aeroportul Internațional Arad;

2.1.2.4 Dezvoltarea modalităților de transport alternativ și intermodal și sporirea siguranței rutiere (ex.: refacerea liniei de tramvai Arad – Ghioroc, trasee pietonale, piste pentru bicicliști, semnalistică verticală pentru trecerile de pietoni, realizarea de perdele forestiere, parapeteți, etc).

➤ *AXA PRIORITARĂ 2.1.3 Dezvoltarea rețelelor de infrastructură de bază (apă, canalizare, electricitate, distribuție gaze)*

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de bază reprezintă una dintre priorități pentru ca județul Arad să se poată poziționa ca pol atractiv pentru locuit și pentru dezvoltare economică, accesul facil la utilități constituind una din necesitățile materiale de bază ale populației și ale mediului economic. Confortul locuirii este parte principală a vieții populației și determină atractivitatea populării unui teritoriu, dezvoltarea acestuia fiind asigurată în primul rând de oamenii care locuiesc și lucrează pe raza acestui teritoriu.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 2.1.3 sunt:

2.1.3.1 Extinderea și modernizarea rețelelor de servicii în scopul creșterii procentului de populație care beneficiază de accesul la rețelele de apă și canalizare;

2.1.3.2 Sprijinirea și încurajarea investițiilor în lucrările de extindere și modernizare a rețelelor de servicii în scopul creșterii procentului de populație care beneficiază de accesul la rețelele de energie electrică și gaze;

2.1.3.3 Încurajarea valorificării resurselor geotermale existente în anumite zone ale județului, pentru încălzirea spațiilor de locuit și producerea apei calde menajere.

➤ *AXA PRIORITARĂ 2.1.4 Reconversia și refuncționalizarea terenurilor și suprafețelor degradate, vacante sau neutilizate din interiorul județului*

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 2.1.4 sunt:

2.1.4.1 Demolarea clădirilor situate pe terenurile și suprafețele degradate din județ;

2.1.4.2 Defrișarea vegetației existente, modelarea terenului, montarea de elemente constructive (alei, foșoare, pergole, grilaje, etc), plantarea/gazonarea suprafețelor pentru terenurile degradate din județ;

2.1.4.3 Modernizarea străzilor adiacente terenurilor și suprafețelor degradate din județ;

2.1.4.4 Crearea, reabilitarea și modernizarea spațiilor publice – zone verzi neamenajate, terenuri abandonate, piațete, scuaruri, zone pietonale.

OBIECTIV SPECIFIC 2.2 SERVICII PUBLICE ȘI SIGURANȚĂ CIVILĂ

Administrațiile publice din fiecare unitate administrativ-teritorială își vor orienta prin acțiunile și serviciile întreprinse atât către cetățeni în vederea optimizării relației cu aceștia, cât și spre sprijinirea și revitalizarea mediului de afaceri, urmărind în principal atât promovarea transparenței procesului administrativ și cât și reducerea birocrăției din sistem.

În acest sens, Strategia de Dezvoltare a județului Arad pentru perioada 2014 – 2020 propune o serie de măsuri destinate modernizării și eficientizării serviciilor furnizate cetățenilor, având la bază creșterea coeziunii sociale la nivel județean.

Măsurile propuse au drept scop îmbunătățirea procedurilor administrative, creșterea calității serviciilor, optimizarea modului de planificare a activităților și gestionare a resurselor umane, aspecte care se vor concretiza în creșterea satisfacției generale care se va resimți în rândul cetățenilor.

Autoritățile publice județene vor miza de asemenea pe oportunitatea deloc neglijabilă de a-și dezvolta relațiile și cooperarea cu comunitățile învecinate care pot completa paleta de resurse disponibile la acest nivel, având în vedere că această strategie va conduce la avantaje economice comune. Teritoriile învecinate oferă regiunii oportunitatea dezvoltării investițiilor mari, creșterii comerciale și industriale, precum și accesul la obiective turistice importante care atrag un număr considerabil de turiști în regiune.

Aceste măsuri vor avantaja comunitățile implicate, unul dintre efectele importante constând în creșterea ocupării forței de muncă la nivel regional ca urmare a eforturilor comune de creștere a atractivității zonei pentru investitori.

În acest sens se recomandă cooperarea inter-regională în domeniile care țin de îmbunătățirea la nivel zonal a infrastructurii de transport, de promovare, atragerea de investitori, implementarea unor politici de dezvoltare turistică a zonei, etc.

Prin urmare, adoptarea unei atitudini și orientări a administrației publice locale spre cooperare și înțelegere a contextului regional este esențială pentru dezvoltarea viitoare a județului Arad.

Axele prioritare ale Obiectivului specific 2.2 Servicii publice și siguranță civilă sunt:

2.2.1 Dezvoltarea și modernizarea serviciilor de sănătate

2.2.2 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii educaționale

2.2.3 Dezvoltarea și modernizarea serviciilor de protecție socială și siguranță civilă

➤ AXA PRIORITARĂ 2.2.1 Dezvoltarea și modernizarea serviciilor de sănătate

O componentă importantă a Obiectivului specific 2.2 o constituie sistemul de sănătate la nivel județean, îmbunătățirea în mod semnificativ a stării de sănătate a populației fiind unul dintre dezideratele majore în cadrul Strategiei de Dezvoltare a județului Arad pentru perioada 2014-2020.

În județul Arad, în anul 2013, existau un număr de 5,19 paturi de spital la 1.000 de locuitori față de 5,84 la nivel național și 2,56 medici la 1.000 de locuitori față de 2,42 la nivel național.

Aducerea serviciilor medicale de care beneficiază populația județului la nivelul de calitate existent în Uniunea Europeană presupune îndeplinirea unei serii de măsuri prezentate în cele ce urmează.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 2.2.1 sunt:

- 2.2.1.1 Modernizarea, dotarea și extinderea infrastructurii de sănătate (construirea sau renovarea spațiilor/clădirilor destinate activităților medicale cât și echiparea cu aparatură performantă și modernă necesară desfășurării actului medical);
- 2.2.1.2 Construirea unui nou spital modular ca bază pentru dezvoltarea și optimizarea Spitalului Județean de Urgență și a serviciilor furnizate de această instituție
- 2.2.1.3 Construirea unei unități spitalicești pentru secția oncologie în Arad, care să poată prelua pacienți din toată Regiunea de Vest a țării
- 2.2.1.4 Încurajarea înființării serviciilor medicale în mediul rural;
- 2.2.1.5 Sprijin în organizarea și susținerea unor activități de educație sanitară a populației în scopul prevenirii îmbolnăvirii și adoptarea unui stil de viață sănătos.

➤ **AXA PRIORITARĂ 2.2.2 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii educaționale**

Rețeaua sistemului educațional existentă la nivelul județului Arad acoperă toate formele de învățământ de la cel preșcolar la învățământul universitar. În perioada analizată, se poate observa o tendință de scădere a numărului de elevi (8% mai puțini elevi au fost școlarizați în anul 2013 față de anul 2011), comparativ constatându-se o creștere a numărului total de cadre didactice cu 10,46% în anul 2013 față de 2011, în special a celor care predau în învățământul gimnazial și universitar. Comparativ cu numărul de elevi/clasă la nivel național, în județul Arad se înregistrează o medie mai mică de elevi/clasă, respectiv 20,84 față de 25,52 elevi/clasă. Situația numărului de cadre didactice raportat la populația școlară, respectiv 1 cadru didactic la 1.000 de elevi, pentru anul școlar 2014-2015, per total, este de 74,9 cadre didactice la 1.000 de elevi.

La nivelul anului 2013 infrastructura de învățământ existentă în județul Arad era formată din 166 de unități școlare din care 86 în mediul urban și 80 în mediul rural. Dintre cele 284 localități existente în județul Arad (1 municipiu, 9 orașe și 274 sate), 54 de localități (19,01% din total) nu beneficiază de infrastructură de educație. În aceste localități, numărul de elevi este scăzut și nu necesită înființarea/existența unei unități de învățământ, elevii deplasându-se la școala din comuna apropiată cu transport școlar¹¹⁶.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 2.2.2 sunt:

- 2.2.2.1 Modernizarea și echiparea inclusiv cu infrastructură TIC a unităților de învățământ de pe teritoriul județului;
- 2.2.2.2 Susținerea și încurajarea participării elevilor la competițiile școlare județene, naționale și internaționale;
- 2.2.2.3 Sprijinirea activităților de prevenire a părăsirii timpurii a școlii, a abandonului școlar;

¹¹⁶ "Situația localităților care nu beneficiază de infrastructură de educație" – Inspectoratul Școlar Județean Arad

- 2.2.2.4 Sprijinirea programelor pentru conștientizarea importanței educației în rândul elevilor și al părinților, inclusiv printr-un sistem de burse oferite elevilor proveniți din familii cu posibilități materiale reduse;
- 2.2.2.5 Dezvoltarea și diversificarea oportunităților educaționale de reintegrare în sistemul educațional a tinerilor și adulților care nu au absolvit 8 clase;
- 2.2.2.6 Facilitarea incluziunii copiilor de etnie romă în instituții școlare profesionale, cu predare în limba pe care o stăpânesc cel mai bine;
- 2.2.2.7 Susținerea elevilor din mediul rural care frecventează licee sau școli profesionale din alte localități.

➤ *AXA PRIORITARĂ 2.2.3 Dezvoltarea și modernizarea serviciilor de protecție socială și siguranță civilă*

În ceea ce privește serviciile de protecție socială se poate observa preocuparea permanentă a instituțiilor abilitate să asigure servicii de asistență socială pentru creșterea calității serviciilor și facilitarea accesului unui număr cât mai mare de persoane care au nevoi speciale să beneficieze de ajutor specializat.

Infrastructura sistemului public de asistență socială existentă în județul Arad cuprinde 61 de instituții de îngrijire pentru copii și 10 instituții de îngrijire pentru adulți. Conform evidenței sistemului de servicii sociale, în județul Arad numărul persoanelor cu handicap a crescut în perioada 2010-2013 cu 8,8%, cea mai mare creștere anuală, de 5,13%, fiind înregistrată în anul 2013 față de anul 2012. La nivelul anului 2013 existau 1.779 de asistenți personali pentru persoanele cu handicap, fiecărui asistent revenindu-i în îngrijire, în medie, 7,68 persoane cu handicap. Numărul copiilor instituționalizați a înregistrat o scădere de 7,24% în anul 2013 față de anul 2011, respectiv cu 45 de copii mai puțin. Numărul asistenților maternali profesioniști la sfârșitul anului 2013 a fost de 105 persoane, acestea având în îngrijire un număr de 164 copii.

Serviciul de urgență în județul Arad este asigurat de instituțiile subordonate Consiliului Județean Arad: SMURD Arad, Direcția Publică de Pază Arad și Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență „Vasile Goldiș”.

Analizând cele de mai sus se poate concluziona faptul că este necesară adoptarea unei serii de măsuri în vederea dezvoltării, modernizării și adaptării la nevoile beneficiarilor a serviciilor de protecție socială și siguranță civilă.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 2.2.3 sunt:

- 2.2.3.1 Modernizarea centrelor sociale, socio-medicale și cele de protecție a copilului aflate în proprietate publică;
- 2.2.3.2 Sprijinirea derulării unor programe de incluziune socială pentru grupurile vulnerabile (șomeri, persoane de etnie romă, etc);
- 2.2.3.3 Susținerea înființării parteneriatelor public-private având ca domeniu de activitate acoperirea nevoilor speciale ale categoriilor de persoane defavorizate;
- 2.2.3.4 Construcția/reabilitarea/modernizarea locuințelor sociale;

- 2.2.3.5 Dotarea unităților și subunităților specializate în situații de urgență cu echipamente performante pentru intervenții în timp util și pentru creșterea gradului de acoperire teritorială astfel încât să se îmbunătățească capacitatea de reacție în cazul unor situații de urgență și a unor dezastre naturale.

OBIECTIV SPECIFIC 2.3 INFRASTRUCTURĂ CULTURALĂ ȘI DE PETRECERE A TIMPULUI LIBER

Existența unui cadru natural atractiv și a unor edificii aflate în patrimoniul cultural național, precum și desfășurarea unor manifestări culturale care pun în valoare tradițiile și obiceiurile populare locale reprezintă premisele dezvoltării unei rețele de obiective și a unei agende culturale a județului, unice pentru consumatorii de cultură, inclusiv prin oferirea unor alternative de petrecere a timpului liber.

Axele prioritare ale Obiectivului specific 2.3 Infrastructură culturală și de petrecere a timpului liber sunt:

2.3.1 Conservarea, protejarea și dezvoltarea patrimoniului cultural al județului

2.3.2 Dezvoltarea infrastructurii de petrecere a timpului liber

➤ *AXA PRIORITARĂ 2.3.1 Conservarea, protejarea și dezvoltarea patrimoniului cultural al județului*

Înșușirea sentimentului de mândrie și de apartenență a individului la o comunitate culturală reprezintă un factor important al formării coeziunii sociale la nivel local, pe când la nivel regional și național, coeziunea poate fi tradusă prin creșterea notorietății specificului cultural al județului Arad.

Inițiative precum schimburi interculturale, promovarea unor evenimente de tip festivaluri, zilele comunității, tabere de creație, conservarea portului popular, reprezintă activități ce pot trasa blazonul oricărei comunități culturale.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 2.3.1 sunt:

- 2.3.1.1 Restaurarea, consolidarea și conservarea monumentelor istorice din județ (picturi interioare, fațade, dotări interioare, activități de marketing);
- 2.3.1.2 Reabilitarea Caselor de Cultură din mediul urban și a Căminelor Culturale din mediul rural, precum și dotarea acestora cu echipamente necesare evenimentelor culturale;
- 2.3.1.3 Sprijinirea organizării de activități culturale și artistice prin care este promovat folclorul autentic - obiceiuri locale și port popular (festivaluri populare, zilele orașului/comunei, etc);
- 2.3.1.4 Susținerea și promovarea tinerelor talente în arta sculpturii, picturii, a meșteșugurilor populare și muzicii;
- 2.3.1.5 Elaborarea unei strategii de marketing pentru promovarea patrimoniului cultural și a unei agende culturale a județului Arad;

2.3.1.6 Realizarea unei baze de date cu evidența la zi a stării fizice a monumentelor istorice.

➤ *AXA PRIORITARĂ 2.3.2 Dezvoltarea infrastructurii de petrecere a timpului liber*

Dezvoltarea infrastructurii de agrement, precum și construirea unor obiective pentru petrecerea timpului liber vor putea valorifica mai mult potențialul de dezvoltare al județului și resursele sale naturale (atât subterane cât și supraterane).

Un alt aspect care contribuie semnificativ la creșterea atractivității unui teritoriu este reprezentat de starea și diversitatea infrastructurii de petrecere a timpului liber, fiind esențiale investițiile în amenajarea unor zone speciale pentru petrecerea timpului liber, extinderea și refacerea de spații verzi, amenajarea de terenuri pentru practicarea sporturilor și centre de agrement.

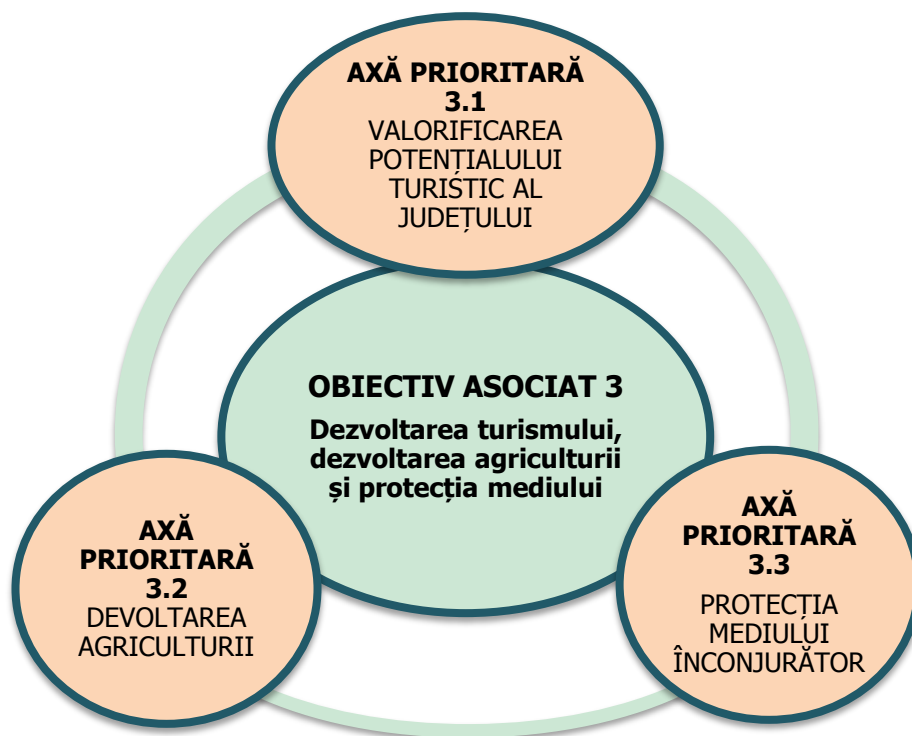
Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 2.3.2 sunt:

- 2.3.2.1 Instalarea rețelelor de comunicații wireless Wi-Fi în spațiile publice;
- 2.3.2.2 Dotarea cu mobilier urban a spațiilor publice din județ;
- 2.3.2.3 Construirea unor centre multifuncționale de sport în localitățile județului;
- 2.3.2.4 Organizarea unor competiții sportive de interes județean, regional și național;
- 2.3.2.5 Amenajarea parcurilor cu locuri de joacă pentru copii în zonele centrale ale localităților județului Arad și reabilitarea spațiilor existente;
- 2.3.2.6 Încurajarea inițiativelor private pentru oferirea de servicii de calitate pentru petrecerea timpului liber.

Obiectiv asociat 3: Dezvoltarea turismului, dezvoltarea agriculturii și protecția mediului

Acest obiectiv asociat presupune intervenții pe două planuri: *direct* și *indirect* – astfel că măsurile planificate pentru realizarea obiectivelor strategice, vor asocia în punerea în practică, măsuri pentru dezvoltarea turismului, dezvoltarea agriculturii și protecția mediului, acest lucru asigurând premisele unei dezvoltări sustenabile a județului.

AXA PRIORITARĂ 3.1 Valorificarea potențialului turistic al județului

Județul Arad are un potențial turistic ridicat - peisaj natural variat și atractiv, izvoare minerale și geotermale, numeroase biserici, castele, vestigii istorice și monumente. În pofida existenței acestui potențial, valorificarea lui în ansamblu este cu mult sub pragul dorit de autoritățile, agenții economici sau ONG-urile implicate în promovarea turismului, aportul sectorului turistic în economia județului situându-se extrem de jos ca și valori absolute. Obiectivele de patrimoniu, precum și activitățile cu impact turistic și dotările care deservesc domeniul turistic caracterizează centrele urbane ale județului, existând o răspândire destul de uniformă pe întreg teritoriul acestuia.

Prin valoarea estetică, dar și prin cea științifică, zonele naturale constituie un potențial valoros pentru dezvoltarea turismului în județul Arad. Ca potențial de atractivitate, cel mai semnificativ și ușor accesibil dintre obiectivele naturale este Parcul Natural Lunca Mureșului. Aici există locuri de cazare, sunt organizate trasee pentru ciclism, se închiriază bărci, caiace și canoe, se pescuiește și se organizează drumeții. Rezervația își finanțează aproximativ 30% din venituri din prestarea de servicii cu caracter turistic.

Alte repere turistice importante sunt Balta Șoimoș din Lipova (rezervație de broaște țestoase, arborele secular, parcul dendrologic de la Băile Lipova), Balta Ghioroc, lacul artificial Tauț, Grădina botanică de la Macea sau Pădurea Vladimirescu.

Prin investițiile preconizate a fi realizate în perioada 2014-2020, județul Arad trebuie să se reîntâlnească cu moștenirea sa culturală și istorică. Densitatea și amploarea lucrărilor de conservare și de reabilitare a valorilor de patrimoniu contribuie la îmbogățirea culturală a Regiunii Vest, constituind un veritabil "cluster" cultural. Județul Arad are elemente de originalitate și identitate a peisajului cultural și istoric, ce oferă un plus de atractivitate, contribuind la dezvoltarea turismului. Acest patrimoniu, ca urmare a acțiunii distructive a timpului sau a activității omului, trebuie atent urmărit și reconstruit acolo unde este cazul.

Oferta structurilor de cazare a Județului Arad este dimensionată și relativ diversificată tipologic, între care se înscriu multe baze moderne, funcționale și cu un confort competitiv. Cele mai multe unități de cazare sunt concentrate în municipiul Arad (77 unități), urmat de localitățile Moneasa (27 unități) și Păuliș (7 unități). Din punct de vedere al ofertei de locuri de cazare, cele mai multe se regăsesc în Arad, Moneasa și Vladimirescu, cu 3.034, 1.209, respectiv 160 de locuri de cazare.

Chiar dacă în ultima perioadă se observă o creștere a gradului de conștientizare a necesității promovării ofertei turistice și o creștere a interesului manifestat pe această direcție din partea instituțiilor publice, agenților economici privați sau ONG-urilor, promovarea ofertei turistice este încă una redusă, există prea puține acțiuni de informare și promovare a turismului, centre și puncte de informare sau panouri de informare turistică. De asemenea, se resimte o nevoie de formare și perfecționare a unor specialiști cu înaltă pregătire profesională (ex. sectorul balnear).

Scopul acestei axe prioritare este strâns legat de creșterea atractivității județului Arad, reducerea cât mai mult a sezonității și prelungirea duratei de sejur prin diversificarea ofertei de servicii turistice și valorificarea patrimoniului material și imaterial, în vederea oferirii de alternative viabile pentru petrecerea timpului liber, dezvoltarea diferitelor tipuri de agrement practicabile atât în aer liber (outdoor), cât și cele de interior (indoor), activități de natură sportivă, culturală sau agremental-recreativă, balnear și de tratament, atragerea de noi tipuri de turiști interesați de practicarea acestor forme de turism.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 3.1

- 3.1.1 Promovarea obiectivelor, locațiilor, arealelor și zonelor naturale și antropice cu potențial turistic ridicat și includerea acestora în circuitul turistic național și internațional prin intermediul unor campanii de conștientizare a publicului larg despre existența și valoarea obiectivelor naturale vizate;
- 3.1.2 Dezvoltarea proiectelor de stabilizare și consolidare a ruinelor și a clădirilor degradate cu potențial turistic, proiectelor de restaurare sau amenajare turistică a monumentelor abandonate;
- 3.1.3 Conceperea și amenajarea traseelor turistice intrajudețene și urbane, semnalizarea acestor obiective și promovarea lor prin pachete turistice, pe paginile web ale autorităților locale sau ale instituțiilor culturale;
- 3.1.4 Sprijinirea amenajării unor destinații ecoturistice și elaborarea unor planuri de dezvoltare și management a acestora;
- 3.1.5 Editarea și promovarea unui ghid turistic al județului cu prezentarea tuturor posibilităților de practicare a turismului activ;

- 3.1.6 Conceperea și promovarea unei mărci (brand) a județului care să sintetizeze specificul județului Arad;
- 3.1.7 Crearea și extinderea unor forme de turism specializat prin conceperea unor produse turistice diversificate încercând să răspundă unor hobby-uri diverse (ex. vânatoare, pescuit, degustări de vinuri, gastronomie, motocros, cicloturism, parapantă, deltaplan, cățărări, scufundări, sporturi extreme, echitație, observare/filmare/fotografiere etc.);
- 3.1.8 Încurajarea protecției resurselor hidrominerale în vederea valorificării prin intermediul turismului balnear și de agrement (reabilitarea și modernizarea stațiilor balneoclimaterice, organizarea de centre medicale și de diagnostic medical, dotarea cu aparatură, diversificarea gamei de servicii oferite pentru înfrumusețare, etc);
- 3.1.9 Organizarea de activități educaționale (pregătirea personalului de specialitate) și de cercetare științifică (factori naturali terapeutici) în sectorul balnear;
- 3.1.10 Sprijinirea dezvoltării unor pachete turistice pentru vizitarea caselor memoriale, muzeelor, galeriilor de artă, muzeelor etnografice sau de altă factură din județul Arad;
- 3.1.11 Sprijinirea revigorării tradițiilor culturale, religioase, folclorice și includerea lor în circuitul turistic;
- 3.1.12 Stimularea investițiilor în infrastructura de cazare și servicii turistice.

AXA PRIORITARĂ 3.2 Dezvoltarea agriculturii și a lanțurilor de producție și comercializare

Județul Arad cuprinde o varietate a formelor de relief, reprezentând o zonă optimă pentru culturi agricole diversificate. Suprafața agricolă a județului Arad ocupă aproximativ $\frac{3}{4}$ din suprafața totală a județului, cu circa 3% peste media națională, peste 64% din această suprafață fiind arabilă.

Județul Arad are o serie de avantaje competitive în domeniul agricol: deține 137.637 hectare de pășuni și fânețe, favorabile dezvoltării unui puternic sector zootehnic (anul 2014); în județ existau în anul 2013, 361.189 ovine, județul ocupând la nivel național un loc fruntaș din perspectiva numărului de capete, cu premise favorabile pentru dezvoltarea industriei agroalimentare; condiții naturale prielnice și tradiție în cultivarea porumbului boabe, grâului și secarei, Aradul plasându-se în topul primelor județe din țară la suprafața cultivată și producția acestor culturi.

Numărul de exploatații agricole este foarte mare iar în marea lor majoritate, exploatațiile agricole sunt exploatații individuale. În județ se găsesc *2 grupuri de producători de legume și fructe și un grup de producători în domeniul creșterii animalelor*. În cazul fermelor de semisubzistență, o mare parte din producția agricolă se consumă în familie; aceste ferme nu au capacitatea de a comercializa în mod eficient producția, astfel încât obțin venituri scăzute în urma vânzării produselor agricole. Numărul produselor tradiționale atestate este foarte mic în comparație cu celelalte județe din Regiunea Vest. Interesul pentru produsele ecologice, naturale și tradiționale crește și au apărut mai multe inițiative pentru promovarea agriculturii și a produselor agricole locale.

În vederea elaborării și implementării Planului Național de Dezvoltare Rurală, a fost realizat Studiul privind potențialul socio-economic de dezvoltare rurală¹¹⁷; analizând acest studiu prin prisma potențialului județului Arad, pot fi desprinse următoarele concluzii:

- În ceea ce privește potențialul agricol – producție vegetală, analizat pe baza Metodologiei de bonitare a terenurilor agricole:
 - peste 50% din UAT-urile din județul Arad au un potențial ridicat pentru următoarele culturile vegetale: cereale păioase (irigat), rapiță (irigat), flori (irigat);
 - 100% din UAT-urile din județul Arad au un potențial mediu pentru majoritatea culturilor vegetale, excepție făcând culturile de cartofi (neirigat), hrișcă și orez
- În ceea ce privește potențialul agricol – producție animală, analizat pe baza numărului de animale care pot fi crescute în conformitate cu cerințele Directivei Nitrați, pe baza numărului actual de animale și a celui potențial de animale, pe baza posibilităților de creștere în sistem închis sau prin pășunare liberă și pe baza capacităților de procesare și abatorizare existente în limita a 30 km în jurul UAT-ului analizat:
 - peste 40% din UAT-urile din județul Arad au un potențial ridicat pentru următoarele sectoare zootehnice de creștere a animalelor pentru carne: bovine, suine, ovine, caprine – în sistem închis, procesare în cadrul fermei și păsări – procesare în afara fermei;
 - peste 90% din UAT-urile din județul Arad au un potențial mediu pentru creșterea bovinelor, suinelor, ovinelor și caprinelor pentru carne în sistem închis, cu procesare în afara fermei;
 - peste 40% din UAT-urile din județul Arad au un potențial ridicat pentru sectorul zootehnic de creștere a animalelor pentru lapte, în sistem închis, procesare în fermă;
 - peste 90% din UAT-uri au un potențial mediu și ridicat pentru sectorul zootehnic de creștere a animalelor pentru lapte, în sistem închis, procesare în afara fermei.
- În ceea ce privește potențialul de procesare din agricultura județului, bazat pe producția de materii prime:
 - 100% din UAT-urile din județul Arad au un potențial ridicat pentru:
 - laptele colectat față de laptele produs;
 - abatorizare bovine, ovine și caprine față de număr animale existent;
 - prelucrare carne bovine, ovine și caprine față de total greutate animale;
 - pentru toate celelalte sectoare de procesare, potențialul UAT-urilor din județul Arad este mediu și ridicat (peste 90% din UAT-uri): capacitate prelucrare cereale și semințe oleaginoase, lapte pasteurizat, abatorizare porcine și prelucrare carne porcine.

¹¹⁷ Sursa: ”*Studiu privind stabilirea potențialului socio-economic de dezvoltare al zonelor rurale*”, elaborat de Academia de Studii Economice din București, în cadrul contractului “*Asistență tehnică pentru pregătirea perioadei de programare în domeniul dezvoltării rurale 2014-2020*” Cod contract: C/511/1/1/S/12/00/02/S0 din 05.08.2014, www.madr.ro

Această axă urmărește valorificarea potențialului agricol al județului și a tradiției din domeniul agriculturii și industriei alimentare, creșterea valorii adăugate a producției agricole locale, organizarea colectării produselor agricole și crearea facilităților de depozitare și valorificare precum și creșterea numărului IMM-urilor rurale active în domeniul neagricol pentru asigurarea unor venituri rezonabile pentru fermieri.

Abordarea propusă pentru dezvoltarea agriculturii și a lanțurilor de producție și comercializare vizează inclusiv valorificarea oportunităților de finanțare aferente Programului Național pentru Dezvoltare Rurală, în scopul îmbunătățirii infrastructurii agricole și a unei dezvoltări unitare a agriculturii cu sectorul de procesare a produselor agricole.

Din oportunitățile de valorificare a potențialului agricol al județului Arad se desprind o serie de direcții specifice precum:

- Conturarea unui *"traseu al vinului"* prin integrarea producției de struguri de vin cu procesarea acestora în scopul valorificării renumelui podgoriilor arădene;
- Dezvoltarea unui *"drum al laptelui"* prin valorificarea pășunilor arădene în scopul dezvoltării sectorului zootehnic de creștere al bovinelor, ovinelor, caprinelor pentru lapte și corelarea acestui sector cu cel al procesării produselor lactate

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 3.2 sunt:

- 3.2.1. Promovarea organizării lanțului alimentar prin sprijinirea înființării de unități de procesare agroalimentară și îmbunătățirea dotării tehnice a unităților de procesare existente, dezvoltarea tehnologiilor sustenabile de procesare și marketingul produselor;
- 3.2.2. Sprijinirea înființării și dezvoltării de noi facilități comune de depozitare și valorificare, dotate cu utilaje specializate, precum și dezvoltarea piețelor și târgurilor locale;
- 3.2.3. Sprijinirea producătorilor locali în vederea certificării produselor tradiționale, precum și organizarea și participarea la evenimente expoziționale organizate la nivel local, național și internațional, pentru promovarea produselor agricole și alimentare ecologice certificate înregistrate în județ;
- 3.2.4. Sprijinirea comasării terenurilor agricole pentru constituirea dimensiunii optime (viabile) a exploatațiilor agricole;
- 3.2.5. Informarea micilor fermieri interesați, sprijinirea celor care utilizează metode de cultivare tradiționale și ecologice, precum și facilitarea creării și funcționării unor rețele de comercializare a produselor ecologice;
- 3.2.6. Sprijinirea și stimularea înființării grupurilor de producători;
- 3.2.7. Informarea producătorilor agricoli cu privire la cerințele și standardele UE (referitoare la mediu, apă, sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și sănătatea publică) precum și susținerea proiectelor care au ca scop trecerea la sisteme de producție conforme cu cerințele UE și respectării acestor cerințe de către toți producătorii agricoli;
- 3.2.8. Sprijinirea modernizării infrastructurii de irigații precum și a amenajărilor de irigații în zonele unde fermierii prezintă un potențial ridicat de utilizarea și întreținere a acestora.

AXA PRIORITARĂ 3.3 Protecția mediului înconjurător

Mediul înconjurător reprezintă spațiul în care ne desfășurăm toate activitățile la un randament normal, acesta cuprinzând solul, aerul, apa, celelalte vietăți, precum și toate relațiile care asigură un echilibru între toate aceste elemente.

În județul Arad degradarea solurilor ar putea fi o consecință a producerii și depozitării reziduurilor rezultate din activități industriale sau menajere sau a folosirii substanțelor chimice în practica agricolă. Însă, conform datelor furnizate de Agenția pentru Protecția Mediului Arad (APM) în perimetrul județului nu există afectări ale stării solului pe arealele semnificative. La nivelul județului Arad, până în prezent, s-au inventariat câteva situri contaminate și potențial contaminate, cum ar fi o parte din parcurile petroliere Turnu Sud, Turnu Est, Bodrog, Pecica, Turnu Nord, depozitele de reziduuri nepericuloase din Arad (str. Câmpul Liniștii, str. Poetului), Curtici, Ineu, Sebiș, Lipova, Chișineu Criș, Nădlac, Combinatul chimic dezafectat sau SC CET Arad - Platforma de lignit. În vederea protecției calitative a terenurilor în județul Arad se execută lucrări de conservare și ameliorare a solului. Terenurile care prin degradare și poluare și-au pierdut, total sau parțial, capacitatea de producție pentru culturi agricole și silvice, se constituie în perimetre de ameliorare. Protecția juridică calitativă și cantitativă a solului se realizează prin stabilirea unor obligații legale pentru orice deținător de teren, fiind o problemă atât de interes public, cât și privat.

Activitățile antropice - sursa principală de poluare a aerului - pot fi grupate în 3 categorii: activitățile industriale, traficul auto și activitățile urbane. Mai în detaliu, zonele critice sub aspectul poluării atmosferei, sunt reprezentate de către cele două unități ale industriei energetice, SC CET Arad SA pe lignit, respectiv SC CET Hidrocarburi SA. Conform APM Arad în ultimii ani s-au constatat unele reduceri față de anii anteriori, atât în ceea ce privește valorile de emisie, cât și cele din imisii, dar mai sunt multe unități care trebuie să-și gospodărească mai bine activitățile, astfel încât să reducă cantitatea de poluanți emiși în atmosferă.

La nivelul județului, poluarea aerului este sub nivelul mediu al țării, deoarece nu funcționează unități industriale mari poluatoare a aerului; în ultimii ani activitățile industriale poluatoare au înregistrat o importantă reducere. Îmbunătățirea calității parcului de mașini al județului reflectă ușoare reduceri ale poluanților emiși.

Județul dispune de unele dintre cele mai importante rezerve de apă din România, rețeaua hidrografică a județului Arad fiind formată din bazinele hidrografice: Crișul Negru, Crișul Alb, Mureș, Bega. În alcătuirea resurselor de apă ale județului Arad intră, pe de o parte apele subterane, iar pe de altă parte apele de suprafață, adică rețeaua de râuri și lacuri naturale și artificiale.

În județul Arad apele subterane se caracterizează printr-un debit bogat și prin situarea pânzei freactice, în general, la mică adâncime, peste două treimi din Câmpia Aradului având ape subterane la mai puțin de 3 m adâncime. Valoarea concentrațiilor de nitriți în forajele de control din Bazinul Hidrografic Mureș nu depășesc în general limita admisă prin legea privind calitatea apei potabile, dar valoarea concentrațiilor de nitrați depășesc limita maximă admisă prin lege și aceasta mai ales în forajele amplasate în interfluvii, în apropierea localităților sau a zonelor agricole unde se practică o agricultură intensivă.

În momentul de față, în calitate de Stat Membru al Uniunii Europene, România urmărește țintele stabilite prin strategia Europa 2020, și anume reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 19% până 2020. La nivelul județului, emisiile de gaze cu efect de seră în 2009 au însumat 557.988 tone de dioxid de carbon (CO₂), 162.483 tone de protoxid de azot (N₂O), precum și 254.729 tone de metan (CH₄).

Strategia de dezvoltare a unui județ, măsurile de creștere a atractivității sale, nu mai pot exista în ziua de astăzi fără întărirea sinergiilor dintre protecția mediului și creșterea economică. Astfel toate obiectivele strategice vor avea ca și o componentă fundamentală grija pentru protecția mediului.

Crearea de noi oportunități de creștere economică durabilă și de creștere a calității vieții se va face prin prezervarea, protejarea, dezvoltarea și punerea în valoare a patrimoniului natural și construit și prin creșterea calității mediului și promovarea activă de protecție a acestuia.

Pentru a acționa în domeniul utilizării eficiente a energiei și creșterii gradului de utilizare a energiilor regenerabile este necesară punerea în aplicare a angajamentelor noastre referitoare la reducerea emisiilor într-un mod care să maximizeze beneficiile și să minimizeze costurile, inclusiv prin utilizarea soluțiilor inovatoare în plan tehnologic. În plus, ar trebui să vizăm decuplarea creșterii de consumul de energie și să devenim o economie mai eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor. Aceasta nu numai că va oferi un avantaj competitiv, dar va și reduce dependența acesteia de resursele de materii prime și de produse de bază provenite din exterior. Alături de schimbările climatice, pierderea biodiversității reprezintă cea mai gravă amenințare la adresa mediului. Ar fi nevoie de măsuri care să permită disocierea creșterii economice de impactul negativ asupra mediului. Este important ca strategia la nivelul județean să se alăture eforturilor făcute la nivel european și național.

Pentru încurajarea utilizării biomasei ca sursă regenerabilă de energie, ca urmare a promovării realizate de Comisia Europeană încă din 2005 pentru realizarea unor planuri naționale "Planul de acțiune pentru biomasă (BAP) la nivel național", țara noastră a elaborat în 2010, Master Planul BiOMASA pentru România¹¹⁸. Intenția este de a crea un cadru juridic de interes public care ar oferi suport pentru politicile de promovare a biomasei, precum și pentru a permite creșterea autonomiei regionale în ceea ce privește gestionarea resurselor naturale.

Transpunerea politicii UE în domeniul gestionării deșeurilor se asigură la nivel național prin Strategia Națională de gestionare a deșeurilor 2014-2020¹¹⁹ aprobată prin HG 870/2013, ale cărei obiective strategice sunt: îmbunătățirea calității mediului și protecția sănătății populației, sprijinirea activităților de cercetare/dezvoltare în domeniul gestionării deșeurilor, încurajarea investițiilor verzi, creșterea eficienței utilizării resurselor, gestionarea durabilă a deșeurilor, corelarea prevederilor politicilor de gestionare a deșeurilor cu cele privind schimbările climatice, dezvoltarea comportamentului responsabil privind prevenirea generării și gestionării deșeurilor și întărirea capacității instituționale.

Prin Strategia de Dezvoltare a județului Arad sunt propuse o serie de măsuri care vin în întâmpinarea acestor obiective strategice, prin dezvoltarea unei politici județene de îmbunătățire a serviciilor de management al deșeurilor. Între acestea cele mai importante sunt:

¹¹⁸ http://www.minind.ro/biomasa/Plan_de_Actiune_pentru_Biomasa.pdf

¹¹⁹ http://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2014/01/2014-01-28_SNGD_HG_870_2013.pdf

- Îmbunătățirea sistemului de precolectare prin construirea de platforme betonate și împrejmuite;
- Valorificarea superioară a deșeurilor prin construirea unei stații de cogenerare pentru producerea de energie electrică și termică;
- Închiderea depozitului neconform de deșeuri de la Lipova;
- Construirea de platforme pentru deșeuri verzi din grădini, sere, solarii în localități cu activități preponderent în agricultură (Seleuș, Curtici, Macea, etc)

În acest sens s-a elaborat o Strategie de Dezvoltare a Serviciului de Salubritate a Județului Arad.

Această axă prioritară vizează în principal *măsurile* esențiale în vederea păstrării unui mediu înconjurător cât mai curat și protejat care să ne asigure o calitate a vieții la standarde înalte și să ne asigure desfășurarea activităților cotidiene cu un randament crescut, prezentate în cele ce urmează.

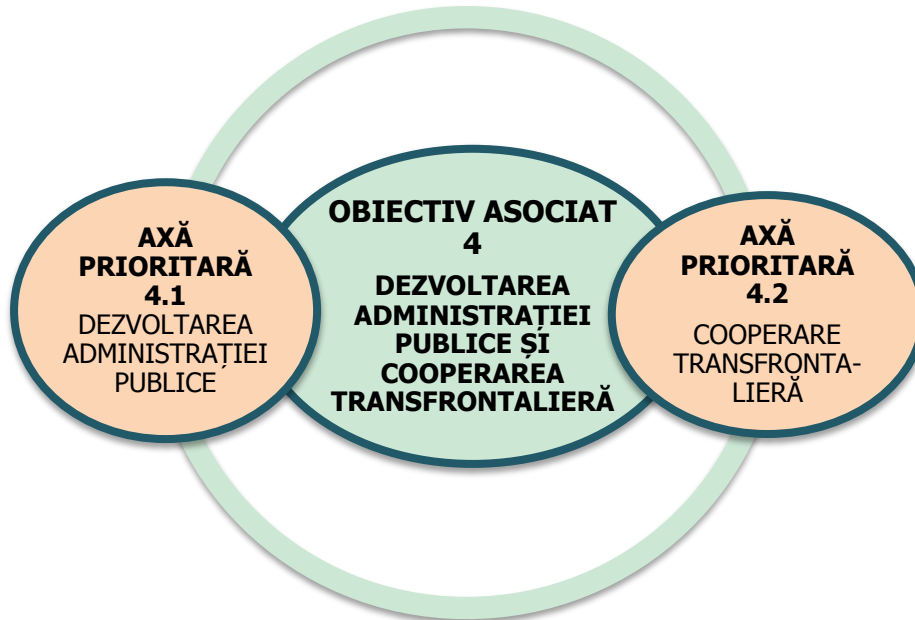
Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 3.2

- 3.3.1. Prezervarea mediului și reducerea riscurilor de poluare;
- 3.3.2. Implementarea și menținerea sistemului de management integrat al deșeurilor în județul Arad;
- 3.3.3. Susținerea investițiilor în ceea ce privește infrastructura de gestionare a deșeurilor, inclusiv atragerea de surse de finanțare;
- 3.3.4. Acțiuni de promovare a colectării selective și reducerea nivelului de deșeuri produse atât de utilizatorii individuali – gospodării, cât și de agenții economici;
- 3.3.5. Programe de promovare a educației pentru protecția mediului;
- 3.3.6. Valorificarea potențialului biomasei forestiere;
- 3.3.7. Amenajarea ariilor naturale protejate;
- 3.3.8. Organizarea de acțiuni de conștientizare a populației față de ocrotirea mediului înconjurător și respectarea naturii.

Obiectiv asociat 4: Dezvoltarea administrației publice și a cooperării transfrontaliere

Acest obiectiv asociat presupune dezvoltarea capacității administrative și valorificarea poziționării geografice a județului Arad ca județ de graniță.

AXA PRIORITARĂ 4.1 Dezvoltarea administrației publice

Continua schimbare și dezvoltare a societății umane și dinamica acesteia determină o adaptare a administrației la nevoile societății. Această axă prioritară vizează dezvoltarea capacității administrației publice locale a județului Arad prin valorificarea expertizei existente și prin introducerea unor elemente specifice de e-guvernare. Analiza situației existente reliefează necesitatea îmbunătățirii structurilor cu competențe specifice în acest domeniu în structura organizatorică a Consiliului Județean Arad. O trăsătură fundamentală a procesului de reformă administrativă vizează creșterea gradului de cooperare dintre autoritățile publice locale. Trebuie avute în vedere dezvoltarea unor instrumente de politică publică prin intermediul cărora să se stimuleze cooperarea autorităților locale în vederea creșterii nivelului de satisfacție a cetățenilor județului Arad și îmbunătățirea calității și eficienței furnizării serviciilor publice. Această axă prioritară vizează dezvoltarea capacității administrației publice și a serviciilor publice furnizate către cetățenii județului Arad.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 4.1

- 4.1.1. Promovarea unui dialog activ cu cetățenii și cu mediul de afaceri;
- 4.1.2. Încurajarea participării publice și sprijinirea formelor asociative intrajudețene la nivelul județului Arad (ADI-uri, GAL-uri, etc.);
- 4.1.3. Dotarea instituțiilor administrației publice cu tehnologie IT modernă și performantă care să permită implementarea unor soluții software integrate de gestionare ușoară, rapidă și modernă a activității curente a administrațiilor publice;

- 4.1.4. Participarea funcționarilor angajați în administrația publică la cursuri/instruiri pentru îmbunătățirea continuă a performanțelor profesionale;
- 4.1.5. Implementarea la nivelul județului Arad, a unui număr cât mai mare de soluții de tip e-guvernare, în contextul creșterii constante a accesibilității populației la internet și a utilizării acestuia;
- 4.1.6. Elaborarea și/sau actualizarea documentațiilor de urbanism și amenajarea teritoriului, la nivel județean, microregional și local. Vor fi vizate cu prioritate următoarele documentații: Planul de Amenajare a Teritoriului Județean, Planurile Urbanistice Generale ale municipiilor, orașelor și comunelor, Planuri de amenajare a teritoriului zonal periurban și interurban, Planuri de amenajare a teritoriului microregional;
- 4.1.7. Creșterea gradului de transparență la nivelul administrației publice locale;
- 4.1.8. Implementarea sistemelor de management al calității, dezvoltarea procedurilor și instrumentelor de monitorizare și evaluare a performanțelor personalului din administrația publică locală a județului Arad.

AXA PRIORITARĂ 4.2 Cooperarea transfrontalieră

Scopul strategic general al Programului INTERREG V-A România - Ungaria¹²⁰ din cadrul obiectivului de cooperare teritorială europeană este apropierea persoanelor, comunităților și agenților economici din zona de frontieră pentru a facilita dezvoltarea comună a zonei de cooperare, bazându-se pe avantajele cheie specifice regiunii de graniță.

Programul¹²¹ asigură o gamă variată de oportunități potențialilor beneficiari, prin intermediul axelor prioritare și a mai multor priorități de investiții cu obiective specifice. Proiectele demarate în cadrul diferitelor axe prioritare vor ajuta la atingerea scopului general al programului.

Axa prioritară 1: Protejarea în comun și utilizarea eficientă a valorilor comune și resurselor (Cooperarea în domeniul valorilor comune și resurselor)

Fondurile alocate acestei axe prioritare vor fi folosite pentru realizarea a două obiective specifice:

- ✓ Îmbunătățirea gestionării calității râurilor transfrontaliere și a apelor subterane;
- ✓ Utilizarea durabilă a patrimoniului natural, istoric și cultural în zona eligibilă.

Axa prioritară 2: Îmbunătățirea mobilității transfrontaliere durabile și eliminarea blocajelor (Cooperarea în domeniul accesibilității)

Cele două obiective specifice aferente acestei axe sunt:

- ✓ Accesibilitate transfrontalieră îmbunătățită prin conectarea nodurilor secundare și terțiare la infrastructura RTT;
- ✓ Creșterea procentului de pasageri care folosesc forme de transport durabile – cu emisii reduse de carbon și nivel redus de zgomot – pentru deplasarea transfrontalieră.

Axa prioritară 3: Îmbunătățirea ocupării forței de muncă și promovarea mobilității forței de muncă transfrontaliere (Cooperare în domeniul ocupării forței de muncă)

Singura prioritate de investiții a Axei prioritare 3 își propune susținerea creșterii eficiente a ocupării forței de muncă prin dezvoltarea potențialului endogen ca parte a strategiei teritoriale pentru

¹²⁰ <http://www.mdrap.ro/dezvoltare-regionala/-4970/-7572/-1369>

¹²¹ Programul INTERREG V-A România – Ungaria

zonele specifice, inclusiv conversia regiunilor industriale în declin, îmbunătățirea accesibilității și dezvoltarea resurselor naturale și culturale specifice.

Axa prioritară 4: Îmbunătățirea serviciilor de îngrijire a sănătății (Cooperare în domeniul sănătății și prevenției bolilor)

Prioritatea de investiții a acestei axe o reprezintă investirea în infrastructura medicală și socială, care contribuie la dezvoltarea națională, regională și locală, reducând inegalitățile în ceea ce privește statusul de sănătate, promovând incluziunea socială prin accesul îmbunătățit la serviciile sociale, culturale și recreative și tranziția de la serviciile instituționale la cele comunitare.

Axa prioritară 5: Îmbunătățirea prevenirii riscurilor și a gestionării dezastrelor (Cooperare în domeniul prevenirii riscurilor și gestionării dezastrelor)

Prioritatea de investiții a acestei axe o reprezintă promovarea investițiilor pentru abordarea riscurilor specifice, asigurarea intervenției în cazul dezastrelor și dezvoltarea unui sistem de gestionare a dezastrelor.

Axa prioritară 6: Promovarea colaborării transfrontaliere între instituții și cetățeni (Cooperarea instituțiilor și comunităților)

Ca prioritate de investiții a Axei 6 este consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă prin promovarea cooperării juridice și administrative și a cooperării între cetățeni și instituții.

Obiectivul specific corespunzător priorității de investiții este intensificarea cooperării transfrontaliere durabile a instituțiilor și comunităților.

Măsurile propuse pentru realizarea Axei prioritare 4.2

- 4.2.1 Îmbunătățirea facilităților de transport transfrontalier;
- 4.2.2 Îmbunătățirea comunicațiilor transfrontaliere;
- 4.2.3 Întărirea coeziunii sociale și economice în regiunea de graniță.

4. Plan de acțiune

Măsurile specifice fiecărei Axe prioritare compun Planul de acțiune al Strategiei de Dezvoltare.

Planul de acțiuni a fost dezvoltat prin procese mixte (participative – consultative) de planificare, cu scopul responsabilizării comunității asupra mijloacelor de aplicare a Strategiei de Dezvoltare dar și de definire realistă a posibilităților de aplicare a acestora.

Criteriile de selecție a măsurilor au avut la bază:

- a) Concordanța cu viziunea/nevoile comunitare;
- b) Abordare durabilă, integrată;
- c) Responsabilitatea/competența autorității administrative județene și/sau a partenerilor dezvoltării județene;
- d) Necesitatea evitării dublării acțiunilor demarate;
- e) Localizarea geografică (locală/zonală);
- f) Corelarea/integrarea cu alte acțiuni la nivel regional, național și internațional.

Planul de acțiune propus pentru atingerea obiectivelor presupune împărțirea măsurilor identificate în trei niveluri de prioritate, fiecare dintre acestea înscriindu-se într-unul dintre aceste niveluri:

- ❖ *Măsuri directe* - care contribuie direct și nemijlocit la realizarea obiectivelor strategice;
- ❖ *Măsuri suport* - a căror implementare/realizare susține atingerea obiectivelor strategice;
- ❖ *Măsuri punctuale* - care presupun dezvoltarea punctuală a județului.

Împărțirea măsurilor în cele trei niveluri de prioritate nu presupune stabilirea vreunei ordini a importanței acestora. Dincolo de importanța aparentă a măsurilor cu impact direct asupra atingerii obiectivelor strategice enunțate, nerealizarea sau neîncadrarea în orizontul de timp a măsurilor suport sau a măsurilor punctuale poate conduce la ratarea țintelor propuse de dezvoltare și la ineficiența utilizării unor resurse limitate aflate la dispoziția județului.

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate	
1.	O.S. 1 Creștere economică	O.Sp. 1.1 Dezvoltarea mediului de afaceri	1.1.1 Consolidarea și diversificarea mediului de afaceri existent în vederea atragerii de noi investitori	1.1.1.1 Sprijinirea creării de noi unități de producție, în sectoarele productive cu potențial ridicat de creștere la nivelul județului (IT&C, mașini și echipamente, prelucrarea lemnului, materiale de construcții și industrii creative)	Măsură directă	
				1.1.1.2 Sprijinirea dezvoltării IMM-urilor din județ, cu prioritate a microîntreprinderilor, active în sfera serviciilor, care utilizează resurse umane înalt-calificate din județ	Măsură suport	
				1.1.1.3 Înființarea de incubatoare de afaceri, parcuri industriale și logistice, centre expoziționale, parcuri științifice și tehnologice care să găzduiască întreprinderile (în special, cele mici și mijlocii) din ramurile cu potențial ridicat de creștere (IT&C, mașini și echipamente, prelucrarea lemnului, materiale de construcții și industrii creative)	Măsură directă	
		O.Sp.1.2 Inovare	1.2.1 Sprijinirea sectoarelor cu potențial de dezvoltare inteligentă	1.2.1.1 Sprijinirea implementării unor tehnologii și metode de producție noi care să contribuie la scăderea costurilor unitare de producție și la îmbunătățirea calității produselor și serviciilor, în special în industria auto, turism, sănătate și agricultură	Măsură directă	
					1.2.1.2 Sprijinirea dezvoltării tehnologice bazată pe cercetare industrială în vederea realizării și testării de noi produse, tehnologii și servicii	Măsură suport
					1.2.1.3 Sprijinirea conectării la rețele broadband, precum și consolidarea infrastructurii TIC în special în zonele rurale	Măsură punctuală
				1.2.2 Sprijinirea activităților de	1.2.2.1 Sprijinirea cooperării între întreprinderi (pe întreg lanțul de furnizare), universități, centre de cercetare, administrație	Măsură directă

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate
			cercetare-dezvoltare-inovare	publică și diverși catalizatori (firme de consultanță, furnizori de servicii de formare profesională continuă, bănci și instituții de creditare, etc.)	
				1.2.2.2 Sprijinirea unor activități de inovare a start-up-urilor și spin-off-urilor noi, cu prioritate din mediul urban, care valorifică rezultatele cercetării din mediul universitar și academic	Măsură punctuală
		O.Sp.1.3 Educație specializată	1.3.1 Sprijinirea adaptării sistemului educațional la cerințele angajatorilor	1.3.1.1 Sprijinirea și susținerea introducerii de noi profiluri în sfera învățământului profesional, vocațional și liceal tehnic, care să deservească nevoile economiei actuale și cu potențial viitor, în conformitate cu perspectivele de dezvoltare din județ și din Uniunea Europeană, precum și facilitare accesului tinerilor din medii sociale dezavantajate la educație de calitate la toate nivelurile	Măsură suport
				1.3.1.2 Mijlocirea înființării de parteneriate Unități de învățământ – Agenți economici pentru asigurarea realizării stagiilor de practică pentru elevi	Măsură suport
2.	O.S.2 Creșterea calității locuirii	O.Sp.2.1 Regenerarea comunităților (locuințe și infrastructură edilitară)	2.1.1 Reabilitarea și modernizarea clădirilor	2.1.1.1 Reabilitarea, modernizarea și creșterea eficienței energetice a clădirilor publice	Măsură directă
				2.1.1.2 Sprijin cu privire la reabilitarea, modernizarea și creșterea eficienței energetice clădirilor rezidențiale	Măsură directă
			2.1.2 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de	2.1.2.1 Îmbunătățirea transportului public în județul Arad	Măsură suport
				2.1.2.2 Reabilitare și/sau modernizarea de drumuri județene	Măsură punctuală

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate
			transport	2.1.2.3 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport aerian pe Aeroportul Internațional Arad	Măsură punctuală
				2.1.2.4 Dezvoltarea modalităților de transport alternativ/intermodal și sporirea siguranței rutiere (ex. Trasee pietonale, piste pentru bicicliști, semnalistică verticală pentru treceri de pietoni, realizare de perdele forestiere, parapeteți, etc)	Măsură suport
			2.1.3 Dezvoltarea rețelelor de infrastructură de bază	2.1.3.1 Extinderea și modernizarea rețelelor de servicii în scopul creșterii procentului de populație care beneficiază de accesul la rețelele de apă, canalizare	Măsură directă
				2.1.3.2 Sprijinirea și încurajarea investițiilor în lucrările de Extindere și modernizare a rețelelor de servicii în scopul creșterii procentului de populație care beneficiază de accesul la rețelele de energie electrică, gaze	Măsură suport
				2.1.3.3. Încurajarea valorificării resurselor geotermale existente în anumite zone ale județului, pentru încălzirea spațiilor de locuit și producerea apei calde menajere	Măsură suport
			2.1.4. Reconvertirea și refuncționalizarea terenurilor și suprafețelor degradate, vacante sau	2.1.4.1 Demolarea clădirilor situate pe terenurile și suprafețele degradate din județ	Măsură punctuală
				2.1.4.2 Defrișarea vegetației existente, modelarea terenului, montarea de elemente constructive (alei, foișoare, pergole, grilaje, etc), plantarea/gazonarea suprafețelor pentru terenurile și suprafețele degradate din județ	Măsură suport

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate	
			neutilizate din interiorul județului	2.1.4.3 Modernizarea străzilor adiacente terenurilor și suprafețelor degradate din județ	Măsură punctuală	
				2.1.4.4 Crearea, reabilitarea și modernizarea spațiilor publice – zone verzi neamenajate, terenuri abandonate, piațete, scuaruri, zone pietonale	Măsură suport	
		O.Sp.2.2 Servicii publice și siguranță civilă	și serviciilor de sănătate	2.2.1 Dezvoltarea și modernizarea serviciilor de sănătate	2.2.1.1 Modernizarea, dotarea și extinderea infrastructurii de sănătate (construirea sau renovarea spațiilor/clădirilor destinate activităților medicale cât și echiparea cu aparatură performantă și modernă necesară desfășurării actului medical)	Măsură directă
					2.2.1.2 Încurajarea înființării serviciilor medicale în mediul rural	Măsură suport
					2.2.1.3 Sprijin în organizarea și susținerea unor activități de educație sanitară a populației în scopul prevenirii îmbolnăvirii și adoptarea unui stil de viață sănătos	Măsură suport
					2.2.2 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii educaționale	2.2.2.1 Modernizarea și echiparea inclusiv cu infrastructură TIC a unităților de învățământ de pe teritoriul județului
					2.2.2.2 Susținerea și încurajarea participării elevilor la competițiile școlare județene, naționale și internaționale	Măsură suport
					2.2.2.3 Sprijinirea activităților de prevenire a părăsirii timpurii a școlii, a abandonului școlar	Măsură suport
					2.2.2.4 Sprijinirea programelor pentru conștientizarea importanței educației în rândul elevilor și al părinților, inclusiv printr-un sistem de burse oferite elevilor proveniți din familii cu	Măsură suport

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate
				posibilități materiale reduse	
				2.2.2.5 Dezvoltarea și diversificarea oportunităților educaționale de reintegrare în sistemul educațional a tinerilor și adulților care nu au absolvit 8 clase	Măsură punctuală
				2.2.2.6 Facilitarea incluziunii copiilor de etnie romă în instituții școlare cu predare în limba pe care o stăpânesc cel mai bine	Măsură suport
				2.2.2.7 Susținerea elevilor din mediul rural care frecventează licee sau școli profesionale din alte localități	Măsură punctuală
			2.2.3 Dezvoltarea și modernizarea serviciilor de protecție socială și siguranță civilă	2.2.3.1 Modernizarea centrelor sociale, socio-medicale și cele de protecție a copilului aflate în proprietate publică	Măsură directă
				2.2.3.2 Sprijinirea derulării unor programe de incluziune socială pentru grupurile vulnerabile (șomeri, persoane de etnie romă, etc)	Măsură suport
				2.2.3.3 Susținerea înființării parteneriatelor public-private având ca domeniu de activitate acoperirea nevoilor speciale ale categoriilor de persoane defavorizate	Măsură suport
				2.2.3.4 Construcția/reabilitarea/modernizarea locuințelor sociale	Măsură directă
				2.2.3.5 Dotarea unităților și subunităților specializate în situații de urgență cu echipamente performante pentru intervenții în timp util și pentru creșterea gradului de acoperire teritorială astfel încât să se îmbunătățească capacitatea de reacție în cazul unor situații de urgență și a unor dezastre naturale	Măsură directă

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate
		O.Sp.2.3 Infrastructură culturală și de petrecere a timpului liber	2.3.1 Conservarea, protejarea și dezvoltarea patrimoniului cultural județului	2.3.1.1 Restaurarea, consolidarea și conservarea monumentelor istorice din județ (picturi interioare, fațade, dotări interioare, activități de marketing)	Măsură directă
				2.3.1.2 Reabilitarea Caselor de Cultură din mediul urban și a Căminelor Culturale din mediul rural, precum și dotarea acestora cu echipamente necesare evenimentelor culturale	Măsură directă
				2.3.1.3 Sprijinirea organizării de activități culturale și artistice prin care este promovat folclorul autentic - obiceiuri locale și port popular (festivaluri populare, zilele orașului/comunei, etc)	Măsură suport
				2.3.1.4 Susținerea și promovarea tinerelor talente în arta sculpturii, picturii, a meșteșugurilor populare și muzicii	Măsură punctuală
				2.3.1.5 Elaborarea unei strategii de marketing pentru promovarea patrimoniului cultural și a unei agende culturale a județului Arad	Măsură suport
				2.3.1.6 Realizarea unei baze de date cu evidența la zi a stării fizice a monumentelor istorice;	Măsură punctuală
		2.3.2 Dezvoltarea infrastructurii de petrecere a timpului liber	2.3.2.1 Instalarea rețelelor de comunicații wireless wi-fi în spațiile publice	Măsură suport	
			2.3.2.2 Dotarea cu mobilier urban a spațiilor publice din județ	Măsură punctuală	
			2.3.2.3 Construirea unor centre multifuncționale de sport în localitățile județului	Măsură directă	

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate
				2.3.2.4 Organizarea unor competiții sportive de interes județean, regional și național	Măsură punctuală
				2.3.2.5 Amenajarea parcurilor cu locuri de joacă pentru copii în zonele centrale ale localităților județului Arad și reabilitarea spațiilor existente	Măsură directă
				2.3.2.6 Încurajarea inițiativelor private pentru oferirea de servicii de calitate pentru petrecerea timpului liber	Măsură suport
3.	Obiectiv Asociat - 3 Dezvoltarea turismului, dezvoltarea agriculturii și protecția mediului,		3.1 Valorificarea potențialului turistic al județului	3.1.1 Promovarea obiectivelor, locațiilor, arealelor și zonelor naturale și antropice cu potențial turistic ridicat și includerea acestora în circuitul turistic național și internațional prin intermediul unor campanii de conștientizare a publicului larg despre existența și valoarea obiectivelor naturale vizate	Măsură directă
				3.1.2 Dezvoltarea proiectelor de stabilizare și consolidare a ruinelor și a clădirilor degradate cu potențial turistic, proiectelor de restaurare sau amenajare turistică a monumentelor abandonate	Măsură directă
				3.1.3 Conceperea și amenajarea traseelor turistice intrajudețene și urbane, semnalizarea acestor obiective și promovarea lor prin pachete turistice, pe paginile web ale autorităților locale sau ale instituțiilor culturale	Măsură suport
				3.1.4 Sprijinirea amenajării unor destinații ecoturistice și elaborarea unor planuri de dezvoltare și management a acestora	Măsură suport

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate
				3.1.5 Editarea și promovarea unui ghid turistic al județului cu prezentarea tuturor posibilităților de practicare a turismului activ	Măsură suport
				3.1.6 Conceperea și promovarea unei mărci (brand) a județului care să sintetizeze specificul județului Arad	Măsură punctuală
				3.1.7 Crearea și extinderea unor forme de turism specializate prin conceperea unor produse turistice diversificate încercând să răspundă unor hobby-uri diverse (ex. vânătoare, pescuit, degustări de vinuri, gastronomie, motocros, cicloturism, parapantă, deltaplan, cățărări, scufundări, sporturi extreme, echitație, observare/filmare/fotografiere etc.)	Măsură punctuală
				3.1.8 Încurajarea protecției resurselor hidrominerale în vederea valorificării prin intermediul turismului balnear și de agrement (reabilitarea și modernizarea stațiunilor balneoclimaterice, dotarea cu aparatură, diversificarea gamei de servicii oferite pentru înfrumusețare, etc)	Măsură punctuală
				3.1.9 3.1.9 Organizarea de activități educaționale (pregătirea personalului de specialitate) și de cercetare științifică (factori naturali terapeutici) în sectorul balnear	Măsură punctuală
				3.1.10 Sprijinirea dezvoltării unor pachete turistice pentru vizitarea caselor memoriale, muzeelor, galeriilor de artă, muzeelor etnografice sau de altă factură din județul Arad	Măsură suport
				3.1.11 Sprijinirea revigorării tradițiilor culturale, religioase, folclorice și includerea lor în circuitul turistic	Măsură suport

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate
				3.1.12 Stimularea investițiilor în infrastructura de cazare și servicii turistice	Măsură directă
			3.2 Dezvoltarea agriculturii și a lanțurilor de producție și comercializare	3.2.1 Sprijinirea înființării de unități de procesare agroalimentară și îmbunătățirea dotării tehnice a unităților de procesare existente, dezvoltarea tehnologiilor sustenabile de procesare și marketingul produselor	Măsură suport
				3.2.2 Sprijinirea înființării și dezvoltării de noi facilități comune de depozitare și valorificare, dotate cu utilaje specializate, precum și dezvoltarea piețelor și târgurilor locale	Măsură punctuală
				3.2.3 Sprijinirea producătorilor locali în vederea certificării produselor tradiționale, precum și organizarea și participarea la evenimente expoziționale organizate la nivel local, național și internațional, pentru promovarea produselor agricole și alimentare ecologice certificate înregistrate în județ	Măsură suport
				3.2.4 Sprijinirea comasării terenurilor agricole pentru constituirea dimensiunii optime (viabile) a exploatațiilor agricole	Măsură punctuală
				3.2.5 Informarea micilor fermieri interesați, sprijinirea celor care utilizează metode de cultivare tradiționale și ecologice, precum și facilitarea creării și funcționării unor rețele de comercializare a produselor ecologice	Măsură suport
				3.2.6 Sprijinirea și stimularea înființării grupurilor de producători	Măsură punctuală

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate
				3.2.7 Informarea producătorilor agricoli cu privire la cerințele și standardele UE (referitoare la mediu, apă, sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și sănătatea publică), precum și susținerea proiectelor care au ca scop trecerea la sisteme de producție conforme cu cerințele UE și respectării acestor cerințe de către toți producătorii agricoli	Măsură suport
				3.2.8 Sprijinirea modernizării infrastructurii de irigații precum și a amenajărilor de irigații în zonele unde fermierii prezintă un potențial ridicat de utilizarea și întreținere a acestora.	Măsură suport
			3.3 Protecția mediului înconjurător	3.3.1 Prezervarea mediului și reducerea riscurilor de poluare	Măsură suport
				3.3.2 Implementarea și menținerea sistemului de management integrat al deșeurilor în județul Arad	Măsură directă
				3.3.3 Susținerea investițiilor în ceea ce privește infrastructura de gestionare a deșeurilor, inclusiv atragerea de surse de finanțare	Măsură suport
				3.3.4 Acțiuni de promovare a colectării selective și reducerea nivelului de deșeurii produse atât de utilizatori individuali – gospodării – cât și agenți economici	Măsură suport
				3.3.5 Program de promovare a educației pentru protecția mediului	Măsură punctuală
				3.3.6 Valorificarea potențialului biomasei forestiere	Măsură suport
				3.3.7 Amenajarea ariilor naturale protejate	Măsură suport

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate
				3.3.8 Organizarea de acțiuni de conștientizare a populației față de ocrotirea mediului înconjurător și respectarea naturii	Măsură suport
	Obiectiv Asociat - 4 Dezvoltarea administrației publice și a cooperării transfrontaliere		4.1 Dezvoltarea administrației publice	4.1.1 Promovarea unui dialog activ cu cetățenii și cu mediul de afaceri	Măsură directă
4.1.2 Încurajarea participării publice și a formelor asociative intrajudețene la nivelul județului Arad (ADI-uri, GAL-uri, etc.)				Măsură suport	
4.1.3 Dotarea instituțiilor administrației publice cu tehnologie IT modernă și performantă care să permită implementarea unor soluții software integrate de gestionare ușoară, rapidă și modernă a activității curente a administrațiilor publice				Măsură directă	
4.1.4 Participarea funcționarilor angajați în administrația publică la cursuri/instruiri pentru îmbunătățirea continuă a performanțelor profesionale				Măsură punctuală	
4.1.5 Implementarea la nivelul județului Arad a unui număr cât mai mare de soluții de tip e-guvernare, în contextul creșterii constante a accesibilității populației la internet și a utilizării acestuia;				Măsură suport	
4.1.6 Elaborarea și/sau actualizarea documentațiilor de urbanism și amenajarea teritoriului, la nivel județean, microregional și local. Vor fi vizate cu prioritate următoarele documentații: Planul de Amenajare a Teritoriului Județean, Planurile Urbanistice Generale ale municipiilor, orașelor și comunelor, Planuri de amenajare a teritoriului zonal periurban și				Măsură directă	

Nr. Crt.	Obiective strategice	Obiective specifice	Axe prioritare	Măsurile de acțiune	Nivel de prioritate
				interurban, Planuri de amenajare a teritoriului microregional	
				4.1.7 Creșterea gradului de transparență la nivelul administrației publice locale;	Măsură directă
				4.1.8 Implementarea sistemelor de management al calității, dezvoltarea procedurilor și instrumentelor de monitorizare și evaluare a performanțelor personalului din administrația publică locală a județului Arad	Măsură directă
			4.2. Cooperare transfrontalieră	4.2.1 Îmbunătățirea facilităților de transport transfrontalier	Măsură directă
				4.2.2. Îmbunătățirea comunicațiilor transfrontaliere	Măsură directă
				4.3.3 Întărirea coeziunii sociale și economice în regiunea de graniță	Măsură suport

5. Cadru de implementare, monitorizare și evaluare a strategiei

Implementarea strategiei de dezvoltare presupune efortul și implicarea tuturor actorilor interesați din județul Arad. Vor fi încurajate proiectele ce presupun lucrul în parteneriat tocmai pentru că soluțiile la problemele identificate nu pot fi generate de o singură instituție sau organizație, ci implică o serie de măsuri succesive și complementare. Coordonarea inițiativelor și atingerea țintelor asumate de obiective intră în responsabilitatea Consiliului Județean, însă metodele și instrumentele de intervenție ale acestuia sunt limitate. Pentru o dezvoltare unitară, de pe urma căruia să beneficieze toată populația din județ, măsurile stabilite implică o serie întreagă de alți parteneri existenți sau potențiali dar și acțiuni independente ale acestor parteneri care să contribuie la un țel comun.

Documentul strategic este gândit atât ca fiind un document definitoriu pentru activitatea asumată de Consiliul Județean Arad pentru perioada 2014 – 2020 cât și ca un document de orientare a celorlalți actori publici și privați din județ.

Implementarea și monitorizarea proiectelor din strategie va intra sub apanajul Grupului de Lucru pentru Strategia de Dezvoltare, implicând o persoană responsabilă, desemnată drept coordonator implementare strategie.

Coordonatorul implementare strategie va lucra îndeaproape în special cu următoarele direcții din cadrul/subordinea Consiliului Județean Arad:

- Direcția Programe de Dezvoltare, privind planul de acțiuni stabilit
- Direcția Tehnică Investiții, privind planul anual de investiții;
- Direcția Economică, privind bugetul anual al Consiliului Județean Arad;
- Arhitectul Șef, pentru alinierea documentațiilor de urbanism și amenajarea teritoriului;
- Serviciul Cooperare Instituțională și Relații externe, privind relația cu Unitățile Administrative Teritoriale din județ;
- Alte direcții din cadrul/subordinea Consiliului Județean Arad, în funcție de măsurile planificate.

Monitorizarea implementării strategiei se va realiza pe baza rezultatelor din anul în curs, corelate cu planul de acțiuni stabilit. Cabinetul Președintelui Consiliului Județean va evalua anual implementarea strategiei și va stabili prioritățile pentru anul următor.

Fiind o strategie concepută pe o perioadă de șapte ani, procesul de implementare poate fi influențat de acțiunea unor factori din mediul intern sau extern, care pot produce atât efecte pozitive cât și negative obiectivelor strategice conturate. În aceste condiții, monitorizarea implementării se va realiza pe tot parcursul procesului de implementare și la sfârșitul lui, prin compararea atât a cantității cât și a calității rezultatelor obținute cu cele planificate prin prezenta strategie. Anual se pot realiza ajustări ca urmare a rezultatelor procesului de monitorizare a strategiei. O evaluare a impactului strategiei se va face la sfârșitul anului 2020 prin comparație între rezultatele sociologice și statistice înregistrate în urma realizării Analizei situației existente și cele obținute la finele anului 2020.

Echipa de implementare va avea în vedere nivelul de dezvoltare din județul Arad, principalele disfuncționalități și nevoi ale comunității, perspectivele și potențialul de dezvoltare pentru fiecare domeniu identificat, aspecte dezvoltate în cadrul *Analizei situației existente din punct de vedere socio-economic, al mediului și nivelului de echipare tehnică și socială a județului*. Procesul de elaborare a acestor nevoi și a potențialului pentru sectoarele și domeniile de activitate a presupus

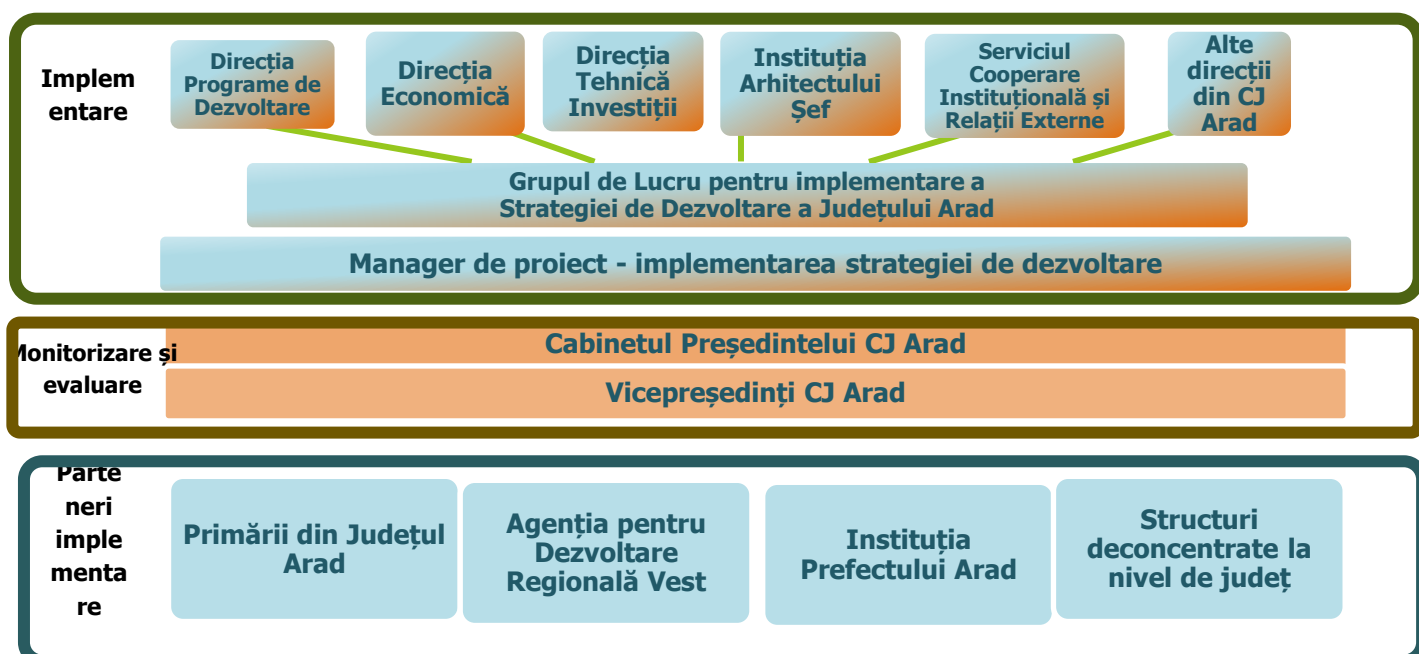

identificarea factorilor interesați la nivel de județ și consultarea actorilor cheie prin aplicarea instrumentelor de analiză în vederea identificării viziunii și a principalelor acțiuni de urmat în perioada 2014 - 2020. Principalele concluzii au fost înglobate în obiectivele strategice și exemplificate prin măsurile propuse.

Procesul de implementare trebuie să se desfășoare conform unui grafic întocmit în scop orientativ prin planul de acțiune, prin respectarea termenelor de realizare a activităților, prin respectarea ordinii indicate/prestabilite a acestora și prin respectarea indicațiilor menționate în planul de acțiune.

Pe parcursul implementării strategiei de dezvoltare locală actorii implicați în această etapă se vor confrunta cu o serie de probleme/disfuncționalități care vor solicita o soluționare imediată pentru a descongiona circuitul activităților specifice implementării.

Structura de implementare și monitorizare

Strategia de Dezvoltare a județului Arad pentru perioada 2014-2020, reprezintă un document legal de lucru al Consiliului Județean, având caracter normativ și prospectiv și este supus unui proces continuu de reevaluare și optimizare a opțiunilor de dezvoltare în vederea adecvării evoluției realităților economice și sociale. Succesul unei strategii depinde în mod direct de capacitatea de implementare a ei de către comunitatea responsabilă de acest proces. Condițiile pentru implementarea cu succes a unui plan strategic ar fi următoarele:

- Transformarea planului strategic în planuri operaționale anuale care sunt revizuite și modificate cu regularitate;
- Acordarea unei atenții deosebite participării la procesul de planificare strategică a fiecărui membru al organizației;
- Realizarea unei liste de responsabilități pentru fiecare persoană;
- Numirea unei persoane responsabile pentru implementarea planului strategic, care va supraveghea procesul de implementare.

Rezultatele evaluării asigură continuitate în privința conturării și evidențierii în perspectivă a obiectivelor strategice, determinând elaborarea unei strategii fezabile și viabile.